

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Şahin Kılıç

BİZANS KISA KRONİKLERİ

(Chronica Byzantina Breviora)

OSMANLI TARİHİNİN BİZANSLI TANIKLARI

BİZANS KISA KRONİKLERİ
(Chronica Byzantina Breviora)

Osmanlı Tarihinin Bizanslı Tanıkları

Çeviren ve Notlandıran
Şahin Kılıç

Bizans Kısa Kronikleri (Chronica Byzantina Breviora)
Osmanlı Tarihinin Bizanslı Tanıkları

Şahin Kılıç

İthaki Yayınları - 880

Yayına Hazırlayan: Selçuk Aylar

Kapak Tasarımı: Şükrü Karakoç

Grafik Uygulama: Şükrü Karakoç

1. Baskı, Ekim 2013, İstanbul

ISBN: 978-605-375-319-3

Sertifika No: 11407

Çeviren ve Notlandıran © Şahin Kılıç, 2013

© İthaki, 2013

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin yan kuruluşudur.
Bahariye Cad. Dr. İhsan Ünlüer Sok. Ersoy Apt. A Blok No: 16/15 Kadıköy - İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
ithaki@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Gümüşsuyu Cad. Topkapı Center, Odin İş Merkezi No: 403/2 Topkapı-İstanbul
Tel: 0212 613 30 06 - Faks: 0212 613 51 97
Sertifika No: 25001

İçindekiler

Önsöz ve Teşekkür	1
Kısaltmalar	4
Transliterasyon ve Transkripsiyon Tablosu	5
Giriş	7
I. Bölüm: Bizans Kısa Kronikleri	13
Bizans Tarihyazımında <i>Kısa Kronikler</i>	13
<i>Kısa Kronikler</i> (Brachea Chronika) Terimi Üzerine	20
<i>Kısa Kronikler</i> 'in Tür Özellikleri, Kaynakları ve “Yazarları”	22
<i>Kısa Kronikler</i> 'de Kullanılan Tarihlendirme Sistemi	30
Bizans Çalışmalarında <i>Kısa Kronikler</i>	32
İlk Corpus: <i>Die Byzantinischen Kleinchroniken</i> Üzerine	39
Değerlendirme Yazıları ve Önemi	47
Diğer Kısa Kronik Yayınları	50
<i>Kısa Kronikler</i> 'in Tarih Araştırmaları Bakımından Önemi	51
II. Bölüm: Çeviri Metin	51
KRONİK-7	57
KRONİK-8	65
KRONİK-9	77
KRONİK-10	83
KRONİK-11	85
KRONİK-12	85
KRONİK-13	89
KRONİK-22	90
KRONİK-23 (Gelibolu Kroniği)	97
KRONİK-29 (Mesembria Kroniği)	98
KRONİK-32 (Argos ve Nauplion Kronikleri)	100
KRONİK-33 (1423 yılı Kroniği)	107
KRONİK-34 (Sphrantzes-Alıntı)	119

KRONİK-35 (Heksamilion-Kronik)	128
KRONİK-36	130
KRONİK-37	134
KRONİK-38	137
KRONİK-39	140
KRONİK-40	142
KRONİK-42	144
KRONİK-46	144
KRONİK-47 (Thebai Kroniği)	145
KRONİK-48 (Thessalia Kroniği)	146
KRONİK-49 (Thessalonike Kroniği)	147
KRONİK-50 B	148
KRONİK-52	151
KRONİK-53	152
KRONİK-54	157
KRONİK-55	162
KRONİK-56	168
KRONİK-57	169
KRONİK-58	169
KRONİK-59	178
KRONİK-60	183
KRONİK-60a	188
KRONİK-61	190
KRONİK-62	192
KRONİK-63	194
KRONİK 63A	199
KRONİK 63B	202
KRONİK 63C	203
KRONİK 63D	204
KRONİK-64	205
KRONİK-65	209
KRONİK-66	217
KRONİK-67	220
KRONİK-68	222
KRONİK-69	225

KRONİK-70	233
KRONİK-71	238
KRONİK-71A	239
KRONİK-72	243
KRONİK-72A	245
KRONİK-73	249
KRONİK-74	250
KRONİK-75	251
KRONİK-76	252
KRONİK-77	254
KRONİK-78	254
KRONİK-79	255
KRONİK-80	261
KRONİK-82	261
KRONİK-87	262
KRONİK-91	262
KRONİK-92	263
KRONİK-94 A	264
KRONİK-95	264
KRONİK-96	265
KRONİK-97	267
KRONİK-99	268
KRONİK-101	268
KRONİK-102	269
KRONİK-107	271
KRONİK-112	273
KRONİK-114	273
KRONİK-115	274
KRONİK-116	274
Elpidio Mioni'nin Yayınladığı Kısa Kronik	275
Münferit Kronik Notları (<i>Chroniken Einzelnotizen</i>)	283
Kaynakça	287

Önsöz ve Teşekkür

Bu kitabın temelini oluşturan doktora tezimi 2011 yılında tamamladıktan sonra, bir süre çoğunlukla yapıldığı gibi küçük değişikliklerle aynen yayınlamayı düşündüm.¹ Ancak akademik çalışmanın doğası gereği kronolojik olarak 1402-1451 tarihleri arasında sınırlandırmak zorunda kaldığım tezimi genişletmem ve tez kapsamına girmeyen diğer dönemleri yeni bir kitapla okuyucuya sunmam gerektiğini de biliyordum. Aksi takdirde, Erken Osmanlı tarihi için önemli bir Bizans kaynağının azımsanamayacak bir bölümünden araştırmacıları ve genel okuyucuyu mahrum bırakmış olacaktım. Ancak XIV. yüzyıldan XVII. yüzyıla kadar uzanan dönemi kapsayan bütün kronikleri tercüme etmek ve buradaki bilgileri Osmanlı kaynakları ve dönemin diğer kaynaklarıyla karşılaştırmak ve güncel incelemelerin ışığında yeniden yorumlamak, tek bir kitaba sığmayacak kadar geniş bir çalışma gerektiriyordu. Bu sebeple, herşeyden önce bir kaynak eser olarak Osmanlı tarihine dair bilgi veren ilgili kroniklerin Türkçe tercümesini ayrı bir kitap olarak yayınlamaya karar verdim. Doktora tezimde, tercüme esas aldığım edisyonda bulunan yaklaşık 48 kroniği Türkçe'ye tercüme etmiştim. Bu kitapta ise XIV. yüzyıl, XV. yüzyılın ikinci yarısı ve XVI. yüzyılı kapsayan kroniklerin de eklenmesiyle, Osmanlı tarihiyle ilgili bilgi veren yaklaşık 70 kronik tercüme edilmiş oldu. Ayrıca aşağıda ayrıntılı olarak açıklayacağımız gibi, tercüme esas aldığım P. Schreiner edisyonunun ikinci cildinde ek olarak yayınlanmış kronik notlarından ilgili olanları ve bu yayından sonra bir makale içinde yayınlanmış E. Mioni'ye ait bir kroniğin tercümesini de ekledim. Böylelikle, günümüze kadar yayınlanmış *Kısa Kronikler*'den konumuzla ilgili olanların neredeyse tamamı Türkçe'ye tercüme edilmiş oldu. Yukarıda açıkladığım sebeplerle doktora tezimde ikinci bölüm olarak yazdığım değerlendirme kısmını tamamen çıkardım. Bu bölümde, Osmanlı tarihiyle ilgili kronik notlarındaki bilgileri hem Osmanlı kaynaklarıyla hem de dönemin diğer kaynaklarıyla birlikte değerlendirmiştim. Burada, güncel yayınları da takip ederek, ilgili konulara dair kronik kayıtlarının doğruluğu ve Osmanlı tarihine katkısını karşılaştırmalı olarak yorumlamaya çalışmıştım. İleriki yıllarda bu kitapta tercüme ettiğim kroniklerin tamamını aynı metotla değerlendirdiğim bir kitap daha hazırlamayı planlıyorum. Elinizdeki kitapla, daha fazla geciktirmeden bu kronikleri tanıtmayı, tarihçilerin ve genel okuyucunun kullanımına bir an evvel sunmayı uygun buldum.

1 Şahin Kılıç, *Kısa Kronikler (Brachea Chronika)'e Göre Erken Osmanlı Tarihi (1402-1451): Çeviri ve Değerlendirme*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2011.

Türkiye'deki Bizans çalışmalarının az gelişmiş altyapısı, bu tür bir çalışmada pek çok zorluğu da beraberinde getirmektedir. Kaynak eserlere ulaşmak, yayınları takip etmek gibi zorluklar bir şekilde aşılabilmektedir. Asıl zorluk çalışmalarımızı yaparken başvuracağımız, bu alanda yetişmiş çok az sayıda bilim adamının olmasıdır. Şüphesiz bu konuda kendimi aynı alanda çalışan meslektaşlarıma göre şanslı gördüğümü belirtmem gerekir. Bu sayılı bilim adamlarından birinin doktora tez danışmanım olması bana pek çok avantaj sağladı. Bu nedenle, öncelikle hocam Prof. Dr. Melek Delilbaşı'na sadece tez danışmanlığı için değil, tecrübesi, öngörülleri ve bilime evrensel bakışıyla bana kazandırdıkları için samimî teşekkürlerimi sunuyorum. Elbette, yıllardır çalışmam boyunca gösterdikleri ilgi, sabır ve iyi niyetlerinden dolayı sevgili hocalarım Prof. Dr. İlhan Erdem, Prof. Dr. Yavuz Ercan ve Doç Dr. Hatice Oruç'a içten teşekkürlerimi belirtmeliyim.

Çalışmalarım sırasında pek çok meslektaşım, bilim adamından ve yakınlarımdan destek gördüm. Yrd. Doç. Dr. Ferhan Kırıldökme Mollaoğlu'na hem dostluğu hem de yardımları için teşekkür borçluyum. Ufuk açıcı önerileri ve fikirlerinin yanı sıra Yunanca tercümelerimdeki tavsiyeleriyle ciddi hatalara düşmemi engelledi. Almanca metinler konusunda Murat Önür'e, yine Yunanca kaynak edinme konusunda yardımlarını ve bilgilerini esirgemeyen Dr. İbrahim Kelağa ve Dimitrios Demirtziş'e de teşekkür ediyorum. Ayrıca, Türk Tarih Kurumu'na ve kütüphane çalışanlarından Mustafa Sönmez'e bu kütüphaneye yolu düşen herkes teşekkür etmiştir. Ben de gösterdiği yardımseverliğe teşekkür ediyorum. Yine kurum çalışanlarından sevgili arkadaşım Serap Şimşek'e de özel teşekkür borçluyum. Ayrıca Türkiye'deki en iyi Bizans çalışmaları kütüphanelerinden biri olan ARIT (American Research Institute of Turkey) çalışanlarına da müteşekkirim.

Yunanistan'da yaptığım araştırmaların çalışmalarına katkısı büyüktür. Yunanistan'a gidebilmem için burs olanağı sağlayan Yunanistan ve Türkiye'nin Milli Eğitim Bakanlıklarına, orada bulunduğum süre boyunca bana danışmanlık yapan Prof. Evangelos Chrysos'a teşekkür ederim. Ayrıca Yunanistan'daki yardımlarını ve sınırsız hoşgörülerini unutamadığım Prof. Dr. Elizabeth Zachariadou ve Prof. Dr. Aleksis Sayvides'e de teşekkürlerimi sunuyorum. Atina Üniversitesi'nde tüm değerli hocalarıma ve üniversitenin kütüphane yetkililerine, Atina Gennadios Kütüphanesi'nin tüm yetkililerine yardımları için teşekkür ederim. Ayrıca Yunanistan'da bulunduğum süre boyunca desteklerini esirgemeyen dostlarım Dilek-Murat Issı ve Bayram Kara'ya da teşekkür borçluyum.

İthaki Yayınları'nda yıllardır destek gördüğüm çok sayıda dostum var. Ünal

Koçak başta olmak üzere hepsine müteşekkir olduğumu hiç yüzlerine söyleyememiştim. Bu hislerim kitabımı yayınladıkları için çoğu zaman usulen yazılan sıradan bir teşekkür değildir. Akademik kariyerimden önce başlayan ve hâlâ devam eden ilgi, sabır ve dostlukları için hissettiklerimi bir kez olsun ifade etmek istedim.

Burada sevgili dostum ve İthaki Yayınları'nın editorü Ahmet Öz'ün özel bir teşekkürden fazlasını hak ettiğini belirtmeliyim. Onun hayatımın son 15 yılında her koşulda sağladığı maddi ve manevî dost desteğinin yanı sıra, bu kitabın yayınlanmasında gösterdiği desteğe ve entelektüel katkısına çok şey borçluyum. Benim akademik kariyere başlamama vesile olan birkaç kişiden biri olmasının yanı sıra, en çok hayatımın her aşamasında paha biçilmez dostluğuna sahip olduğum için kendimi şanslı hissediyorum.

Ailemin desteği her zaman yanımda oldu. Meslektaşım olan, ablam Prof. Nurten Kılıç-Schubel ve eşi Prof. Vernon J. Schubel'in daima hem manevî, hem de akademik desteğini alma şansım vardı. Akademik hayatım boyunca sıkıntılarımı paylaşarak aile dayanışmasını yakından hissettiren kardeşlerim Ayşe Dede, Miyase Uysal, Nursel Şele, Zeynep Kılıç ve Şule Kılıç Yıldız'ın da adını anmadan geçemeyeceğim. Oldukça kalabalık bir aile olarak hepsine yer ayıramadığım için beni affetsinler.

Sevgili eşim ve meslektaşım Ayşegül Kılıç desteğini bana sevgi, ilgi ve sabırla gösterdi. Ayrıca akademik desteğini de inkâr edemem, minnettarım.

Ancak sevgili Annem ve Babam olmadan çalışmamı tamamlamam imkânsızdı. Onların fedakârlıklarını sadece bir anne ve baba yapabilir ve değerini ifade etmem imkânsızdır.

Bu kitabı sevgili annem **Hüsniye KILIÇ** ve babam **Kahraman KILIÇ**'a ithaf ediyorum.

Şahin Kılıç
Bursa 2013

Kısaltmalar

Bkz./bkz.	: Bakınız.
BZ	: Byzantinische Zeitschrift.
c.	: Cilt.
çev.	: Çeviren.
Chron. Not.	: Chroniken Einzelnotizen.
CFHB	: Corpus Fontium Historiae Byzantinae.
dn.	: Dipnot/dipnotlar.
DOP	: Dumbarton Oaks Papers.
ed.	: Editör/Editörler.
EEBS	: Ἑπετηρίς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν.
EI²	: The Encyclopedia of Islam, İkinci Baskı.
JÖB	: Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik.
Kr.	: Kronik/Kronikler.
krş.	: Karşılaştırınız.
NE	: Νέος Ἑλληομνήμων.
OCP	: Orientalia Christiana Periodica.
ODB	: The Oxford Dictionary of Byzantium.
PLP	: Prosopographisches Lexikon der Palaiologenzeit.
REB	: Revue des Etudes Byzantines.
TTK	: Türk Tarih Kurumu.
vd.	: Ve devamı.
VizVrem	: Vizantijskij Vremennik.

Transliterasyon ve Transkripsiyon Tablosu

Yunanca Harfler /Transliterasyon /Transkripsiyon (Ç.Yunanca telaffuz)

A-α	A-a	a
B-β	B-b	v
Γ-γ	G-g	g, y (e ve i sesinden önce), ğ (sessizlerden ve e ve i hariç diğer seslilerden önce)
Δ-δ	D-d	dh (İng. “(th)e” gibi)
E-ε	E-e	e
Z-ζ	Z-z	z
H-η	Ē-ē	i
Θ-θ	TH-th	th (İng. “theater” gibi)
I-ι	Ī-i	i
K-κ	K-k	k (e, i seslilerinden önce ince)
Λ-λ	L-l	l
M-μ	M-m	m
N-ν	N-n	n
Ξ-ξ	KS-ks	ks
O-ο	O-o	o
Π-π	P-p	p
P-ρ	R-r	r
Σ-σ(ς)	S-s	s, z (β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν, ρ sessizlerinden önce)
T-τ	T-t	t
Υ-υ	Y-y	i
Φ-φ	PH-ph	f
X-χ	CH-ch	h (e, i seslilerinden önce ince “hiç” gibi)
Ψ-ψ	Ps-ps	ps
Ω-ω	Ö-ö	o

Çift sesliler

Aι-αι	ai	e
Αυ-αυ	Au-au	av (β, γ, δ, ζ, μ, ν, ρ ve sesliler önünde) af (θ, κ, ξ, π, σ, τ, φ, χ, ψ önünde, kelime sonunda)

Ευ-ευ	Eu-eu	ev (β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν, ρ ve seslilerin önünde) ef (Θ, κ, ξ, π, σ, τ, φ, χ, ψ önünde, kelime sonunda)
-------	-------	--

Ου-ου	Ou-ou	u
-------	-------	----------

Ει-ει	Ei-ei	i
-------	-------	----------

Οι-οι	Oi-oi	i
-------	-------	----------

Çift sessizler

Γκ-γκ	Gk,gk,ng	g, ng (kelimenin ortasında)
-------	----------	------------------------------------

ΓΓ-γγ	gg	g, ng
-------	----	--------------

ΜΠ-μπ	MP-mp	b, mp (kelime ortasında)
-------	-------	---------------------------------

ΝΤ-ντ	NT-nt	d, nd (kelimenin ortasında)
-------	-------	------------------------------------

ΤΖ-τζ	TZ-tz	c, dz
-------	-------	--------------

ΤΣ-τσ,τς	S-ts	ç, ts
----------	------	--------------

Giriş

Bizans kaynakları, Türk tarihinin çeşitli dönemleriyle ilgili araştırmalarda önemli olanaklar sağlar. Türk tarihinin Bizans kaynakları ve bunların önemi üzerine yapılan çalışmalar, bu kaynakların Türkiye’de bu yönde çalışacak olan tarihçiler için sağladığı imkânları göstermiştir.¹ Bununla birlikte, Türkiye’de sistematik Bizans çalışmalarının görece çok geç başlaması, bu kaynakların çevirisini, eleştirel yayını ve Türk tarihiyle ilgili bilgilere ulaşmayı daima güçleştirmiştir.² Batı dünyası ile kıyaslandığında bireysel bazı çabaların dışında çok az Bizans kaynağının Türkçe’ye çevrildiğini, yapılan çevirilerin önemli bir kısmının ise bilimsel metotlardan uzak olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Esasında, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş yıllarından itibaren Klasik filoloji çalışmaları başlamış, uzun süre Cumhuriyetin kültür politikaları içinde önemli bir yer edinmiş ve bir gelenek oluşturacak kadar gelişmiştir. Buna rağmen, Bizans çalışmalarının Klasik filoloji ile desteklenen Antik Yunan ve Roma çalışmaları gibi sistematik bir şekilde geliştiği söylenemez. Öte yandan, Klasik eğitim almış bazı bilim adamlarının Bizans sahasına yönelmesiyle sayıları az da olsa akademik-bilimsel disiplin içinde yeni çalışmalar yapılmıştır.³ Günümüzde, yurtdışındaki köklü Bizans araştırmaları enstitülerinde yetişen bilim adamlarımızın sayısı da giderek artmaktadır. Türkiye’de henüz bir Bizans araştırmaları enstitüsü kurulabilmiş değilse de gelecek için umut vaad etmektedir. Bugün, pek çok kaynağın aslına veya Batı dillerinde yayınına ulaşmak günümüz imkânlarıyla kolaylaşmıştır. Buna rağmen Türk tarihinin Bizans kaynaklarının Türkçe’de yayınlanmasında ve bunların tarihçiler tarafından yorumlandığı çalışmaların kalitesinde bir iyileşme görüldüğü söylenemez. Her şeyden önce, kaynağı orijinal dilinden çevirerek, bu bilgileri Türk tarihinin kaynakları ile karşılaştırmalı olarak analiz etmek hem meşakkatli hem de bazı formasyonları gerektiren bir süreçtir. Bu nedenle, çok uzun zaman önce yapılması gereken,

- 1 Bkz. Gyula Moravcsik, *Türk Tarihinin Bizans Kaynakları*, çev. H. N. Orkun, Sümer Basımevi, Ankara 1938; Ayrıca bkz. Melek Delilbaşı, “Türk Tarihinin Bizans Kaynakları”, *Cogito*, Sayı 17 (Kış 1999), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2001, s. 339-351.
- 2 Bkz. Melek Delilbaşı, “The Present and Future of Byzantine Studies in Turkey”, *In Memory of Nikos Oikonomides* içinde, haz. Florentia Evangelatou-Notara, Triantafyllitsa Maniati-Kokkini, Atina 2005, s. 63-72; Nevra Necipoğlu, “The Current State and Future Direction of Byzantine History in Turkey”, *Aptullah Kuran İçin Yazılar*, haz. Kafesçioğlu-L. Thys-Şenocak, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999, s. 37-41.
- 3 Türkiye’de Klasik gelenek ve Bizans çalışmaları için bkz. Melek Delilbaşı, “Classical Tradition, Byzantine and Modern Greek Studies in Turkey and Future Prospects”, *Association Internationale d’Etudes du Sud-Est Européen*, 35-39 (2005-2009), s. 259-266.

Bizans kaynaklarının bilimsel titizlikle yapılmış çevirileri, halen Türk tarih-çiliğinin en önemli ihtiyaçlarından biri olarak karşımızda durmaktadır. Hem Bizans çalışmalarının ayrı bir disiplin olarak gelişmesi, hem de Türk tarihinin Bizans kaynakları üzerine çalışmaların artması için Klasik Yunanca ve Latince eğitiminin, lisans düzeyinde tarih eğitiminde yaygınlaşması gerekir. Üstelik sadece klasik filolojinin yetmediği Bizans kaynaklarının okunması ayrı bir eğitim ve tecrübe aktarımı da gerektirmektedir. Akademik hayata başladıktan sonra öğrenilen bu klasik diller, genellikle kişisel imkânlar ve çabalar ölçüsünde ve akademik çalışmalardan zaman çalarak geliştirilebilmektedir. Dolayısıyla, ne lisans düzeyinde yönlendirdiğimiz, ne de lisansüstü seviyede yeterince desteklediğimiz Bizans çalışmaları, Bizans medeniyeti mirasının en önemli parçası üzerinde oturan Türkiye’de, olması gerekenin gerisinde kalmıştır.

Burada, Bizans kaynaklarının Türk tarihi bakımından önemine yeniden değinmenin gereksiz olduğunu düşünüyorum. Kısaca, erken devirlerinden itibaren Türk tarihinin en önemli kaynakları olduğunu belirtmek yeterli olacaktır. Özellikle, Osmanlı tarihinin ilk yüzyıllarıyla ilgili pek çok konuda Bizans kaynakları çoğu zaman yegâne kaynak özelliği taşır. Bu özelliği taşıyan kaynaklardan biri de *Bizans Kısa Kronikleri*’dir. Türk tarihinin çeşitli evreleriyle ilgili zengin bir kaynak olarak uzun süre değerlendirilmeyi beklemiştir. Özellikle Osmanlı Devleti’nin ilk dönemlerine dair tarihçilerin sınırlı kaynaklara sahip olması, bu kroniklerin önemini artırmaktadır. *Kısa Kronikler*’in kaynak değeri, içeriği, Türk tarihi bakımından önemi gibi konular, ayrıntılı bir şekilde birinci bölümde tartışılacaktır. Kısaca ifade etmem gerekirse, Osmanlı tarihinin ilk yıllarından, XVII. yüzyılın sonlarına ulaşan zengin muhtevasıyla, Osmanlı tarihçilerinin Bizans tarihçilerinden daha çok istifade edebileceği bir kaynak olduğunu söyleyebilirim. En basit ifadelerle tanımlamak gerekirse, Bizans döneminde ve Post-Bizans döneminde yazılmış Yunanca yazmaların boş sayfalarına veya sayfa kenarlarına, kısaca olayın ve kronolojinin kaydedildiği, birbiriyle bağlantılı notların bir araya getirilmiş halini *Kısa Kronikler* olarak adlandırabiliriz. Bir benzetme ile daha anlaşılır olması için, Osmanlı yazmalarındaki derkenar notlarıyla en azından biçimsel yakınlığı olduğunu da ekleyebiliriz. Veyahut içerik olarak *Tarihi Takvimler*’e de benzetmek mümkündür. Ancak bu benzetmelerin sadece bu sahaya yabancı olanların anlamasını kolaylaştırmak için yapıldığını belirtmeliyim. Bu türleri birbiriyle içerik ve biçim olarak karşılaştırdığım bilimsel bir incelemem yoktur. *Kısa Kronikler*, sadece Bizans ve çevre Ortodoks halkların tarihi için değil, aynı zamanda Bizans sonrası dönem için de en özgün kaynaklardan biridir. Coğrafi olarak Doğu Akdeniz’e odaklanmış olan kroniklerin çoğu Athos, Patmos, Selanik ve

Ortodoks inancın önemli büyük manastır cemaatlerinde keşişler veya diğer din adamları tarafından yazılmıştır. Dolayısıyla, sadece merkezdeki kilise ve manastır hiyerarşisinin, politik ve entelektüel elitlerin bakış açısını değil, aynı zamanda Bizans sonrası Ortodoks ve Yunanca konuşan geniş sosyal tabakaların görüşünü de yansıtır. Bir başka deyişle, Osmanlı idaresi altında yaşayan Hristiyanların *kamuoyu görüşü* bu kroniklerden izlenebilir. Kroniklerde, olayları kısaca tasvir eden notlara da sıkça rastlanır. Buna rağmen, herhangi bir olay hakkında tek başına bir tarih kaynağı olacak özelliklere sahip değildir. Hiçbir tarihi olay bu kroniklerde başından sonuna kadar hikâye edilmemiştir. Ekseriyetle, diğer kaynaklardaki verilerin kontrolü amacıyla kullanılır. Bununla birlikte, kronolojik verilerin ve bazı olayların ayrıntılarına dair bilgilerin eşsiz olduğu da görülmektedir. Dolayısıyla, kroniklerdeki bilgiler hem Osmanlı, hem de dönemin diğer kaynaklarıyla mukayeseli bir şekilde değerlendirildiğinde daha çok anlam kazanır. Kroniklerdeki toplam 2200'den fazla notun çoğunluğu Osmanlı tarihine dair bilgi vermektedir. Günümüzde yayınlanmış olan ekleri de sayarsak 120'ye yakın Kısa Kronik vardır. Bunlardan biri hariç geri kalanı, bu çalışmaya esas aldığımız, artık bir *Kısa Kronik Corpusu* sayılan P. Schreiner'in üç ciltlik ünlü eserinde yayınlanmıştır.¹ *Kısa Kronikler*'in en güncel ve kapsamlı yayını gerçekleştiren P. Schreiner'in uyguladığı metodoloji ve yaklaşımlar, bu kitabın da metodunu belirlemiştir. Birinci bölümde ayrıntılı incelediğimiz bu yayın esas alınmadan, bir çeviri ve değerlendirme yapılamayacağı daha iyi anlaşılabacaktır. Diğer yandan, P. Schreiner'dan önce ve sonra pek çok araştırma yapıldığı da bir gerçektir. Bu nedenle, birinci bölümde *Kısa Kronikler*'in Bizans tarih yazımı içindeki yeri, kroniklerin tanımı, özellikleri, kaynakları, P. Schreiner yayınına yapılan eleştiri ve düzeltmeler, bu yayın dışında kalan kronik yayınları, tarih araştırmalarındaki yeri gibi konuları ayrıntılı inceleme ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Kitabın ikinci bölümü Osmanlı tarihini ilgilendiren kroniklerin tercümesine ayrıldı. Bu kronikler, doğası gereği tek bir konuya odaklanmış değildir. Bir kronik birden fazla konu ve uzun zaman aralığını kapsayabilmektedir. Bazı kroniklerde, önemsiz görünen tek veya birkaç notun Osmanlı tarihini ilgilendirdiği görülebilir. Bunların tamamını tercüme etmek yerine ilgili notları bir arada yayınlayabilirdim. Fakat, çoğu zaman ilgili kronik notunu kroniğin bütününden ayırmak okuyucuyu teknik olarak zorlayabilirdi. Örneğin, bir kronik notu, kendisinden önceki veya sonraki notla bağlantılı olabilmektedir. Bazen bir önceki notta kronolojiyi kaydeden kronik yazarı, bir sonraki notta kronoloji vermeden, "o zaman" ya da "aynı yıl" gibi ifadelerle devam edebilmektedir.

1 Peter Schreiner, *Die Byzantinischen Kleinchroniken*, I-III, (CFHB, XII), Viyana 1975-1979.

Ayrıca, kroniğin bütününi görmeden kronik yazarının genel üslubu, olaylara bakışı ve kullandığı terminolojinin okuyucu tarafından anlaşılması zor olacaktı. Bu nedenlerle, Osmanlı tarihine dair kaydedilen bilgilerin bulunduğu kroniklerin tamamını tercüme etmeyi tercih ettim.

Tercümede kronik numaraları, not numaraları, büyük harflerle gösterilen (A, C gibi) farklı yazma nüshaların kısaltmaları gibi konularda P. Schreiner'in sistemini aynen korudum. Ancak yazma nüshalar hakkında bizzat çalışmadığım için detaylı bilgi vermenin gereksiz olduğunu düşündüm. P. Schreiner, Yunanca metni yayınlarken, her bir notun kaydettiği kronolojiyi metinde düzeltmek yerine notun üzerine kendi tespit ettiği kronolojiyi eklemiştir. Elbette onun eklediği kronoloji en doğru tespit sayılmamalıdır. Bu metodun bazı sakıncaları olduğuna dair görüşlere aşağıda yeniden değineceğim. Buna rağmen, kroniklerin tercümelerinde P. Schreiner'in kronoloji tespitlerini aynen korumayı ve aktarmayı uygun gördüm. Bu eklemeleri her notun başında koyu italik ve küçük karakterle yazarak asıl metinden ayırt edilmelerini sağladım. Dolayısıyla, çeviri metin ile başlığındaki kronoloji sıklıkla çelişebilir. Hatta birbirinden çok farklı kronolojilere rastlanabilir. Bu durumda, okuyucu hangisinin doğru olduğuna kendi araştırmalarıyla karar vermelidir. P. Schreiner'in kronoloji tespitleri, elbette ciddi araştırmalarla ulaştığı sonuçlardır. Ancak, Osmanlı tarihi söz konusu olduğunda yanılabilindiğini doktora çalışmalarım sırasında tespit ettiğimi belirtmeliyim. Dolayısıyla, araştırmacılar kronolojik bilgileri kullanmadan önce mutlaka teyit etmelidir. Keza, yayınından sonra geçen kırk yıl içinde yeni bulguların ortaya çıkması dahi bunun için yeterli bir sebeptir.

Kısa Kronikler'de, sözdizimi, gramer ve imla bakımından düzensiz, eksik cümlelere sıkça rastlanmaktadır. Bu durum, belki de *Kısa Kronikler*'in en karakteristik özelliklerinden biridir ve tercümeyi zorlaştırır. Bu nedenle, Türkçe tercümede okuyucunun karşısına sıklıkla düşük cümleler çıkacaktır. Yine de metnin özünü değiştirecek müdahalelerden kaçındım. Bazı durumlarda, anlamlı bir Türkçe cümle çıkarmak için tarafımdan cümleyi tamamlayıcı bazı eklemeler yapıldı. Ancak asıl metne tamamen sadık kaldım. Bu eklerin tamamı köşeli parantez [...] içinde ve koyu ve küçük karakter olarak gösterildi. Metin içinde P. Schreiner'in yaptığı ve köşeli parantez (<...>) içinde gösterdiği tüm eklemeleri aynen korudum. Tercümede, sözcüklerin mümkün olduğu kadar Türkçeleştirilmesine özen gösterdim. Bir fiili veya sıfatı tanımlayan birden çok sözcük kullanıldığı durumlarda, Türkçe'de anlamı en iyi ifade eden farklı sözcükleri tercih ederek kronik yazarının tercihlerine sadık kalmaya çalıştım. Örneğin, "öldü" fiili Yunanca metinde neredeyse 5-6 değişik fiille ifade edilmiştir. Tamamını Türkçe'deki "öldü" fiiliyle karşılamayıp, yerine göre "vefat etti", "hayata gözlerini yumdu" gibi karşılıklar kullanmaya çalıştım.

Yunanca'nın Latin harflerine aktarımı araştırmacılar için hep sorun olmuştur. İngilizce konuşulan dünyada görece standartlaşmış bir sistem olmasına rağmen Fransız imlasıyla yazım halen kullanımdadır. Öte yandan, Antik Yunanca metinler için kullanılan aktarma sistemleriyle, Çağdaş Yunanca için kullanılan fonetiğe dayalı sistemlerin farklılığı da bu karmaşıklığı artırmaktadır. Türkiye'de de bu sistemlerin kullanımı kişilerin tercihinine göre değişmektedir. Bu konuda bir standart getirme çabaları, bütün kullanımları değerlendirip yeni bir öneri getiren bir makaleyle, önemli bir boşluğu doldurmuştur.¹ Makale yazarlarının önerisi, öncelikle transliterasyon veya transkripsiyon yöntemlerinden birini tercih etmek gerektiği yönündedir. İlk bakışta en doğru yaklaşım gibi görünen bu durum, Orta Çağ Yunancası ile yazılmış bir metni Türkçe'ye tercüme etmeye kalkıştığınızda birtakım sorunlar ortaya çıkmaktadır. Ünlü Bizans tarihçisi Cyril Mango'nun da yakındığı gibi, tek bir sistem kullanarak yazımda tam bir tutarlılık göstermek garip formların çıkmasına neden olmaktadır.² Önerilen sistemlerden sadece birini kullandığımızda, ortaya çıkan bazı kelimelerin ne Türkçe'de ne de Batı dillerinde karşılaştığımız tuhaf biçimler aldığı görülüyor. Bu durum, özellikle çift seslilerde daha da çok karmaşaya neden olmaktadır. *Kısa Kronikler* söz konusu olduğunda ise durum daha da karmaşık bir hal almaktadır. Bunun sebebi, her bir kroniğin farklı bir el tarafından değişik zamanlarda ve bölgelerde yazılmasının getirdiği imla ve ortografi çeşitliliğidir. Bazı kroniklerde, yer ve şahıs isimlerinin hatalı yazımına ve farklı diyalekt kullanımına rastlanmaktadır. Özellikle, Türkçe şahıs ve yer isimlerinin yazımı sıklıkla farklılık göstermektedir. Örneğin, Sultan I. Bayezid için *İltirim Paiazitēs*, *Gilterim Baiazēt*, *İldirēm Baiazitēs*, Musa Çelebi için *Mousi Tzelepēs*, *Mousē Tzelepēs*, *Mousēltze pēs*, *Mousi Kelepīs* gibi her kronikte değişik yazım biçimleri karşımıza çıkmaktadır. Bazı kroniklerde şahıslar birbirine karıştırılmış ya da aynı kişi için değişik lakaplar kullanılmıştır. Örneğin, Emir Süleyman Çelebi için *Moursouman*, *Mousoulman*, I. Mehmed Çelebi için *Kyritzēs*, *Sultan Tzalapēs* gibi farklı isimler kullanılmıştır. Bu tür Türkçe yer ve şahıs isimlerini aktarırken transliterasyon sistemini kullandım. Şahısların karıştırılmaması ve okuyuculara kolaylık olması için parantez içinde kastedilen kişinin adını ekledim. Dolayısıyla, kroniklerde Türkçe yer ve şahıs isimlerinin nasıl yazılıp okunduğu, okuyucu tarafından rahatlıkla takip edilebilir hale geldi.

Yukarıda saydığım sebeplerle, temel olarak transliterasyon sistemini tercih ederken, sorun olabilecek bazı harfleri şöyle aktarmayı uygun gördüm: -η ve ε harflerinin karışmaması için η harfini ē ile, ayrıca o ile ω harflerinin karışma-

1 Herkül Milas, "Yunanca'nın Türkçe Harflerle Yazılışı", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. XVI, 27 (1992-1994), s. 189-197.

2 Cyril Mango, *Bizans. Yeni Roma İmparatorluğu*, YKY, İstanbul 2008, s. 7.

ması için de ω harfini $\bar{o}$ olarak aktardım. Bunların dışında ϕ harfi Türkçe'de -f harfiyle karşılanabilecek olmasına rağmen, uluslararası kullanım standartlarına uyumlu olması açısından -ph ile, aynı sebeplerle χ harfinin Türkçe'de bazen -kh veya -h ile karşılanmasına rağmen -ch olarak kullanılmasını uygun gördüm. Son olarak, transkripsiyon tablosu da ekleyerek Çağdaş Yunanca'nın Türkçe telaffuz karşılıklarını göstererek, okuyucunun bu sistemdeki karşılıkları da görmesini istedim.

Yunanca yer ve şahıs isimlerinde yine transliterasyon sistemi kullandım. Ancak, Bizans çalışmalarında yaygın olarak kullanımı yerleşmiş yer ve şahıs isimlerini (*Konstantinopolis*, *Thessalonike*, *Manuel*, *Thomas*, *Ioannes* gibi) gösterirken $\bar{e}$ ve $\bar{o}$ yerine e ve o kullandım. Çift seslileri ise genellikle kullanmadım. Aksi takdirde, yukarıda da sözettiğim gibi kullanımı yaygın olmayan biçimler ortaya çıkacaktı (Manuel yerine Manouël gibi). Metinde geçen yer isimlerinin, varsa Osmanlı döneminde veya günümüzde bilinen yaygın Türkçe karşılıklarını da yine köşeli ve parantez içinde, bazı açıklama gerektiren durumlarda da dipnotlarda gösterdim.

Bizans Kısa Kronikleri

Bizans Tarihyazımında Kısa Kronikler

Modern tarih araştırmalarında, kaynak eserlerin ihtiva ettiği bilgilerin yanı sıra metnin üretildiği bağlam ve tarihsel gelişimi de sonuçlara ulaşılmakta belirleyicidir. Bir kaynağın nasıl kullanılması gerektiği sorusu, onun hangi koşullar altında üretildiği, yazarının kimliği, başka metin ve türlerle ilişkileri vs. gibi pek çok sorunun yanında, nasıl bir tarih tasarımıyla yazıldığı sorusunun yanıtına da bağlıdır. Bu nedenle, Bizans *Kısa Kronikleri*'nin başlıca edebiyat (literature) türlerinden (genus/genre) biri olan Bizans tarihyazımı (historiographia) içinde nerede konumlandığını anlamının önemli olduğunu düşünüyorum. Keza aşağıda Bizans *Kısa Kronikleri*'nin neden bu şekilde adlandırıldığı, hangi kriterlere göre Kısa Kronik sayılması gerektiğini açıklayacağım. Bu noktada, öncelikle Bizans tarihyazımında *Tarih* ve *Kronik* (*Historia/Ἱστορία-Chronikon/χρονικόν*)¹ ayrımının kökenleri ve *Kronik* türünün gelişimini genel hatlarıyla açıklamaya çalışacağım. Dolayısıyla, bir alt kategori olarak *Kısa Kronikler*'in Bizans tarihyazımındaki yeri üzerine bir şeyler söylemeden önce, Bizans *Kronik* yazımı (Chronographia) geleneği üzerine bazı tartışmaları da aktarmanın faydalı olacağını düşünüyorum. Elbette amacım Bizans tarihyazımının kökleri ve gelişim süreçlerinin ayrıntılı analizini yapmak değil.² Bizans'ta tarihyazımının ortaya çıkışı, farklı tipleri ve bu konudaki halen çözülmemiş tartışmalar üzerine geniş bir külliyat söz konusudur. Burada mümkün olduğu kadar ko-

1 Bizans tarihyazımında değişik kullanımlarıyla χρονογραφικόν-χρονογραφειον-χρονογραφία. Bkz. A. Kazhdan "Chronicle" ODB, c. I, s. 443.

2 Genel anlamda tarihyazımının gelişim sürecini ve Hristiyanlığın geçmişi açıklama biçiminin tarihyazımına etkileri hakkında bkz. R.G. Collingwood, *Tarih Tasarımı*, çev. Kurtuluş Dinçer, Gündoğan Yay. (2. Baskı), Ankara 1996, s. 45-90; Hristiyan tarih tasarımının geç Roma, erken Bizans devrinde yazılan kroniklerin temelini oluşturma süreci hakkında bkz. Cyril Mango, *Bizans. Yeni Roma İmparatorluğu*, s. 207-235; Ancak kronikler üzerine şimdiye kadar yapılan en kapsamlı çalışma için bkz. Brian Croke, *Christian Chronicles and Byzantine History, 5th-6th Centuries*, Variorum, Great Britain-USA 1992. Bu eserde bulunan ve kroniklerin kökeni, türleri ve gelişimi hakkında çeşitli dönemlerde yayınladığı makalelerden en önemlisi şudur: Brian Croke, "The Origins of the Christian World Chronicle", *Christian Chronicles and Byzantine History, 5th-6th Centuries*, Variorum, Great Britain-USA 1992, III, s. 116-131. Bizans kronik geleneği üzerine bkz. Cyril Mango, *The Tradition of Byzantine Chronography*, *Harvard Ukrainian Studies*, 12/13 (1988-89), s. 360-372.

nuyu dağıtmadan, *Kronik* yazımının ortaya çıkışı ve tartışmalar üzerine, genel okuyucuyu gözetken bir yaklaşımla genel bilgiler vermekle yetineceğim.

Bizans tarihçileri yazdıkları eserleri *tarih* (historia) veya *kronik* (chronikon) olarak kesin çizgilerle hiçbir zaman ayırmadılar. Her iki türün Bizanslı yazarlarının amacı aynıydı; geçmişin peşine düşmek ve kendi zamanının olaylarını geleceğe aktarmak. XII. yüzyılın Bizanslı bilgini Selanikli Eustathios tarihi *historein* (geçmiş yazmak) ve *syngraphēin* (çağdaş olayları yazmak) olarak ikiye ayırdığında, Antik Yunan'dan Roma'ya kadar kadim uygarlıklardan süzülen tarihyazımı Bizans devrinde en parlak dönemini yaşıyordu. Tarih yazmanın nihai amacı değişmese de geleceğe aktarılabilecek olayların tercihi ve sunumunda köklü değişiklikler yaşanmıştı. Theophanes Confessor (d.758-ö.818) ilk defa olarak *kronik yazarları* (chronographoi) ve *tarih yazarları* (historiographoi) ayrımı yaptığında,¹ asıl amacı tarihçileri tasnif etmek ve iki tarihyazımı türü arasındaki farkı ortaya koymaktı. Geçmiş ve zamanın olaylarını bir *kronik* yazarlık biçimi Theophanes'ten sonra bu terimlerin Bizans tarihyazımında tipik bir başlık olarak yerleşmesini sağladı.

Theophanes'ten önce ve sonra Bizans tarihçileri arasında eserlerinin içeriği *Historia* olmasına rağmen *Chronikon* adını kullananların veya bunun tam tersini uygulayanların olduğunu görebiliyoruz. Geç Roma dönemi yazarları eserlerini çoğunlukla *Tarih* (historia) olarak adlandırırken İoannes Malalas'tan (VI. yüzyıl) itibaren Georgios Synkellos (VIII. yüzyıl), Theophanes Confessor ve Georgios Hamartalos (IX. yüzyıl) örneklerinde olduğu gibi *Kronik* başlığı yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır. X. yüzyıldan sonra ise Michael Psellos, Niketas Choniates, Georgios Akropolites veya Patrik Nikephoros I, İoannes Skylitzes, İoannes Zonaras gibi isimler, içerik *Historia* olmasına rağmen *Chronikon*² başlığını tipik olarak kullanmaya devam ettiler. İki türün, anlatım yapısı, kronoloji, geçmiş algısı ve sunumu gibi konularda farklı oldukları açıktır. Ancak, *Historia* ve *Chronikon* terimlerinin Bizans tarihyazımında birbirinden bağımsız iki ayrı türü temsil edip etmedikleri, modern çağın tarihçileri arasında birçok tartışmaya sebep olmuştur. Bugün çözümlenmiş gibi görünen tartışmanın temel meselesi, kronikleri yazanların yeterince eğitilmiş olmayan, antik çağın Klasik Yunan kültüründen habersiz, basit keşifler olduklarına dair yaklaşımlardır. Bu bahse aşağıda yeniden dönmeden önce, modern Bizans tarihçilerinin bu iki terimi de Bizans tarihyazımının değişik tipleri olarak değerlendirmesine rağmen, fiili olarak ayrımın devam ettiğini de belirtmeliyim.³

1 Alexander Kazhdan, "Historiography", *ODB*, c. II, s. 937. İlgili yer için bkz. Theophanes Confessor, *Chronographia*, haz. C. de Boor, 2 cilt, Leipzig, 1883-85, 3.11-12.

2 A. Kazhdan, "Historiography", s. 937.

3 A. Kazhdan, "Historiography", s. 937-938.

Dolayısıyla, *Kronik* türünün nasıl ortaya çıktığını ve tarihyazımında neyi temsil ettiğini anladığımızda, hem bu tartışmaların sebebini hem de *Kısa Kronikler*'in özelliklerini anlamamız kolaylaşacaktır.

Hristiyanlık öncesi Yunan-Roma tarihyazımı, tanrıların aracılığını işlevsel kabul etmesine rağmen tarihin konusunu sadece insanın eylemleriyle sınırlandırıyordu. Bu tarih felsefesine göre, tanrılar sadece insanların işlerinin sonucuna etki edebilirdi. Tanrıların insanların tarihini önceden belirlediği bir plan olamazdı. Bu insanmerkezci tarih tasarımı¹ Hristiyanlığın ortaya çıkışıyla değişime uğradı. Artık, insanın var oluşunun ve bütün eylemlerinin sebebini ve sonucunu Tanrı'nın belirlediğine inanan yeni öğreti, tarih felsefesini ve tarihyazımı türlerini de belirlemeye başladı. Yeni tarih tasarımına göre insan, Tanrı'nın planını uygulayan, tarihin akışını değiştirmesi mümkün olmayan ve zamanı geldiğinde tarih sahnesinden çekilen bir figürana indirgendi. Tarih, artık planlıydı; ne geçmiş ne de gelecek değişmez plana sadık kalmalıydı. Hristiyanlıktaki doğuştan günah, inayet ve yaratıya ilişkin öğretilerin yanı sıra, hiçbir ayrıcalıklı ırk ya da sınıf tanımayan Tanrı'nın evreninin tarihi yazılmalıydı. Hristiyan öğretisiyle yazılmış her tarih zorunlu olarak evrensel, dönemlere ayrılmış, vahye dayanan ve Tanrı'nın inayetine dayanan bir tarih olmak zorundaydı. Doğal olarak, geçmişi çizgisel bir kronoloji üzerinde dönemlere ayırmak zorunluluğu doğdu. Kronoloji, Tanrı'nın tarih tasarımının simetrisini ifade etme aracı olarak, evrende bilinen bütün tarihlerin şenkranizasyonunun aracı olmak zorundaydı. İsa'nın doğumu kadar önemli olmayan İsa'dan önceki ve sonraki tarihsel gelişmeler, tarihçiler için her biri kendine özgü bir görünüm sergileyen önemli çağlara ya da dönemlere ayrılarak anlatılmaya başlandı. Hristiyanlıkta, İsa'nın yeryüzüne ikinci gelişine (*parousia*) dair inanış, evrendeki zamanı algılama biçimini de değiştirdi. Hristiyan tarihçiler için *Tarih* (Historia), artık insanın (Âdem'in) Yaratılış'ından, İsa'nın doğumuna ve sonra yeniden dirilişine (*parousia*) kadar devam eden çizgisel bir zamanın üzerinde cereyan etmeliydi. Hristiyanlığın yayılmasından sonraki birkaç yüzyıl, Tanrı'nın zamanının insanın zamanı olmadığını anlaşılmasına kadar, uzun teolojik tartışmalarla geçti. Nihayet *parousia*'nın çok uzun zaman alabileceği ve bunun için dünyanın ne zaman başladığını hesaplamak gerektiği anlaşıldı. Hristiyanlar için, dünyanın başlangıcından itibaren insana, kaderine ve geçmişine dair sağlam bir temel oluşturma ve dinlerinin düzensiz bir yenilik değil tam tersi hatırı sayılacak kadar eski olduğunu gösterme ihtiyacı belirdi. Diğer bir deyişle, Roma dünyasının Hristiyanlaştırılması, geçmişin açıklanması ve sunumunda yeni talepler ortaya çıkardı. Tüm din ve milletlerin ortak bir kaynaktan türediklerine dair

1 R.G. Collingwood, *Tarih Tasarımı*, s.74- 85.

Hıristiyan öğretisi, Musevilerden Antik Yunan'a, Mısır'dan Roma'ya kadar derlenen eski kronolojileri Hıristiyan din adamlarının araştırma sahası haline getirdi. Geçmişin Hıristiyanlığa uyumlu ve kronolojik bir açıklaması, daha geniş ölçekte, basit annalistik (yıllık) yaklaşımla, Yaratılış'tan itibaren bilinen tüm krallıkların ve ülkelerin tarihinin hesaplanmış bir alana yerleştirilebileceği yeni bir metot gerektiriyordu. Anlattıkları geçmiş, bir milletin ya da etnik grubun değil tüm dünyanın tarihi olmalıydı. Kendi dinlerini, en eski uygarlıklara kadar götürmek ve İncil kronolojisi ve anlatımıyla uyumlu hale getirmek zorundaydılar.¹ Tarihin bu şekilde sunulabileceğini ilk defa Geç Antik dönemin kronik yazarlarından Kaiserialı Eusebios (MS 260-340) gösterdi. Eusebios ve öncülerinin zorlu çalışmaları, sonraki yüzyıllarda Bizans tarih yazımındaki kronik türünün öncülerine dönüşecek olan *Dünya Kronikleri* veya *Evrensel Kronik* olarak adlandırılan türün ortaya çıkışıyla sonuçlandı. Eusebios'un kroniği ardılları için prototip sayıldı ve zaman içinde yeniden gözden geçirilerek eklemeler ve düzeltmeler yapıldı. Elbette Bizans tarih yazımının gelişim süreci içinde bu *kronik yazımı* (chronographia) geleneği değişerek, yeni ihtiyaçlara göre farklı alt türlere ayrıldı. Zaman içinde, tarihi gelişmeler sonucu, "Dünya Kronikleri"nin geniş içeriği daraldı ve Bizans coğrafyasıyla ve daha yakın etnik gruplarla sınırlandırıldı. Bu durum, tarihi bağlam ve koşullara göre kendini uyarlayan Bizans tarih yazıcılığının geleneği yüzyıllar boyunca taşınmasını da sağladı.

Bizans tarihinin ilk yüzyılları boyunca hem *Kronik* (Chronikon) hem de *Tarih* (Historia) başlığı aynı anda varlığını sürdürdü.² Ancak giderek *Historia* neredeyse kayboldu ve Bizanslı tarihçiler genellikle *Chronikon* adını tercih ettiler. Öte yandan içerik olarak kronikler giderek *Tarih* türüne dönüştü. Bu dönüşüm sürecinin başlarından itibaren, yani İsa'dan sonraki ilk dört beş yüzyıl boyunca, Klasik Yunan-Roma tarih yazımı geleneği ile Kilise'nin yeni tarih anlayışı arasında bir çatışma yaşanmadı. Kilise, en başından itibaren Klasik Yunan dili ve düşüncesinin, Hıristiyan öğretisinin yayılması için iyi bir araç

1 Bkz. C. Mango, *Bizans. Yeni Roma İmparatorluğu*, s. 207 vd. C. Mango karmaşık kronolojik sistemlerin ve takvimlerin nasıl oluştuğu ve Bizans dünyasında nasıl kullanıldığı konusunda genel çerçeveyi oldukça açıklayıcı biçimde sunmaktadır. Evrensel bir din olma iddiasındaki Hıristiyan öğretinin, var olan daha eski kronolojik hesaplama sistemlerini uyarlama çabası ve tarih biliminde kronolojinin kullanımı üzerine daha fazla bilgi için bkz. J. William Johnson, "Chronological Writing: Its Concepts and Development", *History and Theory*, C. 2, No: 2, (1962), s. 124-145; Brian Croke, Alexander Kazhdan "Chronology" ODB, c. I, s. 448-449.

2 Bkz. Apostolos Karpozilos, *Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονολόγοι, τόμος Α' (4ος-7ος α.)*, Ekdoseis Kanake, Atina 1997, s. 260 vd.; J. N. Ljubarskiy, "Man in Byzantine Historiography from John Malalas to Michael Psellos", *DOP*, 46, *Homo Byzantinus: Papers in Honour of Alexander Kazhdan*, (1992), s. 178.

olabileceğinin farkına varmıştı. Tarih (Historia) alanında ise ne sunuş biçimi ne de ilgi alanları ve üslup bakımından, Hristiyan öğreti ile Klasik Yunan tarihyazımının ortak bir yanının olduğu açıktı. Klasik Yunan geleneğinde tarihçi, olayların nedenini analiz eder, sorularının cevaplarını arardı. Şahit olduklarını veya tarihten öğrendiklerini yeniden aktarırken kendi düşüncelerini ve yargılarını da yazardı. Bu nedenle ilk yüzyıllarda kronikler ve kilise tarihlerinde, siyasi ve dünyevi olayları dışarıda bırakan bir yaklaşım benimsendiği görülür. İki tür arasındaki en büyük çelişki, insana ve insanın tarihteki rolüne dair farklı yaklaşımdı. Klasik *Historia* anlayışında insan, olayların kahramanı olarak karakteri ve oynadığı rolle tarihin akışını belirliyordu. Hristiyan öğretiyle beraber, olayların kronolojisi ve içerdiği kutsal anlam önem kazanmıştı. Dolayısıyla, kahramanın kişilik özellikleri ve duygularının hiçbir önemi kalmadı. Hatta bu duygu ve düşünceler, belirli kalıplar halinde, belirli durumlar ve hareketlerle bağlantılı olarak sürekli tekrar edilir oldu. Bu yaklaşım, aynı zamanda kronik yazarının kendi duyguları ve yargılarını, daha anonim ve belirli kalıplar içinde ifade etmesi anlamına geliyordu. Ancak, IV.-V. yüzyıllarda yaşanan sosyo-politik değişimler, Bizans'ta yazı dünyasının da değişmesine yol açtı. Hristiyanlık, neredeyse bütün Akdeniz dünyasındaki hakim güç olmasına rağmen, bu dönemin ihtiyaçları Klasik Yunan kültürünün yeniden keşfedilmesine neden oldu. Bu dönemde çok sayıda retorikçi, filozof ve tarihçi yeniden Antik Yunan klasiklerini keşfederek Hristiyan öğretiye aykırı olmayan *Historia* yazmanın yollarını buldular. Tarihyazımında insanın rolü, kişileştirmeler, betimlemeler ve retorik özellikler yeniden görülmeye başladı.¹ Bizans edebiyatının oluştuğu bu iki yüzyıl *Historia* türünün yeniden güçlendiği dönemin başlangıcı oldu.²

Modern çağın tarihçileri, Klasik Yunan kültürünün Bizans tarihyazımındaki en belirgin etkilerinin görüldüğü bu *Historialar*'ı Bizans edebiyatının zirvesi olarak değerlendirdi. Bu tür, aynı zamanda Klasik Yunan kültürünün Bizans tarihyazımındaki etkilerinin delili sayıldı.³ Bizans çalışmalarının doruğa ulaştığı XIX. yüzyıl, aynı zamanda modern tarihçiliğin kaynak araştırmasına dayanan meşhur *Quellenforschung* metodunun her alanda karşılığını bulduğu dönemdi. Bu dönemde filologlar ve *Quellenforschung* metoduna sarılan tarihçiler,

1 J. N. Ljubarskij, "Man in Byzantine Historiography", s. 178 vd. Yazar, Bizans tarihyazımında insanın rolüne yaklaşımdaki gelişim evresini inceliyor. Tarihyazımında uzun bir gelişme evresinin en üst noktası olarak Michael Psellos'u kabul ediyor. Bizans tarihyazımını başlatan İoannes Malalas'ın kroniğindeki arkaik aşamadan itibaren tarihyazımındaki değişimin evrelerini göstermeye çalışıyor.

2 A. Karpozilos, *Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι, τόμος Α' (4ος-7ος αΙ.)*, s. 260 vd, ayrıca s. 528-534.

3 Jakov N. Ljubarskij, "New Trends in the Study of Byzantine Historiography" *DOP*, 47 (1993), s. 131-132.

Bizanslıların geçmiş ve geleceği sunma biçiminde yaşanan değişim evrelerini görmezden geldiler. Bizans kaynaklarının metinleri yayınlanırken, kronikler önemsiz sayıldı. Bizans tarih yazımı, Antik Yunan kültürünün bir devamı olarak görülüyordu. Tarih yazımı türleri de buna göre değerlendirilmeliydi. Dolayısıyla, XIX. yüzyılda tarih yazımı meselelerinde uygulanan hakim metot, Bizans tarih yazımının alt türleri konusunda da belirleyici oldu. Bu alt türler konusundaki tartışmalar, XIX. yüzyılın önemli Bizans edebiyat uzmanı Karl Krumbacher'in Bizans tarih yazımını *tarihler* ve *kronikler* olarak ikiye ayırmasıyla başladı. Ona göre bu iki *alt tür* (subgenre) tarih yazımının bağımsız iki alt branşıydı ve her biri birbirinden bağımsız köklere sahipti. *Tarihler* (Historia), eğitimli kişiler tarafından küçük bir kesim tarafından okunması için klasik üslupla, kronikler ise mütevacı keşişler tarafından, basit insanlar tarafından okunması niyetiyle basit bir üslupla yazılmıştı.¹ K. Krumbacher'in bu yaklaşımı, 1960'larda H. Beck tarafından temelsiz ve hatalı bilgiye dayandığı tartışma götürmez bir şekilde ispatlanana kadar genel bir kabul görmüştü. Diğer bir deyişle, H. Beck'e kadar Bizans edebiyatı içinde *Kronik* türü başka hiçbir edebiyat türü için geçerli olmayacak şekilde küçümsendi. Yazarları kalın kafalı ve eğitimsiz, eserleri banal ve sıradan olarak nitelendirildi. Üslup bakımından yetenek yoksunu ve zayıf sayıldı.² H. Beck, kroniklerin sadece üçte birinin keşişler tarafından yazıldığını, kronik yazarlarının çoğunun yüksek edebiyatı bilen ve klasik Yunan edebiyatına vakıf, eğitimli rafine yazarlar olduğunu göstermişti.³ H. Beck'ten sonra, Krumbacher'in *alt tür* teorisinin pek çok eserin sınıflanmasında geçerli olamayacağı anlaşılsa da bilim adamlarının tutumu pek değişmedi. Bazıları K. Krumbacher'i desteklemeye devam ederken bazıları orta yolu benimsedi. Hatta Bizans edebiyat tarihi üzerine bugün de güncelliğini koruyan eserinde H. Hunger bile bunları *değersiz edebiyat* (Trivialliteratur) olarak değerlendirerek ikna olmadı.⁴ Bilim adamlarının, teoride tarih yazımının bir bütün olduğunu kabul etmelerine rağmen bu paradoksal tutumu sürdürmelerinin nedeni, J. Ljubarskij tarafından 1987'de yazılan bir makalede analiz edildi.⁵ Ljubarskij'e göre, bu tutumun kökleri bilim adamlarının zihninde değil

1 Bizans tarih yazımının gelişimi ve kronik-tarih ayrımı meseleleri üzerine tartışmalar için bkz. Karl Krumbacher, *Geschichte der byzantinischen Literatur*, Münih, 1897, s. 219-226.

2 J. N. Ljubarskij, "New Trends", s. 135.

3 H.G. Beck "Zur Byzantinische 'Mönschchronik'", *Speculum historiale. Geschichte im Spiegel von Geschichtsschreibung und Geschichtsdeutung*, haz. C. Bauer, I. Boehm, M. Müller, Freiburg-Münih 1965, s. 188-197.

4 Kronikler ve tarihler üzerine tartışmaları için bkz. Herbert Hunger, *Die hochsprachliche profane Literatur der Byzantiner*, I, Münih, 1978, s. 252-357.

5 Jakov N. Ljubarskij, "Neue Tendenzen in der Erforschung der byzantinischen Historiographie", *Klio* 69:2 (1987), s. 560-566.

gerçeklikte yatmaktadır. Ona göre bu iki tür arasındaki bağlantı durağan ve değişmez değil, tersine diyalektik ve tarihsel döneme bağlıdır. Tarihyazımının her alt türü birbirinden bağımsız değil birbiriyle alakalı ve etkileşimli olarak değerlendirilmeli ve homojen bir tür olmadığı kabul edilmelidir. J. N. Ljubarskij, Bizans araştırmalarında yeni eğilimin, saf bir *Quellenforschung* metodundan kendisinin *bağlamsal araştırma* (contextual investigation) olarak adlandırdığı metoda aşamalı bir geçiş olduğuna inanmaktadır. Artık taşların yerine oturmaya başladığına, onun deyiimiyle “kroniklerin rehabilitasyonu” ile birlikte diğer edebiyat türlerinde de aynı eğilimin yaşandığına inanmaktadır.¹ Diğer bir deyişle, *Quellenforschung* metodunun metinlerin inkişaf ettiği koşulları gözardı etmesinin yarattığı sorunlar yeni metotlarla çözülmüş ve kroniklerin değeri anlaşılmıştır.² Kuşkusuz, Bizans çalışmalarında onun formüle ettiği yeni eğilimlerin, kronikleri tekrar küçümseyen bir yaklaşıma geri dönmesi mümkün değildir. Buna rağmen, söz konusu ayrım Bizans edebiyatı üzerine yapılan yeni çalışmalarda devam etmektedir.³ Modern Bizans araştırmalarının güvenilir başvuru kaynaklarından *Oxford Dictionary of Byzantium*’da yer alan, bu eserin editörü de olan A. Kazhdan’ın yazdığı ilgili maddede, kronikler, tarihyazımının (historiographia) çeşitli tiplerinden biri olarak tanımlanarak dört kategoriye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki Dünya’nın Yaratılışı’ndan veya Âdem’den itibaren bir Dünya Kroniği (veya Evrensel Kronik) tipindeki kroniklerdir. En önemli örneklerini İoannes Malalas, Georgios Synkellos, Georgios Hamartolos, Michael Glykas veya Theophanes Confessor gibi Bizans kronik yazarları vermiştir. Bu tip kronikler annalistik (yıllık) tipinde Kitab-ı Mukaddes anlatısına uygun bir kurguyla, dünyanın yaratılışından başlayarak kronik yazarının kendi zamanına kadar olan tarihin kronolojik sırayla yazıldığı, geçmişe ait veya

1 J. N. Ljubarskij, “New Trends”, s. 136.

2 J. N. Ljubarskij, “New Trends”, s. 132-135. Ljubarskij, makalesinde bu aşamalı geçişin bilim adamlarının çalışmalarına nasıl yansıdığını örnekler vererek açıklıyor. Son yıllarda kronikler üzerine yapılan çalışmalarda ve kroniklerin yeni edisyonlarındaki yaklaşımlarda, eski küçümseyici anlayış yerine aksini ileri süren yeni görüşlerin yaygınlaştığını ve artık Bizans tarihyazımındaki alt türün değerinin anlaşıldığını kanıtlamaya çalışıyor.

3 Son zamanlarda ünlü Bizantinistlerden Apostolos Karpozilos tarafından Çağdaş Yunanca yayınlanan eserin başlığından ve içeriğin sınıflandırılmasından da bu anlaşılmaktadır. A. Karpozilos, artık gereksiz görülen bu tartışmaya girmeden bütün eserleri analitik ve diyalektik bir yaklaşımla yeniden değerlendirmiştir. Henüz üç cildiyle XII. yüzyıla kadar tamamladığı eseri, Bizans tarihyazımı üzerine son zamanlarda yapılan en kapsamlı çalışma olma özelliğini de taşımaktadır. Bkz. Apostolos Karpozilos, *Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι, τόμος Α' (4ος-7ος αλ.)*, Ekdoseis Kanake, Atina 1997; *Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι, τόμος Β' (8ος-10ος αλ.)*, Ekdoseis Kanake, Atina 2002; XI-XII. yüzyılları kapsayan üçüncü cilt: *Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι, τόμος Β' (11ος-12ος αλ.)*, Ekdoseis Kanake, Atina 2009. Bu tartışmayı artık gereksiz gören Ljubarskij’nin görüşleri için bkz. J. N. Ljubarskij “Man in Byzantine Historiography”, s. 178.

çağdaş kaynakların da kullanılabildiği kroniklerdir. Theophanes Confessor'dan sonra bu annalistik (yıllık) kronikler daha sık kullanılır olmuştur. Bu tip kroniklerin ortak kaynağı, Erken Bizans-Geç Roma devrine ait, Josephus Flavius, Sextus Julius Africanus ve yukarıda da bahsettiğim Kaiserialı Eusebios gibi kronik geleneğinin ana damarı sayılan metinler olmuştur. Bu damarın dışında, biçimsel olarak farklı ikinci bir grup kronik ise bu çalışmanın konusu olan *Kısa Kronikler*'dir. Aşağıda daha ayrıntılı anlatılacak olan *Kısa Kronikler*, daha sınırlı bir kronolojik periyodu kapsar. Üçüncü form ise çok yaygın olarak görülen kronolojik listelerdir. Bu listelerde, önemli tarihi olaylar, antik dönemin imparatorları, krallar, patrikler, papalar gibi önemli kişilerin görev dönemleri, VIII. yüzyıldan itibaren pek çok farklı yazmaya anonim yazarlar tarafından kaydedilmiştir. Dördüncü tip kronik ise kişisel kronolojik kayıtlardır. Bir aile veya önemli bir şahsiyetin kişisel kronolojik kayıtları bu kategori içinde değerlendirilir.¹

Kısa Kronikler (Brachea Chronika) Terimi Üzerine

Günümüzde bilim çevreleri tarafından kabul gören adıyla *Bizans Kısa Kronikleri*² nin neden bu şekilde adlandırıldığına dair bir bölüm yazılmasını Bizans araştırmalarıyla uğraşanlar belki de garipseyecektir. Bu bölümü yazmanın sebebi son zamanlarda sıklıkla karşılaştığım, genellikle Bizans kaynaklarını kullanmaya çalışan bazı Osmanlı tarihi araştırmacılarının yaydığı hatalı bilgilerdir. Herhangi bir polemige girmeden, bu kroniklerin *Bizans Kısa Kronikleri* olarak adlandırılmasının hatalı olduğu, esasında *Anonim Grekçe/Yunanca Kronikler* olarak adlandırılması gerektiği gibi eleştiriler aldığımı belirtmeliyim. Hatta bu kaynağın Bizans kaynağı olarak değil Osmanlı kaynağı olarak nitelendirilmesi gerektiği de, tarafıma birkaç kez sözlü ve yazılı eleştiri olarak yöneltildi. Bu nedenle, *Kısa Kronikler* adının benim tercihim olmadığını veya tesadüfen seçilmediğini açıklama ihtiyacı hissediyorum.

Kısa Kronikler veya Yunanca yazılışıyla *Βραχέα Χρονικά/Brachea Chronika* adı ilk defa Sp. Lampros tarafından kullanıldı.² Bunun nedenlerine girmeden önce, bu kroniklerde bir kez bile *Brachea Chronika* ifadesinin kulla-

1 Alexander Kazhdan "Chronicle", ODB, c. I, s. 443-444.

2 Peter Schreiner, *Studien zu den Βραχέα Χρονικά*. Miscellanea Byzantina Monacensia 6, Münih 1967, s. 2, dn. 1; Peter Charanis, "Les BPAXEA XPONIKA comme source historique", *Byzantion* 13 (1938), s. 335; Peter Charanis, "A Note on the Short Chronicle No 45 of the Lampros-Amantos Collection", *Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves*, 7 (1939-1944), s. 447; Raymond J. Loenertz, "Etudes sur les chroniques brève byzantines", OCP 24 (1958), s. 155; Bu adı ilk kullanan Sp. Lampros'un eseri için bkz. Spyridon Lampros, *Βραχέα Χρονικά, εκδίδονται με επιμέλεια του Κωνσταντίνου Ι. Αμαντου* (= *Μνημεία της Ελληνικής Ιστορίας, τομ. Α, τεύχος Ι*), Atina 1932.

nılmadığını belirtmeliyim. Sp. Lampros'un amacının, Yunanca yazmalarda dağınık halde bulunan ve o zamana kadar çoğunlukla *Chronica Minora* (Küçük Kronikler)¹ adıyla bilinen diğer kroniklerle bir ayırım yapmak olduğuna şüphe yoktur.² Esasında, bu kroniklerin içeriğinde başlık olarak kullanılacak kısa cümleler bulunduğu görülecektir.³ Örneğin Ένθύμησις/*Entbymēsis*, χρονικόν μερικόν/*chronikon merikon*, χρονογραφικόν/*chronographikon*, χρονογραφίον/*chronographion*, σύνopsis χρονική/*synopsis chronikē*, διήγησις/*diēgēsis* veya daha iddialı bir şekilde ιστορία/*historia*⁴ bunlardan bazılarıdır. Ancak hiçbirinin bu kronikleri ayrı bir kronik kategorisi olarak tarif edecek nitelikte başlıklar olmadığı da anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, Sp. Lampros'un bu kronikleri ilk defa yayınlarken yaptığı adlandırma seçiminde bazı kriterleri gözettiği rahatlıkla söylenebilir. Kronikleri hangi kriterlere göre seçtiğini, neden bu şekilde adlandırdığını yazmaya maalesef ömrü yetmedi. Eserinin yayınlanma serüvenine aşağıda yeniden döneceğim için, onun seçiminin Bizans çalışmalarında kabul gördüğünü belirtmek yeterli olacaktır. Zaman içinde, İngilizce'de *Short Chronicles*⁵, Fransızca'da *chroniques brève* gibi çevirilerle Batı dillerine de yerleşmiştir. Esasında, *kısa* veya *küçük* kelimelerinin bu kroniklerin esasına yönelik bir tanımlama olmadığına ileriki yıllarda P. Schreiner tarafından açıklık getirilmiştir. P. Schreiner, *Kısa Kronikler*'i diğer kronik türlerinden ayıran özellikleri bir sistematik içinde ortaya koymuş olmanın rahatlığıyla, eserinin adında Almanca *kısa* anlamına gelen *kurz* yerine, daha kapsayıcı ve *küçük* anlamını da içeren *Klein* kelimesini tercih etmiştir. Ancak, eserin başında karşımıza çıkan *Kleinchroniken oder Kurzchroniken* (Küçük Kronikler veya Kısa Kronikler)⁶ cümlesi, artık bu adlandırmayı önemsemediğini göstermektedir. Nihayet, *kısa* veya *küçük* sıfatlarının, bu kroniklerin diğerlerinden farklı ve ortak özelliklere sahip olduğunu vurgulamak dışında işlevi olmadığını söylemek mümkündür. Eserin Almanca adı olan *Die Byzantinischen Kleinchroniken*, ve CFHB (Corpus

1 Eski Ahit nüshalarında bulunan kronoloji listeleri ilk defa şu eserde derlenmiştir: *Chronica Minora*, ed. C. Frick, I, Leipzig 1892. Ayrıca bkz. P. Schreiner, *Studien zu*, s. 2; P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 20-21; Ayrıca bu listelerin Bizans edebiyatı içindeki yeri ve *Kısa Kronikler* ile farkları için bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 38-40.

2 Buna rağmen, *Kısa Kronikler* ile *Chronica Minora* adıyla bilinen kronoloji listeleri veya aile kroniklerinin bir süre daha karıştırıldığı görülmektedir. Örneğin, P. Wittek'in 1936 yılında Lampros'un yayını için kaleme aldığı değerlendirmede halen "chronicon mineures" ifadesini tercih ettiği görülmektedir. Bkz. Paul Wittek, "Chroniques mineures byzantines". *Byzantion*, 12 (1937), s. 309-323.

3 Krş. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, Kr.30, 36, 50A, 50B, 58 (69 I), 59, 63 vb.

4 Aşağıda, "*Kısa Kronikler*"in Kaynakları" bahsinde tekrar değinilecektir.

5 Elizabeth M. Jeffreys "Chronicles, Short" ODB, c. I, s. 447.

6 P. Schreiner, *Studien zu*, s. 2

Fontium Historiae Byzantinae) serisinin prensipleri gereği Latince künyesi olan *Chronica Byzantina Breviora* (*Bizans Kısa Kronikleri*), onun bu kronikleri Bizans tarih yazımının bir parçası olarak değerlendirdiğini açıkça gösterir.¹

Kısa Kronikler'in Tür Özellikleri, Kaynakları ve "Yazarları"

Bizans Kısa Kronikleri'nin ayırıcı özelliklerinin tespiti ve tanımlanmasında pek çok araştırmacının uzun yıllar süren çalışmaları oldu. Bu çalışmaların belirlendiği ayrıntılı kriterlere geçmeden önce genel özelliklerini vurgulamak yerinde olacaktır. *Kısa Kronikler*, en yalın haliyle çeşitli konulardaki Yunanca yazmaların sayfa kenarlarına veya boş bir sayfasına yazılmış kronolojik notlardır. Bu yazmalar Bizans döneminde veya Bizans sonrası dönemde yazılmış olabilir. Geçmiş zamanların veya kroniğin yazıldığı dönemin olayları, yıl, indiksiyon, ay, gün ve hatta bazen saatle birlikte tam olarak belirtilecek şekilde kaydedilmiştir. Genellikle olayların gerçekleştiği ortama ilişkin bu notları yazanın yorumu veya olguların birleştirilerek anlatıldığı bir anlatım üslubu benimsenmediği görülür.² Başka bir deyişle, yalnızca var olanın en yalın haliyle ve kısaca anlatıldığı bir vekayiname olarak tarif edilebilir. Bu notların toplamı, MS 312 yılından 1771 yılına kadar uzun bir süreci kapsamaktadır. Ancak kroniklerin bulunduğu her yazmada sınırlı bir kronolojik dönem kaydedilmiştir. Araştırmacıların çalışmaları sonucu birbiriyle ilgisi olan bu kronolojik notlar tasnif edilerek bugünkü haliyle yayınlanabilmiştir. Bu kronikler, küçük bir kısmı hariç, belki de büyük Bizans tarih yazımı geleneğine ihanet gibi görülebilir. İlk bakışta, Theophanes'ten beri yaşayan annalistik *kronik* biçiminden daha farklı olduğu anlaşılmakla birlikte, bu kronik notlarının bir amacı olmadan tesadüfen yazılmış veya derlenmiş olduğu izlenimi edinilebilir. Aksine, bu kroniklerin daha ulvi bir amaçla, Bizans devletinin kaderini etkileyen tarihi olayların haberlerini gelecek kuşaklara aktarma niyetiyle yazıldıklarını artık rahatlıkla söyleyebiliyoruz. Araştırmalar gösterdi ki, *Kısa Kronikler* Bizans'ın uzun tarih yazıcılığından haberdar olan ve gerçek olayları, gerçek bilgileri kaydeden kişilerin elinden çıkmıştır. Öyle ki, bu anonim yazarlar geç Bizans döneminin taşrasında, daha sonra da Türk egemenliği altında yazmaya devam ettiler. Bizans'ın bakiyeleri olarak yeraltında, saraydan ve resmi tarihçiliğin kışkacından uzakta, Bizans'ın kadim tarihçilik geleneğini *gayriresmi* olarak neredeyse XIX. yüzyıla kadar taşıdılar.³

1 P. Schreiner'e göre bu adlandırma daha çok "Türk Fetihleri Kronikleri" grubunun ortak formundan kaynaklanmaktadır. Ancak bazı *Kısa Kronikler* bu forma ve adlandırmaya uymayabilir. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 40.

2 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 20; P. Schreiner, *Studien zu*, s. 2.

3 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 32-33; Apostolos Karpozilos, "Peter Schreiner, Die

Yazmalarda dağınık halde bulunan notların bir kısmı kendi içinde bütünlük gösterir. Bir kısmı ise aynı yazmanın farklı sayfalarında yer alan veya aynı elden çıktığı anlaşılan başka bir yazmada bulunan notlarla ilişkilidir. Bazıları, bilinen Bizans tarihlerinden (historia) alıntılar içerebilir. Küçük bir kısmı ise bir aile yıllığında kaydedilen doğum-ölüm vakalarını konu etmekle yetinmiştir. Bir bölümü imparator listeleri gibi resmi kayıtlardan notlar ihtiva eder.¹ Bu kronikleri yazanların kullandığı Yunanca'ya bakıldığında, bazı istisnalar hariç genellikle popüler Bizans edebiyatına (literature) hakim olan halk dilinin (δημώδης/dēmōdēs) kullanıldığı görülür. Bu özellikleri nedeniyle yazma eserlerde *Kısa Kronikler*'i tespit etmek ilk bakışta kolay gibi görünür. Ancak, yazmalarda rastlanılan her kronolojik kaydın *Kısa Kronik* notu olmadığı gerçeği araştırmacıların işini daima zorlaştırmıştır. Karşılaşılan en önemli güçlük, dünyanın çeşitli kütüphane ve manastırlarında bulunan yüzlerce Yunanca yazma içindeki binlerce kronolojik not arasından *Kısa Kronikler*'i ayırabilmek olmuştur. Bu çabaya girişebilmek için öncelikle bazı kriterler belirlenmesi gerekmiştir. Bu amaçla, akademik ömrünün çoğunu *Kısa Kronikler*'in tespiti ve yayınına ayıran P. Schreiner, bir kronik notunun *Kısa Kronik* kategorisi içinde sayılabilmesi ve yayınlanması için gözettiği prensipleri ortaya koymakla işe başlamıştır. Bu sayede yüzlerce yazma tarayarak notları tasnif edebilmiştir. Onun, *Kısa Kronikler*'in tespitinde gözettiği hususları genel hatlarıyla şöyle sıralayabiliriz:

1- Bir metnin *Kısa Kronik* sayılması için en önemli kıstaslardan biri, Türklerin Monembasia'yı fethettiği tarih olan 1540 yılından önceki dönemi kapsamaması gerekir. Ayrıca Bizans İmparatorluğu'nun iç meseleleri ve komşu devletlerle ilişkili olarak kaleme alınmış Yunanca metinlerden biri olması şarttır. Bu noktada söz konusu zaman aralığının keyfi olarak tayin edilmediğini, eserlerin naklediliş tarihiyle ilgili değerlendirmelere dayanarak bu tür bir saptamada bulunulduğunu özellikle belirtmek gerekir. Bu tarihte Mora Yarımadası'ndaki Argos, Nauplion ve Monembasia kentlerinin el değiştirmesi ile birlikte Bizans bakiyesi son topraklar da Türk egemenliği altına girmiştir.² *Kısa Kronik* notları 1771 yılına kadar uzanmaktadır. Bir çelişki gibi görünse de, XVII. ve XVIII. yüzyıllarda meydana gelen gelişmelerle ilgili olarak kaleme alınmış az sayıda kronik söz konusudur. Esasında bunları *Kısa Kronik* olarak değerlendirmek

Byzantinischen Kleinchroniken. 2. Teil Historischer Commentar. 3. Teil Teilübersetzungen, Addenda et Corrigenda, Indices [Corpus Fontium Historiae Byzantinae. 12,2-12,3. Series Vindobonensis. haz. H. Hunger]. Viyana, Öster. Akad. d Wiss. 1977, 644 S/1979/, 254 S., *Ελληνικά*. 34 (1982) 437. [Bundan sonra A. Karpozilos, *Bibliokrisia* (1982)].

1 P. Schreiner, *Studien zu*, s. 2; P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 20; E. M. Jeffreys "Chronicles, Short", s. 447.

2 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 22.

mümkün değildir. Fakat bir yazmanın naklediliş tarihi itibarıyla 1540 yılından önce kaleme alınmış kroniklerle metinsel bağlantısı bulunması durumunda Kısa Kronik grubuna dahil edilmişlerdir.¹ P. Schreiner, 1540 yılı öncesiyle bağlantılı çok sayıda kronik notunu bu nedenle eserine dahil etmiştir.

2- Kroniklerde gramer ve sentaks kurallarına çoğu zaman riayet edilmediği dikkat çeker. Ayrıca, olayların arka planına veya birbiriyle kombine edilmesine yönelik özel bir çaba harcanmadığı görülmektedir. Kronikleri yazarlar, bir anlaşmadan bahsediyorlarsa, çoğu zaman sadece bu anlaşmanın yapıldığını belirterek tarihini kaydetmekle yetinmişlerdir.² Bazılarında çok kısa açıklamalar ve önemli tarihi bilgiler olmasına rağmen, olayların nedeni, sonucu ve etkileri gibi kişisel yorumlara bazı istisnalar hariç rastlanmaz.

3- P. Schreiner, tek bir notu hiçbir zaman Kısa Kronik olarak değerlendirmemiştir. Bir yazmada birden fazla notun kaydedilmiş olması gereklidir. Bazen kronik yazarının birkaç değişik kaynaktan bir derleme yaparak yazmaya eklediği görülmüştür. Bu durumda şayet olaylar uzun bir zaman aralığını kapsıyor, kesintisiz bir biçimde ve belirli bir maksatla veriliyorsa, yazmanın bir veya birkaç elden çıkıp çıkmadığına bakmaksızın Kısa Kronik olarak değerlendirilmiştir. Buna karşın anlık ilgiden kaynaklanan, yazmalardaki yorum içerikli notların çoğunu veya ayın kitaplarına düşülen notlarla benzer nitelikteki kayıtları bu gruba dahil etmemiştir.³

4- Biçimsel olarak *Kısa Kronikler*'e benzeyen hükümdar listeleri, herhangi bir kronolojik bilgi içermeyen notlar veya alıntı mahiyetindeki tarihsel içerikli pusulalar, Kısa Kronik kategorisi içine alınmamıştır.⁴ Bazı durumlarda, annalistik (yıllık/vekayiname) biçimindeki uzun *Kronik* metinlerinin tam veya kısmi kopyalarının, sonraki bir tarihte derleyici (compilator veya redaktör) tarafından örnek nüsha olarak kullanıldığı *Kısa Kronikler* söz konusudur. Bunlar, prototip olarak kullanılan eserin eksik kısımlarının tamamlanması ve yazarın kendi zamanının olaylarının eklenmesiyle başka bir metne dönüştüğünden otantik sayılmış ve Kısa Kronik olarak değerlendirilmiştir.⁵

5- Bazı kronikler, en azından belirli bir zaman dilimini kapsayacak şekilde, hükümdarların (Bizans, Osmanlı vb.) saltanat sürelerinin başlangıç ve bitimi-ne ilişkin kesin bilgiler verir. Bu tip kronikler bazen kronolojik bilginin yanın-

1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 22. Özellikle Osmanlıların Balkanlar ve Akdeniz'de yayılma süreçlerini kapsayan çok sayıda kroniğin 1540 sonrasına tarihlenmeleri ve bunların daha eski metinlerden derleme olmaları bu kroniklerin bilgilerinin değerini düşürmez. Bunun nedenleri aşağıda daha ayrıntılı bir şekilde tartışılacaktır.

2 P. Schreiner, *Studien zu*, s. 2.

3 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 23

4 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 20-21.

5 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 22

da çok önemli ek bilgiler de sunar. Bu durumda hükümdar listelerine biçimsel olarak benzeseler dahi Kısa Kronik olarak değerlendirilmişlerdir. Benzer şekilde, belirli bir şahıs veya aileyle ilgili uzun bir zaman aralığını kapsayacak şekilde bir yazmanın boş sayfalarına veya kenarlarına düşülmüş kısa notlar tarihsel bir öneme sahip olması durumunda bu kategoriye dahil edilmişlerdir.¹ Ayrıca, sonradan yazmaya sahip olan biri, önceki notlardan esinlenerek şahit olduğu veya duyduğu olayları kaydetmişse yine aynı gruba dahil edilmiştir.²

Kısa Kronikler, bulunduğu yazmalar bakımından da özgün özellikler gösterir. Bu yazmaların tarihlendiği dönemlere bakıldığında çoğunluğunun XIV. yüzyıl ve sonrasına ait olduğu görülür. Yazmaların en eskisi XI. yüzyıla [Kr.1], bir diğeri XII. yüzyıla [Kr.5], bir tanesi de XI.-XII. yüzyıllara tarihlenir [Kr.45]. XIII. yüzyıla ait sadece iki kronik vardır [Kr.16 ve Kr.19]. Önemli bir kısmı XIV. yüzyılda yazılmıştır [Kr.4, 6, 10, 14 (S Nüshası), Kr.17, 18, 20, 23 (P Nüshası), 26, 83, 84, 85, 88AB, 90]. XV. yüzyılın ilk yarısına ait sekiz kronik söz konusudur [Kr.8 (1425 sonrası), Kr.9 (1448 civarı), ve Kr.25, Kr.28, Kr.32, Kr.47, Kr.49, Kr.91]³ P. Schreiner'in yayınladığı 116 Kısa Kronik'in ve ek olarak yayınladığı kroniklerin geri kalan kısmı, E. Mioni'nin⁴ sonradan yayınladığı Kısa Kronik dahil olmak üzere, XV. yüzyılın ikinci yarısına, bir kısmı da XVI. yüzyıl ve XVII. yüzyıl başlarına tarihlenmektedir.⁵

Öyleyse, geç döneme ait kroniklerin daha çok olmasının sebebi nedir? Veya, Bizans kronik geleneği ile *Kısa Kronikler* arasında bir devamlılık ilişkisi söz konusu mudur? Eğer *Kısa Kronikler* bu geleneği devam ettiren özgün bir türse neden daha erken tarihlerde yazılmış daha fazla Kısa Kronik yoktur? Bu sorulara yanıt arayan araştırmalar, XIII. yüzyıl sonlarına kadar yazmaların kayıp oranının yüksek olmasını ana sebeplerden biri olarak kabul ediyor. Dolayısıyla, X. yüzyılda yazılmış bir yazmanın günümüze ulaşma ihtimalinin, XV. yüzyıla oranla daha az olması gözardı edilemeyecek bir olgudur. İleri sürülen diğer sebep ise *Kısa Kronikler*'in bir tarih yazımı türü olarak XIV.yüzyıla kadar yeterince yaygınlaşmamış olmasıdır.⁶ Bizans edebiyatında XI. yüzyıldan itibaren halk dilinin (δημώδης) yaygın olarak kullanılmaya başlamasının yanı sıra halkın siyasi gelişmelere daha fazla ilgi göstermesi, bu türün ortaya çıkmasının en önemli nedenlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Ancak,

1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 22-23.

2 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 22-23

3 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 32

4 E. Mioni'nin tespitlerine göre bu kroniğin yazılış tarihi 1462'dir. Bkz. Elpidio Mioni, "Una inedita cronaca bizantina (dal. Marc.gr. 595)", *Rivista di Studi Bizantini e Slavi*, 1 (1981), s. 71.

5 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 32-33.

6 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 32-37; krş. A. Karpozilos, *Bibliokrisia* (1982), s. 437.

XI. yüzyıldan itibaren yeniden filizlenen kronik türüne rağmen Palaiologoslar dönemi (1261-1453) boyunca eğitilmiş çevrelerde Kronik yazımının yaygın olmadığı bilinmektedir. Bu dönemde, Bizans tarihinin kadim tarih yazıcılığının en büyük temsilcileri en parlak eserleri verdiler. Bunlar arasından Pachymeres (XIV. yüzyıl) ve Sphrantzes (XV. yüzyıl) kronik türüne yaklaşan istisnalar gibi görünür. Ancak her ikisi de, XIV. yüzyıldaki Nikephoros Gregoras ve İoannes Kantakouzenos, XV. yüzyıldaki Michael Doukas, Michael Kritovoulos ve Laonikos Chalkokondyles ile birlikte *Historia* türünü Bizans sonrası döneme kadar taşıyan son dönem Bizans tarihçileri arasında sayılırlar. Öte yandan, yazmaların tarihlerinden anlaşılacağı gibi *Kısa Kronikler*'in en çok Palaiologoslar döneminde üretildiği görülmektedir. Aynı dönemde hem *Kısa Kronikler*'in hem de en önemli *Historia* metinlerinin yoğunlaşması ilk bakışta bir paradoks gibi görünüyor. P. Schreiner, bu paradoksu taşra ile Konstantinopolis merkezli tarih yazımını birbirinden ayırarak çözmeye çalışır. Aynı dönemde taşraya bakıldığında, Panaretos Trabzon'da, Machairas Kıbrıs'ta büyük kronik yazarları olarak karşımıza çıkıyor. Ayrıca, Epiros, Argos ve Nauplion, Peloponnesos (Mora) gibi mahalli kroniklerin çok yaygın olduğu görülür. Dolayısıyla kronik geleneği, merkezden uzak kesimlerin tarih yazımı faaliyeti olarak canlılığını korumaktadır. Bu canlılığın sebeplerinden biri de bu bölgelerde öteden beri süregelen kronik geleneğidir. Nitekim, P. Schreiner'in araştırmaları Kıbrıs'ın ve Peloponnesos'un eski kronikleriyle, 30 kadar Kısa Kronik arasındaki bağlantıyı ortaya koymuştur. Ayrıca, bazı kroniklerde devletin, kilisenin, manastırların resmi kayıtlarından yararlanıldığı da ortaya çıkarılmıştır.

Kısa Kronikler'in bulunduğu yazmaların özellikleri de ilginçtir. Araştırmalara göre çok az sayıda kronik, tarih metni içeren bir yazma içinde bulunmuştur. Örneğin Kr.35 (C Nüshası) Pachymeres ve Gregoras'ın tarihlerini içeren bir kodekste, Kr.97 Zonaras'ın eserinin olduğu yazmada bulunmuştur. Bireysel bazı eserlerde de nadiren *Kısa Kronikler*'e rastlanmıştır; Kr.20 bir Latince-Grekçe sözlükte tespit edilmiştir. Önemli bir bölümü, çeşitli konularda metinlerin olduğu yazmalarda, en çoğu ise Bizans imparatorlarının, patriklerin veya Türk sultanlarının listelendiği kataloglarda tespit edilmiştir.¹

Kroniklerin kimler tarafından kaleme alındığı, bu kişilerin bilgileri nereden edindikleri, Bizans veya başka kültürlerin tarih metinleriyle bu kroniklerin metinsel bağlantısı konularında, bazı soru işaretleri olsa da ortak bir görüş söz konusudur. Bu kroniklerdeki bilgilerin güvenilirliğini ve orijinallliğini belirlemek bakımından da önemli olan araştırmalara göre, kroniklerin yazarları

1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 33; A. Karpozilos, *Bibliokrisia* (1982), s. 437-438.

ve kaynak metinleri, bazı istisnalar hariç kesin olarak tespit edilememiştir.¹ Bunun en önemli nedeni, yine birkaç istisna hariç, metni kaleme alan kişinin ne kendi adına ne de kullandığı kaynaklara bir atıfta bulunmasıdır. Ancak, aynı araştırmalara göre, bu kroniklerin başka metinlerden faydalanmadığı düşünülmemelidir. En azından bir kısmının daha eski uzun kroniklerle ilişkisi tespit edilmiştir. Kronikleri kaleme alan kişilerin kısmen kopyalama yoluna gittiği, bunları bir örnek (prototip) metin gibi kullanarak ilavede bulunduğu veya pek çok farklı kaynaktan bilgileri bir araya getirerek yeni bir metin ortaya çıkardığı bilinmektedir. Her kroniğin metin bağlantılarını şema ile gösteren P. Schreiner, bazı kroniklerin kaynağının ortak olduğunu, kroniklerin muhtemel ilk örnek (prototip) metinlerini tespit ederek göstermiştir. Öte yandan, bazı kroniklerin çok daha eski bir uzun kronikten, bazılarının daha önceki bir Kısa Kronik'ten, bazılarının ise çok daha eski bir tarih metninden esinlendiğini tespit etmiştir. İstisnalar hariç kroniklerin hiçbirinde alıntı yapılan kaynak veya yazar zikredilmemektedir. Üstelik bu alıntı veya kopyalamanın aynen değil, değişiklikler ve eklemelerle gerçekleştiği olgusu hepsinin ortak özelliğidir. Bütün bu araştırmaların sonucunda, yukarıda da belirtildiği gibi mahalli kroniklerin bir kısmının daha eski bir mahalli kronikten faydalandığı tahmin edilmektedir.²

Kısa Kronikler'in başka kültür ortamlarında üretilen metinlerle bir ilişkisi olup olmadığı ise, hem biçimsel olarak, hem de içerik olarak karşılaştırmalı inceleme gerektiren ayrı bir araştırma konusudur. Osmanlı kronikleriyle veya *Tarihi Takvimler* gibi metinlerle bir ilişki olup olmadığı konusunda, herhangi bir prototip metin, Türk metninden yapılan bir alıntı veya esinlenme tespit edilemediği anlaşıyor.³ Öte yandan bazı *Kısa Kronikler*'de yer alan hicri tarihler, bir biçimde Türk *Tarihi Takvimleri* veya anonim vekayinamelerle ilişki olduğunu gösterir.⁴ Benzer şekilde, Batı kaynaklarının *Kısa Kronikler*'e prototip olarak etkisi de kesin olarak belirlenebilir durumda değildir.⁵ P. Schreiner'e göre hangi olayın hangi kaynaktan alındığını ayıklamak imkânsızdır. Buna

1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 51; Elizabeth Zachariadou, "Peter Schreiner, Studien zu den Βραχέα Χρονικά. Miscellanea Byzantina Monacensia 6, Münih 1967. Σελ. XI, 237. [Institut für Byzantinistik und neugriechische Philologie der Universität]", *Ελληνικά* 21 (1968) 421. [Bundan sonra E. Zachariadou, *Bibliokrisia* (1968)], s. 421; A. Karpozilos, *Bibliokrisia* (1982), s. 438; P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 41-43; A. Karpozilos, *Bibliokrisia* (1982), s. 437-438.

2 Mahalli Kronikler (Lokalchroniken) için bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 189-371.

3 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 46; Schreiner, *Studien*, s. 137-138.

4 P. Schreiner'e göre *Kısa Kronikler* ile *Tarihi Takvimler* veya Yıllıklar arasında bir metin ilişkisi yoktur. Ona göre ancak diğer Bizans kronikleriyle Türk yıllıkları arasında bir ilişki olabilir. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 47.

5 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 48.

rağmen dil, üslup, olayların kronolojik sıralaması, ortak hatalar vs. gibi karşılaştırmalarla, Kronik 72a'nın *Sırp Yıllıkları*'ndan⁶ etkilendiğini tespit edebilmiştir.⁷ Kronik 79'un *Ektthesis Chronike*⁸ ile ortak yanları olduğu da anlaşılmıştır. Fakat yine de, kendisinin de ifade ettiği gibi eldeki kanıtlar ne kadar detaylı ve çok olsa da, bir Kısa Kronik'in tam olarak hangi kaynaktan alındığını tespit etmek bu kroniklerin yapısı nedeniyle çok zordur. Bazı kroniklerde bu etkiler ve prototip ilişkisi daha belirgin olmasına rağmen artık ortada bambaşka bir metin söz konusudur. Bütün bu araştırmaları yapan P. Schreiner'e göre, *Kısa Kronikler*'in kaynaklarını ve metin bağlantılarını aramak bizi daha ileri yorumlara götürmeyecektir. *Kısa Kronikler*'in değeri, kopyaladığı veya örnek metin olarak kullandığı kaynağa göre belirlenmemelidir.⁹ Bunlar artık kaynaklarından farklı bir metne dönüşmüştür. Dolayısıyla kaynaklarının bilinmemesi ne edebi ne de tarihi değerini düşürmelidir.¹⁰

Kısa Kronikler'in kaynakları gibi, bu metinleri kaleme alan yazarlar da bazı istisnalar dışında bilinemez durumdadır. Kronik türü doğası gereği zaten yazarının anonim kalmaya gayret ettiği metinler üretir.¹¹ Dolayısıyla yazarlarının kimliği bakımından anonim özellikler göstermesi şaşırtıcı değildir. Fakat bazılarında kroniğin yapısı gereği zikredilen isimlerden tahmin yürütülebilmektedir. P. Schreiner, paleografik ve filolojik araştırmaları sonucunda, bir kroniğin bazen doğrudan tek bir el tarafından, bazılarının müstensih veya asıl nüshaları bir araya getiren bir derleyici veya redaktör tarafından oluşturulduğunu tespit etmiştir. Ona göre bu kronikler büyük bölümü tek bir yazar tarafından kaleme alınmış metinler değildir.¹² Bu sebeplerle, P. Schreiner bunların tamamını sem-

6 *Stari Srpski rodoslovi i letopisi*, yay. Ljubomir Stojanović, Sremski Karlovci, U Srpskoj Manastirskoj Stampariji, 1927; Burada kullandığımız tıpkıbasımı şu eser içindedir: *Zbornik za istoriju, jezik i književnost srpskog naroda*, 1. Od., Knj, 16, Beograd 1927.

7 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 48. *Kısa Kronikler*'i yayınlamasından sonra yazdığı bir makaleyle Sırp ve Bulgar yıllıklarıyla *Kısa Kronikler*'in ilişkisini daha ayrıntılı incelemiş ve kanıtlarını daha somut olarak ortaya çıkarmıştır. Bkz. P. Schreiner, "Die Byzantinischen Kleinchroniken und Südslaven", *Bulgarian Historical Review*, 6 (1978³), s. 45-53.

8 *Ectthesis chronica and chronicon Athenarum*, haz. Spyridon Lampros, Londra 1902.

9 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 46.

10 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 51.

11 Bu özelliğin Erken Bizans devrinden itibaren yazılan bütün kronografik eserler için söz konusu olduğunu belirtmek gerekir. Yukarıda bahsettiğimiz, kronik türünün gelişimi itibarıyla kişisel görüş ve yorumlarını nadiren yazan kronik yazarlarının amacı sadece Hristiyan inancının gereği Tanrı'nın takdir-i ilahisi olarak gerçekleşen olayı olduğu gibi aktarmaktır. Bu konuda bkz. A. Karpozilos, *Bibliokrisia* (1982), s. 437; Aynı yazarın en son çalışmasında daha geniş bilgi verilmektedir. Bkz. A. Karpozilos, *Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι, τόμος Α' (4ος-7ος αι.)*, s. 533; A. Karpozilos, *Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι, τόμος Β' (8ος-10ος αι.)*, s. 533.

12 P. Schreiner'in *Kısa Kronik* "yazarları" hakkında ayrıntılı ve teknik incelemeleri için bkz. P. Schreiner, *Studien zu*, s. 116-119; P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 41-43.

bolik olarak *Yazar* başlığı altında değerlendirmiştir. Bu bölümün başlığında da “yazarlar” şeklinde tırnak işaretiyle kullanılmasının nedeni başlığın kapsadığı anlamlardır. Schreiner, kroniklerin Yunanca metinlerini yayınlarken giriş kısımlarında varsa bilinen veya tahmin ettiği kronik yazarının kimliğine dair açıklamalar yapmıştır.¹ Her bir kronik için yaptığı bu çalışmalara göre, yayınladığı 116 kronikten sadece 10 tanesinin yazarı veya en azından istinsah eden kişi metinde zikredilmektedir. Toplam 14 tanesinin ise dolaylı yollardan, yani notların içeriğine ilişkin araştırmalarla veya kodikolojik kimlik belirleme yöntemini kullanarak kimlikleri tahmin edilebilmiştir.² Ancak, isimler tespit edilse dahi bunların gerçekten bir yazar yahut Schreiner’in ifadesiyle redaktör veya müstensih olup olmadığı kesin olarak bilinmemektedir.³ Nihayetinde, bu kronikleri yazan kişilerin isimleri veya kimliklerine dair merakın arkasında elbette sadece prosopografik araştırma yatmıyor. *Kısa Kronikler*’in veya herhangi bir tarih metninin verdiği bilgilerin doğruluğu, yazarın metinde anlattığı olayların çağdaşı olup olmamasıyla da ilgilidir. Çoğu zaman kroniklerin yazarları başka kaynaklardan bilgi devşirdikleri gibi kendi dönemlerinde duydukları veya biz-zat yaşadıkları olayları da eklemişlerdir.⁴

Öte yandan, bazı kroniklerin yazarlarının kim olduğunu öğrenemesek de sosyal statülerine dair tahmin yürütebilmekteyiz. Örneğin Kr.16’yı yazan kişinin saray çevresinden biri olduğu, Kıbrıs’la ilgili Kr.28’i bir yargıç veya mahkemeye ilgili bir memurun yazdığı, Kr.25’in ise Kıbrıslı bir din adamı olduğu, Kronik 94A’nın yazarının muhtemelen imparatorluğun bir memuru olduğu, Kronik 94B ve 104’te ise Ferrara/Floransa Konsili’ne katılmış ve dönmüş biri olduğu belirlenebilmiştir.⁵ Bazı kroniklerin yazarının kimliğinin yanı sıra hangi çevrelerden olduğu da büyük oranda kestirilebilmektedir. Örneğin Türk egemenliği boyunca özellikle Peloponnesos (Mora) ve diğer merkezden uzak bölgelerde bulunan kronik yazarlarının genellikle Ortodoks kilisesinden bir keşiş veya bir din adamı olduğu anlaşılmaktadır.⁶ Fakat, bu örnekler bize 1453’ten sonraki kronik yazarlarının sadece keşiş ve yazarlardan oluştuğunu,

1 P. Schreiner yazmaları incelerken gruplandırarak çalışmıştır. Kronik yazarlarını incelerken de yazarları “metnin kendisinden anlaşılan” veya “adı metinde geçen” gibi gruplara ayırır. Bu gruplandırma için bkz. P. Schreiner, *Studien*, 116-119.

2 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 41; krş. A. Karpozilos, *Bibliokrisia* (1982), s. 437; E. Zachariadou, *Bibliokrisia* (1968), s. 420.

3 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 41; P. Schreiner, *Studien zu*, s. 116.

4 Sp. Lampros, *Βραχέα Χρονικά*, s. VII; E. Zachariadou, *Bibliokrisia* (1968), s. 420; R.J. Loenertz, “Etudes sur les chroniques brève byzantines” s. 159; P. Wittek, “Chroniques mineures”, s. 318-319; P. Charanis, “Les BPAXEA XPONIKA”, s. 339-340; P. Charanis, “A Note on the Short Chronicle”, s. 450-451.

5 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 43.

6 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 43.

öncesinde ise amatör okuryazar tarih meraklılarının söz konusu olduğunu göstermez. *Kısa Kronikler*, bilhassa Ortodoks kilisesinin her daim etkin olduğu Bizans toplumunda devlet ortadan kalktığına dahi bu kroniklerin bir kültür devamlılığının en önemli taşıyıcısı olduğunu ispatlamaktadır.¹ Keza, okuryazar kesimin büyük çoğunluğunun kiliseyle bir şekilde ilişkili olması ve Ortodoks halkın kültürel devamlılığını sağlayan manastırların, tarihyazımının merkezleri haline dönüşmesi de doğal karşılanmalıdır.

Kısa Kronikler’de Kullanılan Tarihlendirme Sistemi

Bizans kaynaklarında kullanılan kronoloji sistemlerinin tarihî gelişimi oldukça karışıktır. Ancak kısaca özetlemek gerekirse, Bizans’ın zamanı ölçme ve olayların zamanını belirleme metotlarını antik dünyadan devşirdiğini ve Hıristiyanlığın yayılmasından sonra kendine özgü yeni sistemler oluşturduğunu söyleyebiliriz.² Buna rağmen, Bizans’ta kullanılan sistemler X. yüzyıla kadar standart hale gelmiş değildir. Bu nedenle, Bizans kaynakları incelenirken öncelikle kullanılan kronolojik sistemlerin iyi tespit edilmesi gerekir.³ Araştırmacılar olayların kronolojisini tespit etmek istediklerinde, bu kronolojik sistem farklılıklarının yanı sıra pek çok zorlukla başa çıkmak zorundadırlar. Örneğin, bazı Bizans metinlerinde olayların tamamı tarihlendirilmemiş olabilir. Ayrıca, bazı belgeler ve kaynaklarda sadece İndiksiyon sistemiyle tarihlendirme yapılmıştır. Dolayısıyla, olayın kesin tarihi için ek bilgiye ihtiyaç duyulur. Bazı durumlarda ise Dünya yılı (Hilkat Yılı) ile İndiksiyon arasında çelişki olur. Bu yüzden dönemin diğer kaynaklarıyla mukayese ederek doğrulama yapmak gerekebilir. Benzer bir sorun, Bizans kaynaklarıyla Bizans dışı kaynaklar arasında çelişkiye düşüldüğünde yaşanabilir. Öte yandan, kesin tarihi bilinen doğa olaylarına (güneş tutulması, felaketler, salgın hastalıklar gibi) sağlama yapmak için başvurulabilir.

Bizans *Kısa Kronikleri*’nde kullanılan kronolojilere bakıldığında, yukarıda saydığımız bütün özellikleri görebiliriz. Bu kronikler, esas itibarıyla kronoloji kaydetmek amacıyla yazılmış olsalar da, kroniği yazarların bazen sadece İndiksiyonu kaydettiğini, bazılarında başka bir olaya atıf yapıldığını, bazen doğa olaylarının referans verildiğini görebiliriz. Bazı durumlarda ise olayın ay ve gün bilgisi ayrıntılarıyla kaydedilmesine rağmen hangi sene meydana geldiği kaydedilmemiş olabilir. Bu çeşitliliğe rağmen *Kısa Kronikler*’in çoğunda X. yüzyıl-

1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 43.

2 B. Croke, A. Kazhdan “Chronology”, s. 448-449.

3 Bizans tarihi boyunca kullanılan kronoloji sistemleri ve ayrıntılı tablolarla çarpaz hesaplamalar için bkz. Venance Grumel, *La Chronologie, Traite d’Etudes Byzantines*, Paris 1958.

dan sonra görece standartlaşmış ve yaygın olarak kullanılan kronolojik sistem kullanılmıştır.¹ Bu sisteme göre, Dünya Yılı veya Türkçe terminolojide Hilkat Yılı olarak bilinen dünyanın Yaratılış (Creation/Incarnation)² tarihi, Miladi takvimin başlangıç noktası olan İsa'nın doğumundan 5508 yıl öncesidir. Bu takvim sistemine göre her yıl, 1 Eylül–31 Ağustos tarihleri arasındaki 12 aydan oluşur. Dolayısıyla, kaynağa verilen tarihten 5508 yıl çıkardığımız takdirde Miladi tarihe ulaşırız. Ancak, verilen tarihin ayları biliniyorsa ve 1 Ocak–31 Ağustos tarihleri arasında ise 5508 yıl çıkartılmalıdır. Şayet 1 Eylül–31 Aralık arasında ise 5509 yıl çıkartılması gerekir.³ Bu takvim sisteminin ayrılmaz bir parçası ise aynı zamanda Bizans takviminin neden 1 Eylül'den başladığının da cevabı olan İndiksiyon sistemidir. Latince indictio (ινδικτιων) kelimesinden gelen bu terim, esas itibarıyla bir takvim sistemine işaret etmez. İlk defa Roma imparatorlarından Augustus (MÖ 27-MS 14) zamanında (MS 3 yılı) Mısır'da uygulanan halktan vergi toplama yöntemi içinde ortaya çıkmıştır. Bu yeni uygulamaya göre her eylül ayından itibaren yeni vergi yılı başlayacaktır. Bir ara Diocletianus (MS 284–305) zamanında beş yıllık vergi dönemleri için bu terim kullanılmıştır. Ancak, İmparator Konstantin (MS 306–337) 312 yılından itibaren 15 yıllık döngüler için İndiksiyon sisteminin kullanılmasını kabul etmiştir.⁴ Bu sisteme göre esasında Eylül 312 yılından itibaren 1. İndiksiyon başlar ve 15 yıl sonra, yani Eylül 328 yılı 2. İndiksiyon olmalıdır. Fakat indiksiyon hiçbir zaman bu şekilde hesaplanmamıştır.⁵ Daha pratik olması sebebiyle, esasında bir mali dönem olarak belirlenen sistem, bu döngü içindeki her yılın bir İndiksiyon sayıldığı sisteme dönüşmüştür. Bu dönüşümde kilisenin eylül ayını kilise yılının başlangıcı olarak benimsemesinin de payı vardır. Böylelikle, vergi yılını belirlemek amacıyla kullanılan bu kronolojik sistem bir takvim belirleme sistemine dönüşmüştür. MS 462 yılına kadar özellikle Anadolu'da sonbahar ekinoksu olduğu için yılın başlangıcı 24 Eylül olarak kabul edilmiştir. Bir dönem İmparator Augustus'un doğum günü olduğu için 23 Eylül de esas alınmıştır. Daha sonra pratik nedenlerle, MS 462 yılında 1 Eylül tarihi kilise yılının başlangıcı olarak kabul edilmiştir.⁶ En son I. Iustinianos zamanında

1 B. Croke, A. Kazhdan "Chronology", s. 448-449.

2 Karl-Heinz Uthemann, John H. Lowden "Creation" ODB, c. I, s. 543-544.

3 Burada gösterdiğim pratik hesaplama yöntemi standart Bizans takvimine göre uygulanabilir. Oysa bazı kaynaklar Bizans tarihi boyunca uygulanan farklı takvim sistemlerini de (İskenderiye Takvimi, Antakya Takvimi, Paskal Tablosu gibi) kullanmış veya bunu kullanan bir kaynaktan aktarmış olabilirler. Bu nedenle hesaplanan tarihten emin olabilmek için V. Grumel'in hazırlamış olduğu, bütün takvimlerin paralel izlenebildiği tabloları kullanmak daha sağlıklı olacaktır. Bu tablo için bkz. V. Grumel, *La Chronologie*, s. 240-264.

4 Nicolas Oikonomides "Indiction", ODB, c. II, s. 993.

5 B. Croke, A. Kazhdan "Chronology", s. 448-449.

6 V. Grumel, *La Chronologie*, s. 192-206.

(537) 1 Eylül tarihi devlet için de resmi yılın başlangıcı olarak kabul edilmiş, Bizans Hilkat Yılı'na ek olarak İndiksiyonun da kullanılması zorunlu hale getirilmiştir. Sonuç olarak, Bizans tarihinin erken devirlerinden itibaren Bizans kaynaklarında Hilkat Yılı'nın yanı sıra olayın kaçınıcı İndiksiyonda meydana geldiği de kaydedilmeye başlamıştır. Fakat yukarıda da belirttiğimiz gibi bu kaynaklar araştırmacıya her zaman doğru ve düzenli kronoloji sunmazlar. Bu durumda, kaynağın bize sunduğu tek başına İndiksiyon bilgisi veya diğer kronolojik bilgiler bir sağlama yapma imkanı sunabilir. Örneğin, elimizde sadece olayın hangi yıl meydana geldiği bilgisi varsa ilgili İndiksiyon rahatlıkla bulunabilir. Kaynakta verilen Hilkat Yılı'na 3 yıl ekleyerek bunu 15'e böldüğümüzde kalan rakam bize İndiksiyonu verir. Eğer bu rakam sıfır çıkıyorsa 15. İndiksiyon demektir.¹ Bu bilgiye ulaşmak, olayın kronolojisini doğrulamak için önemli bir veri olabilir. Diğer yandan, elimizde olayın sadece İndiksiyonu varsa da benzer bir sağlama yöntemi araştırmayı kolaylaştırabilir. *Kısa Kronikler*'de, kronolojiyi tekrar tekrar yazmaya gerek duymadan "aynı sene", "aynı ay", aynı gün" gibi ifadelerle daha önce verilen bir kronolojiye veya olaya atıf yapıldığına sıklıkla rastlanır. Benzer bir şekilde bir güneş tutulmasına, önemli bir şahsiyetin ölümüne veya çok bilinen bir olaya atıf yapılarak tarih verildiği de görülür.

Bizans Çalışmalarında Kısa Kronikler

Bizans çalışmalarında *Kısa Kronikler*'in önemi çok geç tarihlerde anlaşılmıştır. Hem biçimsel hem de içerik olarak farkı bilinse de, bunları yazmalardan tespit ederek yayınlama çabalarına XIX. yüzyıla kadar şahit olmayız. İlk Kısa Kronik, XVII. yüzyılın ortalarında İsmail Boulliau (Bullialdus) tarafından 1649 yılında Doukas'ın Paris baskısının ek kısmında, bir tesadüf sonucunda yayınlanır.² Yeni bir kroniğin gün ışığına çıkması için yaklaşık iki yüz yıl geçmesi gerekmiştir. İkincisi, bir Venedik yazması içinde tarihi açıdan önemli bir Konstantinopolis

1 N. Oikonomides "Indiction", s. 993. Bu hesaplamaların yapıldığı hazır tablo için bkz. V. Grumel, *La Chronologie*, s. 239-264.

2 Üç ayrı nüshası olan bu kroniği Latince olarak şu eserde yayınlamıştır: *Michaelis Ducae nepotis Historia Byzantina*, haz. J. Bullialdus, Paris 1649. *Lampros-Amantos* yayınında da Numara 19, 27 olarak iki ayrı kronik olarak yayımlanmıştır. Bkz. Sp. Lampros, *Βραχέα Χρονικά*, s.35-36 ve 46-52. Bütün nüshalarıyla toplam 91 nottan oluşan bu kroniğin ilk 37 notunu R. J. Loenertz Fransızca tercümesiyle yayınlamıştır: "La Chronique brève moréote de 1423", *Melanges E. Tisserant II (Studi e Testi 232)*, Vatikan 1964, s. 403-409. P. Schreiner ise ilk eserinde "Peloponnesos Kroniği" olarak yayınlamıştır. Bkz. P. Schreiner, *Studien zu*, s. 34 vd. En son yayınladığı *Kısa Kronik Corpusu* içinde ise 33 numaralı kronik olarak ve "1423 yılı kroniği" alt başlığı ile yayımlanmıştır. Metnin ilk inkişaf ettiği tarih olarak 1423 yılına atfen R. J. Loenertz'in tespitleri, kroniğin aynı zamanda bu adla bilinmesini sağlamıştır. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 238 vd.

kroniğine rastlanması sonucu yayınlanır.¹ 1890 yılında Cossa Luza tarafından yayınlanan üçüncü kronikte, Arapların Sicilya Adası'na karşı düzenledikleri saldırılar konu edilmiştir.² Sistematik bir araştırmadan çok tesadüfen yayınlanan bu üç kronik dışında XIX. yüzyıl sonlarına kadar bu kroniklerin Bizans tarihi ve edebiyatı açısından değeri anlaşılamamıştır. Bunun en önemli nedenlerinden biri, Bizans Tarihi araştırmalarının yoğunlaştığı XIX. yüzyıla kadar, *Kısa Kronikler*'in sade halk dili kullanılmış olması, retorikten uzak yapısı ve kronolojik bilgiye dayalı içeriği sebebiyle araştırmacıların pek ilgisini çekmemiş olmasıdır. Bu tür kroniklerin değersiz edebiyat türü sayılarak çoğu zaman küçümsenen metinler olarak değerlendirildiğinden yukarıda da bahsedilmişti.

Kısa Kronikler'in Bizans edebiyatı ve tarih çalışmaları için önemini anlayan ve bunu vurgulayan ilk kişi Karl Krumbacher olmuştur. Krumbacher, artık klasikleşmiş *Bizans Edebiyatı Tarihi* adlı eserinin ikinci baskısında, daha önce yayınlanmamış 18 adet Kısa Kroniğin listesini yayınlar.³ Ayrıca bu kroniklerin önemine dikkat çekerek, sistematik olarak araştırılmaları gerektiğini vurgular. Fakat Krumbacher'in listesinde yer alan kroniklerin çoğunu Kısa Kronik olmadığı anlaşılabacaktır.⁴ Ayrıca Krumbacher, Spyridon Lampros'un bu kronikleri bir *corpus* olarak yayınlamak üzere çalıştığını ilan ederek aynı zamanda onu teşvik eder.⁵

Sp. Lampros, 1919 yılında vefat edene dek dünyanın farklı kütüphanelerine yaptığı sayısız ziyaretlerde pek çok yazmayı inceleyerek, çok sayıda Kısa Kronik tespit etmiştir. Lampros'un çalışmasını tamamlayamadan vefat etmesi, planlarının yarım kalmasına neden olur. Ardında, toplamış olduğu kroniklerin nasıl yayınlanacağına dair herhangi bir not veya plan bırakmadan vefat etmiştir. Bu nedenle çalışması meslektaşları ve mirasçıları tarafından uzun süre yayınlanamamıştır. Nihayet, 1932 yılında Lampros'un meslektaşı ve arkadaşı Konstantinos Amantos tarafından *Μνημεία της Ελληνικής Ιστορίας* serisinin ilk cildinde yayınlanan bu eser, aşağıda sözünü edeceğimiz birtakım eleştirileri de beraberinde getirir. Yayıncı K. Amantos Önsöz'ünde yayın metodu konusunda tereddüt yaşadığını bizzat belirtmektedir. Bu Önsöz'e göre, Lamp-

- 1 Lampros-Amantos yayınında 52 numaralı kronik olarak yayınlanmıştır. Bkz. Sp. Lampros, *Βραχέα Χρονικά*, s. 20.
- 2 P. Schreiner, *Studien zu*, s. 50'de yeniden "Sicilya-İtalya Kroniği" başlığıyla yayınlanmıştır.
- 3 K. Krumbacher, *Geschichte der Byzantinischen Literatur*, s. 398.
- 4 P. Schreiner, belirlediği kıstaslara uymayan kronikleri yayınına almamıştır. Schreiner'e göre Krumbacher yeterince ön hazırlık yapmadığı için bu metinleri değerlendirememiştir. Schreiner, Krumbacher'in bulduğu bu metinlerin daha çok Hıristiyanlığın ilk devirlerinden ilk Bizans imparatorlarına kadar uzanan dönemdeki kral ve imparator listelerinden ibaret olduğunu tespit etmiştir. Bkz. P. Schreiner, *Studien zu*, s. 3.
- 5 K. Krumbacher, *Geschichte der Byzantinischen Literatur*, s. 298.

ros 1909 yılında Teubner Yayınevi ile anlaşma yaparak *Kısa Kronikler*'in toplu yayını için bir örnek hazırlamıştır. Bu anlaşmanın yukarıda sözünü ettiğimiz Krumbacher'in teşviki sonucu yapıldığı anlaşılmaktadır. Eserde 9 numarayla yayınlanan kroniğin Sp. Lampros tarafından yayınevi için yapılan değerlendirilmesi Amantos'a bir örnek teşkil etmiştir. Ayrıca Amantos, baskıyla ilgili bazı zorlukların ve hataların olabileceğini, bu yayını Atina Akademisi'nin ve Sp. Lampros'un eşi Anna Lampros'un isteği üzerine hazırladığını ve Sp. Lampros'un yayına hazırlama konusundaki tercihlerini bilmeden bu işe girişmenin kendisini de üzdüğünü belirtmektedir.¹

Bununla birlikte, ilk defa olarak, eksiklerine rağmen nispeten sistematik bir çalışmayla *Kısa Kronikler* bilim camiasına sunulmuştur. Sp. Lampros'un adıyla yayınlanan bu eserde toplam 57 adet Kısa Kronik bilim camiasına tanıtılmıştır.² Bunların bir kısmı Sp. Lampros tarafından *Neos Ellinomnimon* dergisinde,³ bir kısmı da farklı koleksiyonların parçası olarak yayınlanmıştı. Ancak büyük bölümü ilk defa gün yüzüne çıkıyordu. Sp. Lampros, bunların çoğunu dünyanın çeşitli kütüphanelerinde bizzat çalışarak, elle kopyalamış veya mikrofilmini alarak toplamıştır. Bununla birlikte, yayına hazırlayan K. Amantos'un da belirttiği gibi bu eser pek çok ortografik, paleografik ya da değerlendirmelere ilişkin hata nedeniyle çeşitli bilim adamları tarafından eleştirilmeye başlamıştır. Bu eleştirilerden en önemli ve detaylı olanı Paul Wittek'e aittir. *Byzantion* dergisinde 1937 yılında yayınladığı uzun makalesinde⁴ Türkolog olması nedeniyle daha ziyade Türk fetihleriyle ilgili kronikler üzerinde değerlendirmelerde bulunmuştur. P. Wittek, bu makalesiyle o güne kadar *Kısa Kronikler*'in

1 Sp. Lampros, *Βραχέα Χρονικά*, s. III (Prologos).

2 Sp. Lampros, esasında 63 kronik toplamıştır. Bunlardan bir kısmını vefatından önce, çok geç tarihli olması nedeniyle çıkarmıştır. P. Schreiner ise Lampros-Amantos yayınında yer alan 10 adet kroniği, *Kısa Kronik* kategorisi içinde değerlendirmede için kendi yayınına almamıştır. Bu kronikler Lampros-Amantos yayınındaki numaralarıyla şunlardır: Kr. 5, 10, 17, 23, 34, 50, 53, 55, 56, 57. Bu konuda ayrıntılı açıklamaları için bkz. P. Schreiner, *Studien zu*, s. 90; Krş. K.I. Dyobouniotes, "Αι εκκλησιαστικὴ εἰδήσεις των Βραχέων χρονικῶν του Σπ. Λαμπρου", *EEBS*, 11 (1935), s. 3.

3 Sp. Lampros, vefatından çok önce 1910 yılında *Neos Ellinomnimon* dergisinde elindeki bazı kronikleri yayınlamıştır. K. Amantos, bu kronikleri çok önemli gördüğü için hazırladığı yayında 26, 55 ve 57 numaralarıyla tekrar yayınlamıştır. Bkz. Spyridon Lampros, "Ενθυμῆσεων ἵτοι χρονικῶν σημειωμάτων συλλογὴ πρώτη" *NE* 7 (1910) 113-313; Krş. Sp. Lampros, *Βραχέα Χρονικά*, s. V (prologos); Krş. K. I. Dyobouniotes, "Αι εκκλησιαστικὴ εἰδήσεις»s. 3, dn 2. Ayrıca bir bölümü vefatının hemen ardından 1920'de yayımlanan Kıbrıs'la ilgili kroniklerin devamı yine *Neos Ellinomnimon*'da onun adıyla yayınlanarak tamamlanmıştır. Bkz. Spyridon Lampros, "Κυπριακά καὶ ἄλλα ἔγγραφα," *NE* 14 (1920), s. 206 vd.; Spyridon Lampros, "Κυπριακά καὶ ἄλλα ἔγγραφα," *NE* 15 (1921), s. 141-165; Krş. P. Schreiner, *Studien zu*, s. 210-214; P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, Kr. 26, s. 200-204.

4 P. Wittek, "Chroniques mineures", s. 309-323.

nasıl kullanılması gerektiği meselesi üzerine yazılmış en detaylı ve genel bir yaklaşımı ortaya koyan araştırmacı olmuştur. Bu yazısında, Lampros-Amantos yayınındaki kroniklerin her birinin notlarının kronolojik bir sıralamaya göre düzenlenmesi doğrultusunda bir metot önerisinde bulunur. Fakat bu öneri en son yayını hazırlayan P. Schreiner tarafından uygun bulunmayacak ve hiçbir zaman uygulanmayacaktır.¹

P. Wittek'ten daha önce, yine ünlü bir Türkolog olan Gy. Moravcsik, *Ελληνικά* (Hellēnika) dergisindeki bir yazısında, Sp. Lampros'un koleksiyonunu, yayınlanmadan önce ve Amantos'un izniyle, 1930-1931 yılları arasında Atina'da bulunduğu sırada incelediğini, kendisinin elinde olan ve Sp. Lampros'un görmediği yeni *Kısa Kronikler* olduğunu ilan etmişti. Fakat Moravcsik bu kısa yazısında *Kısa Kronikler*'in özelliklerine veya içerdikleri bilgilere ilişkin bir yorum yapmaktan ziyade, küçük örneklerle bulduğu kronikler hakkında bilgi vermekle yetinmiştir.² G. Moravcsik, 1958 yılında yayınladığı *Byzantinoturcica* adlı eserinin birinci cildinde ise, "CHRON MIN=CHRONICA MINORA" maddesi içinde Lampros-Amantos yayınına atıfta bulunurken, yazmaların ve 1958 yılına kadarki diğer yayınların listesini de vermiştir.³ Ancak, bir önceki madde olan CHRON BYZ= CHRONICA BYZANTINA başlığı içinde de, bugün artık Kısa Kronik sayılan kroniklerin yayınlarının ve yazmalarının listesini sunmuştur.⁴ Bu ikili durum, Schreiner tarafından yanlış kullanıldığı kanıtlanmadan önce, *Chronica Minora* teriminin *Kısa Kronikler* ile karıştırılmaya devam ettiğini göstermesi bakımından da önemlidir. Lampros-Amantos yayını, monografi türü bazı çalışmaların yapılmasına da vesile olmuştur. Uzun yıllar Sp. Lampros'un bıraktığı bu değerli mirasa sahip çıkan ve aynı yöntemle çalışan K. I. Dyoubouniotes, 1935 yılında, *Kısa Kronikler*'deki kilise tarihiyle ilgili bilgiler hakkında bir makale kaleme alır.⁵ *Kısa Kronikler*, kilise tarihiyle ilgili bilgiler bakımından zengin bir içeriğe sahip değildir. Buna rağmen, yazarın yazmalardaki kroniklerin bir parçası sayılmayan materyalleri kullanması nedeniyle pek ciddiye alınmasa da, makale *Kısa Kronikler*'in araştırılmasına yönelik bir çaba olarak değerlendirilmektedir.⁶

P. Charanis, P. Wittek'in tavsiyesiyle başladığı ve 1938 yılında yayınladığı makalesiyle, Lampros-Amantos yayınının 52 numaralı kroniğindeki bilgileri

1 P. Schreiner, *Studien zu*, s. 4.

2 Gyula Moravcsik, "Ανέκδοτα βραχέα χρονικά", *Ελληνικά*, 4 (1931), s. 257-259.

3 Bkz. Gyula Moravcsik, *Byzantinoturcica*, c. I, Berlin: Akademie Verlag, 1958, s. 235-237.

4 G. Moravcsik, *Byzantinoturcica*, c. I, s. 233-234.

5 K.I. Dyoubouniotes, "Αι εκκλησιαστική ειδήσεις των Βραχέων χρονικών του Σπ. Λάμπρου", *ΕΕΒΣ*, 11 (1935), s. 3-15.

6 P. Schreiner, *Studien zu*, s. 4.

değerlendirmiştir.¹ Bu makalede kronolojik bilgileri diğer kaynaklar ve tarihsel bağlamı içinde değerlendirerek, Bursa, İznik, Selanik gibi şehirlerin Osmanlılar tarafından fetih tarihlerine ilişkin yorumlarda bulunmuştur. Ancak P. Charanis, Lampros-Amantos yayınındaki bazı hataların kronik yazarına ait olduğunu zannederek düzeltmeye girişmiştir. Bu durumun onu yanlış sonuçlara yönlendirdiği daha sonra P. Schreiner tarafından tespit edilecektir.² Aynı şekilde 1944 yılında yazdığı başka bir makaleyle³ aynı hataları tekrar ettiği yine P. Schreiner tarafından tespit edilmiştir.⁴ Buna rağmen, makalelerindeki çoğu tespit ve yorum güncelliğini korumaktadır.

1949 yılında Rus tarihçi V. T. Gorjanov Moskova'da bulduğu bir yazmadan yola çıkarak yeni ve son derece önemli bir kronik yayınlar.⁵ Fakat 1963 yılında, R.J. Loenertz ve P. Schreiner tarafından tekrar değerlendirilerek yayınlandığında, Gorjanov'un ciddi paleografik okuma hataları yaptığı ve değerlendirmelerinin yetersiz olduğu ortaya çıkacaktır. Gorjanov'dan sonra yaklaşık on yıl boyunca *Kısa Kronikler* üzerine yayın yapılmadığı anlaşıyor. 1958 yılında R.J. Loenertz, Vatikan'daki bir yazmada bulduğu Kısa Kronik ile ilgili çalışmasını yayınlar.⁶ Aynı bilim adamı, Türk fetihlerini haber veren bir grup kronik ile ilgili yapmış olduğu başka bir çalışmayı da yayınlama imkânı bulmuştur. Bu çalışmasında Loenertz, ilk defa bazı kronikleri müşterek veri hataları esasına göre sıralama yoluna gitmiştir.⁷ 1963 yılında, daha önce Gorjanov tarafından yayınlanan kroniği yeniden düzenleyerek ve yorumlayarak yayınlar.⁸

1 P. Charanis, "Les BPAXEA XPONIKA", s. 335-362.

2 P. Schreiner, *Studien zu*, s. 4, dn. 4.

3 P. Charanis, "A Note on the Short chronicle", s. 447-450

4 P. Schreiner, *Studien*, s. 18, dn. 1.

5 D.T. Gorjanov, "Neizdannyy anonimny vizantiniskij chronograf XIV veka", *VizVrem* 2 (1949), s. 276-293.

6 Raymond.J. Loenertz, "Chronicon brève de Graecorum imperatoribus, ab anno 1341 ad annum 1453 e codice Vaticano graeco 162", *EEBS* 28 (1958), s. 204-215.

7 P. Schreiner, *Studien zu*, s. 5; Bkz. R.J. Loenertz, "Etudes sur les chroniques brève byzantines", *OCP* 24 (1958), s. 155-164.

8 Bu kronik 4 ayrı makale halinde yayınlanmıştır. Yayınlar, Gorjanov'un vermiş olduğu not numaralarına göre parçalara ayrılmıştır. Gorjanov yayınındaki numaraya göre ilk iki makalede 1-147 numaralı notlar yayınlanmıştır. Bkz. Raymond. J. Loenertz, "La chronique brève de 1352. Texte, traduction et commentaire", *OCP* 29 (1963), s. 331-356 (I); Raymond. J. Loenertz, "La chronique brève de 1352. Texte, traduction et commentaire", *OCP*, 30 (1964), s. 39-64 (II). Sonraki iki makaleyle onun bıraktığı yerden Schreiner devam eder: Peter Schreiner, "La chronique brève de 1352. Texte, traduction et commentaire, Troisième partie: de 1342 à 1348", *OCP* 31 (1965), s. 336-373 (III); ve Peter Schreiner, "La chronique brève de 1352. Texte, traduction et commentaire. Quatrième partie: de 1348 à 1358 (fin)", *OCP*, 34 (1968), s. 38-61 (IV). Bu son ikisinde, Gorjanov'un makalesindeki sırayla 148-209 ve 210-240 sayfaları arasındaki notların yayını ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Böylelikle dört parça halinde yeniden yayınlanan ve değerlendirilen bu önemli kronik, P. Schreiner'in bu

Loenertz'in bu eserinde kullandığı yayın metodu, P. Schreiner'in daha sonraki çalışmaları için de yol gösterici olmuştur. Bu metoda göre, eserde farklı olaylara işaret eden notlar birbirinden ayrılarak kronolojik bir esasa göre düzenlenmiştir. Her bir kronolojik not ayrı olarak değerlendirmeye tâbi tutulmuştur. Böylelikle, tarihçilere kronolojik bakımdan sağlam bir veri tabanı oluşturacak bir metot ortaya konmuştur.¹ Aynı bilim adamı, 1964 yılında üç Peloponnesos kroniği ile ilgili olarak yazmış olduğu yeni bir makaleyle çalışmalarına devam etmiştir.² Peloponnesos'un özellikle Türk fetihleriyle ilgili kronolojisine ve yerel kroniklerin verdiği bilgilere dair değerlendirmeleri, gelecekte P. Schreiner'in değerlendirmelerinde çok önemli bir çıkış noktası olmuştur.

Bu arada, 1962'de *Kısa Kronikler* ile ilgili Rusça kaleme alınmış son derece kapsamlı bir makale yayınlanmıştır. Ancak bu makalenin yazarı Z. G. Samodurova da aynı hataya düşerek Eski Ahit'teki peygamberler, Pers kral-ları, Bizans çağına kadar yaşamış Yunan ve Roma hükümdarlarının listelerini (*Chronica Minora*) *Kısa Kronikler*'le karıştırmıştır. *Kısa Kronikler*'i farklı kılan biçimsel özellikler hakkında yeterli metodolojiye ve bilgiye sahip olmadığından, ortaya koyduğu hipotezler değerlendirilmeye layık görülmemiştir.³

Kısa Kronikler üzerine yapılan çalışmalar 1967 yılında Peter Schreiner'in *Studien zu den Βραχέα Χρονικά* adlı doktora tezini yayınlamasıyla yeni bir boyut kazanır. Bu çalışma, daha öncekilerden farklı olarak *Kısa Kronikler*'i bir araya toplamak yerine bir sistematik ve metodoloji oluşturma çabası olarak değerlendirilebilir. *Kısa Kronikler*'in tarih araştırmaları açısından değerini, Palaiologoslar dönemini çalışan biri olarak iyi bilen P. Schreiner, bu dönemin tarihi için büyük bir boşluğu dolduracak girişiminin ilk adımını atmış olur.⁴ P. Schreiner, bu çalışmayı ileride *Kısa Kronikler*'i tamamlanmış ve yetkin bir

çalışmaya esas aldığımız en son yayınına da büyük değişiklikler yapılmadan eklenmiştir.

- 1 P. Schreiner, *Studien zu*, s. 5, 14, 23.
- 2 Raymond, J. Loenertz, "La Chronique brève moréote de 1423. Texte, traduction et commentaire" *Mélanges Eugène Tisserant, II* (= *Studi e Testi*, 232), Città del Vaticano 1964, 399-439.
- 3 Z.G. Samodurova'nın hipotezine göre *Kısa Kronikler*'i yazarlar olaylara şahit olanların katkısıyla bizzat kaydedenlerdir. Bu teoriye katılmayan Schreiner'e göre, Samodurova'yı kabul edersek kronik "müstensih"inin İncil ile aynı yaşta olması gerekmektedir. Bkz. Schreiner, *Studien*, s. 5-6, 121; dn.1; Bkz. Z.G Samodurova, "K voprosu o malych vizantijskich chronikach (po rukopisjam moskovskich sobraniij)", *VizVrem*, 21 (1962), s. 129. Aynı yazar daha sonra yayınladığı iki makale ile *Kısa Kronikler*'in kaynakları, sınıflandırılması ve bu kroniklerin bulunduğu yazmalar üzerine yeni çalışmalar yapmıştır. Z. G. Samodurova, "Malye vizantijskie khroniki i ikh istochniki", *VizVrem*, (1967), s. 153-161; Z.G Samodurova, "Grecheskie rukopisi soderzascie malye vizantijskie hroniki", *VizVrem*, 36 (1974), s. 139-144. P. Schreiner bu çalışmaları en azından yazmaların tasnifi üzerine temel olabilecek çabalar olarak değerlendirmektedir; P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 20, dn.2.
- 4 E. Zachariadou, *Bibliokrisia* (1968), s. 420.

Corpus olarak yayınlıyacağı eserlerine bir rehber olarak planladığını belirtmiştir.¹ Bu amaçla üç ana bölümden oluşan eserin giriş bölümünde *Kısa Kronikler* teriminin ifade ettiği çerçeveyi çizerek, karakteristik özelliklerine dair tespitlerini ve bu konuda daha önce yapılan çalışmaları anlatmıştır. Eserin ilk bölümünde, *Kısa Kronikler*'i gruplara ayırmak ve tasnif etmek için, bunların birbirleriyle bağlantılarını, tematik özellikleri veya daha önce R. J. Loenertz'in yaptığı gibi ortak hataları esas alan prensipleri ortaya koymuştur.² Hangi unsur ve prensipleri gözettiğini şöyle özetleyebiliriz:

1) Araştırmaları sonucu, Konstantinopolis, Thessalonike, Peloponnesos vs. gibi belirli coğrafi bölgelerin işlendiği *Kısa Kronikler*'in başka bir bölgenin kronikleriyle bağlantısı olmadığını tespit etmiştir. Fakat bu bölgesel kroniklerin kendi içinde ilişkili olduğunun anlaşılmasıyla bunları gruplamak kolaylaşmıştır. (Peloponnesos Kronikleri, Kıbrıs Kronikleri vs.)

2) Kapsam ve içerdiği ayrıntılar bakımından birbirinden farklı pek çok *Kısa Kronik*'te ağırlıklı olarak Türk fetihlerinin işlenmiş olduğu anlaşılmıştır. Bu kronikleri tanzim ederken iki hususu dikkate almıştır:

a. Farklı kroniklerde birbirleriyle benzer oldukları anlaşılan veya kronolojik bakımdan benzer bir sıralama ile sunulan notların bir arada toplanması,

b. Farklı kroniklerde rastlanılan müşterek bir olay ile ilgili olarak atılmış yıl, ay ve gün bilgisinde rastlanılan ortak hatanın temel alınması.³

3) Bazı kroniklerin tamamıyla kapalı ve yuvarlak ifadeleri içerecek biçimde betimlenmiş olduğunu, buna karşılık bir kroniği oluşturan notların bazı bölümlerinin başka bir kroniğin bölümleriyle ortak özellikler gösterdiğini tespit etmiştir.⁴ Bu durumda gruplamaya esas alınan, ortak özellik gösteren ilgili bölümler olmuştur.

İkinci bölümde *Kısa Kronikler*'in tespit edildiği yazmaları, bunların muhtemel yazarlarını, bu yazmaların diğer kronik ve tarih metinleriyle ilişkilerini ve kroniklerin kullandığı kronoloji sistemini inceleyerek, yazmaların bir soyağacı şemasını oluşturur.⁵ Üçüncü bölümde *Kısa Kronikler*'in Bizans tarihi çalışmaları için önemine dair bir girişin ardından, Lampros-Amantos yayınındaki 47

1 Bkz. P. Schreiner, *Studien zu*, III-IV. Bölümler.

2 Bkz. P. Schreiner, *Studien zu*, s. 8-90. Bu bölümün devamında kronikleri tematik olarak gruplandırarak örneğin Konstantinopolis merkezli kayıtlar içeren kronikleri "Konstantinopolis Kronikleri" diye ayırmıştır. Diğer kronikleri de "Thessalonike Kroniği", "Peloponnesos Kroniği" gibi konularına göre ayırırken, başka kroniklerle birlikte gruplandırılmayanları "tek kronikler" olarak adlandırmıştır. Bu gruplama sistemini, ileride tespit edeceği yeni kroniklerle birlikte, alt başlıklarla geliştirecektir.

3 P. Schreiner, *Studien zu*, s. 8.1

4 P. Schreiner, *Studien zu*, s. 8-9.

5 P. Schreiner, *Studien zu*, s. 92-139.

numaralı kronik başta olmak üzere, bazı kronikleri bu yeni sistematik bağlamında değerlendirmeye girişir. Burada, başka kaynaklarla birlikte değerlendirildiğinde, yaygın tarihsel hataların *Kısa Kronikler* sayesinde düzeltilebileceğini göstererek yöntemini geliştirir.¹

Bu eserin yayınlanmasından bir yıl sonra, Elizabeth Zachariadou hem bu çalışmanın önemini vurguladığı hem de bazı yorumlar yaptığı bir eleştiri yayınlayarak P. Schreiner'in tarihsel bilgileri değerlendirme metodundaki bazı hataları gösterir.² Zachariadou, özellikle Kronik 47'deki bazı yorum ve teşhislere katılmamaktadır. P. Schreiner, daha sonraki yayınlarında bu eleştirileri dikkate almış fakat bazılarına katılmamıştır.³ Benzer şekilde A. Karpozilos'un yazdığı eleştiriler de Schreiner'in dikkate değer düzeltmeler yapmasını sağlamıştır. Sonuç olarak bazı eksikleri olsa da bu eser, *Kısa Kronikler* üzerine yapılan araştırmalar için bir sistematik oluşturması bakımından önemini ve güncelliğini korumaktadır.

İlk Corpus: Die Byzantinischen Kleinchroniken Üzerine

P. Schreiner, toplam üç cilt olarak planladığı eserinin ilk cildini 1975'te yayınladı. Artık bir *Kısa Kronik Corpusu*⁴ sayılan eseri için yaklaşık 330 civarında yazma tarayarak, 116 adet Kısa Kronik toplamıştır.⁵ Bu ilk cilde yazdığı ön-sözde, ikinci cildi kronik notlarındaki kayıtların ortak konularını tek bir başlık altında, kronolojik sırayla tarihsel değerlendirmeye ayırdığını belirtmiş, üçüncü ciltte bazı önemli gördüğü kronikleri çeviri ve dizinlerle beraber yayınlayacağını ilan etmiştir.⁶ İkinci cilt 1977'de ve nihayet üçüncü cilt de 1979'da tamamlanmıştır. H. Hunger'in editörlüğünü yaptığı *Vindobonensis Serisi Corpus Fontium Historiae Byzantinae (CFHB)* adlı yayın dizisinin kurallarına uygun bir yayın hazırlayan Schreiner, bu kronikleri birer tarihi vesika (documents) olarak değil, edebi metin (literary texts) yayını prensibine uygun olarak yayınladığını belirtir.⁷ P. Schreiner, yayın ilkeleri ve sistematikliğini açıkladığı bi-

1 Bkz. P. Schreiner, *Studien*, s. 10-11; 144-170.

2 Bkz. E. Zachariadou, *Bibliokrisia* (1968), s. 420-431.

3 Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 147-178. *Kısa Kronikler* üzerine kaleme alınmış eleştiri yazılarının tamamı tarafımızdan ilgili yerlerde kullanılmış veya gösterilmiştir.

4 Elizabeth Zachariadou, "Peter Schreiner, Die Byzantinischen Kleinchroniken. I. Einleitung und Text (Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Vo. XII/1 Series Vindobonensis. Haz. H. Hunger, Wien, İsrerr. Akad. D. Wiss. 1975. 688 S. DM 130" *Byzantinische Zeitschrift* 70 (1977), s. 353 [Bundan sonra E. Zachariadou, *BZ* (1977)]; A. Karpozilos, *Bibliokrisia* (1982), s. 438.

5 Yazmaların listesi için bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 181-186.

6 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 9-15.

7 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 27.

rinci cildin giriş bölümlerinde, kroniklerin tespiti, tipleri, özellikleri, tasnifte esas alınan prensipleri, metinlerin nasıl kullanılması gerektiği, Bizans tarihi araştırmalarındaki önemi gibi konularda yukarıda sıklıkla zikrettiğimiz önemli parametreleri ortaya koymaktadır.¹

Bu sisteme göre, Yunanca metinlerini yayınladığı 116 kroniğin her birine Arap rakamlarıyla 1'den başlayarak numara vermiş, daha önceki yayınların numaralandırma sistemini veya başlıklarını kullanmamıştır. Ancak kroniğin bilinen ismi varsa (örneğin "Mesembria Kroniği" veya "Tesalya Kroniği" Peloponnesos Kroniği vb.), numara altına parantez içinde eklemiştir. Bu kroniklerin yaklaşık yarısı daha önce Lampros-Amantos yayınında veya R. J. Loenertz'in makaleleri gibi yukarıda bahsettiğimiz eserlerde yayınlanmış kroniklerdir. Schreiner, daha önce yayınlanmasına bakmaksızın bütün kroniklerin ulaşabildiği nüshalarını yeniden incelemiş, paleografik okuma hatalarını da düzeltmiştir. Gözettiği prensiplerden biri de, birbirinden bağımsız olarak gün ışığına çıkarılmış kronik bölümlerinin kendi içinde Roma rakamlarıyla gösterilmesi olmuştur.² Mevcut kroniklerden sadece birkaçı eksiksiz halde olduğundan, söz konusu bölümler tespit edilirken iki husus göz önünde bulundurulmuştur. Birincisi kronolojik kırılmazdır; Roma rakamlarıyla ayrılan kronik içindeki bu kısımlar, kronik yazarının yeni bir kaynağı kullanmaya başladığını veya ekleme yaptığını gösterir. İkincisi ise tarihleme biçimindeki kırılmazdır; tarih bilgisinin Hilkat yılına veya Miladi yıla uygun biçimde veya her iki şekilde verildiği kayıtlara rastlanıldığında bu kısımları ayırmış³ ve böylece bir kronik içindeki kırılma noktalarının daha belirgin olmasını sağlamıştır.

Kroniklerin doğru anlaşılması için P. Schreiner'in uyguladığı yayın metodunu dikkate almak gerekmektedir. Bu tür kaynakları yayınlarken genellikle yapıldığı gibi nüsha farklarını sayfa altında gösteren Aparat sisteminin (apparatus criticus)⁴ burada biraz daha farklı uygulandığı görülmektedir. Kroniklerin doğası icabı, yazmalarda özel isimlerin yazım farklılıkları, aynı sözcüğün vurgu farklılıkları, yanlış yazım biçimleri, ortografik eşitsizlikler veya vokallerin uzun veya kısa oluşu, spiritus (daseia) farklılıkları gibi durumlar söz konusudur. Bu nedenle Schreiner bazılarını en doğru olduğuna inandığı biçimde düzeltmiştir. Eğer aynı kroniğin birden fazla nüshası veya tek bir kronikte birden fazla yazılış biçimi söz konusuysa, kural olarak en çok telaffuz edilen okuyuş biçimleri

1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 19-33.

2 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 30.

3 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 26.

4 Metnin en altında yazmaların farklı nüshalarındaki değişik telaffuz ya da yazılışları veya imlaları göstermek için kullanılan kısımdır. Yayıncının bu konudaki tercihleri için bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 29.

tercih edilerek, yazım konusunda bir bütünlük aranmasına gayret edilmiştir. Aparat kısmında ise her yazma nüshanın asıl halini göstermiştir.¹ Aynı şey Yunanca sözcüklerin ve özellikle de Türk şahıs adları veya unvanlarının bitim eklerinde de söz konusu olmuştur. Örneğin yalın (nominatif) halde genellikle -ις sesi ile biten bir isim, bazen yazmalarda -ις ile bitmekteyse (örn. Ορϕανις, -(μ)πεις), yayıncı bunu bazen düzelterek, kelimelerin farklı yazılışlarını aparat kısmında göstermiştir. Nihayetinde bütün biçimlerin yazmadaki şeklini bu sistemde de görebilmekteyiz. Yayıncı, paleografik açıdan kesin olmayan okunuşları soru işareti (?) ile belirtmiştir. Üçgen parantez (< >) işareti arasında gösterilen kısımlar ise sonradan tamamlanmış ifadelerdir. Şayet bunlar aparat kısmında yer almıyorsa, ilgili kronik yazarının eklemesi olarak yorumlanmalıdır. Yıldız (***) işaretinin ise sözcük veya cümle noksanlığı anlamına geldiğini belirtmektedir.² Metin içindeki bu işaretlerin tamamı Türkçe tercümede de korunmuş ve müdahale edilmemiştir.

P. Schreiner, kronik metnine yukarıda bahsedilen müdahale ve düzeltmeleri yapmakla beraber, kronikteki bilgiler üzerinde herhangi bir düzeltmeye gerek duymamıştır. Kroniklerde sıklıkla hatalı kronolojik bilgilere rastlanmaktadır. Bu durumda her notun üzerine, başka kaynaklardan doğrularak tespit ettiği doğru kronolojiyi göstermiştir. Bu nedenle ilk bakışta kronik notundaki kronoloji ile yayıncının tespit ettiği ve doğru varsaydığı kronoloji arasında çelişki olduğu zannedilmektedir. Bu yöntemin bazı sakıncaları olduğu iddia edilse de, pratik bir kolaylık sağladığı da inkâr edilemez.³

P. Schreiner, bir kroniğin nüshaları ve mevcut metinlerden yola çıkarak, öncelikle eksiksiz okunabilir bir biçim oluşturmayı amaçladığını ifade etmektedir. Bu nedenle, her bir kroniği oluşturan parçaların kökenini de araştırarak, bu sayede bir metnin inkişaf ettiği safhaları tüm açıklığıyla en olası bir biçimde ortaya koymuştur.⁴ Bu doğrultuda, her bir kroniğin Yunanca metnini yayınlamadan önce genel bir giriş mahiyetinde ilgili kronik hakkında açıklayıcı bilgiler eklemiştir. Bu bilgiler hem bu kroniğin verdiği bilgilerin önemini değerlendirmekte hem de metnin ortaya çıkış sürecini anlamakta son derece açıklayıcı bir rehber niteliğindedir. Yunanca metinden önce standart olarak her bir kroniği bazı başlıklar altında incelemiştir. Bu başlıklar şöyle sıralanır:

Yazma: Bu başlık altında, öncelikle kroniğin bulunduğu yazmaların künyesi ve yazmalar hakkında genel bilgi verilir. Şayet nüshalarda ifade farklılıkları veya eklemeler söz konusuysa, her bir yazmaya bir harf karşılığı verilmiştir

1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 27.

2 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 27.

3 Aşağıda Zachariadou'nun metotla ilgili eleştirileri daha ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

4 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 30-31.

(A-B vs.). P. Schreiner'in mikrofilm veya fotoğraflarla ulaştığı yazmalar bu kısımda ilgili nüshanın bulunduğu yerin adı üzerinde yıldız (*) işareti ile belirtilmiştir (Örn. *Athos). P. Schreiner'in orijinal yazmaya ulaşamayarak karşılaştırma yapma imkânı bulamadıkları ise iki yıldız (**) işaretiyle gösterilmiştir. Metin içinde ise her bir nüshanın metni, nüshalara verilen harf altına eklenerek gösterilmiştir. Dolayısıyla, genellikle yazma eserlerin yayınında uygulandığı gibi nüshalardaki ifade farklılıkları Aparat kısmında değil, bu başlık altında gösterilmiştir.¹ Böylelikle bir kronikten faydalanırken, nüsha farkları hakkında da her türlü bilgi edinilebilmektedir.

2-Tradisyon: Bu bölümde, yukarıda verilen prensipler ışığında bir kroniğin, mümkün olduğu kadar, diğer kronikler veya metinlerle arasındaki ilişkiye işaret edilmeye ve bu sayede bir soyağacı oluşturulmaya çalışılmıştır.

3-Yazar: Bu başlık, sadece, yazar isminin telaffuz edildiği veya yazma tradisyonu sayesinde ilgili ismin tespit edilebildiği kroniklerde yer almaktadır. Bir kroniğin yazarı hakkında yorum yaparken yukarıda açıkladığımız “Yazar” terimin kapsamı dikkate alınmalıdır.

4- Kronoloji: Bu başlık sadece en son (terminus ante quem) veya en erken (terminus post quem) yazılış tarihi tahmin edilebilen kroniklerde söz konusudur.

5- Yazıldığı Yer: Metnin yazıldığı yerle ilişkili bilgilere ulaşmak mümkün olduğunda söz konusu bilgilere yer verilmiştir.

6- Yayınlar: Gün ışığına çıkarılmış bir kronik tam veya kısmi olarak daha önce yayınlandıysa ilgili yayınlar zikredilmiştir.²

7- Tercüme: Eğer bir kroniğin tamamı veya kısmi tercümesi daha önce yayınlandıysa veya III. Cilt içinde Amanca tercümesi sunulmuşsa bu kısımda işaret edilmiştir.³

Bu başlıklar altında yapılan açıklamalardan sonra Yunanca asıl metne geçilir. Kural olarak kroniği oluşturan notlardan her biri sadece tek bir kronolojik bilgi içermektedir. Bu nedenle kronik notlarının kenarına 1'den başlayarak numaralar eklenmiştir. Böylelikle alıntı yapılan kısımlarda yalnızca kronik ve notun numaralarına atıfta bulunularak araştırmacılara ve okuyuculara bir kullanım kolaylığı sağlanmak istenmiştir. Örneğin 9/20 kısaltmasından, 9 numaralı kroniğin 20 numaralı notu anlaşılır. Benzer kaynak yayınlarında sıklıkla kullanılan bu sistem artık modern Bizans çalışmalarında yerleşik bir sistem olarak kabul edilmektedir. Ayrıca kronik notu 5 satırı geçen uzunluktaysa beşinci satır başına 5 rakamı eklenerek, her beş satırda bir artacak şekilde ra-

1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 31-32.

2 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 32.

3 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 33.

kamla gösterilmiştir. P. Schreiner, 116 kroniği yukarıda bahsedilen özelliklere ve gruplama prensiplerine göre bir tasnife tâbi tutmuş ve 6 ayrı ana gruba ve bazılarını da alt gruplara ayırmıştır. Bu gruplar şu şekildedir:

1. İmparatorluk (Reichschroniken) Kronikleri (Kr. 1–13): Bu kroniklerde Bizans İmparatorluğu döneminde gerçekleşen gelişmeler ve özellikle imparatorun iştirak ettiği girişimlerin konu edildiği görülmektedir. Bu kroniklere konu olan olaylarda, imparatorluk kenti Konstantinopolis'in çoğunlukla merkezi bir rol üstlendiği dikkati çekmektedir.¹

2. İmparator Kronikleri (Kaiserchroniken): (Kr. 14–22): Bu grupta yer alan kronikler, ilk Bizans imparatorundan (I. Konstantinos) sonuncusuna kadar (Konstantinos XI. Palaiologos), imparatorların özellikle doğum ve ölüm, taç giyme, tahttan inme tarihleri gibi konularda kesin kronolojik bilgi ihtiva eden listelerdir.² Bunlara bazı tarihi notlar da eklenmiştir. İmparator isimleri ve hükümdarlık dönemlerinin kaydedildiği listeler bu kategori içinde değerlendirilmemiştir. Fakat P. Schreiner, pratik nedenlerden ötürü Kr. 14'ü burada istisna tutarak yayınlamıştır.³

3. Mahalli Kronikler (Lokalchroniken) (Kr. 23–52): Thessalonike, Mesembria, Peloponnesos, Kıbrıs gibi pek çok bölge ve şehirde yazılan ve genellikle yazıldığı bölgedeki olayları konu eden kroniklerdir. Bir bölgenin kronikleri ile bir başka bölgenin kronikleri arasında genellikle bir ilişki yoktur. Sadece Peloponnesos kroniklerinde bölgeyi ilgilendiren meselelerle ilişkili olarak kaleme alınmış kronikler arasındaki benzerlikler dikkati çeker.⁴ Bölgesel Kronikler grubu alt gruplara da ayrılmıştır.

4. Türk Fetihleri Kronikleri (Chroniken Türkischer Eroberungen) (Kr. 53–80): Osmanlı Türklerinin, Bizans İmparatorluğu, Balkanlar, Doğu Akdeniz bölgesindeki adaların yanı sıra Yakın ve Orta Doğu coğrafyasındaki ilerleyişlerinin anlatıldığı bu kronikler, *Kısa Kronikler*'in sayıca en kapsamlı ve en çok

1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 23; E. Zachariadou'ya göre Konstantinopolis'in merkez olduğu bu kroniklerde devletin ve sarayın resmi kayıtlarından, şehirdeki çeşitli manastır ve kiliselerin kayıtlarından yapılan özet alıntılar söz konusudur. Bkz. E. Zachariadou, *Bibliokrisia* (1968), s. 421.

2 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 23-24.

3 P. Schreiner bu istisnayı şöyle gerekçelendirmektedir: "...Bu hususta sadece "Kodin Kroniği" olarak da adlandırılan 14. Kronik bir istisna oluşturmaktadır. Zira söz konusu kroniğin birkaç defa yayımlandığı ve sık sık başka metinlerde alıntılanmış olduğu dikkati çekmektedir; eser bir imparatorluk listesi ve bir imparatorluk kroniği olarak sınıflandırılmış olsa da, pratik nedenlerden ötürü söz konusu eseri kısaltılmadan yayınlayacağımızı ifade edelim." Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 23-24.

4 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 24; E. Zachariadou'ya göre Mahalli *Kısa Kronikler*'in yazarları, kullandıkları bilgileri aynı bölgeye ait daha uzun bir kronikten derlemişlerdir. Bkz. E. Zachariadou, *Bibliokrisia* (1968), s. 421.

bilgi veren grubunu oluşturmaktadır.¹ Bu kronikler de alt gruplara ayrılmıştır.

5. Münferit (Veya İzole/Tek) Kronikler (Einzelchroniken/Isolierte Chroniken (Kr. 81–109): *Kısa Kronikler*'den bazılarının başka bir kronik veya kronik grubuyla herhangi bir ilişkisi bulunmadığı anlaşıldığında söz konusu kayıtlar ayrı bir grupta değerlendirilmiştir. Bu grup daha ziyade kişisel nitelikli kayıtlarla ailevi konuları içeren metinlerden oluşmaktadır. Bu kroniklerde tarihi gelişmelerin yanı sıra doğa olaylarını konu alan kayıtlara daha sık rastlanır.²

6. Kronik Parçaları (Fragmanları) (Kleinchronikfragmente) (Kr. 110–116): Bu kronikler uzunca bir zaman aralığını kapsar ve tek bir el tarafından kaleme alınmıştır. Dolaylı olarak orijinal bir nüshanın varlığına işaret etse de kronik yazarı ile kaydettiği olaylar arasında uzun zaman farkı söz konusudur.³

P. Schreiner, imkânlarının ve zamanının elverdiği ölçüde, mümkün olduğu kadar çok sayıda kroniği toplamaya ve yayınlamaya çalışmıştır. Ancak, ilk cildinin yayın aşamasında daha önce rastlamadığı yeni kronik parçaları tespit etmiştir. Bunlardan birini Kronik 72 ile ilişkilendirerek Kronik 72a numarasıyla eklemiştir. Bu nedenle, birbiriyle yakın ilişkili olan kroniklerde olduğu gibi büyük harf yerine küçük harf kullanmıştır. Aynı şekilde üçüncü ciltte de Kronik 60a ve Kronik 71a parçalarını ek olarak yayınlayacaktır.⁴

1977'de basılan ikinci ciltte, 116 kronikten bağımsız olarak 11 ek daha yayınlamıştır. Bu ekler, daha önce başka bir eser içinde yayınlanmış veya başka bir yazmanın bölümü olan kronolojik notlardan oluşur. Bunlardan birincisi ve en önemlisi "Chroniken Einzelnotizen/Münferit Kronik Notları" başlığı altında, çeşitli yazma koleksiyonlarından derlenen, birbirinden bağımsız kronolojik notlardan oluşan bölümdür.⁵ Bu bölümde, önemli görülen toplam 97 kronolojik not derlenmiştir. Her biri tarihi olaylar hakkında çok önemli bilgiler veren bu bölüm de değerlendirmeler yapılırken kullanılmıştır. Kalan on adet ek bölüme Yunanca olmayan çeşitli *Kısa Kronikler* de eklenmiştir. Geç döneme ait bu kroniklerden ikincisi olan "Venedik Kroniği" Latince yazılmıştır.⁶ Bir diğeri "Mora Kroniği" adı altında Fransızca küçük kroniktir.⁷ Dördüncüsü Yunanca, Kudüslü Dositheos'un eserinden bir kronik,⁸ beşincisi yine Latince

1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 24-25.

2 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 25.

3 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 23 ve 25.

4 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 149-170.

5 Bu bölüm Schreiner tarafından *Kısa Kronikler*'den ayrı bir kaynak gibi tasnif edilmiştir. Onun bu bölüm için çalışması boyunca kullandığı *Chron. Not* kısaltmasını biz de aynen kullandık. Bu bölüm için bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 606-623.

6 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 624-627.

7 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 628-631.

8 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 632-633.

Türk fetihleriyle ilgili kroniktir.¹ Altıncısı Theodoros Agallianos'un bir kronolojik notudur.² Yedi numaralı ek ise bir tasvirdir. Bu ek, Modon ve Koron'un Türkler tarafından fethini ayrıntılarıyla ve kronolojisiyle tasvir eden uzunca bir anlatıdır.³ Sekiz numaralı ek, 1566 ve 1571 yıllarında Naupaktos (Lepanto/İnebahtı) ve Kıbrıs'ın fethileri üzerine bir Kısa Kronik'tir.⁴ Dokuz numaralı olanı 1571 yılında Kıbrıs'ın fethine dair bir anlatıdır.⁵ On numaralı ek, Naupaktos (Lepanto/İnebahtı) deniz savaşına dair bir nottur,⁶ on bir numara ise Girit'in fethine dair iki nottan oluşmaktadır.⁷

P. Schreiner, ikinci ciltte değerlendirme ve yorumlarını daha önce kendisinin belirlediği metoda göre yapmıştır.⁸ Bu doğrultuda, konuları ortak olan kronik notlarını bilgi verdiği konuya göre ayırır ve konu başlıkları belirler. Bu başlıkların altında, kronik notlarının verdiği kronolojik ve tarihi bilgilerin doğruluğunu, hangi tarihi kaynakların bilgileriyle karşılaştırdığını gösteren referansları ve ilgili kronik notunu gösterir. Bu kaynaklar ışığında yorumlarını yaparak ulaştığı sonuçları yazar. Kronikler'de başka hiçbir kaynaktan yer almayan bilgiler de söz konusudur. Bu durumda, genel tarihi gelişmeler ışığında değerlendirme yapar. Böylelikle her kroniği tek başına değerlendirmek yerine konularına ve dolayısıyla kronolojik sıraya göre tasnif etmiştir. Bu metot sayesinde, tarih araştırmacılarına ilgilendikleri konuları her bir kronik içinde aramak yerine, olaylar hakkında bütün kroniklerdeki bilgilerin derli toplu bir analizine ulaşabilelme imkânı sunmuştur.

Bununla birlikte, 1450 yılına kadar olan notları biraz daha detaylı değerlendirirken, bu tarihten sonrası için sadece en temel referansları vermekle yetinerek ayrıntılı yorumlara girmemiştir. Bu tercihinin anlaşılabilir nedenleri vardır. Bunların en önemlisi, *Kısa Kronikler*'in 312-1770 yılları arasında kalan zaman dilimi içinde gerçekleşen olaylar hakkında bilgi vermesidir. Bu, değerlendirme ve analiz için çok uzun bir dönemdir. Diğer bir zorluk ise, kroniklerde bu dönemi kapsayan toplam not sayısının 2200'ün üzerinde olmasıdır. Dolayısıyla, bütün notların değerlendirmeye tâbi tutulmasının yaratacağı güçlük, kitabın gecikmesinden çekinen P. Schreiner'i 15 yıl boyunca çalıştığı eserini sınırlamak zorunda bırakmıştır.⁹ Kroniklerdeki toplam 2200 nottan 826'sı-

- 1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 634.
- 2 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 635-636.
- 3 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 637-639.
- 4 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 640.
- 5 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 641-642.
- 6 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 643.
- 7 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 644.
- 8 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 29.
- 9 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 643.

nın ayrıntılı değerlendirmesini yapmıştır. Bazı konuları daha sınırlı tutmasına rağmen, yüzlerce araştırma ve tarihi kaynağın hemen her türünü kullanmayı ihmal etmemiştir. Dolayısıyla kronik notları üzerine yapılacak herhangi bir araştırma için onun değerlendirmeleri bir çıkış noktası olmalıdır. Bununla birlikte, bu metodun ve araştırmanın tarihçilere sağladığı kolaylığın yanı sıra, bazı dezavantajları da söz konusudur. Öncelikle, yazarın araştırmaları sonucu ulaştığı kronolojik tespitler ve analizinin güvenilirliği daima sorgulanmalıdır. Yazar, 1974 yılına kadarki yayınları kullandığını belirtmektedir.¹ Doğal olarak bu tarihten sonraki çok sayıda yeni çalışmada, yazarın nüfuz edemediği veya ayrıntılarına giremediği bazı konularda yeni bilgilerin ortaya çıkmış olması doğaldır. Diğer yandan, XIV. yüzyıldan itibaren Osmanlılarla ilgili kronik bilgilerini değerlendirirken genellikle ikincil kaynaklardan faydalandığı görülmektedir. Nadiren, Neşri gibi bazı Osmanlı kroniklerinin tercümelerinden faydalansa da, Osmanlı kaynaklarına yeterince nüfuz edemediğini kendisi de kabul etmektedir.² Bunun en somut örneği son zamanlarda yayınlanan bazı çalışmalarda ortaya çıkmıştır.³ Kaldı ki, yazarın kendisi de 1450'den sonraki olayların ayrıntılarına girmedeğini belirttiğinden, özellikle XV. yüzyılın ikinci yarısı, XVI. ve XVII. yüzyılın ilk yarısıyla ilgili yüzlerce not için de aynı şey söz konusudur. Yanlış yorumlara neden olması muhtemel bir başka konu ise, Yunanca metindeki hatalardır. Bu hatalara dayanarak ulaştığı sonuçların ve yaptığı yorumların da hatalı veya eksik olması doğaldır.⁴ Bu sebeple, bir kronik notunu anlamak için ikinci ciltteki değerlendirmelere bakmak zahmetsiz bir yöntem olsa da daima temkinli yaklaşılmalı ve kontrol edilmelidir.

1979'da çıkan üçüncü cilt, seçilen bazı *Kısa Kronikler*'in Almanca tercümelerine ayrılmıştır. P. Schreiner, *Kısa Kronikler*'i seçerken iki kıstası esas aldığını belirtmektedir: Birincisi, anlaşılmasının ve tercümesinin zor olduğuna inandığı kronikleri seçmiştir. İkincisi, Balkanoloji, Türkoloji ve Orta Çağ tarihi uzmanlarının genel olarak ilgi göstereceğini düşündüğü kroniklere yönelmiştir.⁵ Bu kıstaslara göre, birinci ciltte yayınladığı 116 kronikten dokuzunun kısmi

1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 7-9.

2 Osmanlı tarihiyle ilgili olayları değerlendirirken tanınmış Osmanlı tarihçisi I. Beldiceanu-Steinherr'den yardım aldığı anlaşılmaktadır. Arapça ve Türkçe isimlerin transkripsiyonu konusunda ise K. Kreiser'den yardım aldığını ifade etmektedir. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 9.

3 Bkz. Dimitris J. Kastritsis, *The Sons of Bayezid, Empire Building and the Representation in the Ottoman Civil War of 1402-1413*, Brill, Leiden-Boston 2007; Dimitris J. Kastritsis, "Religious Affiliations and Political Alliances in the Ottoman Succession Wars of 1402-1413", *Medieval Encounters*, 13 (2007), s. 222-242.

4 1976'da yayınlanan Yunanca metinde okuma, yorumlama veya baskı hatalarını gösteren pek çok eleştiri yayınlanmıştır. Bu yazılar aşağıda ayrıntılarıyla değerlendirilmiştir.

5 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 7.

tercümesiyle birlikte toplam 42 kroniğin Almanca tercümesini bu ciltte yayınlamıştır.¹ Ayrıca ikinci ciltte ek olarak yayınladığı çeşitli dillerdeki kroniklerin Almanca tercümeleri de bu ciltte yayınlanmıştır² Tercümesini yapmadığı kroniklerden önemli gördüğü bazı notları ise ikinci ciltteki değerlendirme kısmının başında okuyucuya kolaylık sağlaması³ için Almanca'ya tercüme ettiği anlaşılıyor. Buna rağmen, Almanca'ya tercüme ettiği kronik sayısının toplamın yarısına ulaşmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Bu son cilde eklenen indeks ve sözlüklerle beraber, önceki iki cildin kullanımı hem tarihçiler hem de filologlar için biraz daha kolaylaşmıştır. Bu kısımda, kroniklerin tespit edildiği yazmaların listesi verilerek,⁴ daha önceki ciltlerde eleştiri konusu olan bir eksiklik de giderilmiştir.⁵ Ayrıca genel yer ve isim diziniyle beraber,⁶ Bizans, Türk ve Arap devletlerinde kullanılan unvan, meslek veya terimlerin Almanca dizini de araştırmacıların işini oldukça kolaylaştırmaktadır.⁷ Fakat, özellikle *Kısa Kronikler*'de kullanılan gramer, sözdizimi, ön ek, son ek, iyelik ekleri gibi dil özellikleriyle ilgili ayrı bir dizin (*Index Graecitatis*)⁸ hazırlanması, başka dillere çeviri yapacak olan araştırmacılar için bir tercüme kılavuzu niteliğindedir.⁹

Değerlendirme Yazıları ve Önemi

Kısa Kronikler'in birinci cildi yayınlandıktan yaklaşık bir yıl sonra eleştiri ve tanıtım yazıları çıkmaya başlar. İlk değerlendirme Jean Darrouzés tarafın-

- 1 Almanca tercümeleri yapılan kronikler sırasıyla şunlardır: Kr. 1-3-4-6-7-8-10-12-14-22-26-27-28-29-30-33-34-37 (II. Kısım)- Kr. 38(II. Kısım)-Kr. 39-50B-55(II-Kısım)-Kr. 58-59 (IV. Kısım)- Kr. 63A-63B-63C-63D-65(III-V. Kısımlar)- Kr. 72a-79-85-87-88A-95-96-98B-103-104-106-108-114. Ayrıca yayına sonradan eklenen 60a ve 71a numaralı kroniklerin metinlerini ve değerlendirmelerini ek olarak "Addenda et Corrigenda" bölümü altında yayınlamıştır.
- 2 Bunlar II. ciltteki 6-8-9-10-11 numaralı eklerdir (Appendix). Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 139 vd.
- 3 Örneğin 47 numaralı kroniğin Almanca tercümesi ekte yer almaz. Ancak bu kroniğin 5 numaralı notu (47/5), Antonio Acciaiuoli'nin Kronithos'a saldırısı hakkında yegâne bilgi veren kaynaktır. Değerlendirmeye başlamadan önce sadece bu notun Almanca tercümesini metnin başına eklemiştir. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 381.
- 4 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 171-177.
- 5 Bkz. E. Zachariadou, *BZ* (1977), s. 353.
- 6 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 187-216.
- 7 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 217-227.
- 8 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 228-244.
- 9 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 245-254.

dan 1976 yılında yayınlanır.¹ Ardından Elizabeth Zachariadou 1977 yılında,² Apostolos Karpozilos 1978 yılında,³ Athanasios Kambylis 1978 yılında⁴ yeni yazılar yayınlarlar. Ayrıca O.N. Conomis sadece "Kıbrıs Kronikleri" ile ilgili değerlendirmelerini yine 1978 yılında yayınlamıştır.⁵ İkinci ve üçüncü ciltlerin çıkmasından sonra, birinci cildin de dahil olduğu daha kapsamlı kritikler yine Apostolos Karpozilos tarafından 1982'de ve Konstantinos Minas tarafından 1983 yılında yayınlanır.⁶ Hemen tamamı Bizans tarihi ve filoloji uzmanları tarafından yazılan söz konusu kritiklerde ortak amacın, P. Schreiner'in başarılı çalışmasını takdir etmenin yanı sıra, tespit edilen hataların düzeltilmesi ve bazı öneriler ve yorumlarla en mükemmele ulaşmak olduğu anlaşılıyor.

J. Darrouzés, ağırlıklı olarak eseri tanıtıcı bir üslup kullanmıştır. Bazı önerileri olsa da P. Schreiner'in bunlara katılmadığını üçüncü cildin düzeltme cetvelinden anlıyoruz. E. Zachariaodu'nun yaklaşımı biraz farklılık gösterir. Diğer değerlendirmelerde olduğu gibi dil ve anlam hatalarını düzeltmesinin yanı sıra, P. Schreiner'i yayın metodu konusunda eleştiren tek isim Zachariadou'dur. Zachariadou, yukarıda söz konusu ettiğimiz gibi, yayıncının her bir kronik notunun başına doğru varsaydığı kronolojiyi eklemesinin sakıncalarına vurgu yapmaktadır.⁷ Yayıncı, bu yöntemle okuyucuyu ilgili notun kronolojisini doğrulama zahmetinden kurtarmaktadır. Zira kronik notunda verilen yıl, ay, gün, İndiksiyon ve bazen saat gibi kronolojik bilgiler her zaman doğru değildir. Bu nedenle verilen bilgileri başka kaynaklardan da araştırarak en doğru kronolojiyi bulmaya çalışmıştır. Aksi takdirde, bu kronikleri kullanmak isteyen araştırmacı, her notun kronolojisini ayrıca miladi takvime çevirmek ve başka kaynaklardan doğrulamak zorunda kalacaktır. Ayrıca, bir olay hakkında birden fazla kısa kroniğin veya kronik notunun farklı kronolojiler kaydettiği durumlara sıkça rastlanmaktadır. Schreiner, bu durumdaki notların tümünün üstüne

1 Jean Darrouzés, "Peter Schreiner, Die Byzantinischen Kleinchroniken. I. Einleitung und Text (Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Vo. XII/1 Series Vindobonensis. Haz. H. Hunger). Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Viyana 1975", *REB* 34 (1976), 355-336.

2 E. Zachariadou, *BZ* (1977), s. 352-356.

3 Apostolos Karpozilos, "Peter Schreiner, Die Byzantinischen Kleinchroniken. I. Einleitung und Text (Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Vo. XII/1 Series Vindobonensis. Edidit H. Hunger). Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Viyana 1975", *Ελληνικά* 30, (1977-78), 181-182. [Bundan sonra A. Karpozilos, *Bibliokrisia* (1977-78)]

4 Athanasios Kambylis, "Peter Schreiner, Die Byzantinischen Kleinchroniken. I. Einleitung und Text, Viyana 1975, (CFHB 12/1)", *Kyklos. Rudolf Keydell zum Geburtstag* içinde, Berlin 1978, s. 150-170.

5 O.N. Conomis, "On the Cypriot Chronicles", *Ελληνικά*, 30 (1977-78), s. 153-156.

6 Konstantinos Minas, "Γλωσσικές παρατηρήσεις στα 'Βραχέα Χρονικά'", *Ελληνικά*, 34 (1982-1983), s. 412-413.

7 E. Zachariadou, *BZ* (1977), s. 353.

kendi tespit ettiği kronolojiyi yerleştirilmiştir. Zachariadou'nun itirazı, bu yöntemin bazı durumlarda yanlış anlamalara sebep olma ya da okuyucuyu hatalı çıkarımlara yönlendirme ihtimalidir.¹ Birkaç örnekle bu yöntemin sakıncalarını göstermiştir. En iyi örnek Edirne'nin fethi olayıdır. *Kısa Kronikler*'de bu olay hakkında 1355'ten 1371'e kadar pek çok farklı kronoloji verilmektedir. P. Schreiner ise ilgili bütün notlarda, kendi tespiti olan 1368/1369 yılını göstermiştir. Oysa halen tartışmalı olan bu olayın tarihini Osmanlı kaynaklarından yola çıkan Halil İnalcık 1361 olarak belirlemiştir. Bu durum, farklı kronoloji veren kroniklerin değersiz, yanlış bilgiler sunduğu izlenimini yaratmaktadır. Oysa, Zachariadou'ya göre bu kroniklerin verdiği farklı kronolojiler pekâlâ Edirne'nin daha erken veya daha geç bir tarihteki fethine işaret ediyor olabilir. Ayrıca bu yöntemle, yanlış zannedilen kronolojinin başka bir olayın doğru kronolojisi olma ihtimali de göz ardı edilmektedir.²

Bir diğer eleştiri noktası ise, bazı notların başlığına kronik metninde kronolojik bilgi olmasına rağmen "Bilinmeyen Tarih" diye not düşülmüş olmasıdır. P. Schreiner, başka bir kaynakla destekleyemediği bazı olaylarda, veya hut notun bahsettiği konu ile kronolojinin çok uzak düştüğü durumlarda bu yöntemi kullanmıştır. Zachariadou, birkaç örnekle bunun P. Schreiner'in ilgili notu başka bir olayla karıştırmış veya yeterince değerlendirememiş olmasından kaynaklandığını iddia etmektedir.³ Dolayısıyla, bu metodu esaslı bir şekilde eleştirerek, yazarın doğru varsaydığı kronolojinin temkinli kullanılması gerektiğini güçlü bir şekilde vurgulamıştır. Bu ayrıntı, halen pek çok güncel araştırmada göz ardı edilmeye devam etmektedir. P. Schreiner'in hata yapmayacağını varsayan bir yaklaşımla, Yunanca metne eleştirel bakış göz ardı edilerek, onun doğru varsaydığı kronolojilere atıfta bulunmaktadır.

Yukarıda zikredilen diğer yazıların tamamı, paleografik okuma hatası, baskı hatası, yorum önerileri, çeviri hataları, tarih düzeltme, gözden kaçan yazmalar ve kronolojik notlar gibi konularda çok önemli yorumlarla ve önerilerle doludur. P. Schreiner, 1979 yılına kadar çıkan değerlendirme yazılarının tamamını dikkate almış ve katıldığı düzeltmeleri ilgili yerlerde veya son cildin düzeltme cetvelinde göstermiştir. Özellikle A. Kambylis'in önerileri P. Schreiner tarafından çoğunlukla kabul edilerek düzeltilmiştir. Fakat, 1979'dan sonra çıkan yazılarda da pek çok öneri söz konusudur. Bunların doğal olarak ancak yeni bir baskıda dikkate alınması beklenebilir. Dolayısıyla, bu kroniklerin bir tercümesini veya değerlendirmesini yapmadan önce değerlendirme yazılarının dikkate

1 E. Zachariadou, *BZ* (1977), s. 354.

2 E. Zachariadou, *BZ* (1977), s. 354-355.

3 E. Zachariadou, *BZ* (1977), s. 355.

alınması zorunludur. Aksi takdirde tek bir kelimenin bütün anlamı değiştirebildiği kroniklerde önemli hatalara düşülmesi kaçınılmazdır.

Diğer Kısa Kronik Yayınları

P. Schreiner, defalarca dünyanın en zengin yazma eser kütüphanelerini ziyaret etmiş, yüzlerce eseri incelemiştir. Bununla birlikte, var olan bütün kroniklerin yayınladıklarından ibaret olduğunu iddia etmediği de aşıkardır. Aksine, yukarıda görüldüğü gibi kendi çalışmaları esnasında da yeni kronikler eklediğini biliyoruz. Onun, *Corpus*'unu tamamlamasından birkaç yıl sonra İtalyan bilim adamı Elpidio Mioni'nin yeni bir Kısa Kronik tespit ederek yayınlaması, araştırmalar sürdükçe yeni kroniklerin ortaya çıkabileceğinin en önemli örneği oldu. İçerik bakımından oldukça önemli olan bu yeni kronik, bazı olaylar hakkında diğerlerinde olmayan yeni bilgiler vermektedir. Kronik, 1204–1462 yılları arasını anlatan 65 kronolojik nottan oluşmaktadır. Bu kronik, Schreiner'in yayınladıkları da dahil, bilgi bakımından en zengin kroniklerden biridir. Dil bakımından Orta Çağ Yunancası ile fakat daha düzgün ve hatasız yazılmış,¹ Osmanlı'nın Fetret Devri ile ilgili verdiği bilgilerin, son zamanlarda yayınlanan dönem monografileri sayesinde emsalsiz olduğu anlaşılmıştır. Bu kroniğin Batı dillerinde sadece İtalyanca tercümesinin olması, Türkçe tercümesinin bu kitaba eklenmesini kaçınılmaz kıldı.

Öte yandan, Z. G. Samodurova tarafından 1978'de yayınlanan, fakat P. Schreiner'in 1979'da çıkan son cildinde herhangi bir referans vermediği kronikten de bahsetmek gerekmektedir.² Samodurova, bu kroniği yıllarca Yunanca yazma koleksiyonlarını çalıştığı Moskova Tarih Müzesi'nde bulmuştur. İlginç bir şekilde, bu kroniğin sadece bir bilim adamı tarafından yeni bir Kısa Kronik olarak değerlendirildiğini tespit ettik.³ Fakat hakkında herhangi bir eleştiriye veya tetkik eserlerde bir referansa rastlamadığımız bu kroniğin bir Kısa Kronik olmadığı açıkça anlaşılmaktadır. Kronik "Romalıların İmparatorları"yla başlamaktadır. Roma İmparatoru Julius Caesar'dan (MÖ 49–44) itibaren son Bizans imparatoruna kadar bütün imparatorlar, hüküm sürdükleri tarihlerle birlikte kaydedilmiştir. Osmanlı sultanlarının isimleri ve hükümdarlık süre-

1 Bkz. E.Mioni, "Una inedita cronaca bizantina", s. 71.

2 Z. G. Samodurova, "Neizdannaja grehsekaja hronika iz rukopisi Gosudarstvennogo Istoricheskogo muzeja", *VizVrem* 39 (1978), s. 201-225.

3 Bkz. Radivoj Radič, "Οι πληροφορίες των Βραχέων Χρονικών για την Πελοπόννησο και την Ιταλία τον 16^ο αιώνα", *Peloponnēsos, Poleis kai Epikoinōnies ste Mesogeio kai tē Maurē Thalassa*, Epimeleia: Charis Kalliga-Aleksis Malliaris, Atina 2006, s. 216, dn. 6. Bu eserde yazar, yeni *Kısa Kronikler*'in bulunma ihtimalinin olduğunu belirterek, ilgili dipnotta E. Mioni ile birlikte Z. G. Samodurova'nın bu kroniğe atıfta bulunmaktadır.

leri ise II. Mehmed ile başlayarak I. Ahmed'e kadar gelmektedir. Bu haliyle, Schreiner'in belirlediği prensiplere göre metnin bir Kısa Kronik olmadığı rahatlıkla söylenebilir.¹ Aynı yazar, 1981'de yayınlanan başka bir makalesinde, yine Moskova Tarih Müzesi'ndeki XII. yüzyıla ait bir yazmada bulunan, anonim bir Kısa Kronik daha tanıtmıştır. Yunanca metnini yayınlamadığı bu kroniğin, daha önce de başka eserler içinde, D. Obolensky ve E. Muralt tarafından yayınlandığı belirtilmiştir.² Samodurova, bu kroniğin bulunduğu yazmanın asıl nüsha olduğunu kanıtlamaya çalışarak kroniğin kaynaklarına inmeye çalışmıştır. Makalesinde, sıklıkla daha önceki yayınlarında ileri sürdüğü tezlerle atıfta bulunan yazarın, bu metnin bir Kısa Kronik olduğunu kanıtlamaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Burada ilgi çekici olan şey, Z.G. Samodurova'nın, aynı konuda çalıştığı ve çağdaşı olduğu bilim adamlarının eserlerine bir kez dahi atıfta bulunmamış olmasıdır. Samodurova tarafından yazılmış, P. Schreiner, P. Charanis, R. J. Loenertz gibi bilim adamlarının eserleriyle ilgili veya bu konudaki kendi görüşleri hakkında herhangi bir eleştiri veya değerlendirme yazısına araştırmama rağmen ulaşamadığımı belirtmeliyim.

Kısa Kronikler'in Tarih Araştırmaları Bakımından Önemi

Bizans *Kısa Kronikleri* şüphesiz Bizans Tarihi başta olmak üzere bütün Doğu Akdeniz coğrafyası için özel bir öneme sahiptir.³ Yukarıda da bahsedildiği gibi, kroniklerin nerede, kim tarafından ve hangi kültür ortamında yazıldıkları gibi özelliklere bağlı olarak konu ettiği olaylar ve coğrafi bölge değişmektedir. Kroniklerde konu edilen tarihi olayların coğrafi dağılımına baktığımızda, ağırlıklı olarak Bizans ve başkenti olmak üzere, Akdeniz havzası içindeki Anadolu, Balkanlar, Kıbrıs, Ege Adaları, Kuzey Afrika, İtalya gibi bölgelerdeki gelişmelere değinildiğini görürüz. Kroniklerde bu coğrafyada yaşanan tarihin bütün önemli aktörleri hakkında az veya çok bilgi bulmak mümkündür. Dolayısıyla, çok geniş bir coğrafyada, uzun bir zaman dilimine yayılmış kronolojik kayıtlar, konu çeşitliliği bakımından da zengindir. Ayrıca doğal afetler ve olağanüstü olaylar (deprem, seller, taşkınlar, doğal felaketler, salgınlar, veba, buzlanmalar, güneş ay tutulmaları, kuyruklu yıldızların görünmesi vs.), düşman saldırıları, önemli şehirlerin el değiştirmesi, savaşlar ve hanedan kavgaları (Osmanlı dahil), Bizans imparatorluk sarayını ilgilendiren taç giyme, evlenme, doğum, ölüm gibi önemli diğer olaylar konu başlıkları olarak sayılabilir. Ayrıca kiliseyle

1 Yunanca metin için bkz. Z. G. Samodurova. "Neizdannaja grehsekaja hronika iz rukopisi Gosudarstvennogo Istoricheskogo muzeja", s. 221-225.

2 Z. G. Samodurova, "Kratkaja anonimnaja khronika iz grecheskoj rukopisi Gos. istoricheskogo muzeja", *VizVrem*, 42 (1981), s. 115.

3 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 52.

ilgili olaylar, patrikler, metropolitler, önemli keşiş ve din adamları hakkında da (ölüm, atanma, görevden alınma vs.) bolca bilgi bulunur.¹

Bununla birlikte, bu kaynakları kullanmadan önce bazı önemli hususlar göz önünde bulundurulmalıdır. Öncelikle, bu kroniklerdeki bilgilerin tek başına tarihin belirli bir dönemini aydınlatamayacağını yeniden hatırlatmak gerekiyor. Öte yandan, kroniklerdeki bilgiler diğer tarihi kaynakları tamamlayıcı bir veri ağı olarak çok değerli bir kaynaktır. Kroniklerdeki her bilgiye şüpheyile yaklaşılması, sıklıkla karşılaşılan kronoloji ve bilgi hatalarına ayıklamanın en iyi yoludur.² Bu hatalar, daha çok kronik yazarlarının çağdaşı olmadığı olaylarda görülmektedir. Buna rağmen, kronolojik olarak hatalı olan bir kaydın, içerik olarak doğru bilgiler verebileceği de unutulmamalıdır. Dolayısıyla, kroniklerdeki her bilgiyi, diğer kaynak gruplarıyla bir kombinasyon içinde değerlendirmek gerekmektedir.³ Aksi takdirde hatalı sonuçlara ulaşmak kaçınılmaz olacaktır. Yukarıda çizdiğimiz genel çerçeve içinde baktığımızda bu kroniklerin Bizans tarihi çalışmaları açısından önemini en az üç başlık altında inceleyebiliriz:

a) X.-XI.-XII. yüzyıllarda yazmış büyük Bizans tarihçilerinin⁴ eserlerindeki bilgileri doğrulayıcı bir role sahiptirler. Bu eserlerden bağımsız bir kaynak oldukları için eksik veya hatalı olan kronolojiler de bu kronikler sayesinde tamamlanır.⁵

b) Bilindiği gibi, kronik olmayan Bizans kaynak türlerinde genellikle kronolojik bilgi yoktur veya açık değildir. *Kısa Kronikler* bu eserlerde eksik olan kronolojiyi tamamlayıcı rol oynayabilir. Örneğin, XIV. yüzyıla ait Demetrios Kydones'in mektuplarında bahsi geçen olayların kronolojisi bu kroniklerden öğrenilerek, mektupların tarihsel araştırmaların konusu olması sağlanmıştır. Ayrıca XIV. yüzyılın ikinci yarısı (1360'tan itibaren) ve XV. yüzyılın ilk yirmi yılına kadar olan dönemde yaşayan, N. Gregoras veya İ. Kantakuzenos gibi büyük tarihçiler söz konusu değildir. M. Doukas ve L. Chalkokondyles bu dönemi daha genel bir çerçevede yazmışlardır. Onların söz konusu dönem için kullandıkları kaynaklar da belirlenebilmiş değildir.⁶ *Kısa Kronikler* bu büyük tarihlerin yerine geçmez. Fakat bunları⁷ XV. yüzyılın Doukas, Sphrantzes ve Chalkokondyles gibi tarihçilerin anlatıları, mektuplar, diğer edebi kaynaklar,

1 P. Charanis, "Les BPAXEA XPONIKA", s. 337; P. Charanis, "A note on the Short Chronicle", s. 450; R. J. Loenertz, "Etudes sur les chroniques", s. 157; P. Wittek, "Chroniques mineures", s. 316-317;

2 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 55.

3 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 55.

4 Attaliates, Skylitzes, Psellos, Choniates, Bryennios, Aleksiad vs.

5 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 53.

6 P. Schreiner, *Studien zu*, s. 142.

7 Örneğin Kr. 7-9-10-12-95-96-114.

Batı kaynakları ve Osmanlı kronikleri ile kombinasyon içinde değerlendirdiğimizde söz konusu dönemin resmi daha net ortaya çıkacaktır.¹

c) Kronikler, Bizans taşrasında olup bitenlerle ilgili de pek çok şeyi gün ışığına çıkarmaktadır. Bu bölgelerle ilgili çoğu zaman yegâne kaynaktırlar. Özellikle Peloponnesos (Mora), Mesembria, Midilli, Argos, Nauplion, Thebai, Thessalonike gibi bölgelerle ilgili başka kaynaklarda olmayan ayrıntılı bilgiyi mahalli kronikler sayesinde öğrenebiliyoruz. Fakat, buralarla ilgili veri ağı, Osmanlı, Arap, Batı kaynakları ışığında ve Akdeniz tarihi bağlamında ele alındığında anlam kazanmaktadır.²

Yukarıda ifade edildiği gibi, Bizans'ın komşuları, dostları ve düşmanları hakkında pek çok bilgiyi de bu kroniklerden ediniriz. Bunların içinde Osmanlılar özel bir yere sahiptir. Bunun iki sebebi vardır. Birincisi, diğer Bizans kaynaklarında olduğu gibi, Osmanlıların tarih sahnesine çıkışlarından itibaren sürekli Bizans topraklarında ilerlemelerinin yarattığı etkidir. Bu etki 1453'e kadar artarak devam etmiş, Osmanlıları Bizans tarihinin bir parçası haline getirmiştir. Dolayısıyla, bu dönemde yazılan kroniklerde Osmanlılarla ilgili çok sayıda kaydın olması doğaldır. İkincisi, kroniklerin bir kısmının, 1453'ten sonra Osmanlı egemenliği altında yaşamaya devam eden, veyahut Kıbrıs, Peloponnesos (Mora) gibi hâlâ Bizans kültürünün canlı olduğu bölgelerde yaşayan kişiler tarafından yazılmış olmasıdır.³ Bu kroniklerin neredeyse tek konusunun Osmanlı fetihleri olduğunu daha önce de belirtmiştik.⁴ Bu özellikleri dolayısıyla kroniklerin Osmanlı tarihi bakımından önemini iki grupta inceleyebiliriz:

1) XIV. yüzyıl başından XV. yüzyılın ilk yarısına kadar Osmanlı tarihini ilgilendiren not sayısı, geç döneme göre daha azdır. Osmanlı fetihleri hızlandıkça bu notların arttığı görülmektedir. Bursa'nın fethedilmesinden başlayarak XIV. yüzyılın bütün önemli Osmanlı fetihleri, savaşları, kuşatmaları, Osmanlı sultanlarının ölümü, tahta çıkışı gibi olaylar hakkında çok sayıda not mevcuttur. Özellikle Fetret Devri'yle ilgili başka kaynaklarda olmayan kayıtlara bu kroniklerde sıkça rastlanmaktadır. Osmanlı kaynakları ve dönemin diğer kaynaklarıyla desteklendiğinde bu kayıtların eşsiz tarihi bilgiler sunabildiği anlaşılmıştır.⁵

1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 54; P. Schreiner, *Studien*, s. 142-143; A. Karpozilos, *Bibliokrisia* (1982), s. 437-438.

2 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 55; P. Schreiner, *Studien zu*, s. 142.

3 *Kısa Kronikler*'de Kıbrıs'ta yazılmış ve sadece Kıbrıs ve Akdeniz tarihine dair notları ihtiva eden dört kronik vardır (Kr. 25-26-27-28). P. Schreiner'in eserindeki bu dört kronik ve bazı kronolojik notların verdiği bilgiler üzerine son zamanlarda bir doktora tezi yayınlanmıştır. Bkz. Konstantinos Komodikes, *Οι Πληροφορίες των Βραχέων Χρονικών για την Κύπρο, Η Κατάσταση κα'ο Σχολιασμός Τους*, Ekdoseis Epifaniou, Lefkoşe 2006.

4 Türk Fetihleri Kronikleri için bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 373-588.

5 Colin Imber, *The Ottoman Empire 1300-1481*, The Isis Press, İstanbul 1990, s. 6-7.

2) XV. yüzyılın ikinci yarısından XVI. yüzyılın sonuna kadarki dönemle ilgili kronik notları, özellikle Sultan II. Mehmed'in fetihleri ve seferleriyle ilgili önemli bilgiler verir.¹ Bu dönemde Mora, Argos, Nauplion gibi bölgelerde yazılmış mahalli kronikler çoğunluktadır. II. Mehmed'in Mora Seferi'ndeki fetihler hakkında aynı bölgede yazılmış kroniklerde çok sayıda not mevcuttur. Keza XVI. yüzyılda Yavuz Sultan Selim'in İran ve Mısır'a seferi, Kanuni Sultan Süleyman'ın Akdeniz, Balkanlar ve Avrupa'ya yaptığı seferler hakkında kronolojik notlar azımsanamaz sayıdadır. Ancak XVI. yüzyılın kronolojisi ve olayları hakkında *Kısa Kronikler*'in verdiği malumat ikinci dereceden önemli sayılmalıdır. Bu dönemin tarihi için Osmanlı, Latin, Fransız veya İtalyan (Venedik) kaynakları birinci el kaynaklardır. Buna rağmen, Kıbrıs ve Girit'in fethi, İnebahtı Deniz Savaşı gibi önemli olaylar hakkında bu kroniklerde de ilginç bilgiler olduğu Türkçe tercümeden de izlenebilir.²

Kroniklerin tarihçilere sunduğu doğrudan ve zengin materyal, başka disiplinler için de araştırma konusu edilebilir.³ Örneğin geç Bizans ve Bizans sonrası tarih yazımı bağlamında incelendiğinde, özellikle Bizans taşrasındaki yegâne tarih yazma faaliyeti olarak pek çok açıdan ele alınabilir. Ayrıca, XV. ve XVI. yüzyıllarda önceki yüzyıllardan daha çok Kısa Kronik yazılmış olması, Türk egemenliğinin genişlemesinin Bizans bakiyesi Ortodoks halkın tarihi süreçlere olan ilgisini ve tarih yazma geleneklerini kesintiye uğratmadığını göstermesi açısından da önemlidir. Kroniklerde, yazarın ruh halini yansıtan veya okuyucuyu etkilemeye yönelik bazı ifadeler de rastlanır. Anonim kronik yazarlarının, olaylardan etkilendiğinde bazı duygusal tepkilerini de dışa vurdukları rahatlıkla izlenebilir. Böylece, yazarın korkusu, dehşeti, hayreti, sevinci, memnuniyeti, acısı ve umudu üstü kapalı bile olsa anlaşılabilir. Bazen bu hissiyat çok aleni bir şekilde Osmanlı sultanlarına hakaret ifadeleriyle ortaya çıkabilir. Kroniklere bu açıdan bakılırsa dönemin ruh halini, politik ve sosyal durumunu uzun bir kronikten çok daha iyi bir şekilde yansıttığı görülebilir. Öte yandan, Türkler, Venedikliler, Sırlar gibi farklı toplumlara dair Yunanca konuşan Ortodoks Hristiyan toplumunun kamuoyu görüşünü yansıtan ifade-

1 II. Mehmed'e dair *Kısa Kronikler*'deki bilgilerin değerlendirildiği yeni bir çalışma için bkz. Dušan Korać -Radivoj Radić, "Mehmed II "The Conqueror" in Byzantine Short Chronicles and Old Serbian Annals, Inscriptions, and Genealogies, *ZRVI*, 45 (2008), s. 289-300.

2 *Kısa Kronikler*'deki XVI. yüzyıla dair bilgilerin değerlendirildiği çalışmalar için bkz. Radivoj Radić, "The Information which the Short Chronicles provide on the History of the Yugoslav Peoples in the 16th Century", *ZRVI*, 26 (1987), s. 217-236; R. Radić, "Οι πληροφορίες των Βραχέων Χρονικών για την Πελοπόννησο" s: 215-230; Radivoj Radić, "Τα Βραχέα Χρονικά ως Πηγή της Ιστορίας του 16ου αι. Γενικές Παρατηρήσεις, *Byzantinos Domos*, 5-6 (1991-1992), s. 13-23.

3 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 52.

lerle de sık sık karşılaşırız. Özellikle Osmanlı sultanları, paşaları ve beyleriyle ilgili ifadeler, onların uyguladığı politikalara tepkiler, unvan ve isimlerinin kullanım biçimleri, bu toplumun Osmanlı algısı hakkında önemli ipuçları verir. *Kısa Kronikler*, tarih ve filoloji disiplinlerinin yanı sıra onomastik çalışmaları için de zengin bilgi kaynaklarıdır.¹ Pek çok kronik kendi zamanının dilini de yansıtır. Bu nedenle, filologlar için yerel dillerin veya geç Orta Çağ'da yazılmış pek çok Yunanca metnin etkisinin izlenebileceği doğrudan bir araştırma sahası olabilir. Örneğin, bize Yunan dilinin Kıbrıs veya Girit gibi çeşitli diyalektleri ve yerel deyimler hakkında çok zengin materyal sağlar.² Bugüne kadar yapılan çalışmalarda, P. Schreiner dahil olmak üzere, bu kroniklerin filolojik olarak bir değerlendirmesini yapan olmamıştır. Filologlar ve sözlük bilimcileri açısından çok zengin bir malzeme sunan kroniklerin daha ileri ve metodolojik çalışmalara ihtiyaç duyduğu kesindir.³ İstisnalar hariç, genel olarak halk dilinin kullanılması dışında, İtalyanca (Venedik Latincesi), Türkçe, Arapça, Slav dillerinden Yunanca'ya geçen kelimelerin yaygın kullanımı, dil özellikleri bakımından dikkat çekicidir.⁴ Öte yandan pek çok fiil, sıfat, isim gibi gramer unsurlarının farklı yazılışları ve telaffuzları, Yunanca'nın Orta Çağ'da halk içinde kullanımını izleyebilmek bakımından önemlidir. Sözdizimi ve gramer yapısı bakımından bazen yanlış veya birbirleriyle uyumsuz cümleler, anlatımın birdenbire ilgisiz bir konuya atlaması bu kroniklere özgü göze çarpan özelliklerden bazılarıdır.⁵

1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 52.

2 A. Karpozilos, *Bibliokrisia* (1982), s. 438; P. Charanis, "Les BPAXEA XPONIKA", s. 338; Charanis, "A Note on the Short Chronicle", s. 451; R. J. Loenertz, "Etudes sur les chroniques brève byzantines", s. 158-159; P. Wittek, "Chroniques mineures", s. 318.

3 K. Minas, "Γλωσσικές παρατηρήσεις", s. 412-413.

4 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 27-29.

5 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 20; P. Schreiner, *Studien zu*, s. 2.

Çeviri Metin

KRONİK-7

1203/6711, 6. İndiksiyon, 17 Temmuz

1 Bakın Konstantinopolis İtalyanlar tarafından işgal edilmiş gibi! Konstantinopolis'i savaş yoluyla ele geçiren Latin komutanlar ve kontlar şunlardır: Venedik Dukası Enrico Dandolo, Monferrato Markisi Bonifacio, Flanders Kontu Baldwin, Hagios Paulos Kontu Henri, Blois Kontu Ludwig ve aralarında Venedik Dukası ile işbirliğinde bulunan diğerleri. Bunların elinde 110 adet kürekli dromonas,¹ 60 büyük gemi ve 70'in üzerinde büyük yelkenli gemi bulunuyordu. Birlikler 1000 süvari ve 3000 piyade askerinden oluşmaktaydı. Latinler kente geldiklerinde 6711 yılı Temmuz ayıydı ve savaş açtıklarında Aleksios Komnenos Bambakorabdes'in² devriydi ki o 8 yıl, 3 ay, 10 gün imparatorluk yaptı.

1203/6711, 6. İndiksiyon, 19 Temmuz

2 O [Aleksios] kaçtıktan sonra [onun] yeğeni ve kör edilmiş İsaakios Angelos'un oğlu Aleksios³ iktidar oldu ve [hükümdarlığı] 6 ay 8 gün [sürdü].

1204/6712, 7. İndiksiyon, 12 Nisan, Pazartesi

3 (V) Aleksios Doukas Mourtzouphlos tarafından boğdurulan bu Mourtzouphlos'un hükümdarlığı 2 ay 16 gün [sürdü]. Şehir⁴ Latinler tarafından, söz konusu 12 Nisan, 7. İndiksiyon, 6712 yılında [Oruc'un 6. haftası 12 Nisan Pazartesi idi] şöyle işgal edildi: Latin kuvvetlerinin tamamı denizin kuzey tarafında savaştığı bir sırada, iki cesur Latin <alışılmadık>

1 Dromonas: Korvet tipi gemi.

2 Kökeni βαμβαξ/Βαμβακίον=pamuk ve πάβδος= baston kelimelerinin birleşiminden oluşan ve "pamuktan bastonlu" olarak çevirebileceğimiz isim, İmparator III. Aleksios Komnenos Angelos'un (1196-1203) isimlerinden biridir. Bkz. N. A. Bees, "Bambacoratius, ein Beiname des Kaisers Alexios III Angelos (1195-1203)", *Byzantinisch-neugriechische Jahrbucher*, III, 1922, 285-286.

3 İmparator IV. Aleksios Angelos (1203-1204).

4 Kısa Kronikler'de sıklıkla Konstantinopolis için Yunanca Πόλις (Polis=Şehir) şeklinde bir kısaltma kullanılır. Çağdaş Yunanca'da da kullanılan bu sözcük metin içinde "Şehir" olarak çevrildi. Aynı kelime diğer yer isimleri için sıfat olarak kullanıldığında şehir yerine "kent" olarak çevrildi.

bir eylem gerçekleştirerek Petrion'da savaşıyan Aleksios Doukas'ın savaştığı yere merdivenin sonuna kadar atladılar ve oradaki kuleden kılıç kuşanmış **[olarak]** aşağı indiler. Orada bulunan Romalılar güçlü ve cesur oldukları için söz konusu yerden çıkarılmaları veya öldürülmeleri mümkün olmadı; **[Latinlerin]** geri kalan kısmı da merdivenden kuleye sızdılar. Buradaki kapidan kente taarruz ederek ilk giren, Petros isimli Latin bir süvari oldu. O, orada bulunan Romalıları korkutarak kaçmalarını sağladı. İmparator yalnız kaldı ve o da firar etti. Ve kente Latinler tarafından tamamen egemen olundu. Kenti terk eden Romalılar ise Latinlerin rızasıyla Altın Kapı'dan¹ geçerek ayrıldılar. O zaman Hristiyan Paskalyası 25 Nisan'a rastladı. Şehre Latinlerin yaptığı büyük yıkımlar Niketas Choniates'in kitabında anlatıldı ve sen bunu öğrenmelisin. O zaman olanlar çok ağıt yakmaya değer. **[Şehir'e]** 58 yıl boyunca İtalyanlar **[Latinler]** tarafından hükmedildi. (A) Latinler Konstantinopolis'i 6712 yılı, 12 Nisan Pazar günü aldılar, ona 58 yıl boyunca hükmettiler.

1261/6769, 4. İndiksiyon, 25 Temmuz

- 4 (V) Michael Komnenos Palaiologos² İmparatorluk tahtına oturduğunda, Konstantinopolis, General Aleksios Strategopoulos tarafından 6769 yılı 25 Temmuz'da tekrar ele geçirildi. Michael Palaiologos burada 58 yıl yaşadıktan sonra öldü. Bu yıllarda 24 yıl 20 gün hüküm sürdü. O tarihte onun oğlu Andronikos³ ise 24 yaşındaydı. Michael Palaiologos öldüğünde 6791 yılıydı. (A) *Romalılar onu [Konstantinopolis] Latinlerden tekrar aldılar, 6769 yılı 25 Temmuz'da.*

Eylül 1390-Ağustos 1391/6899, 14. İndiksiyon

- 5 Bakın. Palaiologos sülalesi bugüne kadar, yani 6899 yılı 14. İndiksiyon'a kadar 130 yıl boyunca imparatorluğun başında hüküm sürdü. Bu noktada Latinlerle birleşmeye giden Michael Palaiologos ile ilişkili bir kehanetle karşılaşırız: P.P.P. Bu şöyle çözüldü: Palaiologos Paraskevi **[Cuma]** günü Pachomion köyünde öldü.

1 İstanbul sur kapılarının en önemlilerinden biridir ve Yıldızlı Kapı olarak da bilinir. Kara surlarının en güney ucunda bulunur. İmparatorluğun zafer kutlamaları ve önemli günlerde kullanılan kapı, Bizans devrinde nadir mermerler ve heykellerle süslüyüdü. II. Mehmed devrinde Yedikule surlarıyla birleştirilerek bu surlara dahil olmuştur. Bkz. Cyril Mango "Golden Gate", ODB, I, 858-859.

2 İmparator VIII. Michael Palaiologos (1259-1282).

3 İmparator II. Andronikos Palaiologos (1282-1328).

1326/6834, 9. İndiksiyon, 6 Nisan

6 (V) 6834 yılında Prousa [Bursa] tanrısız Agarenlere¹ [Agarēnoi/Türkler] teslim edildi, 6 Nisan'da.

(A) Türkler Prousa'yı [Bursa] aldılar 6834 yılı, 6 Nisan'da.

1331/6839, 14. İndiksiyon, 2 Mart

7 (V) Ve Nikaia [İznik] kenti de 6839 yılında Agarenlere [Türkler] teslim edildi.

(A) Aynı şekilde Nikaia [İznik] 6838 yılında.

1341/6849, 9. İndiksiyon, 14 Haziran, Perşembe

8 (V) İmparator Efendi Michael'in genç oğlu İmparator Andronikos Palaiologos², 6849 yılı, 9. İndiksiyon'da, 15 Haziran Cuma günü vefat etti.

(A) İmparator Andronikos Palaiologos hayata veda etti, 6849 yılı, 15 Haziran'da.

1341/6850, 10. İndiksiyon, 19 Kasım, Pazar

9 (V) Onun [Andronikos'un] oğlu İmparator İoannes Palaiologos³ 6850 yılı, 10. İndiksiyon'da, 19 Kasım Pazartesi günü taç giydi. İmparator o tarihte henüz 10 yaşındaydı.

(A) Onun [Andronikos'un] oğlu İoannes Palaiologos 10 yaşındayken imparator ilan edildi 6850 yılı, 19 Kasım'da.

1346/6854, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs, Cuma

10 (V) 6854 yılında Anna Palaiologina ve oğlu İoannes Palaiologos'un impa-

1. Kısa Kronikler'de Türkler için birden fazla terim kullanıldığı görülür; Ἀγαρηνοί (Agarēnoi/Agarenler) terimi bunlardan biridir. İbrahim peygamberin kölesi Mısırlı Agar/Hacer'e bağlanmaktadır. Kısa Kronikler'de sıklıkla Batı Anadolu beylikleri ve Osmanlılar için kullanılır. Ἰσμαηλῖται (İsmaēlitai/İsmaililer) ise Hacer'in oğlu İsmail peygamberin soyundan gelenler anlamında bir kökene sahiptir. Öte yandan yine Μουσουλμᾶνοι (Mousoulmanoi/Müslümanlar), sıklıkla Τοῦρκοι (Tourkoi/Türkler), Μωαμεθανοί (Mōamethanoi/Muhammediler) gibi terimler de görülmektedir. Bazen de bu terimler tekil olarak bir şahsiyetin etnik kimliğini nitelemek için veyahut nadiren bir Osmanlı sultanının adının yerine kullanılmaktadır. Τοῦρκος/Tourkos/Türk veya Μουσουλμᾶνος/Mousoulmanos/Müslüman gibi). Ayrıca Moğol ve Tatarlar için Σκυθῆαι (Skythai/İskitler), Τατάροι (Tataroi/Tatarlar), Araplar, Memlûklar ve Eyyubiler için Σαρακηνοί (Sarakēnoi/Sarazenler) veya nadiren yine Agarenler terimi de kullanılmaktadır. Erken devirlerden beri Bizans kaynaklarında farklı anlamlar kazanan bu terimler yeri geldikçe dipnotta açıklanacaktır. Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. A.G.C. Savvides, "Agarēnoi, İsmaēlitai and Sarakēnoi in Byzantine Sources", *Byzantion*, 67 (1997), s. 89–96.

2. İmparator III. Andronikos Palaiologos (1328-1341).

3. V. İoannes Palaiologos (1341-1391)

ratorluğu döneminde, İoannes Aprenos patrik olduğu sırada, Mayıs ayının 19'unda, Cuma günü, gece, Ayasofya Kilisesi'nin doğu kısmı yani söz konusu yapının kubbesinin üçte birlik kısmı ile bir Apsis'i; ayrıca muhteşem Ambon bölümü ve Kutsal Bema¹ bölümü ve bütün kutsal ikonları mahvol-
du.

(A) 6854 yılında, Ayasofya'nın sunak odasındaki Apsis, İoannes Aprenos'un patrikliği sırasında yıkıldı.

1346/6855, 15. İndiksiyon, 6 Ekim, Cuma

11 (V) 6855 yılı, 6 Ekim, Cuma günü kubbesiyle Apsis onarıldı.

1349/6857, 2. İndiksiyon, 5 Mart, Perşembe

12 (V) 6857 yılı, 15. İndiksiyon'da, İoannes Kantakouzenos'un² imparatorluğu döneminde, 5 Mart, Perşembe günü bütün Roma donanması battı ve Latinler içi boş gemileri Galata'ya götürdüler. O vakit Phakeolatos³ da hayat-taydı.

1354/6862, 7. İndiksiyon, 2 Mart

13 (V) 6862 yılı, 7. İndiksiyon'da, 2 Mart, Ortodoksluğun [Pazar] gecesi, İoannes Kantakouzenos'un imparatorluğu döneminde, büyük bir deprem oldu, o vakit Kallioupoli [Gelibolu] surları ve çevresi yıkıldı ve kimin günahkâr olduğunu bilen Tanrı tarafından Agârenlere [Agarēnoi/Türkler] teslim edildiler.

(A) 6862 yılında, [VI.] İoannes Kantakouzenos'un imparatorluğu sırasında, Ortodoksluğun Pazar gecesi büyük bir deprem oldu, o zaman Kallioupoli'nin [Gelibolu] surları da yıkıldı.

Eylül 1361-Ağustos 1362/6870, 15. İndiksiyon

14 (V) 6870 yılı, 15. İndiksiyon'da, [V.] İoannes Palaiologos'un imparatorluğu döneminde Eylül ayında başlayan büyük bir veba salgını oldu ve bir yıl devam etti.

(A) 6870 yılında Eylül ayında başlayıp Ağustos'a kadar devam eden büyük bir veba salgını oldu.

1 Presbyterium veya İkonastasis duvarı; Ortodoks kiliselerde kutsal mekânı halkın ibadet yaptığı yerden ayıran duvar.

2 İmparator VI. İoannes Kantakouzenos.

3 Phakeolatos hakkında çok az bilgi vardır. 1346-47'de Donanma komutanı olduğu ve Kantakouzenos'un muhalifi olduğu bilgisinin dışında *Kısa Kronikler*'deki bilgiye göre, Anna Palaiologina tarafından 1345-46 depreminden sonra yıkılan Ayasofya'nın Apsis'ini onarması için görevlendirildiği biliniyor. Bkz. E. Trapp, *PLP*, No: 29559.

1362/6870, 15. İndiksiyon, Mart

15 (V) Aynı yılın ortalarına doğru, Mart ayında, Orchanēs [Orhan Gazi] de öldü.

Eylül 1363-Ağustos 1364/6872, 2. İndiksiyon

16 (V) Ardından gelen 2. İndiksiyon'da Patrik Kallistos elçi¹ olarak Sırbistan'a gitti ve orada öldü ve kilisenin önde gelenleri de onunla birlikte telef oldular.

(A) İki yıl sonra Patrik Kallistos Sırbistan'a gitti ve orada öldü.

12 Ağustos-Ekim 1376/6884-6885, 14. 15. İndiksiyon

17 (V) 6884 yılı, 14. İndiksiyon'da, genç İmparator Andronikos² Pēgē³ Kapısı'ndan Konstantinopolis'e girdi, 12 Ağustos'ta. [O] kenti 32 gün muhasara altına almıştı.

(A) 6884 yılında babasına karşı ayaklanarak kaçmış olan İmparator [IV.] Andronikos Palaiologos, Emir Mouratpeis [I. Murad] Türklerinin yardımıyla Konstantinopolis'e girdi ve Ekim ayında babası [V.] İoannes Palaiologos ile erkek kardeşleri Despot Manuel ve Despot Theodoros'u en güvenilirlikli zindan Anemas Kulesi'ne⁴ koydu.

1377/6886, 1. İndiksiyon, 18 Ekim, Pazar

18 (V) Ve 18 Ekim, 1. İndiksiyon'da taç giydi, Pazar günü.

1379/6887, 2. İndiksiyon, 1 Temmuz, Cuma.

19 (V) 2. İndiksiyon, 6887 yılı, 1 Temmuz Cuma günü onun [IV. Andronikos'un] babası, İmparator İoannes Palaiologos ile öz kardeşi İmparator Manuel Palaiologos⁵ Charisiou Kapısı'ndan⁶ Şehir'e girdi ve orada

1 Burada kullanılan Apokrisiarios unvanı Bizans'ta İmparatorun elçi olarak gönderdiği heyetin başı veya haber getiren elçiler için kullanılır. Bkz. Paul Magdalino "Apokrisiarios", ODB, c. I, s. 136.

2 İmparator IV. Andronikos Palaiologos (1376-1379).

3 Bugün Silivrikapı olarak da bilinen İstanbul'un 55 kapısından biridir. Adı, Türkçe'de "Balıklı" şeklinde de anılan, antik devirden beri kutsal bir ayazmanın bulunduğu su kaynağından (Pēgē: su kaynağı, pınar) gelmektedir.

4 Bugün Karagümrük sınırları içindeki Blachernai Sarayı'nın bir parçası olarak Haliç surlarına bitişik şekilde inşa edilmiştir. Anemas Zindanları olarak da bilinir. Bizans devrinden günümüze kalan en büyük yapı siteleri biridir. Genellikle üst mevkilerdeki kişiler için hapisane olarak kullanıldığı bilinmektedir.

5 II. Manuel Palaiologos (1391-1425).

6 Bizans devrinde Poliandron Kapısı veya Adrianopolis Kapısı, bugün Edirnekapı olarak da adlandırılan sur kapısıdır. Osmanlıların 1453'te şehre girdiği noktaların en önemlisidir ve bugün kalıntılarından bir kısmı ayakta.

egemen oldu. O [Andronikos], 2 yıl 10 ay ve 20 gün boyunca Şehir'de hüküm sürdükten sonra Galata'ya geçti.

(A) Onlar [V. İoannes ve Manuel Palaiologos] üç yıl sonra hapisten mucizevi bir biçimde dışarı çıktılar ve Anadolu'ya geçtiler ve sonra adı geçen Emir'in [I. Murad] yardımıyla geri dönerek, 1 Temmuz, 6887 yılında Şehir'e girdiler. Fakat İmparator Andronikos kaçarak Galata'ya geçti.

1385/6893, 8. İndiksiyon, 28 Haziran, Çarşamba

20 (V) Bu İmparator [IV.] Andronikos 6893 yılı, 8. İndiksiyon'da, 28 Haziran, Çarşamba günü vefat etti ve Pantokrator İsa Manastırı'na¹ defnedildi.

(A) O [IV. Andronikos] Selymbria'ya [Silivri] gittikten sonra babasına karşı savaşmaya devam etmekteydi. Melitiada² denilen kent yakınlarındaki yerde askerleriyle birlikte babasına karşı yürüdü; yenilerek Selymbria'ya [Silivri] geri çekildi ve birkaç gün sonra hastalanarak kısa bir süre sonra öldü. Ve onu 6893 yılının [2]8 Haziran'ında Konstantinopolis'deki Pantokrator İsa Manastırı'na defnettiler.

1390/6898, 13. İndiksiyon, 14 Nisan, Perşembe

21 (V) 6898 yılı, 13. İndiksiyon'da, Aziz Thomas haftasının Perşembe günü İmparator Andronikos'un³ genç oğlu İmparator İoannes,⁴ Charisiou Kapısı'ndan Şehir'e girdi, 14 Nisan'da, ve 5 ay 3 gün iktidarı elinde tuttu.

(A) 6898 yılında, adı geçen İmparator Andronikos'un oğlu, karayoluyla Cenova'dan gelen ve Emir Pagiazitpeis'den [I. Bayezid] yardım ve yanına ordusunu alan genç İoannes, Konstantinopolis'e girdi, 14 Nisan'da. Bunun üzerine onun büyükbabası olan İmparator [V. İoannes], oğlu [II.] Manuel ile birlikte Altın Kapı'nın yanındaki, torunu ve Galatalılar tarafından kuşatılmış kaleye girdi. Adı geçen İmparator [II.] Manuel limanda hazır bekleyen kadirga ile doğrudan Rodos'a, Şövalyelere doğru denize açıldı.

Ağustos- 17 Eylül 1390, Cumartesi/6898-6899, 13.-14. İndiksiyon

22 (V) 6899 yılı, 14. İndiksiyon'da, 17 Eylül'de, Cumartesi günü, İmparator [II.] Manuel Palaiologos yanında bulunan piyade birliği ve birkaç süva-

1 İstanbul'da Pantokrator Kilisesi veya Zeyrek Kilise Camii olarak da bilinen yapı esasen bir Manastır olarak II. İoannes Komnenos zamanında 1136'da tamamlanmıştır. Kilise, manastır sitesinin bir parçasıdır. Bugün halen ayakta olan yapı Osmanlı devrinde camiye çevrilen kiliselerdendir.

2 Melitiada, Marmara'nın Trakya bölgesinde bir yer ismi. Bugünkü yeri kesin olarak bilinmiyor.

3 IV. Andronikos Palaiologos.

4 VII. İoannes Palaiologos (1390).

ri ile birlikte Altın Kapı'nın yanındaki kaleden girdi ve yeğenini kovup Konstantinopolis'i aldı.

(A) Aynı yılın Ağustos ayında İmparator [II.] Manuel iki Rodos, Lemnos [Limni] ve Christoupolis [Kavala] kadırgası, kendi mahiyeti ve daha başka küçük gemilerle geri geldi. Rodos Şövalyeleri hariç tüm donanma Altın Kapı'da karaya çıktığında İmparator İoannes kaçarak Şehir'den ayrıldı ve Şehir'i tekrar İmparator Manuel devraldı.

1391/6899, 14. İndiksiyon, 15-16 Şubat

23 (V) 6899 yılı, 14. İndiksiyon'da, Kutsal Perhiz'in¹ 2. haftasının Perşembe günü merhum İmparator [V.] İoannes Palaiologos vefat etti ve Hodegetria Manastırı'na² defnedildi, 16 Şubat'ta.

(A) Yüce İmparator merhum [V.] İoannes Palaiologos, Sultan'ın kalenin yıkılmasını emretmesiyle Altın Kapı'nın kenarındaki kaleden çıktı. Bunun yıkılmasından hemen sonra aşağı yukarı aynı günde imparatorun kuşatıldığı burç düştü ve imparator da vefat etti. Bu hadise 6899 yılının 16 Şubat'ında meydana geldi. Ve O [V. İoannes] Hodegetria Manastırı'na defnedildi. Daha sonra oğlu İmparator [II.] Manuel hükmediyordu.

1383/6811, 6. İndiksiyon, 15 Haziran

24 (V) 6891 yılı, 6. İndiksiyon'da, 15 Haziran'da, keşiş ismi İösaph olan İmparator [VI.] İoannes Kantakouzenos, Morea'da [Mora] vefat etti ve orada defnedildi. Birkaç gün evvel orada İmparator Matthaios³ da öldü.

1 Noel veya Paskalya'dan önceki oruç tutulan 40 gün.

2 Bugünkü Cankurtaran bölgesinde yer alan Hodegetria Manastırı ve Ayazması, orta ve geç Bizans döneminde Konstantinopolis'in en önemli ibadet yerlerinden biriydi. Manastırın yapım tarihini IX. yüzyıldan öncelere götüren birtakım iddialar mevcutsa da bunu kanıtlayan somut bir veri yoktur. XII. yüzyılda Palaiologos Hanedanı'nın bir üyesince onartıldığı bilinmektedir. Manastırın orijinal ismi olan "Hodëgön" Yunanca "önderler, öncüler, liderler" gibi anlamlar içeriyor. İsim, manastırda bulunan ayazmayı ziyarete gelen ve şifa bulmayı umut eden kör hacıları buraya getiren keşişlerden dolayı konmuştu. Söz konusu ayazmadan sonraki dönemlerde çok ender olarak bahsedilmiştir; bunun nedeni ayazmanın kaynağının kurumuş olması ya da herhangi bir nedenle kaybolmuş olması olabileceği gibi, ayazmanın şifa verici yanının azalması ile gözden düşmesi de olabilir. Sonraki dönemlerde bu iyileştirici güç kilisede bulunan Meryem Ana ikonuna geçince, ayazmadan daha da az söz edilmiş olması akla yakın gözükmektedir. Bu tarihten sonra manastırın adı değişmiş ve "yol gösterici Meryem" anlamına gelen "Hodëgëtria" olarak anılmıştır.

3 Matthaios Kantakouzenos.

III (A)

1395/6903, 3. İndiksiyon, Haziran (?)

- 25 6903 yılında, Haziran ayında daha önce adı geçen Türklerin inançsız [sultanı] Pagiazitēs [I. Bayezid], ona [II. Manuel] karşı çok şiddetli bir savaşa başladı. Büyük Pers Satrapı Timur Anadolu'dan gelerek onu [I. Bayezid] yenip tutsak alana kadar bu savaş yaklaşık 8 yıl boyunca son derece şiddetli bir biçimde devam etti. Ağustos ayında, 10. İndiksiyon'da, dindar İmparator Manuel Batı'da bulunduğu sırada, Pers Satrapı Timur onun [I. Bayezid] boyunduruğu altındaki Anadolu bölgesini yağma ederek, yakıp yıktı.

10 Aralık 1399- 9 Haziran 1403/6908-6911, 8.-11. İndiksiyon

- 26 6908 yılındaki savaşın ortasında Hristiyan krallarla ittifak yapmak ve onlardan yardım talep etmek amacıyla, yeğeni İmparator İoannes¹ ile önce barış daha sonrasında bir müttefiklik anlaşmasına vardı ve onu geri dönmeye kadar imparator olarak başta kalması için Konstantinopolis'te bırakarak yola çıktı.

1403/6911, 11. İndiksiyon, 9 Haziran

- 27 O [II. Manuel] adı geçen Emir Pagiazitēs [I. Bayezid]'in bahsedilen iktidarının dağılmasından sonra 6911 yılı Haziran ayında [Şehir'e] geri geldi ve Thessalonike'yi [Selanik] yeğenine burada idarecilik yapması için verdi, kendisi ise gökyüzünün kralının [Tanrı'nın] onu kendi krallığına aldığı tarihe kadar birinci imparatordu, o ebediyen şerefle anılsın. Amin.

1425/6933, 3. İndiksiyon, 21 Temmuz

- 28 Vefat edip öbür dünyaya göçen, tanrısal ve melek suretli keşiş Matthaios adını alan, merhum İmparator Manuel Palaiologos'un kutsal naaşı imparatorluğa ait kutsal Pantokrator Manastırı'na defnedildi, 6933 yılı, 21 Temmuz, 3. İndiksiyon'da.

1435/6943, 13. İndiksiyon, Haziran

- 29 6943 yılının Haziran ayında imparatorun oğlu ve Morea [Mora] Despotu olan Theodoros,² altınla kaplı³ oldukça değerli bir nesneyi, imparator baba ve annesinin [hatıra] stelinin, imparatorun mezarının yakınına diktirdi. Theodoros'un bu steli diktirebilmek için dört nomisma harcadığı rivayet edilir.

1 İmparator VII. İoannes Palaiologos.

2 Mora Despotu Theodoros Palaiologos.

3 Yunanca aslı Χρυσοκαδαρικών (Chrysokladarikon). Altınla kaplanmış mezar steli.

1204/6712, 7. İndiksiyon, Ağustos - 1221/6730, 10. İndiksiyon, Kasım

1 İmparator Aleksios Bambakorabdes'in damadı Despot Theodoros Laskaris¹ Latinler Konstantinopolis'i teslim almadan evvel Nikaia'ya [İznik] doğru gitti. Ve orada iki yıl geçirdikten sonra halk ve soylular tarafından imparator ilan edildi. Ve 18 yıllık bir hükümdarlığın ardından 6729 yılında vefat etti ve kayınpederi ve karısının defnedilmiş olduğu Hyakinthos Manastırı'na² defnedildi.

1221/6730, 10. İndiksiyon, Kasım - 1254/6763, 13. İndiksiyon, 3 Kasım

2 6733 yılında damadı İoannes Vatatzes³ hükümdarlığa yükseldi. <62> yıl yaşadı, 33 yıl <hükümdarlık yaptı>; vefat etti ve Sosandra Manastırı'na⁴ defnedildi.

1254/6763, 13. İndiksiyon, 3 Kasım - 1258/6766, 1. İndiksiyon, 16 Ağustos

3 Daha sonra oğlu Theodoros Doukas Laskaris⁵ imparator oldu. Ve 3 yıl hüküm sürdü. Ve 6766 yılında ölünce babasının yanına defnedildi.

1258/6766, 1. İndiksiyon, 16 Ağustos - 1261/6770, 5. İndiksiyon, 25 Aralık

4 Aynı yılın 1. İndiksiyonu, Ağustos ayında, henüz sekiz yaşına bile basmamış olan oğlu, İoannes Doukas Laskaris⁶ imparator ilan edildi.

1258/6767, 2. İndiksiyon, 13 Kasım, Çarşamba

5 13 Kasım, 2. İndiksiyon, Cuma günü, Michael Palaiologos,⁷ İmparator İoannes Doukas Laskaris tarafından despot olarak atandı.

1259/6767, 2. İndiksiyon, 1 Ocak, Çarşamba

6 6767 yılı, 1 Ocak, Cuma günü, o [VII. Michael Palaiologos], Nymphaion [Nif/Kemalpaşa] sarayında onunla [İoannes Doukas Laskaris] birlikte

1 İmparator I. Theodoros Laskaris (1205-1221).

2 İznik'te Koimesis Kilisesi olarak da bilinen ve VIII. yüzyılda Piskopos Hyakinthos tarafından inşa ettirilen kilise; Hyakinthos Manastırı olarak da bilinir. 1922'de tamamen yıkılmıştır, bugün kalıntıları mevcuttur.

3 III. İoannes Doukas Vatatzes (1222-1254).

4 Manisa-Menemen yolu üzerinde bugün Yoğurtçu Kalesi olarak bilinen, Hristiyanlar için önemli bir manastırdır. Bu manastır hakkında en yeni çalışma için bkz. Ekaterini Mitsiou, "The monastery of Sosandra: a contribution to its history, dedication and localization", *Bulgaria Medievals*, 2 (2011), s. 665-684.

5 II. Theodoros Doukas Laskaris (1254-1258).

6 IV. İoannes Doukas Laskaris (1258-1261).

7 VIII. Michael Palaiologos (1261-1282).

[ortak] imparator ilan edildi. Daha sonra o, Patrik Arsenios tarafından taç giydirildiği Nikaia'ya [İznik] geldi.

1261/6769, 4. İndiksiyon, 25 Temmuz

7a [Michael Palaiologos] 25 Temmuz, Çarşamba günü, 6769 yılı, 4. İndiksiyon'da, Konstantinopolis'i aldı.

1272/6781, 1. İndiksiyon, 8 Kasım

7b Ve oraya geldikten sonra oğlu Andronikos Palaiologos'u¹ [imparator olarak] taçlandırdı, o [Andronikos] Macar bir hanımefendi ile evliydi.

1282/6791, 11. İndiksiyon, 11 Aralık

8 Michael Palaiologos 6791 yılında Makedonia'da² Pachomion³ köyünde vefat etti ve Selymbria'daki [Silivri] Christos Manastırı'na⁴ defnedildi.

1289/6797, 2. İndiksiyon, 17 Nisan, Pazar (?)

9 17 Nisan, Pazar günü, onun oğlu Andronikos <6797 yılında> ***

1294/6802, 7. İndiksiyon, 21 Mayıs

10 6802 yılında Andronikos'un oğlu İmparator Michael'e⁵ Sozopolisli⁶ Patrik İoannes tarafından Ayasofya'da taç giydirildi. O, İmparatoriçe Hanımefendi Maria ile evliydi.

1296/6804, 9. İndiksiyon, 25 Mart

11a 6805 yılı, 25 Mart, 10. İndiksiyon'da, kutlu imparator Michael [IX.] Palaiologos'un, Andronikos Komnenos Palaiologos⁷ olarak adlandırılan, çok sevgili oğlu doğdu.

1317/6826, 1. İndiksiyon, 23 Ekim

11b 6826 yılında, 1. İndiksiyon'da, 23 Ekim'de, [imparator] Almanya'dan İm-

1 II. Andronikos Palaiologos.

2 Kısa Kronik yazarları bazen Trakya ve Makedonya coğrafi sınırları mefhumunu farklı ifade ederler. Özellikle Trakya'nın Makedonya olarak kaydedildiği daha sık görülür. Burada da Trakya yerine kullanılmıştır.

3 Burada Türkçe çevirisini koymadığımız 84/1 numaralı kronik notunda imparatorun Çorlu'da defnedildiği kaydedilir. Diğer notlarda bu köy hakkında başka bir bilgi verilmemektedir. Dolayısıyla Çorlu civarında bir köy olduğundan başka bilgiye sahip değiliz. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 600.

4 Michael Palaiologos'un Silivri'de Christos Manastırı'nda defnedildiğini yazan bu nota rağmen böyle bir manastırın varlığı bilinmiyor. P. Schreiner'e göre Pantokrator Kilisesi'dir. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 207.

5 IX. Michael Palaiologos.

6 Karadeniz kıyısında Süzebol.

7 III. Andronikos Palaiologos.

paratorice Eirene ile, başpiskopos İoannes Glykys tarafından evlendirildi.

1320/6829, 4. İndiksiyon, 12 Ekim

11c Ekim ayında, 6829 yılı, 4. İndiksiyon'da, babası Thessalonike'de [Selanik] vefat etti ve orada gömüldü.

1320/6828, 3. İndiksiyon, 22-23 Mart

12a21 Mart, 3. İndiksiyon'da, Mangana Manastırı¹ başpapazı Aziz Keşiş Gerasimos başpiskoposluğa tayin edildi. Ve ertesi gün, Vaia Yortusu'nda,² o Sardes [metropoliti] tarafından kutsanarak atandı.

1321/6829, 4. İndiksiyon, 19-20 Nisan

12b Ve bir sonraki yılın 20 Nisan günü, 4. İndiksiyon'da, o [Gerasimos] vefat etti ve Mangana Manastırı'na defnedildi.

1321/6829, 4. İndiksiyon, 19-20 Nisan

13a 6829 yılı, Paskalya Pazarı'nda, genç İmparator Andronikos Palaiologos [Şehir'den] dışarı kaçtı.

1322/6830, 5. İndiksiyon, 17 Temmuz (ya da 18 Temmuz)

13b 18 Temmuz'da, 6830 yılı, 5. İndiksiyon'da, imparator ve onun büyükbabası arasında sur dışındaki Hagios Romanos³ kapısında barış ve uzlaşma gerçekleşti.

1323/6832, 7. İndiksiyon, 11-30 Kasım

14 11 Kasım'da, 7. İndiksiyon'da, Athos'ta Hesychastes⁴ olan keşiş İsaiaş Patrik görevine atandı. Ve o 30 Kasım'da Kyzikos [Erdek] Metropoliti tarafından kutsandı.

1 İstanbul'da, Bizans devri saraylarından Mangana Sarayı kompleksi içinde kalan manastır.

2 Yunanca Κῠριακὴ τῶν Βαίῶν (Baia Yortusu) bilinen yortu Paskalya'dan bir hafta önceki pazar günü kutlanır.

3 İstanbul surlarındaki bugün Topkapı olarak bilinen kapı.

4 Hesychast: Yunanca Ἠσυχία (Hesychia), yani sessizlik sözcüğünden türemiştir. Sükûnet halinde yapılan dua ile kendini Tanrı'ya adayan kişinin ibadet biçimini benimseyenlere takılan isimdir; bu ibadetin Tanrı ışığını alma gücünü artırdığına inanılmaktaydı. Bizans'ta özellikle Athos manastırlarında benimsenen bu akım teolojik tartışmalara neden olmuş ve her ne kadar siyasetten uzak bir tartışma gibi görünse de ciddi siyasi etkileri olmuştur. Athos keşişlerinden Gregoras Palamas'ın başını çektiği bu akım hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. J. Meyendorf, *Collected Studies: Byzantine Hesychasm-Historical, Theological and Social Problems*, Londra 1974; Gregorios Palamas'ın savunusu için bkz. J. Meyendorf, *Grégoire Palamas, défense des saints hésychastes*, 2 cilt, 2. basım, Louvain 1973. Gregorios Palamas hakkında bkz. E Trapp, *PLP*, No: 21546.

1325/6833, 8. İndiksiyon, 2 Şubat

15 2 Şubat'ta, 6833 yılı, 9. İndiksiyon'da, yaşlı imparatorun torunu [III.] Andronikos Palaiologos'a Patrik İsaías tarafından Ayasofya'da taç giydirdi.

II

1326/6834, 9. İndiksiyon, 6 Nisan

16 3 Nisan'da, 6834 yılı, 9. İndiksiyon'da, Müslümanlar [Mousoulmanoi/Türkler] Prousa'yı [Bursa] ele geçirdiler.

1327/6835, 10. İndiksiyon, 12-13 Mayıs, Salı-Çarşamba

17 12 Mayıs'ta, 10. İndiksiyon'da, Cuma günü, gece saat 3'te büyük bir deprem oldu. Ve ertesi gün Müslümanlar [Mousoulmanoi/Türkler] Lopadion'u [Ulubad] ele geçirdiler.

1327/6835, 10. İndiksiyon, 13 Mayıs

18 Aynı ayın 13'ünde yaşlı imparatorun torunu İmparator Andronikos, eniştesi Bulgar İmparatoru Michael [Şişman] ile barış yaptı ve büyükbabası ile yaptığı ittifaktan tekrar ayrıldı.

1328/6836, 11. İndiksiyon, 24 Mayıs

19 Mayıs ayının 24'ünde, 11. İndiksiyon'da, genç İmparator Andronikos Palaiologos kalleşlikle Konstantinopolis'i ele geçirdi; onlar Romanos Kapısı'nın [Topkapı] altına Şeytan merdivenini¹ diktiler ve oradan tırmandılar ve kapıyı açtılar, ve ordu ve imparator içeri girdi.

1328/6836, 11. İndiksiyon, 23 Haziran

20 23 Haziran'da o Şehir'den hareket etti ve Bizye'ye [Vize] doğru Michael'e karşı yürüdü.

1329/6837, 12. İndiksiyon, 28 Mayıs- 8 Temmuz

21 6837 yılı, 28 Mayıs, 12. İndiksiyon'da, İmparator [III. Andronikos Palaiologos] Didymoteichos'tan [Dimetoka] Şehir'e geldi. Ve 1 Haziran'da O Mesothenia'ya² doğru Orkani'ye [Orhan Gazi] karşı yürüdü. Ve aynı ayın 10'unda Pelekanon adındaki yerde Müslümanlara [Mousoulmanoi/Türkler] karşı bir muharebeye girişti. Ve arhontlardan bazıları yere serildi. İmparator da bir ok atışıyla bacağından, diz mafsalından isabet aldı. Fakat o bundan hiçbir zarar görmedi. Ardından ayın 11'inde o [Andronikos] Şehir'e geçti, ve böylece bütün orduyu terhis etti. Ve 8 Temmuz'da kenti

1 Bugün Helezon Merdiven veya Salyangoz Merdiven olarak da bilinir. Kuşatmalarda yüksek sur duvarlarını aşmak üzere kullanılıyordu.

2 Kocaeli Yarımadası.

terk etti, Didymoteichos'a [Dimetoka] gitti.

1330/6838, 13. İndiksiyon, 30 Ocak

22 6838 yılı, 13. İndiksiyon, 30 Ocak'ta, [gece saat 6'da] en yaşlı imparator, ihtiyar, [II.] Andronikos Palaiologos, apekari [keşiş tıraşı] olup ismini [keşiş] Antonios olarak değiştirdi.

1330/6838, 13. İndiksiyon, 1 Temmuz, Pazar

23a 1 Temmuz'da, 13. İndiksiyon'da, Pazar günü, gecenin üçünde bir ay tutulması oldu.

1330/6838, 13. İndiksiyon, 16 Temmuz

23b Ve aynı ayın 16'sında, günün 11. saatinde bir güneş tutulması oldu.

1331/6839, 14. İndiksiyon, 2 Mart

24 6829 yılı, 1 Mart, 14. İndiksiyon'da, Orkani'nin [Orhan] idaresi altında olan Müslümanlar [Mousoulmanoi/Türkler] Nikaia [İznik] kentini ele geçirdiler.

1332/6840, 15. İndiksiyon, 17 Ocak

25 17 Ocak, 15. İndiksiyon'da, gecenin saat 3'ünde büyük bir deprem oldu.

1332/6840, 15. İndiksiyon, 12 Şubat

26a 13 Şubat, 15. İndiksiyon'da, İmparator, Keşiş Antonios, vefat etti ve Lips Manastırı'na¹ defnedildi.

1332/6840, 15. İndiksiyon, 13 Mart

26b Ve aynı yılın 13 Mart'ında Megas Logothetes Metochites² vefat etti ve kendisine ait Chora Manastırı'na³ defnedildi.

1332/6840, 15. İndiksiyon, 13 Mayıs

26c Ve aynı yılın Mayıs ayının 13'ünde Patrik İsaías vefat etti ve Maksimos'a ait Zoodochos Manastırı'na⁴ defnedildi.

1 İstanbul Fatih'te bulunan Konstantin Lips Manastırı Osmanlı döneminde Fenari İsa Camii'ne dönüştürülmüştür ve bugün ayaktaadır.

2 Bu kişi, Union (kilise birliği) taraftarı olarak 1274'deki Lyon Konsili sonrası tartışmalara yazdıklarıyla katılan Georgios Metochites'in oğlu Theodoros Metochites'dir. 1270'te doğmuş ve babasının izinden giderek aynı teolojik inançları savunmuş, devlet adamlığında pek çok makamda bulunduktan sonra en yüksek rütbeli görev olan megas logothetes görevine de atanmıştır. Son günlerini Chora Manastırı'nda (Kariye Camii) keşiş olarak geçirmiş ve burada defnedilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Alice-Mary Talbot "Metochites, Theodore" ODB, c. II, s. 1357-1358.

3 İstanbul Fatih semtinde bugün Kariye Manastırı veya Kariye Camii olarak bilinen manastır.

4 Anadolu ve Yunanistan'da, "hayat veren kaynak, su kaynağı" anlamına gelen bu isimle anılan

1333/6841, 1. İndiksiyon, Ağustos

27 <. .> Ağustos, 1. İndiksiyon'da, imparator Nikomedeia'ya [İzmit] gemiyle hareket etti ve Orkani [Orhan Gazi] ile barış oldu. Ve imparator ona Nikomedeia'dan [İzmit] Şehir'e kadar [uzanan] Mesothenia [Kocaeli Yarımadası] kaleleri için yıllık 12.000 Hyperpyra¹ ödemeyi kabul etti.

1334/6842, 2. İndiksiyon, Şubat

28 6842 yılı<nın>, <...> Şubat, 2. İndiksiyon'da, Apros'tan² gelen İoannes³ isimli bir rahip, sivil⁴ rahiplikten patrikliğe tayin edildi; o imparatorluğun ruhban sınıfı içinde de yer alıyordu.

1335/6843, 3. İndiksiyon, Mayıs

29 Mayıs ayında, 6843 yılı, 3. İndiksiyon'da, İmparator Andronikos Palaiologos büyük bir donanma ile birlikte yola çıktı, Chios [Sakız Adası] ve Phokaia'yı [Foça] ele geçirdi ve Sarchani [Saruhan Bey] ile de barış yaptı.

1338/6846, 6. İndiksiyon, Mart

30 6846 yılı, <...> Mart'ta, 6. İndiksiyon'da, imparator büyük bir orduyla batıya yürüdü ve Arta⁵ ve diğer kaleleri aldı. O, oradan kontun hanımı ve oğlunu da yanına aldı ve onları Thessalonike'ye [Selanik] götürdü. Ve o onun oğlunu damat olarak Megas Domestikos⁶ Kantakouzenos'a verdi ve onu

çok sayıda manastır ve kilise vardır. Fakat Maksimos'a ait olduğu anlaşılan İstanbul'daki bu manastırın yeri tam olarak tespit edilememiştir. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 242, dn. 8.

1 Büyük Konstantinos zamanında temelleri atılan Bizans para sistemi, altın muhtevası 4.55 gram olan Solidus'tur. 1 Roma Librası'nın (327.45 gr altın) 72/1 ağırlığında olan Solidus 24 Karat (keration) ayarındaydı. 1 karat 0.189 gram ağırlığındaydı ve bir ölçü sistemi olarak kullanılıyordu. 24 Karat (keration) olan Solidus'un, XI. yüzyıldan itibaren başlayan askeri ve ekonomik gerilemeyle birlikte kıymeti düşmeye başlamış, önce nomisma [νόμισμα] sonra da hiper-rafine anlamına gelen, altın oranı 4.55 gramdan 24 karat yerine 20,5 karata düşürülen υπερπυρον (hyperpyron) terimleriyle kullanılmaya başlamıştır. II. Andronikos zamanında Solidus'un altın ayarı 12 Karat'a kadar düşmüştür. Son kez XIV. yüzyıl ortalarında basılan altın sikkenin yerine aynı adla gümüş sikkeler basılmaya başlamıştır. Bkz. Oğuz Tekin, *Bizans Sikkeleri*, Yapı Kredi Yay., İstanbul 1999, s. 37-39; Philipp Grierson, *Byzantine Coinage*, Washington, 1999, s. 10-12; Ayrıca Bizans sikkelerinin ekonomik değeri ve ölçü birimleri hakkında geniş bilgi için bkz. Eric Scilbach, *Byzantinische metrologie*, Münih 1970.

2 Apros, bugün Tekirdağ iline bağlı İncecik.

3 İoannes Kalekas.

4 Burada κοσμικός (kozmosikos), yani dünyevi, laik anlamına gelen kelime manastırda yetişmemiş fakat sonradan kilise hiyerarşisinde idari görevlere atananları nitelemek için kullanılmaktadır.

5 Bugün, aynı adla Yunanistan'ın batısındaki Epiros bölgesinin önemli şehirlerinden biridir.

6 Bizans'ta imparatorlardan sonra gelen en yetkili askeri rütbe. Ayrıntılı bilgi ve bibliyografya için Bkz. Alexander Kazhdan "Megas Domestikos" *ODB*, c. II, 1329-1330.

Panypersebastos¹ yaptı.

1341/6849, 9. İndiksiyon, 10 Haziran

31 6849 yılı, 10 Haziran'da, Ayasofya'da İmparator, Senato ve Şehir ahalisinin huzurunda Barlaam'a karşı Sinod² toplandı.

1341/6849, 9. İndiksiyon, 14-15 Haziran

32 Daha sonra imparator Hodegetria Manastırı'na geri döndü ve ağır bir hastalığa yakalandı. Ve aynı ayın 14'ünde, 9. İndiksiyon'da, imparator [III.] Andronikos Palaiologos vefat etti. Ve 15'inde aynı manastıra defnedildi. O kendi yerini imparator olarak annesi İmparatoriçe Anna ve diğer kardeşleri ile birlikte yaşayan oğlu İoannes'e bıraktı. O [Anna] Megas Domestikos Kantakouzenos'u tam yetkili hükümdar yaptı.

1341/6849, 9. İndiksiyon, Temmuz

33 <. .> Temmuz'da, 9. İndiksiyon'da, Megas Domestikos Kantakouzenos Şehir'den ayrıldı ve Makedonia'ya Didymoteichos [Dimetoka] ve diğer kalelere gitti ve bunları güçlendirdi.

28 Ağustos-Eylül 1341/6849-6850, 9-10. İndiksiyon

34 Ardından, aynı yılın 28 Ağustos'unda, Parakoimomenos³ Apokauchos⁴ Şehir'den kaçtı ve tahkim edilmiş ikametgâhına, Epibatai'ye⁵ gitti. Daha sonra İmparatoriçe Anna, Megas Domestikos Kantakouzenos'u çağırttı; o dışarıda Didymoteichos'ta [Dimetoka] idi ve Eylül ayında Şehir'e geldi, 10. İndiksiyon'da.

1 I. Aleksios Komnenos zamanında teşkil edilen bu unvan protokolde *megas domestikos* ile eşit veya bazen bir kademe altında görünmekle birlikte, burada VI. İoannes Kantakouzenos'un imparator olmadan hemen önce bu unvana atanmasıyla zaman içinde protokolde daha yüksek bir unvan haline geldiğini göstermektedir. Bkz. Alexander Kazhdan "Panhyperebastos" ODB, c. III, s. 1570.

2 İtalya'nın Calabria kentinde yaşayan Ortodoks din bilgini Barlaam Hesychast'larla alay eden teolojik eleştirileri sonucu Gregorios Palamas ile de polemığe girmiş, en sonunda imparator bu polemığe bir son vermek için İstanbul'da her iki tarafı bir kilise konsili toplayarak bir araya getirmiştir. Bkz. Alice-Mary Talbot "Barlaam of Calabria", ODB, c. I, s. 257.

3 İmparatorun yatak odasının güvenliğinden sorumlu ve hadım olan yüksek rütbeli bir saray görevlisidir. Bkz. Alexander Kazhdan "Parakoimomenos", ODB, c. II, s. 1584.

4 Aleksios Apokaukos; zamanında İoannes Kantakouzenos ile beraber iç savaşta torun III. Andronikos Palaiologos yanında yer almasıyla başlayan kariyeri V. İoannes Palaiologos zamanında da *megas douks* olarak devam etmiş ve 1345'te kafası kesilerek hayatı son bulmuştur. Ölüm tarihi için en doğru tarih *Kısa Kronikler*'de verilmektedir. Bkz. Aşağıda 44 numaralı not.

5 Trakya'da Silivri yakınlarında bir yerleşim. Apokaukos buraya sıkıştığı zaman sığınabileceği kendine özel bir kale yaptırmıştı. Daha sonraki dönemlerde de burası sık sık kullanılan güvenli bir yer özelliğini korumuştur.

1341/6850, 10. İndiksiyon, 28 Eylül- 26 Ekim

35 6850 <yılı>, <..> Ekim'de, 10. İndiksiyon'da, Megas Domestikos Didymoteichos'a [Dimetoka] gitmek üzere yola çıktı. Epibatai'ye vardığında, Apokauchos'la yeminle teyit edilmiş bir müttefiklik antlaşması yaptı ve ona tahkim edilmiş ikametgâhını bıraktı. Daha sonra kente geri dönmek üzere yola çıktı. Oraya vardığında, imparatoriçe ile birlikte Megas Domestikos'a [Kantakouzenos] karşı tavır aldı. Arhontların¹ yakalanması için emir buyurdu. Ve onlar bunu öğrendiklerinde, Porphyrogennetos Kapısı'nı² kırdılar ve kaçarak Didymoteichos'a [Dimetoka] geldiler. Apokauchos halkı kıskırttı ve arhontların malları yağmalandı ve onların evleri tahrip edildi. Bunlar duyulduğunda, onlar orduyla birlikte Megas Domestikos Kantakouzenos'a mor elbiseyi giydirdiler ve aynı İndiksiyon'un 26 Ekim tarihinde onu imparator ilan ettiler. Sonrasında onlarla geri kalan halk arasında en ufak bir ihtilaf bile ortaya çıkmadı.

1341/6850, 10. İndiksiyon, 19 Kasım

36 20 Kasım'da, 10. İndiksiyon'da, henüz 10 yaşında iken İmparator [V.] İoannes Palaiologos'a Patrik İoannes tarafından Ayasofya'da taç giydirildi. O Apokauchos'u Megas Douks³ [Büyük Dük], Megas Douks Asanes'i de Panypersebastos makamına tayin etti. Ve Megas Douks bütün devlet yönetimini eline aldı. Patrik ise Kantakouzenos'u imparator olarak tanıyanları aforoze etti.

1342/6850, 10. İndiksiyon, Mart-Temmuz

37 Aynı İndiksiyon'un, <..> Mart'ta Megas Douks Apokauchos büyük bir donanmayı teçhiz etti ve Thessalonike'ye [Selanik] Protostrator⁴ Synadenos'a doğru ilerledi; onlar Kantakouzenos'a karşı onu yakalamak amacıyla komp-

1 Bizans kaynaklarında ἀρχοντες=archontas geçen sözcüğün anlamı bağlamına göre değişmektedir; çoğu zaman "ileri gelen(ler)", "soylu(lar)", "bey(ler)" ya da "komutan(lar)" anlamında kullanılmaktadır. *Kısa Kronikler*'de de değişen anlamlar karşımıza çıkmakla beraber duruma göre bazı yerlerde Türkçe'ye geçmiş haliyle "arhontlar" olarak bırakarak, bazı yerlerde "ileri gelen(ler)" vs. karşılığıyla kullanmayı tercih ettik.

2 Kaynaklarda bu isimde bir kapıdan söz edilmiyor.

3 Megas douks (μέγας δούξ) unvanı donanmanın idaresini tek elde toplayacak bir görev için I. Aleksios Komnenos tarafından 1085'ten sonra teşkil edilmiş, XIV. yüzyılda protostrator ile protobestiarios unvanları arasında yüksek rütbeli unvanlardan biri olarak kullanılmıştır. Bkz. Alexander Kazhdan «Megas Doux», ODB, c. II, s. 1330.

4 Protostrator: Erken devirlerde imparatorluk ordularının komutanlığı görevini yapan bu unvanın sahiplerinin IX. yüzyıldaki görevlerinden biri imparatorun yanından atıyla ona eşlik etmekte. Palaiologoslar devrinde de en yüksek dereceli unvanlardan biri olmakla beraber bu dönemde *megas douks* unvanıyla aralarındaki pozisyon daha belirsizdir. Bkz. Alexander Kazhdan "Protostrator" ODB, c. III, s. 1748-1749.

lo kurdular. O [Kantakouzenos] aynı ay Didymoteichos'tan [Dimetoka] orduyla birlikte ayrılarak Thessalonike'ye [Selanik], Protostrator'a [Synadenos] doğru gitti. O [Kantakouzenos] Gynaikokastron'da¹ ona karşı gizli planı öğrendiğinde Kral'ın [Stephan Duşan'ın] yanına kaçtı.

Haziran-Eylül 1342 (yaklaşık olarak) /6850-6851, 1-11. İndiksiyon*

38 Protostrator [Syandenos] arhontlardan bazılarını yakaladı ve onları Thessalonike'ye [Selanik] Megas Douks'a götürdü. Megas Domestikos Chreles² de oraya geldi. Ve onlar [Thessalonike'yi] terk ederek Didymoteichos [Dimetoka] dışında bütün Makedonia³ kalelerini işgal ettiler; zira burayı Kantakouzenos'un eşi, kardeşi Asanes⁴ ile birlikte koruyordu. Daha sonra Megas Douks [Apokauchos] büyük bir zaferle Şehir'e geri döndü.

1343/6851, 12. İndiksiyon, 18 Ekim

39 6851 yılı, 18 Ekim, 11. İndiksiyon'da, hararetli bir tartışma yaşandığı ve Patrik İoannes tarafından birçok aforoz hükmünün verildiği sabah büyük bir deprem oldu. Ve akşam vakti şimdiye kadar rastlanmayan başka bir deprem daha oldu. Sarsıntılar uzun süre devam etti ve Şehir duvarlarının bir bölümü ile birçok ev yıkıldı.

1343/6851, 12. İndiksiyon, Nisan

40 Nisan'da Kantakouzenos Kral'dan [Stephan Duşan] kaçtı ve Berroia'ya [Karaferye] sığındı.

Ağustos 1343 (yaklaşık olarak) -Şubat 1344/6851-6852, 11.-12. İndiksiyon

41 Daha sonra Umur Bey oraya geçerek gitti ve onu [Kantakouzenos] aldı ve onu Didymoteichos'a [Dimetoka] getirdi. [Onlar] daha önce hiç olmamış bir biçimde bütün Makedonia'yı [Trakya] tahrip ettiler.

1344/6852, 12. İndiksiyon, Mayıs-Temmuz

42 6852 yılı, <. > Mayıs'ta, 12. İndiksiyon'da, Megas Douks [Apokauchos] büyük bir ordu hazırladı. O İmparator [V.] İoannes Palaiologos ve Patrik İoannes'i [Kalekas] de yanlarına aldı ve Şehir'i terk etti. O İmparator ve patriği Herakleia'da [Ereğli] bıraktı. O orduları bir yerde topladı ve Didymoteichos'a [Dimetoka] Kantakouzenos'un üzerine yürüdü ve onu

1 Bugün Yunanistan'ın Kilis şehri yakınlarındaki kale.

2 P. Schreiner'e göre Kantakouzenos'un yanındaki Hrelja adlı bir Sırp.

3 Burada da geç dönem Bizans kaynaklarının bazılarında olduğu gibi Trakya yerine Makedonya kullanıldığı görülüyor. P. Schreiner, bu konuda birkaç yerde hatırlatma yapar. Örneğin bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 256.

4 Eşi Eirene Asanina ve erkek kardeşi Manouel Raul Asanes.

kuşattı. O bütün ekinleri, bütün tahıl demetlerini de yaktı ve onu çok çaresiz bir duruma düşürdü. Temmuz ayında megas douks'un [Apokauchos] damadı, Protostrator [Synadenos], Didymoteichos yakınlarında ırmaktan yüzerek geçerken boğuldu.

1344/6852, 12. İndiksiyon, Ağustos

43 Ağustos'ta ise İmparatoriçe Herakleia'da [Ereğli] bulunan Patrik İoannes'i çağırttı ve o İmparatoru da yanına alarak, Apokauchos'un istememesine rağmen Şehir'e geldi. O [Apokauchos] bunu işittiğinde, öfkelenerek Didymoteichos'tan [Dimetoka] vazgeçti ve müstahkem mevkiine [Epibataiye] geldi. Daha sonra Şehir'e geldi.

1345/6853, 13. İndiksiyon, 11-12 Haziran

44 Ertesi yıl, 14 Haziran, 13. İndiksiyon'da, mahkûmlar Megas Douks Apokauchos'un kafasını Büyük Saray'da kestiler. Ve ertesi gün onlar Tzephre'nin¹ emriyle kalabalık tarafından yakalanarak, bir kısmı dışında bunları kılıçtan geçirdiler.

1346/6854, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs

45a 13 Mayıs, 14. İndiksiyon'da, gecenin ikinci saatinde Ayasofya yıkıldı.

Mayıs-Güz 1345/6853-6854, 13.-14. İndiksiyon

45b Kantakouzenos Didymoteichos'tan [Dimetoka] ayrıldı ve bütün Makedonia [Trakya] kalelerini aldı. Daha sonra o Türklerle birlikte iki kez Şehir kapılarına dayandı. Hristiyanlara çok zarar verdi. Daha sonra Selymbria'yı [Silivri] aldı ve orada kaldı.

1347/6855, 15. İndiksiyon, 2 Şubat

46a 6855 yılı, 2 Şubat'ta, 15. İndiksiyon'da, sarayda Patrik İoannes'e karşı bir Sinod toplandı ve o İmparatoriçe Anna Palaiologina huzurunda görevinden azledildi.

1347/6855, 15. İndiksiyon, 3 Şubat

46b Ve ertesi gün Kantakouzenos Altın Kapı'dan kente girdi; bu esnada Phakelatos ve maiyetindekiler hain olarak onunla işbirliği yaptılar.

1347/6855, 15. İndiksiyon, 7 ya da 8 Şubat

47 Ve aynı [ayın] 7'sinde Theotokos Hodegetria ve Hagion Pathon² [ikonaları] önünde yeminle teminat altına alınmış bir anlaşma imzalandı; öyle ki

1 P. Schreiner'e göre Geoffroy veya Giufre adında biridir.

2 Tanrı Anası Meryem ve Acı Çeken İsa.

o, kızı Helene karşılığında İoannes Palaiologos'u imparator damadı olarak kabul etti. Ve o böylece saraya girdi.

1347/6855, 15. İndiksiyon, 17 Mayıs

48a Aynı İndiksiyon, <17> Mayıs'ta, bu İmparator [Kantakozenos] Monembasia¹ Metropolitisi sayılan İsidoros'u patrikliğe atadı. Daha sonra o Blachernai Kilisesi'nde² Kyzikos Metropolitisi tarafından kutsandı.

1347/6855, 15. İndiksiyon, 21 Mayıs

48b Aynı ayın 22'inde İmparator Kantakouzenos'a Patrik İsidoros tarafından Blachernai Kilisesi'nde taç giydirildi.

1347/6855, 15. İndiksiyon, 24 Mayıs (ya da 28) Perşembe

48c Aynı ayın 24'ünde, Perşembe günü, aynı kilisede [V.] İoannes Palaiologos İmparatoriçe Hanımefendi Helene [Kantakuzene] ile evlendi.

1348/6856, 1. İndiksiyon, 11 Nisan

49 11 Nisan, 1. İndiksiyon'da, İmparator İoannes'in oğlu, Andronikos Palaiologos doğdu.

16 Ağustos-1 Ekim 1348/6856-6857, 1.-2. İndiksiyon

50 16 Ağustos'ta, 1. İndiksiyon'da, imparatorun bulunmadığı bir sırada, Galatalı yerleşimciler Şehir'i işgal ettiler. Onlar geldiler ve bütün imparatorluk kapısını ateşe verdiler. Onlar kutsal Theodosia Kapısı'nda³ iki imparatorluk kadirgasını da yaktılar. Onlar karşı kıyıda bulunan hemen her şeyi ateşe verdiler ve başka bir yere en ufak bir zarar bile vermediler.

1348/6857, 2. İndiksiyon, 1 Ekim

51a 1 Ekim, 2. İndiksiyon'da, İmparatorluk [orduları] Didymoteichos'tan [Dimetoka] geldiler ve kenti Galata'yla savaşta buldular.

1349/6857, 2. İndiksiyon, 5-6 Mart

51b Onlar büyük bir donanma hazırladılar ve aynı 2. İndiksiyon'un, 4 Mart'ında donanmamız Kontoskalion'dan⁴ yola çıktı. Ancak Ebraia⁵ [kapısında] sal-

1 Osmanlı'da Benefşe/Menekşe.

2 Bu kilisenin yeri için bkz. W. Müller-Weiner, *İstanbul'un Tarihsel Topoğrafyası*, çev. Ü. Sayın, YKY, İstanbul 2001, s. 223-224; "Cyril Mango, "Blachernai, Church and Palace of", *ODB*, C.I, s. 293.

3 Eski Aya Kapısı olarak da bilinen sur kapısı.

4 Kumkapı.

5 İstanbul'a Trakya tarafından gelenlerin kullandığı Çifut Kapısı'dır. Kaynaklarda Porte Belle (Güzel Kapı) olarak da bahsi geçer. P. Schreiner'in alıntı yaptığı Yunanca bir yazmada buranın Ὠραία πόρτα (Güzel Kapı) veya daha sıklıkla Ἐβραϊός πόρτα (Yahudi Kapısı)

dırıya uğradı ve onlar suyun içinde boğuldular, daha önce görülmemiş bir talihsizlik.

1350/6859, 4. İndiksiyon, Eylül-21Aralık (yaklaşık olarak)

52 <. > Eylül, 3. İndiksiyon'da, 6858 yılında, her iki imparator, İmparator [V. İoannes] Palaiologos ve Kantakouzenos, büyük bir donanma ile birlikte yola çıktı ve Thessalonike'ye [Selanik] geldi. Onlar Thessalonike'den çekilip, Berroia'yı [Karaferye] ve önemli olmayan diğer birkaç kaleyi ele geçirdiler. Daha sonra Kantakouzenos donanma ile birlikte Şehir'e geri döndü ve Palaiologos'u hükümdar ve imparator olarak Thessalonike'de [Selanik] bıraktı.

1350/6859, 4. İndiksiyon, Eylül-Ekim

53 Aynı ay Venedik'ten gelen 19 gemi Galata'nın üzerine yürüdü. Ancak onlar hiçbir zarar veremeden tekrar geri çekildiler.

1351/6859, 4. İndiksiyon, 19 Nisan-28 Temmuz

54 Ardından Mayıs ayında, 4. İndiksiyon'da, Venedik'ten gelen 14 gemi tekrar Galata'nın üzerine yürüdü. İmparator da Venedikliler ile birlikte Cenevizlilere saldırdı. Sayıları 14'ü bulan, başka imparatorluk kalyonları inşa edildi ve savaşçıları ile birlikte 3 büyük yelkenli gemi hazırlandı ve bir gün boyunca onlar Galata'ya karşı savaştilar; fakat daha sonra Venedikliler bir Ceneviz donanmasının geldiğini haber aldıklarında, Romalı hükümdarlar savaşı terkettiler.

1351/6860, 5. İndiksiyon, Ekim-Kasım

55 Daha sonra Ekim ayı, 5. İndiksiyon, 6860 yılında, 60 gemiden oluşan Ceneviz donanması geldi. Yolda onlar Herakleia'yı [Ereğli] aldılar ve onu yakıp yıktılar. Onlar kente geldiklerinde, birkaç gemileri ayrılıp gitti ve onlar Sozopolis'i [Süzebol] de aldılar ve onu yağmaladılar. Onlar başka pek çok zarar da verdiler.

1352/6860, 5. İndiksiyon, 13 Şubat

56 Ardından Şubat ayında, Venedik donanması ile 60 kadar Katalan gemisi ve 10 gemimiz karşı karşıya geldi ve Diplokionin [Beşiktaş] yakınlarında bir muharebeye girdiler ve her iki taraftan pek çok insan telef oldu.

veya Türklerin adlandırdığı biçimiyle Τζηφοῦτ καπνοί (Çifut Kapısı) olarak adlandırıldığı yazmaktadır. Bkz. P. Schreiner, "Chronique brève de 1352", IV, s. 44, dn. 2; H. İnalcık, "İstanbul" *EF* s. 225.

KRONİK-9

I

1315/6824, 14. İndiksiyon, 29 Eylül

1 6824 yılı, 29 Eylül'de büyük bir deprem oldu.

1320/6829, 4. İndiksiyon, 12 Ekim, Pazar

2 6829 yılı, 12 Ekim, Pazar günü, Andronikos'un oğlu İmparator Michael Palaiologos öldü.

1321/6829, 4. İndiksiyon, 20 Nisan

3 Aynı yıl, 20 Nisan'da, İmparator Andronikos dedesinden kaçarak [Şehir] ayrıldı.

1321/6830, 5. İndiksiyon, 24 Aralık

4 6830 yılı, 24 Aralık'ta, o [Andronikos] büyük bir ordu desteğiyle Şehir'e geldi.

1322/6830, 5. İndiksiyon, 17 Temmuz

5 Aynı yıl, 17 Temmuz'da, imparatorlar barış yaptılar.

1328/6836, 11. İndiksiyon, 24 Mayıs, Salı

6 6836 yılının, [2] 4 Mayıs, Salı günü, İmparator Andronikos Şehir'i aldı.

1333/6841, 1. İndiksiyon, 14 Mayıs

7 6841 yılı, 14 Mayıs'ta, Güneş tutulması oldu.

1341/6849, 9. İndiksiyon, 14 Haziran

8 6849 yılı, 17 Haziran'da, İmparator Andronikos Palaiologos vefat etti.

1341/6850, 10. İndiksiyon, 19 Kasım, Pazartesi

9 6850 yılı, 19 Kasım, Pazartesi günü, <onun oğlu İoannes> imparator olarak taç giydi. O [V. İoannes] 6840'ta, 17 Temmuz'da doğmuştu.

1343/6852, 12. İndiksiyon, 18 Ekim

10 6852 yılı, <18> Ekim'de, o kadar büyük bir deprem oldu ki, deniz Stauros'a kadar yükseldi.

1345/6853, 13. İndiksiyon, 11-12 Haziran

11 6853 yılı, 11 Temmuz'da, Megas Douks [Apokauchos] katledildi. Ertesi gün 180 arhont katledildi.

1 Beylerbeyi semti.

1347/6855, 15. İndiksiyon, 3 Şubat, Cumartesi

12 6854 yılı, 3 Şubat, Cumartesi günü, İmparator İoannes Kantakouzenos Phakeolatos'un¹ yardımıyla, Altın Kapı'dan Şehir'e girdi.

1346/6854, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs, Cuma

13 Aynı yıl, 19 Mayıs'ta, Cuma günü, gece saat 8'de, Yüce Kilise, Hagion Bema² Ayasofya yıkıldı, gece saat 8'de.

1354/6863, 8. İndiksiyon, 22 Kasım

14 6863 yılı, 21 Ocak'ta, İmparator İoannes Palaiologos, Kontoskalion'dan³ Şehir'e girdi.

1355/6864, 9. İndiksiyon, 2 Kasım (?)

15 6864 yılı, 2 Kasım'da, Megas Domestikos Tarchaniotes katledildi.

1363/6871, 1. İndiksiyon, 20 Temmuz

16 6871 yılı, 20 Temmuz'da, Patrik Kallistos †**zorlu/dikenli** yollardan Sırra⁴ † (!) doğru hareket etti ve [**orada**] öldü.

1364/6873, 3. İndiksiyon, 8 Ekim

17 6872 yılı, 11 Ekim'de, Theophilos yeniden patrikliğe yükseldi.

1365/6874, 4. İndiksiyon, Kasım-Aralık (yaklaşık olarak)

18 6874 yılında İmparator İoannes Macaristan'a hareket etti.

1366/6875, 5. İndiksiyon, 2 (veya 4) Eylül

19 6875 yılı, 2 Eylül'de, Kont Savoyen Şehir'e ulaştı.

1366/6875, 5. İndiksiyon, Ekim

20 Aynı yıl, 11 Ekim'de, [**Kont Savoyen**] Mesembria [**Misivri**] kentine gitti.

Bahar-Ekim 1367/6875-6876, 5.-6. İndiksiyon

21 Kışı geçirdikten sonra İmparatorlarla birlikte Paskalya Haftası sırasında Şehir'e döndü, <9 Ekim>, Cuma günü, bizim Papa'ya [**gönderdiğimiziz**] elçiler ile birlikte gelerek ***

1368/6877, 7. İndiksiyon, 24 Eylül, Pazar

1 İoannes Kantakouzenos'un şehre girmesini tezgâhlayan Bizanslı amiral.

2 Vaaz kürsüsüne açılan merdivenli kapı.

3 Kontoskalion veya Kontoskelion olarak adlandırılan, XIV. yüzyılda Yenikapı yakınlarında Bizans donanmasının üstlendiği limandır. Bkz. Wolfgang Müller-Weiner, *İstanbul Limanı*, çev. Erol Özbek, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1998, s. 8, 30 vd.

4 Asıl metinde ek yapılan şu kısmın tercümesinden emin değiliz: † τριβόλη τριβους Σέρβους †.

22 6877 yılı, 2<4> Eylül, Pazar günü Hipodrom'da *** ve Papa'nın mektupları okundu.

1371/6880, 10. İndiksiyon, 28 Ekim-5 Aralık

23 6880 yılı, 28 Ekim'de, İmparator İoannes Şehir'e ulaştı, ve 5 Aralık'ta Glabas, İoannes Asanes, Manuel Bryenes, Panypersebastos Tzamlakos ve Agalos gibi ileri gelenleri tutukladılar.

1373/6881, 11. İndiksiyon, Cuma

24 6881 yılı, 6 Mayıs'ta, Cuma günü, İmparator [IV.] Andronikos Palaiologos kendi babasından kaçarak ayrıldı ve <. .> ay ve 10 günden beri o da kendi babasından kaçan Mourat'ın [I. Murad] oğlu İsmâel Tzalapēs [İsmail Çelebi] ile birleşti. Bundan dolayı İmparator İoannes öfkelenerek Mourat [I. Murad] ile birleşti ve onu büyük ordusuyla beraber *** Şehir üzerinden Anadolu'dan Batı'ya doğru geçirdi.

1373/6881, 11. İndiksiyon, 25 Mayıs, Çarşamba

25 Yine aynı Mayıs'ın 25'inde, Çarşamba günü, İsa'nın Göğe Yükselişi'nin [Analipsi] kutsal Perşembe'sinde¹ savaş oldu ve çok yüce İmparator [IV.] Andronikos Palaiologos savaştı. Fakat [Androikos'a] müttefik olan [İsmail] Tzalapēs'in [Çelebi] adamları mutlak yenilgiye uğradılar. 500 Türk öldü. Pek çoğu onun elinden [öldü]. <..> Romalı öldü ve 1700'ü canlı [olarak] tutuklandılar.

1373/6881, 11. İndiksiyon, 30 Mayıs

26 Aynı Mayıs ayının 30'unda İmparator Andronikos savaşmayı bırakarak gece saat 11 civarında Anthyros Kalesi'nde² babasına boyun eğdi. [Babası] onu, karısı Maria ile beraber hapse kapattı.

Bilinmeyen Tarih

27 Yıl † 15 † Ağustos'ta <..> İmparatorun iki kızı siyah himation³ giydiler.

1 Yunanca Πέμπτη της Αναλήψεως, Paskalya'dan sonra altıncı haftanın Perşembe günü İsa'nın göğe yükseliş yortusudur.

2 Bugün Büyükçekmece. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 307.

3 ἱμάτιον=Himation. Antik dönem ve Roma'da tunik üstüne giyilen bir tür kolsuz manto biçiminde kıyafet iken, Bizans devrinde keşişlerin ve rahibelerin giydiği siyah pamuktan yapılmış kolsuz manto biçimindeki kıyafet için kullanılmıştır. Çoğul halde kullanıldığı zaman genel anlamda giyinme anlamına da gelir. Bkz. Nancy Patterson Ševčenko "Himation", *ODB*, c. II, s. 932. Masumiyeti de simgeleyen bu kıyafet bu notta İmparatorun kız kardeşlerinin manastıra çekilip rahibe olduklarını ifade etmek amacıyla kullanılır. *Kısa Kronikler*'de manastıra çekilen imparatorlar veya diğer şahısların sadece keşiş kıyafetleri giydiğini veya keşiş traş olduğunu yazarak manastıra çekildiklerini ifade etme biçimine sıkça rastlanır.

1373/6882, 11. İndiksiyon, 12 Eylül

28 6882 yılı, 11 Eylül'de, oğlunu Lemnos [**Limni**] Adası'na sürgüne gönderdi.

1373/6882, 12. İndiksiyon, 25 Eylül

29 Bu ayın 25'inde Manuel'i Aetos Sarayı'nda¹ ortak imparator ilan etti.

1373/6882, 12. İndiksiyon, 29 Eylül

30 29 Eylül'de Mouratēs [**I. Murad**], oğlu Saoutzimpeēs'i [**Savcı Bey**] Didymoteichos [**Dimetoka**] şehrinde yakaladı ve onu kör etti. Ayrıca onunla birlikte olan herkesi öldürdü.

1376/6884, 14. İndiksiyon, Temmuz (yaklaşık)

31 6884 yılında gözleri gören Andronikos, Kauleas Manastırı² hapishanesinden karısı ve oğluyla birlikte, Şehir'den Galata'ya kaçtı.

1376/6884, 14. İndiksiyon, 12-14 Ağustos

32 Aynı yıl, 12 Ağustos, Salı günü, [**IV. Andronikos**] Ksylokerkes Kapısı'ndan [**Belgrad Kapısı**] girdi ve Şehir'de Cenevizlilerle Romalılar üç gün savaştı, ve 160 Cenevizli yere serildi.

Eylül 1376 –Ağustos 1377/6885, 15. İndiksiyon,

33 6885 yılında Patrik Philotheos'un anısına dua okumayı bıraktılar.

1377/6885, 15. İndiksiyon, Bahar ?

34 Aynı ayın 3'ünde Mourat'tan [**I. Murad**] destek alan Andronikos Anadolu'ya sığındı arkadaşları İsmail [**İsmail**]+.³

1377/6885, 15. İndiksiyon, Bahar?

35 Aynı ayın 11'inde aynı İmparatorun kız kardeşi Maria öldü.

II

1386/6894, 9. İndiksiyon, 1 Ocak, Pazartesi

36 6894 yılı, 9. İndiksiyon'da, Hagios Basileios [**haftasının**] 1 Ocak, Pazartesi günü, saat 5'te tamamen karanlık tam bir Güneş tutulması oldu.

1 Blachernai Sarayı'nın bir parçasıdır. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 307.

2 Kauleas Manastırı bugün Valide Camii olarak bilinen yerdedi. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 312; Lokalizasyon ve tarihi için bkz. Raymond Janin, *La géographie ecclésiastique de l'Empire byzantin*. Première partie. *Le Siège de Constantinople et le Patriarcat oecuménique*. Tome III. *Les églises et les monastères*, par R. J., A. A., de l'Institut français d'études byzantines. Publié avec le concours du Centre National de la Recherche Scientifique. Paris, 1953, s. 39-41.

3 Bu notun daha iyi anlaşılabilmesi için bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 317, dn. 76.

330/5838, 3. İndiksiyon, 11 Mayıs

37 5838 yılında büyük şehir Konstantinopolis inşa edildi.

320/5829, 9. İndiksiyon, 14 Eylül

38 İsa'nın göğe yükselmesinden sonra <onun doğumundan sonra 685 yıl> kayıp olan haç bulundu, 318 yılında.

1410/6918, 3. İndiksiyon, 15 Haziran

39 6919 yılında Mosēs [Musa Çelebi] Tatarlardan¹ geldi ve 5 ay İmparator Manuel'de rehin kaldı.²

Ardından [Musa Çelebi] isyan edince kardeşi Soultan Tzalapēs [Sultan Çelebi/I. Mehmed] İmparatorun davetiyle Skoutari'den [Üsküdar] karşıya geçti. [Bu ikisi] şehir kapılarının yakınında savaştılar, Mosēs [Musa Çelebi] mutlak yenilgiye uğradı ve Bulgaristan'a kaçtı.

1410/6918, 3. İndiksiyon, 15 Haziran- (?) Ağustos

40 Aynı yıl İmparator Bizye'yi [Vize] ve çevresini aldı.

Eylül 1409-Ağustos 1410/6918³, 3. İndiksiyon

41 Aynı yıl Patrik Mathaios ve Theodoros Kantakouzenos ve on bin insanın telefine sebep olan büyük bir veba salgını oldu.

III

Eylül 1357-Ağustos 1358/6866, 11. İndiksiyon

42 6866 yılında, 11. İndiksiyon'da, Bizye'den [Vize] tehcir gerçekleşti.

1351/6860, 5. İndiksiyon, 23 Ekim

43 6856 yılında Latinler Herakleia'yı [Ereğli] aldılar.

Eylül 1379-Ağustos 1380/6888, 3. İndiksiyon

44 6888 yılında Kyrion Paskalya⁴ oldu. Mesēmbria [Misivri] da yağmalandı.

1261/6769, 4. İndiksiyon, 25 Temmuz

45 6769 yılında Romalılar, Franklardan Şehir'i Michael Palaiologos devrinde aldılar.

1 Timur'un ülkesinden.

2 Burada köle edildi anlamına da gelen ἔδουλόθη (edoulithe) kelimesinin rehin tutulma olarak anlaşılması gerektiği konusunda bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 397, dn 98.

3 Baskı hatası nedeniyle 6818 yazılmıştır. Burada düzeltme gereği duydum.

4 Bizans kaynaklarında Bakire Meryem'in hamileliği ya da müjde günü yortusudur. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 322-323.

1408/6917, 2. İndiksiyon, 22 Eylül

46 6917 yılı, 2. İndiksiyon'da, 10 Eylül'de, keşiş olarak İoasph adını alan, Andronikos'un oğlu İmparator İoannes Thessalonike'de [Selanik] vefat etti.

1403/6911, 11. İndiksiyon, 14 Haziran'dan sonra

47 Aynı yıl, Patrik Mathaios, Ayasofya içerisinde ayin devam ederken Monembasia'dan gelen keşiş İoakim tarafından suçlandı.

1421/6929, 14. İndiksiyon, 19 Ocak

48 6929 yılında, 14. İndiksiyon'da, İmparator İoannes Frank, Hanımefendi Sophia ile evlendi.

1422/6930, 15. İndiksiyon, 24 Ağustos

49 6931 yılı, 15. İndiksiyon'da, <24 Ağustos, Pazartesi> günü, Aziz İoannes Theologos'un öğrencisi, Aziz Eutyches gününde, tanrısız Mouratēs [II. Murad] Yüce Şehir'in [Konstantinopolis] surlarına saldırdı. Romalılar galip geldi ve binlerce Türk öldürüldü.

Bilmelisin ki İsa Mesih'imizin miracından sonra havari Matthaïos 8 yıl sonra İncil'i yazdı, Markos keza 10 yıl sonra, Loukas 15 yıl sonra, İoannes ise 35 yıl sonra.

IV

1448/6956, 11. İndiksiyon, Haziran

50 6956 yılı, 11. İndiksiyon, Haziran ayında aziz havariler orucu <nun> <> günü, Müslümanlar [Moursoumanoi/Türkler] 65 gemiyle ve ek olarak pek çok donanma ve kara gücüyle Konstantinopolis'e geldiler, ve yeni yapılmış olan ve ağır silahlarla donatılmış Blanga [mahallesi] tamamen başarısızlık ve kepaizlikle karşılaştılar, buna ilaveten, [yeni tahkim edilmiş] kale, ve deniz ve kara güçleri ve denizde zincirle [karşılaştılar]. Daha sonra utançla amaçlarına ulaşamadıklarını gördüklerinde, Kelli[on]'a doğru gittiler ve tamamen gözden kayboldular ve dağılmış şekilde geri döndüler.

1448/6956, 11. İndiksiyon, (24?) Haziran

51 Aynı yılda, <Temmuz> ayında İmparator İoannes'in kardeşi Despot Theodoros Palaiologos öldü. Ve sadık olmayanlar birkaç kişi gizli olarak değil açıkça buluştular, Theophilos Palaiologos, Bryennios Leontares, Sengkro-ula, Strategopoulos Skantzileres, yargıç, şekreter [?], ve pekçok diğeri. O [Theodoros], Pantokrator'a¹ defnedildi.

1 Pantokrator Manastırı Kilisesi (Zeyrek Camii).

1448/6956, 11. İndiksiyon, Temmuz-Ağustos

52 Aynı yıl, *** ayında İmparatorun kardeşi Despot Demetrios Palaiologos [Şehir'e] geldi.

V

1452/6960, 15. İndiksiyon, 23 Mart

53 6960 yılı, 23 Mart'ta Mouratēs'in [II. Murad] imansız oğlu [II. Mehmed] büyük orduyla geldi ve Batı'daki Hieron'u [Rumelihisarı] inşa etti.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 4 Nisan-29 Mayıs

54 6961 yılı, 3 Mart'ta, o [II. Mehmed] çok büyük ordugâhıyla ve gemilerle geldi ve Şehir'i karadan ve denizden kuşattı ve Mayıs ayının 23(!)'ünde, Aziz Theodosia gününde, onu ele geçirdi.

KRONİK-10

I

1328/6836, 11. İndiksiyon, 24 Mayıs, Salı

1 22 Mayıs, 12. İndiksiyon, 6835 yılında, Salı günü, İmparator Andronikos Şehir'de yerleşti.

1329/6837, 12. İndiksiyon, 10-11 Haziran

2 Haziran ayı, 12. İndiksiyon, 6836 yılında, Philokrene'de¹ savaş oldu.

1332/6840, 15. İndiksiyon, 18 Haziran

3 Haziran ayı 18'inde, Aziz Büyük Şehit Leontios'un gününde, İmparator İoannes Palaiologos doğdu, 6840 yılında.

II

1385/6893, 8. İndiksiyon, 28 Haziran

4 8. İndiksiyon'un, Haziran ayının 28'inde, imparator [IV.] Andronikos Palaiologos vefat etti.

1385/6893, 8. İndiksiyon, 28 Haziran

5 8. İndiksiyon'un, Haziran ayının 28'inde, merhum ve üç kez bahtiyar ve aziz, affedici ve merhametli İmparator Andronikos Palaiologos vefat etti; 6893 yılında, ve Tanrımız İsa'nın aziz ve saygıdeğer Pantokrator Manastırı'na defnedildi.

1 Philokrene veya Flokrene Savaşı olarak literatürde geçen ve Orhan Gazi ile III. Andronikos Palaiologos arasında cereyan eden savaşın yeri bugün Gebze yakınlarındaki Bayramoğlu adıyla bilinen bölgedir.

1390/6899, 14. İndiksiyon, 17 Eylül

- 6 14. İndiksiyon'un, Eylül'ün 17'sinde, aziz ve adaletli İmparator Manuel Palaiologos Kutsal Şehir'e, Yeni İerousalem'e [Kudüs] girdi, 689<9> yılında.

1391/6899, 14. İndiksiyon, 15 Şubat

- 7 15. İndiksiyon'un, Şubat ayının 15'inde, 6899 yılında, rahmetli ve aziz imparator, hatta büyük Eustathios'a göre, üç kez bahtiyar tanrı sureti ve merhametli, başarılıdır, karada ve denizde mücadele ettiğinden başına pek çok kötü olay gelendir, hiçbir hükümdar Türkler'e karşı ona yardım etmedi, ve hiçbirine ona yardım etmek için yanında bulunmadı (?), yaşlı ve merhum ve aziz imparator, büyük, meşhur ve şahane, öksüzlerin ve fakirlerin koruyucusu, eylemde ve düşüncede ikinci Salomon, [V.] İoannes Palaiologos vefat etti. Sonunda üzüntüsünün aşırı olmasından dolayı, dindarlığı nedeniyle, hastalanarak vefat etti. <59> yıl yaşadı ve 59 yıl 7 ay hükümdarlık yaptı (!).

1391/6899, 14. İndiksiyon, 8 Haziran

- 8 8 Haziran'da Aziz İmparator Manuel, Aziz Büyük Şehit Theodoros gününde Anadolu'ya geçti.

1392/6900, 15. İndiksiyon, 11 Şubat

- 9 Şubat ayının 11'inde, bizim aziz babalarımız ve Aziz Şehit Blasios gününde, 1. İndiksiyon, 6901 yılında, Tanrı tarafından seçilmiş ve adaletli ve Aziz İmparator Manuel Palaiologos taç giydi –azizlerden Konstantinopolis'in başpiskoposu Antonios tarafından taç giydirildi.

1392/6901, 1. İndiksiyon, 18 Aralık

- 10 Kasım ayının 18'inde Aziz Büyük Şehit Sebastianos [gününde] İmparator Manuel'in oğlu en kutlu imparator doğdu.

1393/6901, 1. İndiksiyon, 8 Mart

- 11 8 Mart'ta, 40 şehitler azizleri [gününün] arifesinde, Megas Sakellarios [Theodoros] Meliteniotes¹ vefat etti, 6901 yılında, 1. İndiksiyon'da.

1 Bizans tarihinde çoğunlukla devlet hazinesinden sorumlu kişiye verilen Megas Sakellarios unvanı aynı zamanda idari bir görev olarak hem devlet hem de kilisede görev yapan bürokratlar için de kullanılmıştır. Kilise hazinesine bakan üst düzey idarecilerden olan Theodoros Meliteniotes, aynı zamanda *didaskalos ton didaskalon* (hocaların hocası) adıyla ün yapmış ve teolojinin çeşitli konularında yazılar yazmıştır. Bkz. A. M. Talbot, "Meliteniotes, Theodore", *ODB*, c. II, s. 1336-1337 ve c. III, s. A. Kazhdan.-P. Magdalino, "Sakellarios", *ODB*, c. III, s. 1828-1829.

KRONİK-11

1341/6840, 9. İndiksiyon, 14. Haziran

- 1 6840 yılı, 9. İndiksiyon, 14 Haziran'da, İmparator Andronikos Palaiologos vefat etti.

1347/6855, 15. İndiksiyon, 3 Şubat, Cumartesi

- 2 6855 yılı, 15. İndiksiyon, 2 Şubat, Cumartesi günü, İmparator İoannes Kantakouzenos Konstantinopolis'e girdi. Ve 8 yıl imparatorluk yaptı.

1347/6856, 1. İndiksiyon, 29 Aralık

- 3 1. İndiksiyon, 29 Aralık'ta Patrik İoannes demirden zindanda vefat etti; İmparator Kantakouzenos'un [Şehir'e] girişinden bu patriğin ölünme kadar 11 ay geçti.

1354/6863, 8. İndiksiyon, 22 Kasım, Cumartesi

- 4 6863 yılında imparator İoannes Palaiologos Konstantinopolis'e girdi, 8. İndiksiyon, <22> Kasım, Cumartesi gününde. 21 yıl imparatorluk yaptı.

1376/6884, 14. İndiksiyon 12 Ağustos, Salı

- 5 Ve onun oğlu İmparator Andronikos [Şehir'e] girdi, 6885 yılı, 15. İndiksiyon'da, <12> Ağustos, Pazar günü. Amin.

KRONİK-12

I

- 1 Andronikos Michael Palaiologos'u, Michael yeniden bir Andronikos Palaiologos'u, Andronikos İoannes Palaiologos'u, Kantakouzenos'un damadını, İoannes Andronikos'u, Aleksandros'un damadını döyledi; o bu Andronikos'u da körleştirdi.

1376/6884, 14. İndiksiyon, 12 Ağustos

- 2 6885 yılında o [IV. Andronikos] gözünü babasının hükümdarlığına diktiginden onu iki yıl aldı.

1379/6887, 2. İndiksiyon, 1 Temmuz

- 3 İoannes 6887 yılında imparatorluğu oğlu Andronikos'tan geri aldı.

1391/6899, 14. İndiksiyon, 15 Şubat

- 4 6894 yılında imparatorluğunda en sofu ve en İsa dostu İoannes Palaiologos vefat etti, imparatorluğu onun oğlu Manuel devraldı.

1399/6908, 8. İndiksiyon, 10 Aralık–1403/6911, 11. İndiksiyon, 9 Haziran

5 Ve 6907 yılında Andronikos'un oğlu İmparator İoannes Agarenlerin [Agarēnoi/Türkler] arhontu Pagiazitēs'in [I. Bayezid] teşvik ve nasihatıyla Konstantinopolis'e geldi; o bir ay boyunca imparatorluk görevini ifa etti. Daha sonra Manuel tekrar imparator olarak hüküm sürdü.

1394/6903, 3. İndiksiyon, Eylül–1402/6910, 10. İndiksiyon, Temmuz

6 Ve 6903 yılında Pagiazēt [I. Bayezid] Konstantinopolis'i kuşatmaya ve harbetmeye başladı ki yedi yıl [sürdü].

II

1400/6908, 8. İndiksiyon, 10–26 Ağustos

7 6907 yılında Pers ve İskit hükümdarı Timur onunla [ilgili vakayı] öğrendiğinde kendisine ait olan Semerkant denilen yerden hareket ederek savaş yoluyla Sebasteia'yı [Sivas] aldı ve oradaki halkı katletti. O oradaki ölülerin başlarını toplattırarak üç kule inşa etti ve bu gören herkeste büyük bir dehşet uyandırdı.

1400/6909, 9. İndiksiyon, yaklaşık Eylül

8 Aynı yıl o herkes tarafından Melitene [Malatya] olarak adlandırılan Melitias'ı da aldı.

1400/6909, 9. İndiksiyon, Güz

9 [Timur] 6908 yılında o Sarazenlerin [Sarakēnoi/Araplar] dilinde Halep, Edessa [Urfa] veya Beroutē [Beyrut] olarak adlandırılan diğer kentlerle Sammo [Samsat] ve Damaskos [Şam] kentini aldı.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz

10 6910 yılı, 10. İndiksiyon'da, Galatia eyaletindeki Ankyrada [Ankara] büyük bir savaş patlak verdiğinde tüm milletler tarafından nefret edilen ve hilekâr olan, İsmaililerin [İsmaēlitai/Türkler] hükümdarı Pagiazēt [I. Bayezid], 28 Temmuz'da Pers ve İskitler'in hükümdarı Timur tarafından mutlak şekilde mağlup edildi.

Ağustos–Ekim (yaklaşık) 1402/6910–6911, 10.11. İndiksiyon

11a [Timur], İkonion [Konya], Lystra, Derbe'yi alarak Kappadokia'da Kaisareia'ya [Kayseri] kadar ilerledi; o Nikaia [İznik] ve Prousa'ya [Bursa] kadar geldi ve pek çok defa ifade ettiğim gibi bütün doğuyu yakıp yıktı. O üç önemli kulesi bulunan Prousa [Bursa] kentinde Pagiazitēs'in [I. Bayezid] devlet hazinesini buldu ve 700 deveye altın, mücevher, gösterişli ve

değerli taşları yükledi ve onları Bayezid'in hanımı olan, ve Mirōni ismini taşıyan Lazaros'un kızı ile birlikte kendi topraklarına götürdü.

Temmuz 1402- Yaz 1403/6910-6911, 10.-11. İndiksiyon

11b[Timur] Sayısız günahsız çocuğu atların ve ayakların altında çiğneyip, öldürdü ve en acı ölüme teslim etti; bazıları da suda ve ırmakta boğuldular; anneleri barbarlara teslim etmemek için, kimisini kendi elleriyle boğdu. Sayısız işkence aygıtına boyun eğen rahip ve keşişlerin haddi hesabı yoktu. Şu şekilde işkence ederlerdi: El ve ayakları başlarının arkasına iple bağlayarak bunları uçurumdan aşağı attılar; bazılarını bağladıktan sonra ağızlarını kızgın külle doldurup paralarını isteyerek ölüme gönderdiler; bazılarını ise ateşte yakarak ve balık gibi boğarak, ateşte kül ederek öldürdüler, diğerlerini de denizin dibine attılar- Boğulanlar atların kuyruklarına bağlandılar *** ve çok büyük bir dehşet ve korku yarattılar.

1402/6911, 11. İndiksiyon, Aralık

11cO [Timur], Magnesia [Manisa], Thyateira [Tire] Phokaia [Foça] ve Smyrne'ye [İzmir] kadar ulaştığında, Smyrne'de şiddetli bir savaş oldu ve birçok rahip, keşiş ve sivil 4000 kişi kılıçtan geçirilip öldürüldü. O onların başlarını bir yere toplatarak, [onlardan] iki kule inşa etti; o bunu görenlerde son derece güçlü bir korku uyandırdı.

Ağustos-Eylül yaklaşık 1402./6911- 6912, 11.12. İndiksiyon

11dO [Timur] bütün Ephesos'u [Efes] yağma etti- bildiğimiz Ephesos yani Megas Theologos'u. [Ayasuluğ]

Ağustos-Ekim 1402/6910- 6911, 10.11. İndiksiyon (?)

11e Katliamın dostu, kana susamış, kötülükle dolu, köpek Timur, Philadelphia [Alaşehir], Laodikeia [Denizli], Perge ve Atteleia'ya [Antalya] kadar ulaşarak bütün Asya'yı [yağmaladı].

1403/6911, 11. İndiksiyon, 9 Mart

11f Orada, Pagiazēt [I. Bayezid] Timur'un darbesiyle bir köpek gibi geberdiği için, o [Timur] artık <daha vahşi> hayvanlar kadar acımasız ve kanunsuz biri oldu. Konstantinopolis tanrı anasının [Meryem] arabuluculuğuyla bunların [Osmanlıların] kanunsuz ve kötü niyetinden kurtulmuş oldu. -Ayrıca Tanrı'nın anasının mükemmel biçimde yarattığı mucizeyi anlatmak isterim.

1403/6911, 11. İndiksiyon, Bahar-Yaz

12 İmansız Pagiazēt'in [I. Bayezid] tabiata aykırı ölümünün ardından, iki

kardeş Esebeis [İsa Bey] ve Kyrirtzēs¹ [?] bir araya geldiler ve büyük bir savaş oldu, sayıları 5000'i bulan birçok Agarenli [Agarēnoi/Türkler] öldü. Esebeis [İsa Bey] kaçak oldu ve Nikomedeia'ya [İzmit] sığındı ve bu kenttin sakinleri tarafından kabul edilmedi ve hükümdarların en mümini ve Hristiyan olanı Efendi İoannes Palaiologos'a sığındı. Konstantinopolis'e getirildikten sonra, o Roma İmparatoru'nun ayaklarına kapandı, böylece Tanrı Anası'nın şu sözlerinin tümü gerçekleşti: "Zalimleri tahttan indirdi ve mütevazı olanları yüceltti. Açları zenginlikle doldurdu ve zenginleri ise eli boş gönderdi." Sonra Esebeis [İsa Bey] mektuplar aracılığıyla kardeşi Kyrirtzēs ile barış nedeniyle tekrar Doğu'ya [Anadolu'ya] gönderildi; Oysa, Kyrirtzēs, barışın gereklerini yerine getirmeye istekli değildi, fakat bu sırada onu öldürme arzusuyla kıskırtıyordu. Ve bu meseleler böyledir.²

Eylül 1402- Haziran 1403/6911, 11. İndiksiyon

- 13 6911 yılında İmparator Manuel Palaiologos gemiyle batı denizinde iken, Gotthia Metropolitisi İakobos öfke ve kıskançlıkla doldu ve kilise yönetimini elinde tutan Matthaios'a karşı söylenen boş sözler pek çok yanıltıcı sözü de içeriyordu. Ve kilise meclisinin toplanması için yapılan çağrının ardından o İmparatorun onayıyla Pantokrator Manastırı'na kapatıldı.

1 Kısa Kronikler'de ve Bizans kaynaklarında Çelebi Mehmed için sürekli bu isim kullanılır. Yunanca Kupit(χ)/Kupit(χ)=Kyrirtzēs olarak yazılan bu sözcüğün Çelebi Mehmed'e atfen kullanılması tartışmalıdır. P. Wittek bu konuyu tartıştığı makalesinde "genç prens veya bey" anlamına gelen Çelebi ile ses benzerliğini, Türkçe'ye "kirişçi" olarak yerleşmiş olmasını tartışır. Bkz. Paul Wittek, "Der 'Beiname' des osmanischen Sultans Mehmed I", *Eretz-Israel* 7 (1964), s. 144-153; E. Zachariadou da aynı görüştedir; Elizabeth Zachariadou, "Süleyman Çelebi in Rumili and the Ottoman Chronicles" *Der Islam*, 60.2 (1983), s. 287. Sözcüğün, ok atmaya yarayan yayın iki ucu arasındaki bağı yapan meslek olan "kirişçi" sözcüğüne yakınlığı sadece bir ses benzemesinden ibaret değildir. Laonikos Chalkokondyles'in kaynağı belli olmayan anlatımına göre, Çelebi Mehmed Bursa'da mesleği öğrenmesi için bir kirişçinin yanında çalışmıştır: Bkz. *Laonici Chalcocondylae Historiarum Demonstrationes*, haz. E. Darko, c. I, Academia Litterarum Hungarica, Budapeşte 1922-1927, s. 168, 8-9: "... χορδοποιού τινός, ἐν Προύσῃ παρεκατέθεντο, ὡς ἂν τὴν τέχνην ἐκμανθάνοι" Yanlış bir şekilde Türk kaynaklarında "giüşçi" anlamında da kullanılmıştır. Bkz. Şerif Baştav, "Çelebi Mehmed'in Gençliği ile İlgili Efsaneler", *Türk Tarih Kurumu Bildiri Özetleri*, Ankara 2002, s. 128-129.

2 Bu kronikte Kyrirtzēs ile kastedilen kişinin sadece I. Mehmed (Çelebi) olmadığı, Süleyman Çelebi'den de bahsediyor olabileceğine dair tartışmalar vardır. Bu nedenle olayları çok karmaşık bir şekilde anlatan bu not hakkında değerlendirmeler için bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 377-378; Osmanlı kaynaklarıyla mukayeseli değerlendirme için bkz. D. Kastritsis, *The Sons of Bayezid*, s. 94-96. Ayrıca bu kitabın Türkçe tercümesi için bkz. D. Kastritsis, *Bayezid'in Oğulları*, s. 103-105. Ancak Kronik notunun Türkçe çevirisinde bazı tercüme hataları olduğundan dikkatli kullanılmalıdır. Bu not üzerine farklı görüşlerin değerlendirmeleri ve konunun Osmanlı kaynaklarıyla mukayesesi için bkz. Ş. Kılıç, *Kısa Kronikler (Brachea Chronika)'e Göre Erken Osmanlı Tarihi*, s. 103-116.

1403/6911, 11. İndiksiyon, Haziran

- 14 7 Temmuz'da denizin batısından en İsa dostu ve en dindar Manuel geldi. Aynı tarihte Gotthia'nın en kutsal metropoliti de huzur içinde vefat etti; Gotthia metropoliti daha önce başpiskopos ile ilişkili mesele konusunda açık bir itirafta bulunarak, kıskançlık yüzünden **[bu şekilde]** konuştuğunu da kabul etmiştir. Artık herkes huzur ve dirlik içinde olduğu için hükümdar çok sevinçliydi ve oğlunu gebe kalmadan ve bakire olarak doğuran her şeyin hâkimi ve yönetici Tanrı'nın annesine teşekkür ve sitayişte bulundu.

KRONİK-13

1422/6930, 15. İndiksiyon, 10 Haziran, Çarşamba

- 1 6930 yılı, 15. İndiksiyon'da, 10 Haziran, Çarşamba günü, Çarşamba öğleden sonra, Michalpeis **[Mihal Bey]** Konstantinopolis'i tamamen yağmaladı.

1422/6930, 15. İndiksiyon, Haziran, Cumartesi

- 2 Ve aynı ayın 20'sinde, Cumartesi günü, Emir Mouratpeis **[Muradbey/II. Murad]** de geldi, öğleden sonra saat altıda.

1422/6930, 15. İndiksiyon, 24 Ağustos, Pazartesi

- 3 Ağustos'un 24'ünde, aynı İndiksiyon'da **[II. Murad]** Konstantinopolis'e saldırdı, Pazartesi günü, saat <.> öğlenin başından bütün Pazartesi öğleden sonra yani saat ikiye kadar.

1422/6931, 1. İndiksiyon, 6 Eylül, Pazar

- 4 Eylül'ün 6'sında, 1. İndiksiyon, 6931 yılında, Pazar günü, **[II. Murad]** buradan ayrıldı, günün ilk saatinde.

1422/6931, 1. İndiksiyon, 30 Eylül, Çarşamba

- 5 Aynı İndiksiyon'un, aynı ayının 30'unda, Çarşamba günü, saat öğleden sonra 5'te, onun **[II. Murad]** kardeşi Mustafopoulos **[Küçük Mustafa]** Anadolu'dan geçti ve buraya **[Konstantinopolis'e]** geldi.

1422/6931, 1. İndiksiyon, 1 Ekim, Perşembe

- 6 Ve Ekim'in 1'inde, aynı İndiksiyon'da, Perşembe günü, saat 3'te, **[Küçük Mustafa]** geldi ve hükümdarımıza boyun eğdi, Aziz İmparator Manuel'e.

1422/6931, 1. İndiksiyon, 1 Ekim

- 7 Ve aynı günde, öğleden sonra ilk saatte, hükümdarımıza yarı felç hastalığı indi, aynı Aziz İmparator Manuel'e.

1423/6931, 1 İndiksiyon, 4 Temmuz

8 Temmuz'un 4'ünde, aynı İndiksiyon'da, aynı hükümdar Demetrios, Hilari-on Doria ile birlikte Galata'ya geçti.

1423/6931, 1. İndiksiyon, 7 Temmuz

9 Aynı ayın 7'sinde, aynı İndiksiyon'da, bu Prens Demetrios, Macaristan'a doğru geçti.

1423/6932, 2. İndiksiyon, 14 Kasım

10 Kasım'ın 14'ünde, 2. İndiksiyon, 6932 yılında, İmparator İoannes Venedik gemileriyle Phrangia'ya [İtalya'ya] geçti.

1424/6932, 2. İndiksiyon, 20 Şubat, Pazar

11 Şubat ayının 20'sinde, aynı İndiksiyon'da, Pazar günü, Emir Mouratpeis [Muradbey/II. Murad] bizim imparator ve hükümdarlarımızla yeminli barış yaptı.

1424/6933, 3. İndiksiyon, 13 Eylül

12 Eylül ayının 13'ünde, 3. İndiksiyon'da, 6933 yılında, Asprokastron'a¹ [Ak-kerman] Aziz İmparator hükümdarımız İoannes'i almak için iki kadırga geldi.

1424/6933, 3. İndiksiyon, 1 Kasım

13 Ve Kasım'ın 1'inde, aynı İndiksiyon'da, bunların ardından bizim adı geçen hükümdarımız, İmparator İoannes, evine geldi.

1425/6933, 3. İndiksiyon, 21 Temmuz

14 Temmuz'un 21'inde, aynı İndiksiyon'da, Cumartesi günü, günün ilk saatinde, bizim dindar, merhum imparatorumuz Manuel öldü, ki o keşiş elbisesi giyip adını Matthaïos olarak değiştirmişti. Ve aynı gün hürmetle Tanrı'nın İsa'nın muhteşem imparatorluk manastırı Pantokrator'a defnedildi.

KRONİK-22

1221/6730, 10 İndiksiyon, Kasım- 1254/6763, 13. İndiksiyon, 3 Kasım

1 Anadolu'da Laskaris'in ardından, kızı Eirene'nin kocası onun [Laskaris'in] damadı, İoannes Doukas Vatatzes, 32 yıl, 1<1> ay.

1 Bugün Ukrayna sınırları içinde kalmaktadır ve Dinyester ırmağının güneyinde ve ırmağın ağzına 19 km mesafede eski bir Yunan kolonisi olarak kurulmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Παπαγεωργίου, Αγγελική, «Ασπρόκαστρο», 2008, *Encyclopaedia of the Hellenic World, Black Sea*, <<http://www.ehw.gr/l.aspx?id=10684>>

1254/6763, 13. İndiksiyon, 3 Kasım-1258/6766, 1. İndiksiyon, 16 Ağustos

2 Ve onun ardından oğlu, Theodoros Laskaris, 4 yıl. Bunun oğlu İoannes'i, [Michael] Palaiologos kör etti.

1261/6769, 4. İndiksiyon, 25 Temmuz

3 Michael Komnenos Palaiologos, 24 yıl. Hükümdarlığının üçüncü yılında Konstantinopolis Romalılar tarafından fethedildi, 6768 yılı, 25 Temmuz, 4. İndiksiyon'da.

1282/6791, 11. İndiksiyon, 11 Aralık

4 Michael Komnenos Palaiologos 6791 yılı, 11. İndiksiyon, 11 Aralık'ta öldü.

1282/6791, 11. İndiksiyon, 11 Aralık- 1328/6836, 11. İndiksiyon, 24 Mayıs

5 Andronikos Komnenos Palaiologos <..> yıl.

1294/6802, 7. İndiksiyon, 21 Mayıs-1320/6829, 4. İndiksiyon, 12 Ekim

6 Oğlu, Michael Komnenos Palaiologos <..> yıl.

1328/6836, 11. İndiksiyon, 24 Mayıs-1341/6849, 9. İndiksiyon, 15 Haziran

7 Andronikos Palaiologos, onun oğlu, kudretli ve en büyük komutan.

1341/6849, 9. İndiksiyon, 15 Haziran- 1391/6899, 14. İndiksiyon, 15 Şubat

8 Ve onun ardından oğlu, İoannes Palaiologos Megas Domestikos İoannes Kantakouzenos'u tek kızı Helene ile evlendirdi.

1347/6855, 15. İndiksiyon, 3 Şubat

9 Ve kâfi miktarda uzun bir zaman geçtikten sonra damadı, İoannes Kantakouzenos imparatorluğu eline eline geçirir ve 8 yıl hüküm sürer.

1353/6861, 6. İndiksiyon, Bahar

10 O oğlu Matthaios'u imparatorlukla taçlandırdı.

1353/6861, 6. İndiksiyon, Mart (?)

11 Fakat Palaiologos Samothrake'ye [Semadirek] kaçtı.

1354/6863, 8. İndiksiyon, 22 Kasım

12 Daha sonra o Vayia yortusu günü bir Triērēs¹ ile kente gizlice girdi ve tekrar imparatorluğu aldı. Fakat o Kantakouzenos'u tahttan indirdi ve onu Mangana Manastırı'na keşiş olarak yerleştirdi ve onun ismini keşiş İoasaph olarak değiştirdi.

1 Τριήρης (Trieres): Üç sıra kürekli savaş gemisi.

1350/6858, 2. İndiksiyon, Yaz (?)

13 Dört oğlu — Andronikos, Manuel, Michael ve Theodoros — olan İoannes Palaiologos, Andronikos'u imparator ilan etti, Manuel'e ise despot unvanı bağışladı.

1373/6881, 11. İndiksiyon, 30 Mayıs

14 Onlar bir müddet sonra birbirlerine başkaldırınca babası oğlu Andronikos'u yakaladı ve onu kör etti ve onu hapsetti.

1376/6884, 14. İndiksiyon, Temmuz (yaklaşık olarak)

15 Fakat o hapisten firar ederek kaçtı ve Galata'ya geldi. Cenevizliler onu kabul ederek, onu müstakbel iktidar olarak desteklediler.

1376/6884, 14. İndiksiyon, 12 Ağustos

16 6884 yılı, Temmuz ayında onlar onu gizlice Şehir'e getirdiler.

1376/6885, 15. İndiksiyon, Ekim

17 Ve imparatorluğu ele geçirdikten sonra babası ve annesini hapse kapattı, ve aynı şekilde imparatorluğunu elinden alan Despot Manuel'i kardeşi Theodoros ile birlikte daha sert koşullarda hapsetti.

1373/6882, 12. İndiksiyon, 11-15 Kasım

18 Bu şartlarda, Trapezountaya [Trabzon] gelen ve burasını alamadan geri dönen kardeş Michael, Despot Dobrotic'in¹ damadı oldu.

Eylül 1376- Ağustos 1377/6885, 15. İndiksiyon

19 Ve kayınbiraderi olan Terterēs isimli biri tarafından öldürüldü

1379/6887, 2. İndiksiyon, 1 Temmuz

20 İki yıl sonra, İoannes Palaiologos ve oğulları, İmparator Manuel ve Theodoros kaçtıkları zaman Orchanēs'in [Orhan Gazi] oğlu Emir Amouratēs'in [I. Murad] yanına sığındılar. Ve kısa bir süre sonra onlar [tekrar] imparatorluğu ele geçirdiler. Ancak Andronikos, hanımı Maria, büyükbabası Kantakouzenos ve annesi Helene'yi alarak Galata'ya geldi.

1381/6889, 4. İndiksiyon, Mayıs

21 Ve kısa bir süre sonra, Kantakouzenos'un Şehir'e döndüğü bir sırada, bir barış antlaşması imzalandı.

1 Dobruca'da yerel hükümdarlardan biri olarak ilk defa 1346'da İoannes Kantakouzenos'a karşı Savoye'lu Anna'yı desteklemiş ve bozguna uğratılmıştır. Bizans vassallığını kabul etmiştir. Despot unvanını 1357 veya 1366'da aldığı düşünülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Alexander Kazhdan, "Dobrotica", ODB, c. I, s. 642; Ayrıca bkz. P. Schreiner, *Studien zu*, s. 148-151.

1392/6900, 15. İndiksiyon, 20 Temmuz (?) (sonra)

22 Fakat hanımefendi Helene rahibe oldu ve Hypomone ismini alıp, Martha'nın rahibe manastırına gitti.

1425/6933, 3. İndiksiyon, 21 Temmuz

23 Manuel Palaiologos imparatorluğun sahibi oldu. O uzun bir zaman imparator kaldı ve 105 yaşında (!) öldü. Onun tek gözülü, doğuştan zeki, Sırbistanlı Helene isimli bir hanımı ile altı oğlu vardı: İoannes, Theodoros, Konstantinos, Dragasēs, Demetrios, Thomas ve cüzzamlı Andronikos.

1415/6923, 8. İndiksiyon, 29 Mart – 2 Mayıs

24 Bu Manuel (uzun zaman önce tahrip edilen) Heksamilion'u¹ inşa etti ve bütün Morea'yı [Mora] idaresi altına aldı.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 17 Temmuz

25 Ve o daha önce Papa'nın elinde bulunan Glarentza'yı² savaş yoluyla alarak bu kenti tahrip etti.

Eylül 1394-Temmuz 1402/6903-6910, 3-10 İndiksiyon

26 O Phrangia'da [Batı'da] bulunduğu sırada, birleşmeden ziyade şu nedenden bunlar meydana geldi: Ēltarım [I. Bayezid] olarak adlandırılan Sultan Pagiazitēs [I. Bayezid] ilerleyerek, hükmettiği toprakları üzerinde yayıldı ve Konstantinopolis'i 9 yıl muhasara altına aldı; öyle ki Mouzourion³ bug-dayı 100 Aspron'a⁴ mal olsa da, yine de aranıp bulunamadı.

1 İlk defa III. yüzyılda Mora Yarımadası'nı kuzeyden gelen saldırılara karşı koruma amacıyla yapıldığı bilinen surlar, Mora Yarımadası ile Kara Yunanistan'ını Saronikos Körfezi'nden Korinthos Körfezi'ne kadar uzanarak birbirinden ayıran yarımadaanın savunmasını kolaylaştırmak amacıyla V. yüzyılda kullanılmaya başlanmış, zaman içinde tahrip olmuştur. II. Manuel Palaiologos 1415'te Mora'yı Türk akıncılarına karşı korunaklı hale getirmek için yeniden inşa ettirir. Roma mili ile "Altımil" anlamına gelen adı, Osmanlı kaynaklarında "Germe Berzahı" olarak da bilinir. Bkz. Timothy E. Gregory "Hexamilion", ODB, c. II, s. 927-28; Ayrıca bkz. J. W. Barker, "On the Chronology of the Activities of Manuil II. Paleologus in the Peloponnesus in 1415" BZ, 55 (1962), s. 39-55.

2 Glarentza: Bugünkü adı Κυλλίνη=Kyllēnē. Mora Yarımadası'nın kuzeybatısında Pyrgos şehrine bağlı bir limandır. XIV. yüzyıl boyunca Katalan Achaia Prenslığı egemenliğinde kalan kale 1460'ta Osmanlı egemenliğine girmiştir ve bugün sadece kalıntıları mevcuttur. Bkz. R. L. Wolff- H. W. Hazard, "The Later Crusades" A History of the Crusades, haz. K.M. Setton, Londra 1969, c. II, s. 249-273.

3 Mouzourion'un fiyat karşılığı bu devirlerde aşağı yukarı 100 asper (aspron) tutmaktadır. Bizans'ta resmi para ve ölçülerin değerlerine dair tablolar için bkz. Eric Schilbach, Byzantinische metrologie, Münih 1970, s. 266-272; Ayrıca bkz. The Economic History of Byzantium, From the Seventh through the Fifteenth Century, haz. Angeliki Laiou, Dumbarton Oaks Studies, Washington 2002, s. 815-878.

4 Asper, XII. yüzyıldan XVII. yüzyıla kadar Akdeniz ticaretinde sıkça kullanılmış madeni

1399/6908, 8. İndiksiyon, 10 Aralık

27 İmparator bu açıklıkla yüzleştği zaman, İmparatoriçe ile ileri gelenlerin bir bölümünü ve eşrafını alarak kilise birliği maksadıyla <değil>, daha ziyade kente yardım bulmak maksadıyla Phrangia'ya [Batı'ya] giden bir Triērēs'e bindi; kardeşi Andronikos'u (!) hükümdar olarak Şehir'de bıraktı.

1402/6910, 10. İndiksiyon, Babar-Yaz

28 Şehir'deki insanlar açıklıktan ölürken, halk kaçtı. İleri gelenlerden bazıları Şehir'in anahtarını aldılar ve Şehir'i teslim etmek için Sultan'ın [I. Bayezid] yanına Kotyaeion'a [Kütahya] doğru yola çıktılar.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz

29 Pers hükümdarı kuvvetleriyle gelerek Pagiazētēs [I. Bayezid] ile savaşa tuttu ve onu Sebasteia'da [Sivas] büyük yenilgiye uğrattı ve Pagiazitēs'i [I. Bayezid] sağ ele geçirdi ve Anadolu'yu da aldı ve onu yağmaladı, 6904 yılı, 4. İndiksiyon'da, 6 Aralık, Cuma günü.

1403/6911, 11. İndiksiyon, Haziran

30 Şehir'in anahtarını alan ileri gelenler keyifle geri döndüler. [Onlar] İmparator Manuel'e bildirdiler; [Manuel] Phrangia'dan [Batı'dan] geri döndü ve kentte imparatorluğu tekrar devraldı. Andronikos'u¹ (!) ise despot olarak Thessalonike'ye [Selanik] gönderdi. Ve orada çocuksuz öldü.

1421/6929, 14. İndiksiyon, 19 Ocak

31 <Babası henüz hayattayken imparatorluk> tacını takan Manuel oğlu İoannes'e imparatorluk tacını giydirdi, 6924 yılı, 10 İndiksiyon'da, 21 Mayıs'ta.

1408/6917, 2. İndiksiyon, 22 Eylül'den sonra

32 Andronikos öldüğünde (!), İmparator Manuel en küçük oğlu cüzzamlı Andronikos'u Thessalonike'ye [Selanik] gönderdi.

1423/6932, 2. İndiksiyon, 13 Eylül

33 Ve bu cüzzamlı, Thessalonike'yi [Selanik] 20.000 Venedik Flori'sine Venediklilere satıp, oradan ayrıldı.

paralardan biridir. Yunanca άσπρον=beyaz anlamına gelen ve gümüş madeninden yapılmış olan bu para başka medeniyetlerde de karşılığını bulmuştur. Osmanlı'da da "akçe"nin beyaz anlamı nedeniyle bu sözcükten türediği zannedilmektedir. Ayrıca Batı'da da aynı anlama gelen kullanımları görülür. Bkz. Philip Grierson "Asper", ODB, c. I, s. 211.

1 VIII. İoannes Palaiologos.

1422/6930, 15. İndiksiyon, 10 Haziran- 24 Ağustos

34 İmparator Manuel'in zamanında Mouratpeis [II. Murad] Şehir'le bir savaşa girdi ve oraya hücum etti ve hiçbir başarı sağlayamadı.

1424/6932, 2. İndiksiyon, 20 Şubat

35 Fakat anlaşma yaptılar.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart, Çarşamba

36 Sultan [II. Murad] Thessalonike'yi [Selanik] 9 yıl boyunca muhasara altına aldı ve zamanı geldiğinde, 6938 yılı, 2. İndiksiyon'da, <29> Mart, Megalos Kanonas'ın¹ Çarşamba günü sabah orayı işgal etti.

1425/6933, 3. İndiksiyon, 21 Temmuz

37 İmparator Manuel bunu, yani Thessalonike'nin [Selanik] kaderini duyduğu zaman baygınlık geçirdi ve öldü.

1430/6938, 8. İndiksiyon, Ocak

38 İmparator İoannes, Theodoros, Dragases ve Thomas'ı Despotluğu üstlenmesi için Morea'ya [Mora] gönderdi. Ve Thomas prensin kızını kendisine eş olarak aldı ve bu hükümdarlığı üstlendi.

Bilinmeyen Tarih

39 Demetrios ise Kantakouzenos Strabomites'in² kızını [eş olarak aldı.]

1441/6949, 4. İndiksiyon, Ağustos

40 Dragases, Mytilene [Midilli] hükümdarının.

1448/6956, 11. İndiksiyon, (24?) Haziran

41 Theodoros onun elindeki imparatorluğu almak için geldiğinde, Selymbria'da [Silivri] zehirlenerek öldü.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

42 Diğer kardeşler kavga ederlerken, Amouratpeis [Muradbey/II. Murad] gelip Heksamilion'u aldı ve onu yerle bir etti. Ve tekrar barış yaptılar. Demetrios, İmparator ile birlikteydi ve o Hristiyanlara ihanet etti.

1 Ortodoks Hristiyanlar'da Paskalya'dan önceki 40 günlük Oruç'un ilk dört günü ve beşinci haftanın Perşembe günü ilahilerin okunduğu dini törenin adıdır.

2 Kantakouzenos Strabomites 1417/18-1424 tarihleri arasında Tesalya'daki Lamia kentinin idarecisidir. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 583. Bu kişi hakkında en ayrıntılı bilgi için şu eserlere bkz. D. Nicol, *The Byzantine Family of Kantakouzenos (Cantacuzenus) ca. 1100-1460*, Washington 1968, s. 167; E. Trapp, *PLP*, Nr. 10987.

1437/6946, 1. İndiksiyon, 27 Kasım

43 İmparator İoannes Şehir'in yoksulluğunu gördüğünde, Papa Eugenios zamanında Phrangia'ya [İtalya] doğru yola çıktı ve 8. Sinod [Konsil] gerçekleştirildi. O 2,5 yıl orada kaldı ve o Şehir'e ihanet eden Demetrios'u da beraberinde götürmüştü.

1441/6949, 4. İndiksiyon, 16 Nisan'dan sonra

44 Onlar döndükleri vakit, eşlerini defnedilmiş buldular. Ve Demetrios annesi ve İmparatorun isteğine karşın Mesembria'da [Misivri] Asanes'in kızını aldı ve onunla evlendi. Ve ondan Helene isminde bir kız çocuğu doğdu.

Ağustos-Eylül 1449/6957-6958, 12.13. İndiksiyon

45 İmparator tarafından çağrıldıktan sonra ona erkek kardeşi Thomas ile birlikte Morea'yı [Mora] verdi. Fakat o Dragases'i hüküm sürmesi için Şehir'de alıkoydu.

1448/6957, 12. İndiksiyon, 31 Ekim

46 İmparator İoannes 6957 yılı, 9. İndiksiyon, 1 Kasım günü öldü ve İmparator Dragases imparatorluğu üstlendi. Anneleri Helene, rahibe Hyponome, hâlâ eski imparatora ait olan sarayda yaşıyordu.

1451/6959, 14. İndiksiyon, 3 Şubat

47 Mouratpeis [Muradbey/II. Murad] 6957 yılı, 9. İndiksiyon'da, 31 Ocak, Cumartesi günü öldü.

1450/6958, 13. İndiksiyon, 23 Mart

48 İmparatorun annesi, Hanımefendi Helene de öldü.

1452/6960, 15. İndiksiyon, Mart-Ağustos

49 Machoumetpeis [Mehmedbey] hükümdar oldu ve iki Neokastra'yı [Rumelihisarı] inşa etti.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

50 Ve Şehir'i kuşattı, işgal etti ve onu savaşla aldı, 6961 yılı, 1. İndiksiyon'da, 29 Mayıs, Salı günü, sabah.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

51 Morea'lı [Mora] iki kardeşin arası bozulunca, Demetrios Asanes'in tavsiyesi üzerine Sultanı kayınpeder almak ve Morea'yı [Mora] teslim etmek <istedi> ve Hristiyanlar soyu kılıçla yok oldu.

Eylül 1470 - Ağustos 1471/6979, 4. İndiksiyon

52 O [Demetrios], Adrianopolis'te [Edirne] Keşiş David ismiyle öldü.

1460/6968, 8. İndiksiyon, 28 Temmuz

53 Fakat Thomas Phrangia'ya [Batı/Korfu] kaçtı. Ve talihsiz Dragases ile birlikte Romalıların imparatorluğu ortadan kalktı. Konstantinos ve Helene kenti kurdu; Konstantinos ve Helene çöküşüne neden oldu. [Orakel] Maimi [kehaneti]¹ gerçekleştirildi.

KRONİK-23 (Gelibolu Kroniği)

I

1293/6801, 6. İndiksiyon, 30 Mart

1 6801 yılı, 30 Mart'ta Pinkernes² geldi.

Eylül 1304-Ağustos 1305/6813, 3. İndiksiyon

2 6813 yılında [Bernard] Rocafort.

Eylül 1312-Ağustos 1313/6821, 11. İndiksiyon

3 6821 yılında Chalylēs [Halil] [geldi].

II

1295/6804, 9. İndiksiyon, 25 Aralık (yaklaşık olarak)

4 6805 yılında Pinkernes kör edildi.

1304/6812, 2. İndiksiyon, Bahar

5 Ve 1<2> Anadolu boşaldı.

1307/6815, 5. İndiksiyon, yaklaşık Mayıs

6 15 ['inde] Rocafort Batı'ya geldi.

1 P. Schreiner'e göre, Kronik 7/5'te Michael Palaiologos için anlatılan P.P.P kehaneti gibi bir akrostiş ima edilmesi muhtemeldir. Bkz. P. *Kleinchroniken*, c. III, s. 52, dn. 11.

2 πινκέρνης veya bazen de επικέρνης: Kelime anlamı saki veya şarap sunan kimsedir. Liddle-Scott sözlüğüne göre Latince kökenli "pincerna" kelimesinden, A. Kazdan'a göre Eski Yunanca επικεράννυμι=şarap karıştırmak fiilinden türemiştir. Bkz. A. Kazhdan, "Pinkernes" ODB, c. III, s. 1679. Tarihsel kökenleri Antik Yunana kadar inen bu unvan, ilk önce IX. yüzyıldan itibaren imparatorun sofrasından sorumlu saray görevlisi unvanıyken, XIV. yüzyılda Bizans sarayında onore edici bir unvan olmuştur. Burada kastedilen kişi Aleksios Philanthropenos, Lidya ve Nymphaion bölgesi komutanıyken başarısız isyan girişimi sonucu 1295'te kör edilmiştir.

KRONİK-29 (Mesembria Kroniği)

Eylül 1365-Ağustos 1366/6874, 4. İndiksiyon (?)

1 6874 yılında Koundouroslar¹ Mesembria'yı [Misivri] aldı.

Eylül 1376-Ağustos 1377/6855, 15. İndiksiyon

2 6885 yılı, 15. İndiksiyon'da, Despot Michael Tristria'da öldürüldü.

1396/6905, 5. İndiksiyon, Ekim (?)

3 6905'te Türkler [Tourkoî] Mesembria'yı [Misivri] aldılar ve [ahaliyi] Tzymôn² [İrmağ] kenarına iskân ettiler.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz

4 6910 yılında Timur Paiazitēs'i [I. Bayezid] mağlup etti, Temmuz ayında.

1399/6907, 7. İndiksiyon, 2 Şubat, Pazar

5 6907 yılı, 7. İndiksiyon, 2 Şubat, Cuma günü, Varna tanrısız Tatarlar³ tarafından tutsak edildi.

1404/6912, 12. İndiksiyon, 6 Haziran-1405/6913, 13. İndiksiyon, Temmuz

6 691<2> yılı, 12. İndiksiyon, 6 Haziran'da, Salagrouzos Kalatha'yı⁴ hileyle

1 Κούντουροι<κούντουρος>: P. Schreiner, 1967'de yayınladığı eserinde bu sözcükle Mesembria'yı işgal eden Savoy Kontu Amadeo'nun askerlerinin kastedilmiş olabileceğinden veya Latin olan Amadeo için "Kont" unvanına atfen türetilmiş olma ihtimalinden söz etmektedir. Lakin, E. Zachariadou bunun hiçbir kanıtının olmadığını göstermiştir. Nitekim son yayınında bu yorumundan vazgeçmiştir. Bkz. P. Schreiner, *Studien zu*, s. 204. E. Kriaras'ın sözlüğünde, asıl anlamı kuyruğu kesik köpek ya da güdük kuyruklu şekilde verilmiştir. Ancak 3. anlam olarak etnik gruplar için kullanıldığı belirtilmiş, herhangi bir etnik grup adı verilmemiştir. E. A. Sophocles'in sözlüğünde "kısa kuyruk" anlamının dışında kaydedeğer bir bilgi verilmemekle beraber kaynaklardaki olası farklı yazımları eklenmiştir. E. Zachariadou'ya göre kelimenin başka bir anlamı da "hırsız"dır. Ancak bu konudaki en son öneri Konstatinos Minas'tan gelmiştir. Onun tahliline göre bu sözcük Kalymnos gibi bazı bölgelerde "şeytan" anlamında, Bizanslıların daimi düşmanı olan Türkler için kullanılmıştır. Bazı örnekler vermesine rağmen, K. Minas'ın Bizans metinlerinde Türklerle yönelik hakaret sözcüklerini sıraladıktan sonra bu sözcüğün de Türkler için kullanılmış olabileceğini iddia etmesi yeterli dayanaktan yoksun görünmektedir. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 249; E. Zachariadou, *Bibliokrisia* (1968), s. 440; *Επιτομή του λεξικού της μεσαιωνικής ελληνικής δημώδους γραμματείας 1100-1669*, τόμος Α-Β, Θεσσαλονίκη 2001; K. Minas, "Γλωσσικές παρατηρήσεις", s. 415-416; E. A. Sophocles, *Great Lexicon of the Roman and Byzantine Periods*, Harvard University Press, Londra-Oxford 1914.

2 Mesembria yakınlarında denize dökülen ve Bulgar kaynaklarında Çimon/Çimos olarak geçen nehir.

3 Altın Ordu Moğolları.

4 Kalatha, Varna'nın güneyinde birkaç kilometre mesafede bir kaledir. P. Schreiner'e göre Salagrouzos adından birinin bu kaleyi fethettiğine dair haberi sadece *Kısa Kronikler*'de vardır. Salagrouzos'un kim olduğu belli değildir. Doukas, 1409 yılında Süleyman Çelebi için

işgal etti¹ ve 6913 yılı, 16 Temmuz'da [kentten] çekildi.

Eylül 1409-Ocak 1410/6918, 3. İndiksiyon

7 6919 yılında Mousēs [Musa Çelebi], İmparatorun topraklarını yağmaladı ve Mesembria'yı kuşattı.

1424/6933, 3. İndiksiyon, 20 Ekim, Cuma

8 6933 yılı, 3. İndiksiyon'da, 20 Ekim, Cuma günü İmparator İoannes iki kadirgayla Asprokastron'dan [Akkerman] Mesembria'ya [Misivri] geldi.

1428/6937, 7. İndiksiyon, 28 Eylül, Salı

9 6937 yılı, 7. İndiksiyon'da, 28 Eylül, Salı günü Mesembria'nın [Misivri] en aziz Metropolit'i İakobos vefat etti.

1437/6946, 1. İndiksiyon, 27 Kasım-1440/6948, 3. İndiksiyon, 31 Ocak

10 6946 yılı, 1. İndiksiyon'da, 28 Kasım'da İmparator İoannes, Patrik İoseph ve kardeşi Despot Demetrios ile birlikte Phrangia'ya [İtalya] Sinod [Kon-sil] için yola çıktı. Ve 6948 yılı, 3. İndiksiyon'da, 2 Şubat'ta Şehir'e geldiler.

1442/6950, 5. İndiksiyon, 23 Nisan-6 Ağustos

11 6950 yılı, 5. İndiksiyon'da, 23 Nisan'da Türkler Despot Demetrios'un yardımıyla Şehir'i yağmaladılar. Ve aynı yıl, 6 Ağustos'ta tekrar geri gelerek, tarla ve üzüm bağlarını tahrip ettiler.

1442/6950, 5. İndiksiyon, 23 Nisan, Pazartesi

12 Aynı yıl, aynı İndiksiyon ve ayda, <23>'ünde, Pazartesi günü, İmparator kızı Hanımefendi Helenē doğdu.

1444/6953, 8. İndiksiyon, 10 Kasım

13 6953 yılı, 8. İndiksiyon'da, 10 Kasım'da, Türkler Macar Hunyadi'nin komutasındaki Vlah ve Macar birlikleriyle savaşa tutuştular. Türklerden çok sayıda ve Macarlardan daha az [sayıda] nüfus yere serildi. Karanlık çöküp, gece bastırmadan, Türklerden kimse evine dönmedi; daha sonra ordular

Lapseki'de (Lampsakos) bir burç inşa eden Cenevizli Salgruzo de Negro adında birinden bahsetmiştir. Ancak bu ikisinin aynı kişi olup olmadığı tespit edilememiştir. Bu konuda daha geniş bilgi için bkz. P. Schreiner, *Studien zu*, s. 160-161.

1 Burada kullanılan ἐκλεψεν<κλέπω fiilininin anlamı konusunda E. Zachariadou'nun önerisini kullanmayı uygun gördük. P. Schreiner'in, bu fiili "yağmaladı" olarak tercüme ettiği eserinden sonra, E. Zachariadou bir eleştiri yazısında bunun anlamı tam karşılamadığını, yerine "hileyle işgal etti" tercümesinin daha doğru olacağını önermiştir. P. Schreiner, E. Zachariadou'nun bu gözlemini dikkate almasına rağmen tercih etmemiştir. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 394, dn. 45; P. Schreiner, *Studien zu*, s. 204; krş. E. Zachariadou, *Bibliokrisia* (1968), s. 430.

birbirinden ayrıldılar ve Emir [II. Murad], Adrianopolis'e, [Edirne] Macarlar Macaristan'a ve Vlahlar [Eflâklar], Vlachia'ya [Eflâk]¹ geri döndüler. Muharebe Varna'da gerçekleşti.

1442/6951, 6. İndiksiyon, 2 Eylül, Pazar

14 6951 yılı, 6. İndiksiyon'da, 2 Eylül, Pazar günü, Vlahlar, Macarlarla birlikte, Vlachia'da Türkleri mağlûp ettiler. 28 bin Türk öldürüldü.

1443/6951, 6. İndiksiyon, Haziran (?)

15 İmparator'un barış anlaşması Haziran ayında oldu.

1448/6957, 12. İndiksiyon, 17-19 Ekim

16 6957 yılında, Türkler bir kez daha Hunyadi'nin komutası altında bulunan Macarlarla savaşa tutuştular. 12. İndiksiyon'da, Kasım ayında her iki taraf da bir bozguna uğradı ve birbirlerinden ayrıldılar.

KRONİK-32 (Argos ve Nauplion Kronikleri)

920/6428, 8. İndiksiyon, 9 Temmuz (?)

1 <Argos ve Nauplion'un> ilk piskoposu Petros idi. Makedon dindar İmparator zamanında, 1. ve 2. kutsal Ekümenik² Sinod, Patrik Photios'un zamanında, 6365 yılında, †pederler 83†, genç Aziz Theodosios'u atadı.

Eylül 1082-Mayıs 1083/6591, 6. İndiksiyon

2 659<1> yılında Aleksios tarafından Eustratios zamanında Lakedaimon'a metropolit atandı.

1143/6652, 7. İndiksiyon, Ekim

3 (L) 6652'de yani 1144'te, Manuel Komnenos'un hükümdarlığı sırasında, Nikolaos Mouzalon'un patrikliği zamanında, Nauplion'un ve Argos'un en aziz piskoposu, Leon, Nea Mone'yi³ inşa etti.

1 Eflâklar ve Eflâk ülkesi. Ulahlar olarak da bilinir.

2 Ekümenik (Evrensel) Sinod veya Konsil, resmi olarak dünyada Ortodoks kilisesinin temsilcilerinin toplandığı, kilisenin resmi doktrini, işleyişi, disiplini, kuralları ve hiyerarşisiyle ilgili kararlar alan meclistir. İlki 326 yılında İznik'te (Nikaia) toplanan bu Konsil, 381'deki İstanbul ve 451'de Kadıköy'de toplanan 2. ve 4. Konsil kararlarından sonra İstanbul Patriği Doğu'nun Ekümenik Patriği olmuştur. Bkz. Aristeides Papadakis, Anthony Cutler "Councils" ODB, c. I, s. 540-43.

3 Bugün Yunanistan'ın Argos şehrinde Nea Mone adıyla bir manastır tespit edilebilmiş değildir. Bu nedenle manastır hakkında kronik notumuz dışında bilgi yoktur. P. Schreiner bu notta bahsi geçen şahısların karıştırıldığını düşünmektedir. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 168-169. Ayrıca, bu manastır aynı adla Sakız (Chios) Adası'nda bulunan manastır ile karıştırılmamalıdır.

(S) Leon Nea Mone Manastırı'nı inşa etti, Manuel Komnenos hükümdarlığı zamanında, 6652 yılında.

Eylül 1165–Ağustos 1166/6674, 14. İndiksiyon

4 (L) 6674'te yani 1166'da, adı geçen Manuel'in imparatorluğundan 22 yıl sonra ve onun patriğinin zamanında imparatorluk emirleri ve fermanlarıyla, kâtibi Konstantinos Melissenos tarafından Nauplion ve Argos'un en kutsal piskoposluk idaresi azizler azizi Niketas'a verildi.

(S) Niketas ise aynı imparatorun fermanlarıyla Nauplion ve Argos'un en kutsal piskoposluğunun mazbatasını [praktikon'u] aldı, 6674 yılında.

1187/6696, 6. İndiksiyon, 2 Ekim

5 6695 yılında, 1187'de, İsaakios <Angelos'un> hükümdarlığı sırasında Sarazenler [Sarakēnoi/Araplar] Despot İsa'nın kutsal mezarını aldılar.

Eylül 1188–Şubat 1189/6697, 7. İndiksiyon

6 (L) 6697 yılında yani 1189'da İsaakios Angelos'un hükümdarlığının dördüncü yılında, Niketas Mountanes'in patrikliği sırasında, Nauplion ve Argos'un en aziz piskoposu İoannes, 88. derece metropolitliğe yükseltildi ve onurlandırıldı. 6860 yılında, Palaiologosların Andronikos hükümdarlığı sırasında, 163 yıl sonra, 107. dereceye indirildi. Daha sonraki yıllarda Argos piskoposu 90. dereceye yükseltildi, kendisinin kilisenin [tuttuğu] resmi kayıtlarından anlaşıldığı üzere.

(S) Ve bizim, Nauplion ve Argos'un metropoliti İoannes yükseltildi, İsaakios Angelos zamanında, 6697'de.

(C) Argos 6597 (!) yılında metropolitlik oldu. 88. derece metropolitliğe yükseltilen Metropolit İoannes idi.

(C) Daha sonra 107. [derece] oldu.

1185/6694, 4. İndiksiyon, yaklaşık 12 Eylül–1195/6703, 13. İndiksiyon, Nisan

7 Dindar İmparator olan İsaakios Angelos 8 yıl ve ** ay boyunca yaşadı. Azizler azizi Patrik Basileios Kamateros'u kovarak, <sakelarios> Niketas'ı bu makama yükseltti. Sonra bunu kovduktan ve aforoz ettikten sonra, Theotokites Leontas'ı yükseltti. Ve onu suçlayarak tahta Hierosolymon Dositheos makama oturtuldu, ve o da makamdan indirilerek, rahip Ksifilinos patrik oldu.

1204/6712, 7. İndiksiyon, 12 Nisan

8 6712'de, yani 1204'te, Aleksios Doukas Mourtzouphlos'un hükümdarlığı sırasında, ki o 2 ay 10 gün hükümdarlık yaptı, İoannes Kamateros'un

patrikliğinde, Latinler Şehir'i aldılar. Öte yandan Theodosios¹ (!) Laskaris Anadolu'da 19 yıl hükümdarlık yaptı, Patrik Autoreianos ise *** de.

1261/6769, 4. İndiksiyon, 25 Temmuz

9 6769 yılında, yani 1259'da, Manuel² (!) Palaiologos Komnenos hükmediyordu. Onun hükümdarlığının altıncı yılında yani 6772 yılında, 1264'te, Latinleri Şehir'den attı ve onu aldı. Ve onlar Şehir'e 60 yıl hükmetti.

Eylül 1262-Ağustos 1263/6771, 6. İndiksiyon

10 Aziz Andreas'ın kutsal İncil'i, şimdi ona sahip olan Nauplion kentine, muganni Demetrios Charbures tarafından 6771 yılında sunuldu.

1272/6781, 1. İndiksiyon, 8. Kasım

11 6781 yılında ise, 12<72> de, onun imparatorluğunun 4. ve 10. yılında onun oğlu İmparator Andronikos'a, Patrik İoseph tarafından taç giydirildi. Manuel (!) 24 yıl hükümdarlık yaparken, Andronikos 49 yıl hükümdarlık yaptı.

1301/6809, 14. İndiksiyon, Haziran

12 680<9>'da, 14. İndiksiyon'da, Monembasia metropolitlik oldu.

Eylül 1303-Ağustos 1304/6812, 2. İndiksiyon

13 Ve 6812 yılında, 1303, Andronikos Doukas Komnenos Palaiologos'un hükümdarlığı zamanında ***

1281/6790, 10. İndiksiyon, 18 Kasım (?)

14 Onun hükümdarlığının 31. yılında Papa Nikolaos İmparatoru aforoz etti.

1332/6840, 15. İndiksiyon, 12 Şubat, Çarşamba

15 6840 yılında, 1332'de, dindar İmparator Andronikos Palaiologos öldü. Onun ölümünden birkaç gün önce, <1>2 Şubat, Çarşamba günü, <Kırk Şehitler kilisesiyle birlikte> bulunan sütun yıkıldı. Ve ** yıl önce üzerinde 'Nika' denen haç vardı, yani o çarmıhın kutsal parçasındandı, ki daha önce düşmüştü. Onun ardından Michael Palaiologos yaşamının 10 yıl, 4 ay, 10 gününde imparatorluk yaptı.

Eylül 1331-Ağustos 1332/6840, 15. İndiksiyon

16 6840³, bu 4 yılda, 1332'de, Nauplion ve Argos'un hükümdarı, Frantzozos,⁴

1 I. Theodoros Laskaris.

2 VIII. Michael Palaiologos.

3 Asıl metinde Latin harfleriyle yazılmış.

4 Gautier II de Brienne. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 239.

Rane *** Nauplion'un Archimandrites'i yaptı.

Eylül 1350–Ağustos 1351/6859, 4. İndiksiyon

17 Ve benzer şekilde 1351'de, 6<859> yılında, Papaz Manuel Kamateros'u baş-papaz yaptı.

1341/6849, 9. İndiksiyon, 14 Haziran

18 6850 yılında Andronikos 24 yıl ve 3 ay hükümdardı.

Bilinmeyen Tarih

19 6860 yılında, 1322'de, Palaiologoslar'ın ikinci Andronikos'u Argos'u 88. dereceden 107'ye indirdi, ve sonra burada tekrar 90. dereceyle onurlandırıldı.

Eylül 1365–Ağustos 1366/6874, 4. İndiksiyon

20 6874 yılında İoannes Palaiologos † <41 yıl>, 1 ay † hükümdardı.

1390/6898, 13. İndiksiyon, 8 Temmuz–1395/6903, 3. İndiksiyon, 15 Mart

21 6891 yılında, Korinthos'ta¹ <ve> bu bölgede Latinlerin metropoliti, Fra Stephanos de Pistoias² adında biriydi.

Eylül 1384–Ağustos 1385/6893, 8. İndiksiyon

22 6893'te, 1385'te Aziz Markos'un hükümdarlığı [Venedik] Korfu Adası'nı aldı.

1388/6896, 11. İndiksiyon, 6 Ağustos

23 6896 yılı, 6 Ağustos'ta, Argos ve Nauplion'nun hükümdarı, Miser³ Pieros Kornaros öldü. Nauplion metropolitliğine defnedildi.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 2 Nisan

24 6897 yılında, 1389, 2 Nisanda, görkemli hükümdarlık [Venedik] Nauplion <ve> onun bölgesini teslim aldı.

1 Osmanlı kaynaklarında Korinthos adından bozulmuş şekliyle Gördüs/Gördös olarak bilinen antik Korinthos şehrinin etrafında gelişen şehir; XIX. yüzyılda deprem nedeniyle yeri değişmiştir. Bugün Atina'nın 78 km güneybatısında antik Korinthos şehrinin kalıntılarına yakındır. Heksamilion surlarını kapsayan sınırları zaman içinde idari değişikliklerle genişlemiştir. Mora Yarımadası ile Yunanistan anakarasını bağlayan Korinthos kıstağında yer alan şehir, kıstakta 1893'te tamamlanan su kanalıyla birlikte doğudaki Saronikos Körfezi ile Korinthos Körfezi'ni bağlayan stratejik mevki nedeniyle önem kazanmıştır.

2 Stefanus Governus ya da Gabernus adında biri olduğu sanılmaktadır. "Poistoias" sözcüğünün ne anlama geldiği ise bilinmemektedir. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, II, s. 341-342.

3 Yunanca μισέρ olarak *Kısa Kronikler*'de sıklıkla rastladığımız bu terim, İtalyanca'dan geçmiştir ve "Bay" anlamına gelir. Bugün İngilizce'de de Mister olarak kullanılır.

Eylül 1387-Ağustos 1388/6896, 11. İndiksiyon

25 6896 yılında, 1388'de, Paulos Spata'dan sonra Naupaktos (İnebahtı/Le-panto) hükümdarlığını aldı.

1382/6891, 6. İndiksiyon, Aralık

26 6896'da, yani 1388'de Porphyrogennetos Despot Theodoros Palaiologos Morea'ya [Mora] geldi.

Aralık 1388-Ocak 1389/6897, 12. İndiksiyon

27 Ve 6<897 yılında, 20 Eylül'de, [Theodoros Palaiologos] Argos kalesini aldı. Ve Argos'u almadan önce Nauplion sakinleriyle Nauplion'u ona teslim etmeleri için savaştı.

Eylül 1391-Ağustos 1392/6900, 15. İndiksiyon

28 6900 yılında, yani 1392'de, Theodoros Palaiologos, Tanrı'nın yardımıyla dindar despot Porphyrogennetos, isteyenler özgür Monembasialılar gibi Monembasia'da ikamet etsin diye talimat verdi; bazı bölgeler hariç: Batika Tsakonia, Esopos [Asopos], Helos, Hierakion, Apiden, Seraphon, Tsitsi-non, Reontos, Prastos, Kastanitsa ve Hagios Leonidion.

Despottan önce Argos ve Nauplion'un hükümdarı, Franzose, bütün Tsakonia'yı yönetiyordu, *** adıyla, ve despottan sonra Tsakonia'yı Aziz Markos yönetiyordu.

1394/6902, 2. İndiksiyon, 27 Mayıs

29 1394'te Morea [Mora] despotu bizim hükümdarımızla [Venedikliler] anlaşma yaptı ve despot bizim hükümdarımıza Argos'u ve Thermisi'yi verdi, ve hükümdarımız despota Megara ve Mylopotamon kulesini verdi.

1397/6905, 5. İndiksiyon, 2 Haziran

30 69[0]5 yılında, 1397'de, 6. İndiksiyonda, Emir karadan geldi ve ilk defa Argos'u aldı ve onu tamamen yok etti. Ve bu tarihte Nauplion'da Doukas Epikernes¹ bulunuyordu.

Eylül 1405-Ağustos 1406/6914, 14. İndiksiyon

31 6914 yılında, 1406'da, yüce podestas ve Argos ve Nauplion'un kaptanı Oktavios Bonos,² Papaz İoannes Katelos'u Nauplion'un başpapazı yaptı.

1407/6915, 15. İndiksiyon, (24?) Haziran

32 6915 yılında, 1407 <'de> Manuel Palaiologos imparator oldu. İmparator-

1 Epikernes Dukas. Nauplion'un idarecisi. 1393/94 yıllarında ayrıca Tesalya'daki Pharsalos (Farsala) ve Domokos hükümdarıdır. Bkz. E. Trapp, *PLP*, No. 6090.

2 Ottaviano Bon.

lukta 19 yıl yaşadıktan sonra 6933 yılında vefat etti.

1415/6923, 8. İndiksiyon, 29 Mart-Mayıs

33 6923'te, yani 1415'te, İmparator Manuel Palaiologos geldi ve Heksamilion'u inşa etti.

Eylül 1414-Ağustos 1415/6923, 8. İndiksiyon

34 Aynı yılda, 1415'te, Argos ve Nauplion'un en yücesi podestas ve kaptan Thomas Minotos,¹ Papaz Nikolaos Pigases'i ikinci başpapaz yaptı.

1420/6929, 14. İndiksiyon, 17 Aralık, Salı

35 6929 yılının, Çarşamba günü, 17 Aralık'ta, Nauplion'da gökgürültüleri ve şimşeklerin eşliğinde aşırı yağmur, korkunç bir kış oldu. Ve Hagios Andreas'ın [kilisesinin] narteksi yıkıldı ve kilisenin ana kapıları açıldı ve abideler yarıldı ve çan düştü ve duvarlarda ve kapılarda sanki kılıçtan işaretler oldu.

1421/6929, 14. İndiksiyon, 21 Ocak, Salı

36 (L) Ve 1421'de, Manuel Palaiologos'un hükümdarlığı zamanında, Latinlerin piskoposu, Nani Secundo, Nauplion ve Argos'un piskoposu, Aziz Petros'un kutsal kemiklerini, Argos'tan Nauplion piskoposluğuna taşıdı. Yani 6929 yılında.

(CP) 6929 yılı, 14. İndiksiyon'da, 21 Ocak, Salı günü, Manuel Palaiologos'un hükümdarlığı zamanında Latinlerin piskoposu, Nani Secundo Nauplion ve Argos'un piskoposu, Aziz Petros'un kutsal kemiklerini, Argos'tan Nauplion piskoposluğuna taşıdı. Daha sonra orada bulunanlar karar verdiler, kutsal mezarı açtıklarında bölgede deprem oldu ve çok fazla güzel koku çıktı ve etrafı ve havayı doldurdu. Ve mezar ışık dolmuştu ve kemikler kutsallığıyla uzanıyordu. Ve bazı inançları sakat olanlar pek çok şifa buldular.

1423/6931, 1. İndiksiyon, 22 Mayıs

37 6931 yılında, 1423'te, Türk Tourachampeēs [Turahan Bey] geldi ve Heksamilion'u yıktı.

1425/6933, 3. İndiksiyon, 21 Temmuz

38 6933 yılında, 1425'te, İmparator Manuel Palaiologos öldü, ve onun oğlu İoannes İmparator oldu, ki o 24 yıl imparatorluk yaptı.

Eylül 1426-Ağustos 1427/6935, 5. İndiksiyon

39 6935'te Türkler Nauplion'a akın yaptılar.

1 Minotto Tommaso.

1428/6937, 7. İndiksiyon, Ekim (?)

40 6936'da İmparator Palaiologos üç kardeşiyle birlikte Korinthos'a geldi.

Eylül 1428–Ağustos 1429/6937, 7. İndiksiyon

41 6937'de, yani <14> 29'da Tanrı İsa'ya(?) inançlı Romalıların İmparator ve Autokrator'u¹ İoannes Palaiologos, ferman yoluyla Monembasia metropolitliğine ve piskoposluk olan Zemena, Reontos, Maines ve Methone [Modon] ve Korone [Koron] için onları aldığı zaman atama yaptı.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

42 6938 yılında, 1430'da, Amouratmpeës [Muradbey/II. Murad] Venediklilerden Thessalonike'yi aldı.

1430/6938, 8. İndiksiyon, Temmuz (?)

43 Ve aynı yılda, Temmuz ayında, Despot Konstantinos Patra kalesini açlık sebebiyle aldı.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 17 Temmuz

44 İkinci yılda, 1431'de, Katalanlar Glarentza'yı aldılar, ve Despot Konstantinos burayı bedelini ödeyerek aldı ve onu yıktı.

1443/6952, 7. İndiksiyon, Aralık

45 6932 yılında, 1424'te, Despot Konstantinos Palaiologos geldi ve Morea'yı [Mora] aldı ve Heksamilion'u inşa etti. Ve Theodoros, onun kardeşi, Morea'nın [Mora] Porphyrogennetos despotu imparator olmak amacıyla Şehir'e girdi ve amacında başarısız oldu. Çünkü onun kardeşi İoannes hükümdardı.

1439/6947, 2. İndiksiyon, 6 Temmuz

46 6947 yılında, 1439'da, en dindar İmparator İoannes Palaiologos, onun patriği İoseph ile birlikte iken, Floransa'da sekizinci Sinod'u gerçekleştirdiler ve Latinlerle birleştiler.

Eylül 1459–Ağustos 1460/6968, 8. İndiksiyon (?)

47 6968' yılında, 1461'de, en yüce Vintzilaos da Ripas ilk başpapazının kardeşi Papaz Demetrios Pigases'i Nauplion'un üçüncü başpapazı yaptı.

1 "İmparator" anlamına gelen Yunanca αὐτοκράτωρ=autokrator sözcüğü Kısa Kronikler'de nadiren kullanılmıştır. Genellikle Βασιλεὺς sözcüğü kullanılmaktadır. Bu nedenle autokrator sözcüğünü olduğu gibi bırakarak ikincisini "imparator" olarak çevirmeyi uygun gördük.

KRONİK-33 (1423 yılı Kroniği)

I

1187/6696, 6. İndiksiyon, 2 Ekim

- 1 (D) 6695 yılında Sarazenler [Sarakēnoi/Araplar] İsa'nın kabrini aldılar.
(CP) 6695 yılında Sarazenler [Sarakēnoi /Araplar] Despot İsa'nın kutsal kabrini aldılar.

1204/6712, 7. İndiksiyon, 12 Nisan

- 2 (D) 6711 yılında Franklar [Latinler] Konstantinopolis'i aldılar.
(CP) 6711 yılında Franklar [Latinler] Konstantinopolis'i aldılar.

1261/6769, 4. İndiksiyon, 25 Temmuz

- 3 (D) 6768 yılında Andronikos (!) Palaiologos orasını [Konstantinopolis] Franklardan [Latinlerden] tekrar geri aldı.
(CP) 6768 yılında Andronikos (!) Palaiologos orasını [Konstantinopolis] Franklardan [Latinlerden] geri aldı.

1259/6768, 3. İndiksiyon, Güz

- 4 (D) 6769 yılında Pelagonia Prensi Romalılar tarafından yakalandı.

1320/6829, 4. İndiksiyon, Eylül

- 5 (D) 6829 yılında Andronikos Asanes, Morea [Mora] ordusunu Amyklin'de 36 bin kişi hesapladı, bu sırada şu kaleleri fethettiler: Akova, Karytaina ve Hagios Georgios.

Eylül 1347 – Ağustos 1348/6856, 1. İndiksiyon

- 6 Dokuz veba salgını oldu: İlk büyük [salgın] 68<5>6 yılı, ikincisi 6871 yılı, üçüncüsü 6882 yılı, dördüncüsü 6890 yılı, beşincisi 6899 yılı, altıncısı 6907 yılı, yedincisi 6918 yılı, sekizincisi 6916 yılı, dokuzuncusu Arnavutların Tabia'ya¹ geldiği tarih olan 6939 yılında meydana geldi.

1 Turahan Bey'in seferine konu olan Leontari, Gardiki (bugün Anavyto) Tabia (bugün Davia) yerleşimleri bugünkü Tripolis'in kuzeybatısı, Mistra'nın güneybatısını kapsayan Arcadia bölgesindedir. Tabia (Davia), Tripolis'in 10 km kuzeybatısındadır. Turahan Bey'in bu seferi ve şehirler hakkında daha geniş bilgi için Kenneth M. Setton, *Papacy and the Levant, The Fifteenth Century*, c. II, Philadelphia: The American Philosophical Society, 1978, s. 38 ve dn. 118. Mora üzerine araştırmalarıyla tanınan Diana Wright'ın, bu seferin güzergâhı ve lokalizasyon üzerine yazıları için bkz. Diana Wright, <http://surprisedbytime.blogspot.com/2009/10/when-turks-came-to-davia.html>. (3 Şubat 2012).

(CP) 6856 yılında büyük bir veba salgını oldu.

1349/6858, 3. İndiksiyon, 25 Ekim

7 (D) 6857 yılında Despot Kantakouzenos Morea'ya [Mora] geldi.

(CP) Ve ertesi yıl, 6857 yılı, 25 Ekim'de, Despot Kantakouzenos Morea'ya [Mora] geldi.

Eylül 1362 - Ağustos 1363/6871, 1. İndiksiyon

8 (CP) 6871 yılında ikinci veba salgını meydana geldi.

Eylül 1373-Ağustos 1374/6882, 12. İndiksiyon

9 (CP) 6882 yılında üçüncü veba salgını meydana geldi

1380/6888, 3. İndiksiyon, 25 Mart

10 (D) 6888 yılında Kyrion Paskalya oldu.

(CP) 6888 yılında Kyrion Paskalya oldu.

1380/6888, 3. İndiksiyon, 10 Nisan

11 (D) 10 Nisan 6888 yılında Despot Kantakouzenos öldü.

(CP) Despot Kantakouzenos da öldü.

Eylül 1381-Ağustos 1382/6890, 5. İndiksiyon

12 (CP) 6890 yılında dördüncü veba salgını meydana geldi.

1382/6891, 6. İndiksiyon, Aralık yaklaşık olarak

13 (D) 6891 yılında Porphyrogennetos Despot Morea'ya [Mora] geldi.

(CP) 6896 yılında Porphyrogennetos Despot Palaiologos Morea'ya [Mora] geldi.

1387/6896, 11. İndiksiyon, Eylül

14 (D) Branezēs [Evrenos] 6896 yılında geldi ve Morea'yı dolaştı.

(CP) 6896 yılında Despot'un isteği üzerine Branezēs [Evrenos Bey] geldi ve Morea'yı [Mora] dolaştı.

Eylül 1390-Ağustos 1391/6899, 14. İndiksiyon

15 (CP) 6899 yılında beşinci veba salgını meydana geldi.

25 Eylül 1394-21 Şubat 1395/6903, 3. İndiksiyon (?)

16 (D) Despot 6903 yılında Korinthos yakınlarında Branezēs [Evrenos Bey] tarafından bozguna uğratıldı.

1395/6903, 3. İndiksiyon, 21 Şubat

17 (D) Aynı yıl Branezēs [Evrenos Bey] Lakedaimon'a geldi ve orada 15

gün kaldı. Daha sonra yeniden Leontari'ye geldi ve Prens'le buluştu ve Tyrinēs¹'in Pazar günü Romalılardan Akova'yı aldı.

(CP) Aynı yıl Branezēs [Evrenos Bey] Lakedaimon'a geldi ve Leontari'de Prens'le birleştiler ve onlar yola çıktılar ve Tyrinēs'in Pazar günü Akova'yı aldılar.

1395/6903, 3. İndiksiyon, 4 Haziran

18 (D) Aynı yıl Raul Demetrios Palaiologos, Romalılar ve Arnavutlar [dan oluşan] kendi özel ordusuyla birlikte Prens'i [Pierre de Saint-Superain] yakaladı. 4 Haziran'da.

(CP) Aynı yıl Demetrios Rhales ordusu ve Arnavutlarla birlikte Leontari'den geldi ve Prens'i [Pierre de Saint-Superain] 4 Haziran'da yakaladı, ve [o] Aralık ayında [fidyeyle özgürlüğünü] satın aldı.

1397/6905, 5. İndiksiyon, 2 Haziran, Cumartesi

19 (D) Diagoumpasias [Yakup Paşa] geldi ve Argos'u aldı, Cumartesi günü, 2 Haziran'da.

(CP) 6905 yılı, 5. İndiksiyon'da, Giagoupasas [Yakup Paşa] ve Tamourpasēs [Timurtaş Paşa] altı yedi bin kişilik bir Türk ordusuyla 2 Haziran, Cumartesi günü, Argos'a yürüdü ve Pazar günü saat 2'de orayı aldı ve halkı tutsak aldı.

1397/6905, 5. İndiksiyon, 21 Haziran

20 (D) Ve ayın 21'inde o [Yakup Paşa] Leontari'ye geldi ve 2 Temmuz'da muharebeye girişti fakat [kenti] alamadı.

(CP) Ve aynı ayın 21'inde o [Yakup Paşa] Leontari'ye geldi ve savaştılar. Ve aynı tarihte Doukas Epikernes Nauplion'da bulunuyordu.

Eylül 1398-Ağustos 1399/6907, 7. İndiksiyon

21 (CP) 6907 yılında altıncı veba salgını meydana geldi.

1407/6915, 15. İndiksiyon, (24?) Haziran

22 (D) 6956 yılında Porphyrogennetos Despot Şehir'e doğru ilerlerken öldü, ve Selymbria'da [Silivri] hayatı son buldu, 24 Haziran'da.

(CP) Ve Porphyrogennetos Despot öldü, 24 Haziran, 6915 yılında.

1404/6912, 12 İndiksiyon, Haziran

23 (CP) 6912'de aynı Porphyrogeninetos Despot, Korinthos ve buna bağlı müstahkem mevkilleri Rodos Şövalyeleri'nin elinden aldı, 14 Haziran'da.

1 Bu sözcüğün anlamı bilinmiyor.

1407/6916, 1. İndiksiyon, yaklaşık Kasım

24 (D) 6916 yılında İmparator Manuel Korinthos'a geldi.

(CP) 6916 yılında İmparator Manuel Palaiologos Korinthos'a geldi.

Eylül 1409–Ağustos 1410/6918, 3. İndiksiyon

25 (CP) 6918 yılında yedinci veba salgını meydana geldi. Aynı yıl Megas Douks Manuel öldü.

1415/6923, 8. İndiksiyon, 29 Mart–2 Mayıs

26 (D) 6923 yılında İmparator Manuel Heksamilion'u inşa etmeye başladı.

(CP) 6923 yılında İmparator Manuel Palaiologos <30 Mart, Büyük Cumartesi günü¹> geldi ve Mayıs ayında Heksamilion'u inşa etti.

1415/6923, 8. İndiksiyon, 15 Temmuz

27 (D) Ve [o] Morealı [Mora] arhontları yakaladı, 15 Temmuz'da.

(CP) Ve [30 Mart'ta, Büyük Cumartesi günü] Morealı [Mora] arhontları yakaladı.

Eylül 1417–Ağustos 1418/6926, 11. İndiksiyon

28 (CP) Ve 6926 yılında sekizinci veba salgını meydana geldi. O tarihte Navarinolular [Navarin] da Tabia'ya geldiler.

1422/6930, 15. İndiksiyon, 13 Nisan

29 (D) 6930 yılında büyük bir deprem oldu ve bütün Morea'da [Mora] bir veba salgını başladı.

(CP) 6930 yılı, Paskalya öncesindeki haftanın ikinci gününde büyük bir deprem meydana geldi ve hemen sonra Morea'da [Mora] yer yer büyük felaket, veba başladı.

1420/6929, 14. İndiksiyon, 17 Aralık

30 (CP) 6929 yılında, Çarşamba günü, 17 Aralık'ta, çok sert bir kış oldu; Nauplion üzerine korkutucu bir fırtına, bol yağmur ve aralıksız gökgürültüsü ve şimşek geldi. Ve Aziz Andreas kilisesinin narteksi yıkıldı ve kilisenin kapıları açıldı ve mezarlar açıldı ve çan kulesi devrildi ve duvarlar ile kapılarda kılıçla yapılmış gibi işaretler oluştu.

1421/6929, 14. İndiksiyon, 21 Ocak

31 (CP) 6929 yılın, 14. İndiksiyon'da, 21 Ocak'ta, Salı günü, Manuel Palaiologos'un imparatorluğu döneminde, Latinlerin piskoposu Nani Secundo, eski Nauplion ve Argos piskoposu Aziz Petros'un kutsal kemiklerini

1 Paskalya bayramından bir gün önceki cumartesi.

nakletti. Orada bulunan kimseler mezar açıldığı sırada bu yerde bir deprem meydana geldiğini ve yeri göğü dolduran güzel bir kokunun yayıldığını söylerler. Ve mezarın ışıkla ve nurani eserlerle dolu olduğu da rivayet edilmektedir. Bazı dindarlar onlara dokunmuş ve bu sayede pek çok şifa bulmuşlardır.

1394/6902, 2. İndiksiyon, 27 Mayıs

32 (CP) 394 yılında Morea Despotu hükümdarımız ile anlaşma yoluyla müttefikliğe vardı ve Despot hükümdarımıza Argos ve Thermision'u verdi. Hükümdarımız ise Despot'a Megara'yı ve Mylopotamon kulesini verdi.

Eylül 1188–Şubat 1189/6697, 7. İndiksiyon

33 (CP) Argos 6597 yılında metropolitlik oldu. İoannes onu 88. kademeye terfi ettirdi. Daha sonradan söz konusu metropolitlik 107. kademeye geriledi.

1423/6931, 1. İndiksiyon, 22 Mayıs

34 (D) 6931 yılında Tourachambeis [**Turahan Bey**] geldi ve 22 Mayıs'ta Heksamilion'u tahrir etti.

(CP) 6931 yılında, 22 Mayıs'ta, Türk Tourachanēs [**Turahan Bey**] bir orduyla birlikte Heksamilion'a geldi ve orayı aldı ve yakıp yıktı.

1423/6931, 1. İndiksiyon, 5 Haziran

35 (D) [**Turahan Bey**] daha sonra Lakedaimon'a ve tekrar Leontari'ye, sonra Gardiki'ye ve Arnavutları kestiği Tabia'ya geldi.

(CP) [**Turahan Bey**] daha sonra Lakedaimon'a, ardından Leontari'ye, ardından Gardiki'ye, ardından Tabia'ya geldi ve orada Arnavutları kesti, 5 Haziran'da.

Eylül 1422–Ağustos 1423/6931, 1. İndiksiyon

36 (CP) 6939 yılında dokuzuncu veba salgını meydana geldi.

Eylül 1440–Ağustos 1441/6949, 4. İndiksiyon

37 (CP) 6949 yılında onuncu veba salgını meydana geldi.

II

(D)

1440/6948, 3. İndiksiyon, 31 Ocak

38 6948 yılında İmparator İoannes Franklarla kiliseleri birleştirmek üzere Floransa'dan geri döndü; fakat başarılı olamadı.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

39 6955 yılında dindar Konstantinos ile dindar Despot Thomas'ın hükümdarlığı döneminde Amouratpeis [Muradbey/II. Murad] Heksamilion'u tamamıyla tahrip etti.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

40 6961 yılı, 29 Mayıs, Salı günü, Mechemetbeis [II. Mehmed] Konstantinopolis'i aldı.

1453/6962, 2. İndiksiyon, Güz-1454/6963, 3. İndiksiyon, Ekim

41 Aynı yıl Moralı Arnavutlar iki yıl [süren] bir ayaklanma başlattılar.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz, Perşembe

42 6969 yılında, Türkler Euripos'u [Eğriboz] kılıçla aldılar, 8 Temmuz, Pazar-tesi günü.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak

43 6987 yılında, Büyük Hükümdar Mechemetbeis [II. Mehmed] Franklarla bir barış antlaşması yaptı.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

44 7007 yılı, 29 Ağustos'ta, Türkler Naupaktos'u [İnebahtı/Lepanto] aldılar.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

45 7008 yılında bunlar [Türkler] Methone [Modon] ve Korone'yi [Koron] aldılar, 9 Ağustos'ta.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 15 Ağustos

46 Aynı yıl, Kolokos dağında Bostitsa'nın¹ üst kısmındaki Büyük Taksiarchos'un yani yaşlı azizin manastırı ateşe verildi, 15 Ağustos'ta.

1531/7039, 4. İndiksiyon, 15 Mart, Çarşamba

47 7039 yılı, 15 Mart, Perşembe günü, dindar efendimiz, yukarıda ismi zikre-dilen manastırın kurucusu İoannes Tsernotas, Korinthos'ta, eski yerleşimde öldü ve manastırına defnedildi.

III
(CP)

1443/6952, 7. İndiksiyon, Aralık

48 6952 yılı, 7. İndiksiyonda, 20 Aralık'ta, Despot Konstantinos Palaiologos

1 Kuzey Mora'da, Korinthos Körfezi kıyısında bugün Aigio olarak adlandırılan yer.

Konstantinopolis'ten geldi ve Morea [Mora] hükümdarlığını devraldı; kardeşi Morea [Mora] Despotu, Porphyrogenetos Theodoros ise imparator olmak üzere Konstantinopolis'e gitti; ancak o amacında başarısız oldu. Zira kardeşi İoannes hükümdar oldu.

1444/6952, 7. İndiksiyon, Mart

49 6952 yılı Mart ayında Morea [Mora] Despotu Konstantinos Heksamilion'u inşa etti; yedi kapılı Thebai'yi de [Tive] fethederek Libadeia, Zetounion ve Agrapha¹ bölgesine kadar uzanan alanı yağmaladı.

1446/6955, 10. İndiksiyon, Aralık, Cumartesi

50 6955 Dünya Yılı, 10. İndiksiyon'da, 3 Aralık'ta, İsa'nın doğumundan sonraki 1446'da, Cumartesi günü, Türk Emir Amōratēs [II. Murad] 60.000 kişilik bir orduyla birlikte Korinthos'tan Heksamilion'a geldi. Ve sonraki Cuma akşamı muharebeye girişti ve bütün gece zor bir savaş verdi ve sabah hainler yüzünden surlar terk edildi ve Romalılar kaçmaya başladılar. Türkler [kente] zorla girdi ve onları takip edip öldürdüler; bazılarını da tutsak aldılar. Silah, hayvan ve birçok eşyayla birlikte sayılamayacak kadar çok insanı alıp götürdüler. Daha sonra onlar [önce] Basilika, sonra Bostitsa'ya yürüdüler ve orasını yakıp tahrip ettiler. Ve benzer şekilde Patra ve çevresindeki bölgeyi de kale hariç [tahrip ettiler]. Ve sayılamayacak kadar tutsak alındı ve ardından o [II. Murad] tekrar geri döndü.

1451/6959, 14. İndiksiyon, 3 Şubat

51 6959 yılında Türklerin tanrısız Emir'i, Amouratēs [II. Murad] öldü ve hükümdarlığı onun oğlu Tzalapēs [Çelebi/II. Mehmed] aldı.

1452/6960, 15. İndiksiyon, Mart-Ağustos

52 Ve [II. Mehmed] hükümdarlığı devraldıktan sonra, Neokastron'u [Rumelihisarı] inşa etti ve Konstantinopolis'i [alma] arayışına başladı.

1453/6901, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

53 O [II. Mehmed] barışı bozduktan sonra görülmemiş bir kalabalık toplanarak, su ve karaya büyük bir ordu yığdı ve toplanmak suretiyle kenti muhasara altına aldı ve savaşmaya başladı. Daha sonra çok sayıda kuşatma makinesi inşa ettirerek, piyade ve süvarilerden oluşan bir alay tesis etti ve limandaki denizi gemilerle doldurdu. O iki taraftan saldırı başlattı ve 29 Mayıs, saat 3'te, 1. İndiksiyon'da, 6961 yılında, kenti aldı.

1 Ağrafa.

1439/6947, 2. İndiksiyon, 6 Temmuz

54 6947 yılında sözü edilen 8. Sinod Floransa'da toplandı.

1456/6964, 4. İndiksiyon, Mayıs-Haziran

55 6954 yılı, 4. İndiksiyon'da, 29 Mayıs'ta gökyüzünde aniden bir yıldız doğdu ve günlerce bir duman gibi **[orada kaldı]**.

1456/6964, 4. İndiksiyon, 4 Haziran

56 6964 yılı, 4. İndiksiyon'da, Haziran ayında, Athena **[Atina]** kenti Müslümanların **[Türkler]** eline teslim edildi ve kale Türk Amouratbeis'e **[Ömer Bey]** teslim edildi.

Eylül 1455-Ağustos 1456/6964, 4. İndiksiyon

57 6964 yılı, 4. İndiksiyon'da, bütün ürünlerde büyük bir darlık ve kıtlık yaşandı; halk aç kalmak zorunda kalmış ve bütün bitkileri, çimen ve otlaklar ile zeytin çekirdeklerini ve sertleşmiş meyveleri yemiştir; her bir insan açlıktan etkilendi. Beş litre buğday 30 Hyperpyra tutuyordu ve buna rağmen yine de bulmak mümkün değildi ve büyük bir kıtlık hüküm sürdü.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

58 6966'da, Mayıs ayında, Emir Mechemet Tzalapēs **[Mehmed Çeleb/II. Mehmed]** 60.000 kişilik kalabalık bir orduyla Morea'ya **[Mora]** geldi ve Patra'yı, Mouchli'yi **[Muhli]** aldı ve daha sonra 6 Ağustos'ta Korinthos'u aldı ve muhafız olarak Müslümanları **[Türkler]** oraya yerleştirdi.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

59 6968 yılında aynı Emir Morea'ya **[Mora]** ikinci kez geldi ve Mistra'yı alarak, Despot Demetrios'u da hanımı ve kız çocuğuyla birlikte aldı ve onu 7. İndiksiyon'da, 30 Mayıs'ta saraya aldı.

1463/6971, 11. İndiksiyon, 3 Nisan, Pazar-25 Temmuz, Pazartesi

60 6971 yılı, 3 Nisan'da, Paskalya'dan önceki Pazar günü, Argoslular Argos kentini Türklere teslim ettiler. Ve 25 Temmuz Pazartesi günü, Türkler onları Argos'tan tehcir edip, çocukları ve hanımları ile birlikte Konstantinopolis'e götürdüler.

1463/6971, 11. İndiksiyon, 5 Ağustos

61 Ve 5 Ağustos'ta Venedikliler aynı Argos'u aldılar.

1463/6972, 12. İndiksiyon, Güz

62 6972 yılında Venedik hükümdarlığı Nauplion'da deniz ve karada süvari ve piyade askerler ile pek çok gemiden oluşan bir ordu topladı. Ve 1 Eylül'de

onlar Heksamilion'a geldiler ve orasını inşa etmeye ve bu çorak hendeğe duvar örmeye başladılar. Onlar ayrıca Korinthos'a bir saldırı da düzenlediler ve aralarında bir anlaşmazlık çıkınca, ittifak bozuldu.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 2 Nisan

63 6897 yılında bizim hazret hükümdarımız Nauplion'u teslim aldı.

1467/6975, 15. İndiksiyon, Mart (?)

64 6975 yılı, Mart ayında Amarpais [**Ömer Bey**] birçok insan ve zanaatkârla birlikte gelerek, kuleyi ve Argos kalesini yeniden inşa etti ve muhafız birlikleri yerleştirerek, kenti idaresi altına aldı.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz, Perşembe

65 6978 yılı, 8. İndiksiyon'da, Emir [**II. Mehmed**], piyade, süvari ve 360 büyük küçük gemiden oluşan güçlü bir orduyla Euripos'a [**Eğriboz**] geldi ve 12 Haziran'dan 12 Temmuz'a kadar gün ve gece boyunca birçok kuşatma gereçleriyle taarruz etti. 12 Temmuz, Perşembe günü aynı Emir Meemetēs Tzalapēs [**Mehmed Çelebi/II. Mehmed**] orasını şiddetli bir çarpışma neticesinde büyük kan dökerek aldı. Her iki taraftan da sayılamayacak kadar çok insan öldü. Ve böylelikle bütün ada onun idaresi altına girdi.

IV

(C)

Eylül 1446–Ağustos 1447/6955, 10. İndiksiyon

66 6955 yılı, 10 İndiksiyon, Aziz Markos'un vefatının ardından, Aziz Metropolit Malachias Korinthos'a geldi.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

67 6938 yılında Müslümanlar [**Türkler**] Thessalonike'yi aldılar.

1513/7021, 1. İndiksiyon, 16 Nisan

68 7022 yılında, 16 Nisan'da, Zakynthos'ta çok büyük bir deprem meydana geldi; öyle ki kalede bulunan pek çok ev ile aşağıdaki [**yapılar**] kısmen yıkıldı; birçok kimse molozların altında kaldı.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak

69 1477'de, 17 Ocak'ta, biz Venediklilerin yüce hükümdarı Türklerle barış yaptı.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

70 1499'da hükümdarımız Türk'le [**II. Bayezid**] savaştı ve aynı yıl Türk [**II.**

Bayezid] Naupaktos'u aldı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

71 1500 yılında Methone [Modon] ve Korone'yi [Modon] aldı.

1503/7011, 6. İndiksiyon, 20 Mayıs

72 1503 yılında Türk [II. Bayezid] ile barış yaptı.

1512/7020, 15. İndiksiyon, Mayıs

73 7020 yılında Emir Pagiazētēs [II. Bayezid] öldü ve hükümdarlığı bu Pagiazētēs'in [II. Bayezid] oğlu devraldı.

1512/7020, 15. İndiksiyon, Temmuz-1513/7021, 1. İndiksiyon, 24 Nisan

74 Ve aynı yıl o [I. Selim] kardeşi Acmatis [I. Ahmed] ile savaştı ve maiyetindeki ileri gelenler tarafından ihanet edilen Achmatis'i [I. Ahmed] hileyle yakaladı ve onu yay kirişi ile boğdu.

1513/7021, 1. İndiksiyon, Ocak

75 7021 yılında [I. Selim] Achmatis'in [I. Ahmed] iki çocuğunu yakaladı ve onları kesti.

1513/7021, 1. İndiksiyon 1, Kış

76 Ve aynı yılda diğer erkek kardeşi Kourkoutis'i de [Korkut] yakaladı ve onu öldürdü.

1514/7022, 2. İndiksiyon, 23 Ağustos

77 7022 yılında Salēmēs [I. Selim] süvari ve piyadelerden oluşan 200.000'in üstünde bir kuvvet toplayarak, Persia'ya¹ [Iran] Sofēs'in² [Şah İsmail'in] üzerine yürüdü. Ve Ağustos ayının 29'unda, gece saat 2'de Sofēs'in [Şah İsmail'in] topraklarında bir muharebe meydana geldi ve Sofēs [Şah İsmail] onu mağlup etti ve Salēmēs'in [I. Selim] ordusundan 100.000'den fazla kişiyi kesti, ve Salēmēs [I. Selim] mağlup geri döndü ve Sofēs tekrar taht ikametgâhı Tebriz'i, ve Salēmēs'in [I. Selim] aldığı bütün toprakları geri aldı.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

78 7025 yılında Sultan Salēmēs [I. Selim] Kahire ve sultanın hükmettiği bü-

1 Kısa Kronikler'de İran için Persia terimi kullanılır. Ancak Persler terimi genellikle Şah İsmail zamanı İranlıları için kullanılırken nadiren Türkler için de kullanılmıştır. Yeri geldiğinde bu durum ayrıca belirtilecektir.

2 Kısa Kronikler'de Şah İsmail sıklıkla Yunanca Σοφής/Σοφής (Sofēs) şeklinde adlandırılır. Muhtemelen "Safevi" adının Yunanca'da bozulmuş halidir. Nadiren Kızılbaş adının Yunanca harflerle yazılmasıyla da adlandırıldığı görülmektedir.

tün toprakları aldı, sultanı yakaladı ve onu acılı bir ölümle cezalandırdı. O Sultan Barak olarak adlandırılıyordu; Yunan dilinde “şerefli bir imparator” anlamına geliyordu.¹

1520/7029, 9. İndiksiyon, 21 Eylül

79 7029 yılında, 26 Eylül’de, 9 yıllık imparatorluğunun ardından, tanrısız, cecur bir adam, titiz ve adil bir yargıç olan Sultan Selēmēs [**I. Selim**] öldü. O özellikle Hristiyanların çoğunu ve İsa’nın kiliselerini severdi. Onun döneminde Hristiyanların pekçok kilisesi onarıldı. O, döneminde eski kiliselerin yeniden onarılması için gereken bütün yardımları yaptı. O şöyle demiştir: “Tanrı’nın bütün evleri güzelleştirilsin”. Ve eski kiliselerle birlikte pek çok yenileri de temelinden yapıldı.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 30 Eylül

80 Aynı yılda, hükümdarlığı [**Basileia**] 23 yaşında olan oğlu Sultan Soulaïman [**I. Süleyman**] devraldı ve o 16 Eylül’de (!) Adrianopolis’te [**Edirne**] tahta oturdu.

1521/7029, 9. İndiksiyon, Mayıs

81 702<9> yılında, Haziran ayında, Sultan Soulaïmanēs [**I. Süleyman**] süvari ve piyadelerden oluşan 100.000 kişilik bir ordu topladı. Ve o Macaristan’a yürüdü ve Ambelogradı’ye [**Belgrad’a**] hücum etti.

1521/7029, 9 İndiksiyon, 28 Ağustos

82 Ve Ağustos’un 2’sinde orasını işgal ederek, tekrar Adrianopolis’e [**Edirne**] geri döndü.

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030-7031, 10. 11. İndiksiyon

83 1522’de, <5> Haziran’da Sultan Soulaïmanēs [**I. Süleyman**] 200.000 kişilik bir kara ordusu ve kadirga, gemiler ve kalitalardan² oluşan 270 gemi donanımlı bir filo hazırladı ve Rodos’a yürüdü. Haziran’dan Aralık ayına kadar süren pek çok taarruz sonrasında aynı [**Aralık**] ayının 25’inde zavallı ada onun kontrolü altına girdi. O, adadan ayrılmak isteyenlerin gitmesine izin verdi.

1 Memluk sultanı.

2 Φούστε veya φούστα: Kadirgadan biraz daha küçük, hafif, çevik ve hızlıdır. Üç top ve bordalarda iki adet kolomborne taşır, üç yüz savaşıya sahiptir. Daha çok hırpalama ve baskın görevlerinde kullanılır. Türkçe’ye “kalita” olarak geçen bu kelimenin aslı İtalyanca “galiota”dır. Almanca’da Fusta veya Fuste, İngilizce’de Foist olarak kullanılır. Bkz. Svät Soucek, “The Ottomans and Their Rivals, Galleys and Galleons, Portolan Charts and Isolarij,” *Piri Reis & Turkish Mapmaking After Columbus: The Khalili Portolan Atlas* içinde, Nour Foundation, 1995, s. 10-33.

1521/7029, 9. İndiksiyon, Bahar

84 Soulainmanēs [I. Süleyman] hükümdarlığa gelmeden önce, Yahudi bir bü-yücü onun yanına gitti ve şöyle söyledi: “Bil ki, sen hükümdar olacaksın.” Sultan da bunun karşılığında “Ne zaman?” diye yanıt verdi. Yahudi de: “Bunu üç harften öğrendim. Hangi yıl veya ay olacağını veya [bu konuda] herhangi bir şey görmedim.” Ve o bunu ve başka yararlı şeyleri söylediği vakit, Sultan Soulemanēs [I. Süleyman] dedi ki: “Ben hükümdar olursam, sana istediğin ödülü vereceğim.” Ve o ona yazılı bir teminat verdi. Ve o Yahudi’nin söylediklerine göre hükümdar oldu ve Yahudi’nin harfleri sayıldı, sözlerinin doğru olduğu görüldü. Yahudi ortaya çıktı ve Sultanın kendi el yazısıyla kaleme aldığı yazıya uygun olarak ödülünü talep etti ve itibarlı kimselerle birlikte onun yanına vardı. O ona hükümdarlığının nasıl olacağını sordu. İnancı veya kötü niyeti sayesinde geleceği öğrenen Yahudi dedi ki: “Şehir’deki Hristiyanlar bir ayaklanma başlatacaklar ve bugün Şehir’de bulunan birini hükümdar seçecekler ve bununla bağlantılı olarak onlar senin devletine karşı başkaldıracaklar. Bu nedenle ve hükümdarlığın için, bu işi yapmamaları için onları kılıçtan geçirmelisin. Fakat o Hristiyanları kılıçtan geçirmek için önde gelen danışmanlarını topladı. Pyrimpasias [Piri Paşa] isimli ileri gelenlerden biri onu kanundışı ve adaletsiz öfkeden alıyordu ve şöyle dedi: “Sultanım, böyle büyük meseleler Tanrı’dandır ve şayet bunlar Tanrı’dan ise olan bitenler için Tanrı’ya karşı duramayız; zira Tanrı’ya şirk koşmamalıyız. Şayet insandan kaynaklanırsa, o vakit gereken cezayı vermeyi biz kullarına bırak.”

1522/7030, 10. İndiksiyon, veya 1523/7031, 11. İndiksiyon, Paskalya (?)

85 Aynı yıl Tanrı Konstantinopolis’te şu alametini gösterdi: Paskalya’nın Pazar günü gece yarısı dervişler bir araya gelerek, gelenekleri üzere salavat getirmek için Ayasofya’ya gittiler. Ve onlar kilisenin ön avlusuna geldikleri vakit, bir ilahi duyduklar ve kilisenin içinde ilahi ışık gördüler. Onlar oraya yaklaştıkları vakit, kapıları açık, kandilleri yakılmış ve “İsa dirildi” ilahisini çalınırken buldular. Ve onlar bunları duyduklarında, derhal hükümdarı bilgilendirdiler ve o bizzat gelip, bunu dinledi. Ve o [I. Süleyman] bunlara kendi gözleriyle şahit olduktan sonra bunun bir insan işi olup olmadığını öğrenmek için kemerlerin üstüne çıkılmasını emretti. Ve o anda ışık ve ilahi sona erdi. O Hristiyanları kılıçtan geçirmeye yöneldiyse de Pyripasias [Piri Paşa] onun öfkesini yatıştırdı.

1522/7030, 10. İndiksiyon, 30 Mayıs

86 1552’de, < .. > Temmuz’da, İspanyol Cenova’yı kılıçla aldı ve burada 35.000 insan kesti.

1523/7031, 11. İndiksiyon, Yaz-1524/7032, 12. İndiksiyon, Kış

87 1523 yılında Achmatēs basias [Ahmet Paşa] Emir Sultan Soulaïmanēs [I. Süleyman] tarafından yönetimini üstlenmek üzere Kahire'ye gönderildi. Söz konusu Emir [I. Süleyman] Praimpasia'yı [İbrahim Paşa] tercih ettiği için o [Ahmet Paşa] kıskançlıktan ayaklandı ve isyancı oldu. Ve söz konusu Emir'in [I. Süleyman] hizmetinde bulunmak isteyen herkesi kesti. O bölgenin sakinleri de paşayı onurlu bir makama yükselterek onu sultan yaptılar. Kardeşi Morea'da [Mora] Sancak Beyi idi. Ve söz konusu Emir [I. Süleyman] onu çağırarak, Methone'de [Modon] başını vurdurttu. Onlar onun kafasının derisini yüzdü, onu Konstantinopolis'e gönderdiler. Adı geçen yeni Sultan Achmatēs [Ahmed Paşa] egemenlik sahasında bulunan bütün Yahudileri topladı ve onların mallarına el koydu. O bunlardan muazam büyüklükte bir servet yaptı.

1524/7032, 12. İndiksiyon, Mart yaklaşık olarak.

88 Aynı yılda adı geçen büyük hükümdar Soulaïmanēs'in [I. Süleyman] girişimiyle adı geçen Achmat Basia'yı [Ahmed Paşa] hamamda öldürdüler ve bütün Suriye toprakları tekrar büyük hükümdarın egemenliğine döndü.

Eylül 1523-Ağustos 1524/7032, 12. İndiksiyon

89 Aynı yılda adı geçen Emir [I. Süleyman] birçok aileyi Romanya'daki kalelerden sürgün edip, onları Mısır'a gönderdi, ve Türkler'i de.

Eylül 1523-Ağustos 1524/7032, 12. İndiksiyon

90 Aynı yılda ve öncesinde tüm dünyada, özellikle de Girit, Rodos, Korf, Zakynthos ve Arta'da bir veba salgını baş gösterdi. [Salgın] özellikle İoanina [Yanya] ve Morea'da [Mora] yaygındı, ve Athena'da [Atina] ise daha seyrekti.

1524/7032, 12. İndiksiyon, 18 Ağustos (?)

91 Aynı yılda, 18 Ağustos'ta, Kourougolis¹ kadirga ve kalitalarla karşı kıyıya geçti ve Poulia² topraklarına yürüdü ve bir kaleyi aldı.

KRONİK-34 (Sphrantzes-Alıntı)

I

1423/6932, 2. İndiksiyon, 13 Eylül

1 Büyük kent Thessalonike [Selanik], Thessalonike despotu Andronikos Pa-

1 Gy. Moravcsik bu kişiyi bir Osmanlı Beyi olarak şöyle açıklıyor: Κούρτουγλης, Kurtoglu, Hayreddin Hızır Bey Kurdoğlu olmalıdır. Bkz. G. Moravcsik, *Byzantinoturcica*, c. II, s. 170.

2 Apulien ya da Puglia, İtalya'nın doğusunda bir liman kenti.

laiologos tarafından 13 Eylül, 6931 yılında, 1. İndiksiyon'da, Latinlere yani Venediklilere teslim edildi.

1423/6932, 2. İndiksiyon, 14 Kasım-1424/6933, 3. İndiksiyon, 1 Kasım

- 2 6932 [yılında] İmparator İoannes Palaiologos yola çıktı ve Kilise Sinodu'na İtalya'ya gitti; aynı İmparator, 15 Kasım'da Şehir'den ayrıldı ve 20 Ekim 33 yılında Şehir'e [geri] geldi.

1428/6936, 6. İndiksiyon, Temmuz

- 3 38 [yılında] Despot Karlo [Tokko] ile dünür olundu ve Despot Konstantinos onun yeğenini, sevgili Basilissa'yı kendisine eş olarak aldı ve o Glarentza ile Morea'daki [Mora] bütün mal varlığını çeyiz [proika] olarak aldı.

1430/6938, 8. İndiksiyon, Temmuz (?)

- 4 Aynı yıl Despot Karlo [Tokko] öldü ve Türkler, İoannina'yı [Yanya] aldılar, Emir Amouratbeës [II. Murad].

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

- 5 (AB¹ B²) Aynı yıl Amouratbeës [II. Murad] Thessalonike'yi [Selanik] Venediklilerin elinden aldı.

(C) Aynı yıl Venediklilerin egemenliğinde bulunan Thessalonike [Selanik] kenti benzer şekilde tutsak edildi.

Temmuz (?) -Eylül 1430 -/6938-6939, 8.-9. İndiksiyon

- 6 Aynı yıl, Temmuz ayında, Despot Konstantinos açlığa mahkûm etmek suretiyle Palaia Patra [Balya Badra] kalesini aldı ve idareci [olarak] Georgios Sphrantzes Phyalites'i¹ bıraktı.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 17 Temmuz

- 7 39 [yılında] Katalanlar Glarentza'yı aldılar ve Despot Konstantinos orayı satın aldı ve tahrir etti.

1435/6943, 13. İndiksiyon, 13 Temmuz

- 8 43 [yılında] Athena [Atina] ve Thebai [Tive] hükümdarı Antonio Acciaiuoli öldü.

1437/6946, 1. İndiksiyon, 27 Kasım

- 9 47 [yılında], 15 Kasım'da, İmparator İoannes Palaiologos yola çıktı ve İtalya'ya geçti, yani Floransa Sinodu'na.

1 Burada XV. yüzyılın ünlü Bizans tarihçisi Georgios Sphrantzes'ten bahsediliyor.

1440/6948, 3. İndiksiyon, 31 Ocak

10 48 [yılında] aynı İmparator Şehir'e [geri] geldi, 1 Ekim'de.

1444/6953, 8. İndiksiyon, 10 Kasım

11 53 [yılında] Macaristan Kralı Varna'da Emir Sultan Amouratēs [II. Murad] tarafından öldürüldü.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 27 Kasım-10 Aralık

12 55 [yılında], 27 Kasım'da, Emir Amouratbeēs [II. Murad] Heksamilion'a geldi. İki kardeş, Despot Konstantinos ve Despot Thomas da orada bulunuyordu ve o onları 10 Aralık'ta mağlup etti ve onları perişan etti, ve Patra'ya kadar geldi ve kenti ateşe verdi ve o kilisede¹ toplanan pek çok insanı katletti.

1448/6956, 11. İndiksiyon, (24?) Haziran

13 56 [yılında] Despot Theodoros Selymbria'da [Silivri] öldü ve onu Şehir'e getirdiler ve onu Pantokrator [kilisesine] defnettiler.

1448/6957, 12. İndiksiyon, 31 Ekim

14 57 [yılında], 1 Kasım'da, İmparator İoannes Palaiologos öldü ve Pantokrator [kilisesine] defnedildi. O 23 yıl, 3 ay, 10 gün imparatorluk yaptı; 56 yıl, 10 ay, 15 gün yaşadı.

13 Kasım 1448-12 Mart 1449/6957, 12. İndiksiyon

15 (AB¹ B²) Aynı yıl Despot Thomas Şehir'e doğru yola çıktı ve Kallipoli'de [Gelibolu] İmparatorun öldüğünü öğrendi. Despot Demetrios imparatorluğu ele geçirmeye çalıştı, kentteki arhontlar Konstantinos'u imparator ilan edip, iki arhontu Şehir'den gönderdiler; bunlardan Aleksios Laskaris Philanthropenos kentte Despot Thomas ile birlikte bulunuyordu; diğeri ise Manuel Palaiologos Giagaris idi. Onlar Mistra'ya gelerek 6 Ocak'ta İmparator Konstantinos'a taç giydirdiler. Ve o aynı yıl Ağustos ayında Şehir'e gitti.

(C) Aynı yıl Despot Thomas Konstantinopolis'e doğru yola çıktı ve Kallipolis'te [Gelibolu] kardeşi İmparatorun ölüm haberini öğrendi. Despot Demetrios imparatorluğu elde etmeye gayret etti. İleri gelenler ise

1 Bu kelime asıl metinde kavovıkā olarak yazılmıştır. P. Schreiner, bunu soru işareti koyarak kilise olarak tercüme etmiştir. Ancak dipnotunda bu kelimenin Latince bir deyim olan "kanonistlerin evi" yani kilise kanunlarını yazan yazarların yaşadığı yer anlamına gelebileceğini belirtir. Bu sebeplerle cümlemin gidişatına da uyum sağladığı için biz de benzer şekilde tercüme etmeyi uygun bulduk. Krş. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 468, dn. 34; P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 75, dn. 17.

Konstantinos'u imparator olarak tayin ettiler. O, Mistra'da bulunduğu için, onlar Aleksios Laskaris Philanthropenos ve Manuel Palaiologos Giagaris'i oraya gönderdiler ve onu imparator olarak taçlandıldılar. Ve <..> Ağustos'ta Konstantinopolis'e geldi.

Ağustos-Eylül 1449/6957-58, 12-13. İndiksiyon

16 58 [yılında], 1 Eylül'de, her iki despot, Demetrios ve Thomas, Morea'ya [Mora] geldi.

1451/6959, 14. İndiksiyon, 3 Şubat

17 59 [yılında], 10 Şubat'ta, Emir Amouratbeēs [II. Murad] Adrianopolis'te [Edirne] öldü.

1451/6959, 14. İndiksiyon, 18 Şubat

18 Aynı yıl Büyük Emir Meemetpeēs [II. Mehmed] hükümdar oldu.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 17 Ocak

19 61 [yılında], 17 Ocak'ta, Despot Thomas'ın oğlu, Andreas Palaia Patra'da [Balya Badra] doğdu, [Andreas] belki de Morea [Mora] Despotu'nun veliahtıydı.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 4 Nisan-29 Mayıs

20 Aynı yılda, 4 Nisan'da, Büyük Hükümdar Sultan Meemet [II. Mehmed] Şehir'e geldi, ve onu karadan ve denizden muhasara etti. 200.000 adamdan oluşan bir kara ordusu ile denizde 400 gemisi bulunuyordu. Kuşatma sırasında yapılan büyük incelemenin ardından nüfus kayıtlarına göre kentte 4773 adam vardı. Ayrıca kentte 200 yabancı vardı. Onu 54 gün kuşattı.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

21 Ve Mayıs ayının 29'unda, Salı günü, günün ilk saatinde, Hagia Theodosia yortusunda, [II. Mehmed] kutsal Romanos [kapısının] yanında [açılan] bir gedikten geçerek kenti aldı. Ve Aziz efendimiz, havari suretli şehidimiz İmparator Konstantinos Palaiologos öldürüldü. O 4 yıl, 3 ay, 12 gün boyunca imparatorluk yaptı. Yaşamı 49 yıl, 3 ay, 21 gün sürdü.

(A) O, Palaiologos sülalesinden gelen 8. imparatordu; diğer imparatorların adları sırasıyla aşağıda:

1. Michael Palaiologos 72 yıl
2. Andronikos Palaiologos 73 yıl
3. Michael Palaiologos 74 yıl
4. Andronikos Palaiologos 75 yıl
5. İoannes Palaiologos 76 yıl

6. Manuel Palaiologos 77 yıl

7 Manuel'in oğlu İoannes Palaiologos 56 yıl.

Aynı İoannes'in merhum erkek kardeşi, şehit Konstantinos Palaiologos, 49 yıl, 3 ay 21 gün idi, Şehir'de arhontlar, ileri gelenler ve asilzadeler ile birlikte bir gedikte öldürüldüğü zaman. Ki o isteseydi arhontlar ona kaçmasını söylediklerinde kurtulabilirdi. Fakat o ölümü tercih etti. Ve o arhontları direnmeye de teşvik etti ve onlar savaşlarıyla kentlerin kenti anavatanlarında Hristiyan şehitleri ve erkekleri olarak Aziz Romanos [kapısının] yanında açılan gedikte öldüler. Palaiologoslar bu ismi taşıyan 8. imparatora kadar toplam 194 yıl, 10 ay ve 8 gün boyunca imparatorluğu ellerinde tuttular.

(B'B²) İsim isim sıralandığı şekliyle Palaiologos sülalesinden gelen şu kişiler imparatordu:

1. Andronikos Palaiologos 73 yıl

2. Michael Palaiologos 74 yıl

3. Andronikos Palaiologos 74 yıl

4. Andronikos Palaiologos 75 yıl.

5. Manuel Palaiologos 77 yıl;

--

7. Onun oğlu İoannes Palaiologos 78 yıl;

8. Onun oğlu merhum ve şehit kardeşi Konstantinos Palaiologos. Onun yaşamı 49 yıl, 10 ay, 15 gün sürdü, Şehir'de arhontlar, ileri gelenler ve asilzadeler ile birlikte öldürüldüğü zamana kadar. Şayet arzu etseydi, arhontlar [kaçmasını] söylediklerinde kurtulabilirdi. Ama o ölümü seçti ve arhontları da direnmeye teşvik etti ve onlar savaşlarıyla birlikte Hristiyan şehidi ve erkeğine yakışır bir şekilde anavatanlarında, Şehir'de öldüler.

Palaiologoslar bu sülaleden gelen 8. İmparator da dahil olmak üzere 194 yıl, 10 ay ve 15 gün boyunca hüküm sürdüler.

1453/6962, 2. İndiksiyon, Güz-1454/6963, 3. İndiksiyon, Ekim

22 63 [yılında], Despot Demetrios ve Thomas'a karşı Morea'da [Mora] bir savaş oldu ve Arnavutlar Kantakouzenos'un Manuel isimli oğlunu Sahate-Despot olarak görevlendirdiler. Türkler Moralı despotlarla barış imzaladılar ve Tourchampeës [Turahan bey] Morea'ya [Mora] geldi ve istila etti ve Arnavutları yok etti ve Petros Buzêkês Leontari'de öldürüldü, ve Kantakouzenos'un oğlu, Arnavut despot, kovuldu.

1458/6966, 6. İndiksiyon, 15 Mayıs-6 Ağustos

23 66 [yılında], 15 Mayıs'ta, Büyük Hükümdar [II. Mehmed] Korinthos'a geldi ve onu muhasara etti. Mathaios Asanes ve Nikeforos Loukanes içeri-

deydi ve kenti 6 Ağustos'ta teslim ettiler.

1459/6967, 7. İndiksiyon, Ocak-Şubat

24 O [II. Mehmed] şimdi de, Despot Thomas'tan Patra'yı, Kalabryta'yı ve Riolon'a kadar uzanan toprakları talep etti ve bu toprakları aldı. Despot Thomas Arkadia'da bulunuyordu, ve Glarentza'da Blachernai manastırında bulunan iki kardeş Rhales'ler, Georgios ve Thomas, birkaç askerle harekete geçerek Türklerin sahip olduğu, Patra ve Kalabryta ile Türklerin olan diğer köy ve yerleşimlerde bir ayaklanma başlattılar. Fakat onlar [Türklerden] birkaçını öldürdüler.

1460/6968, 8. İndiksiyon, 28 Temmuz

25 Büyük Hükümdar [II. Mehmed] olanları duyduğunda Mayıs ayında ordu hazırladı ve Morea'ya [Mora] geldi ve vakit kaybetmeden Mistra'ya doğru geçti ve Despot Demetrios, karısı ve kızı prenses ile birlikte teslim oldu. Bunun üzerine Despot Thomas adına Manuel Palaiologos'un egemenliği altındaki Monembasia hariç bütün Morea'yı [Mora] aldı.

1460/6968, 8. İndiksiyon, 28 Temmuz

26 Mantinea'da bulunan Despot Thomas bir gemi buldu ve bindi ve Navarino'ya Porto Longo'ya geçti, ve oradan kalktı ve Basilissa, hükümdarın çocuğu, iki oğlu ve kızı prenses ile birlikte Korfu'ya geldi.

1462/6970, 10. İndiksiyon, 26 Ağustos

27 70 [yılında], 26 Ağustos'ta Despot Thomas'ın karısı Korfu'da öldü ve Korfu'nun dışındaki aziz Havariler İason ve Sosipatros Manastırı'na defnedildi.

1461/6970, 10. İndiksiyon, Eylül

28 (B¹B²) Aynı yıl Büyük Hükümdar [II. Mehmed] Trapezönta [Trabzon] ve bütün çevresini aldı ve imparatoru da aldı.
(C) Aynı yıl Trapezounta da [Trabzon] alındı.

1462/6971, 11. İndiksiyon, Kasım

29 71 [yılında] Amarpis [Ömer Bey] Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] yağmaladı ve Galata'yı yaktı, Venedikliler ile savaştı.

Eylül 1463-Ağustos 1464/6972, 12. İndiksiyon

30 72 [yılında] Venedikliler Monembasia'yı idarecisinden teslim aldılar, kenti Manuel Palaiologos idare ediyordu.

1465/6973, 13. İndiksiyon, 12 Mayıs

- 31 (AB1 B2) 73'te [6973 yılında], 12 Mayıs'ta Despot Thomas Roma'da öldü. Oğulları Andreas ve Manuel ile kız kardeşleri hükümdar kızı, Roma'ya gelirlerken Ancona'da babalarının ölümünü öğrendiler. Papa <birilerini> gönderdi, ve onları Roma'ya getirdiler, ve Despot Andreas'a pek çok şeref tevcih etti ve onlara yaşadıkları hayat için pek çok hediye verdi.
(C) 73 [6973 yılında], 12 Mayıs'ta Despot Thomas Roma'da vefat etti. Daha sonra Andreas ve Manuel ile onların kız kardeşi Roma'ya geldi.

1466/6974, 14. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

- 32 75 [6975] yılında, 9 Ağustos'ta, Pazar günü, Vittorio Capello donanma ile birlikte Patra'ya geldi ve Pazartesi günü Türkler Michael Rhalles'i yakalayarak, 10 Ağustos'ta onu öldürdüler. Aynı tarihte onlar Palaia Patra en aziz metropoliti Neophytos'u kazığa oturtular. Aynı Ağustos'un 15'inde Cumartesi, öğlen Venediklilerin mutlak mağlubiyetiyle sonuçlandı, ve 16'sında Pazar sabahı donanma Patra kıyısı açıklarından demir aldı ve yola çıktı. Franklar'dan 700 kişi öldürüldü.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

- 33 78 [6978 yılında], Emir Meemetpeës [II. Mehmed] Euripos'u [Eğriboz] aldı, 12 Temmuz'da.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 4 Ağustos

- 34 Ve o [II. Mehmed] Chas Amourates'i [Has Murad Paşa] Morea'ya [Mora] gönderdi ve 4 Ağustos 79 yılında Bostitsa'yı Venediklilerden aldı ve orayı tamamen yakıp yıktı.

Eylül 1470-Ağustos 1471/6979, 14. İndiksiyon

- 35 Aynı 79 [6979 yılında] Despot Demetrios keşiş olup David ismini aldığı Adrianopolis'te [Edirne] öldü.

Eylül 1470-Ağustos 1471/6979, 4. İndiksiyon

- 36 Aynı yıl Despot Demetrios'un, kızı ve keza karısı da öldü.

1473/6982, 7. İndiksiyon, 7 Kasım

- 37 82 [6982 yılında], 7 Kasım'da, Despot Thomas'ın kızı, Bassilisa Hanımefendi Helene de öldü ve o rahibe olup ismini rahibe Hypomone olarak değiştirmişti.

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

- 38 83 [6983 yılında], Büyük Hükümdar [II. Mehmed] Kefe'yi aldı.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

39 89 [6989 yılında], Şehir'i alan Emir Mechemetpeis [II. Mehmed] öldü, 3 Mayıs'ta.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs

40 Ve aynı ayın <1>9'unda onun oğlu Sultan Bazait [II. Bayezid] hükümdarlığı devraldı.

1491/6999, 9. İndiksiyon, Ağustos

41 99 [6999 yılında] Hagion Oros'taki [Aynoroz] çanları imha ettiler, Ağustos ayında.

1492/7000, 10. İndiksiyon, 1 Ocak

42 Aynı yıl Kastilya Kralı Granada'yı aldı. O burayı 12 yıl boyunca muhasara altında tutmuştu. Onu 1 Ocak'ta aldı.

1492/7000, 10. İndiksiyon, Haziran-Temmuz

43 (B¹B²) 7000 [yılında] Büyük Hükümdar Sultan Bazait [II. Bayezid] geldi ve Arnavutluk'u istila ve tahrip etti ve orasını fena halde yağmaladı.
(C) 7000 [yılında] Bazait [II. Bayezid] Arnavutluğu yağmaladı.

1499/7007, 2. İndiksiyon, Ağustos

44 (A) 7007 yılında Büyük Hükümdar Sultan Pagiazētēs [II. Bayezid] kılıçla Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] aldı, 29 Ağustos'ta.
(B¹B²) 7008 [yılında], Ağustos ayında, aynı Emir [II. Bayezid] geldi ve Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] aldı.

1499/7008, 3. İndiksiyon, Eylül

45 Ve Eylül ayında emir verdi ve Stenos'ta¹ iki hisar inşa edildi. Ve donanma Aspra Spitia yakınlarında körfezde kış geçirdi.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 10 Temmuz-8 Ağustos

46 (B¹B²) Ve Haziran ayında denize açıldı ve Methone'ye [Modon] doğru geçti ve kenti 50 gün [boyunca] kara ve denizden muhasara altına aldı.
(C) Ve [onlar] Haziran'da Methone'ye [Modon] geldiler.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos, Pazar

47 (B¹B²) 7009'da. Ve Ağustos'un 8'inde, Pazar günü, akşam saatinde, dört Venedik kadirgası geldi ve Türk donanmasına merkezden <hücum> ettiler

1 İstanbul Boğazı.

ve süratle yardım ulaştırabilmek için Methone [Modon] limanına sızdılar. Aynı saatlerde Azapides [Azaplar] bir taarruz hareketi başlatarak kenti kılıçla aldılar. Bizim duyduğumuz kadarıyla kale halkı kendilerine yardıma gelen kalyonları gördüklerinde çok sevindiler ve bunları karşılamak üzere silahlarını bırakarak surları yalnız bıraktılar. Ve Azaplar bir fırsat bularak, içeri girdiler. Kalenin büyük bir kısmı alev aldı ve yandı.

(C) Ve Ağustos'un 8'inde, Pazar günü, akşam saatinde, dört Venedik kadırgası geldi ve [kente] yardım ulaştırabilmek için limandaki Türk gemilerinin arasından geçti. Aynı saatlerde kent işgal edildi.

(A) 8'de [7008 yılında] Büyük Hükümdar [II. Bayezid] Methone'yi [Modon] kılıçla aldı, 9 Ağustos'ta.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 16 Ağustos

48 (A) Aynı yıl, 17 Ağustos'ta, Korone [Koron] ve Navarino itaat etti.

(B¹B²) Ve bunlardan sonra Korone'de [Koron] itaat etti, aynı ay içinde.

1501/7009, 4. İndiksiyon, 13 Ağustos

49 Aynı <yıl> o Dyrrachion'u [Draç] da aldı.

1501/7009, 4. İndiksiyon, Yaz

50 7009 [yılında] Sofês [Şah İsmail] Persia'dan [İran] ayrıldı ve Türkmenlere [Tourkomanoi], yani Zou Chasani'nin [Uzun Hasan] topraklarına saldırdı.

Eylül 1503-Haziran 1504/7012, 7. İndiksiyon

51 Ve 7012'de, [II. Bayezid] onları tamamıyla yok edip, bütün Persia'yı [İran] boyunduruğu altına aldı ve Bakü'ye yani Hazar Denizi'ne kadar ilerledi.

1509/7018, 13. İndiksiyon, 10-11 Eylül

52 7018 [yılında] Şehir'i tamamıyla yıkan büyük bir deprem meydana geldi, Eylül ayında.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan, Cumartesi

53 7020 [yılında], 24 Nisan'da, Sultan Selâmês [I. Selim] hükümdar oldu, Perşembe günü.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 26 Mayıs

54 Mayıs'ta onun babası Sultan Bazait [II. Bayezid] öldü, Şehir'in dışında.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 21 Eylül

55 7021 [yılında] o da öldü.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 30 Eylül

56 Ve [şimdi], 7029'da, <Eylül> ayında, şimdiki Souleimanēs [I. Süleyman] [sultan] oldu ve <...> yıl *** hükümdarlıktan sonra.

KRONİK-35 (Heksamilion-Kronik)

I

330/5838. 3. İndiksiyon, 11 Mayıs

1 (A) Konstantinopolis Büyük Konstantinos tarafından 5838 yılında kuruldu.

1204/6712, 7. İndiksiyon, 12 Nisan

2 (A) Ve kuşatılmadan 1204'e kadar devam etti.

(BE) 6712 yılı, 12. İndiksiyon'da (!), Konstantinos'un şehri Latinler tarafından işgal edildi <12 Nisan'da>, Cuma günü.

1261/6769, 4. İndiksiyon, 25 Temmuz

3 (A) Daha sonra Latinler tarafından 57 yıl boyunca işgal altındaydı, yani dünyanın oluşumundan 6769 yıl <sonra>. Bizim tarafımızdan tekrar ele geçirilmesinden sonra bugüne, 6960 yılına kadar Romalıların egemenliği altındadır, yani 191 sene. Öyleyse Konstantinopolis'in kurulmasından sonra şimdiki 6960 yılına kadar 1121 yıldır. Ve şimdi vay haline, dinsizler tarafından işgal edildi, Tanrı'ya işlenen belirsiz günahlar yüzünden. Mayıs ayının 29'unda fethedildi.

(BE) 6769 yılında Michael Palaiologos tarafından işgal edildi. O [Michael] 12 Aralık'ta, 6791 yılında hayata veda etti.

II

1399/6908, 8. İndiksiyon, 4 Aralık

4 6908 yılı, 8. İndiksiyon'da, 4 Aralık'ta, İmparator Andronikos'un oğlu, merhum İmparator İoannes, Konstantinopolis'te daha önce yapılan yeminli anlaşmalar [gereğince] barış içinde geldi.

1399/6908, 8. İndiksiyon, 10 Aralık

5 Aynı Aralık ayının onuncu gününde İmparator Manuel Venediklilerin kadirgalarına binerek bahsi geçen Konstantinopolis ve doğu bölgelerine yardım [almak için] Phrangiaya [Batı'ya] doğru yola çıktı.

1415/6923, 8. İndiksiyon, 29 Mart–2 Mayıs

6 6923 yılı, 8. İndiksiyon'da, 29 Mart'ta, Büyük Cuma günü [Megali Paras-

kevi], İmparator, merhum Manuel, Kechreai¹ limanına geldi. Ve Nisan'ın 8'inde Heksamilion'u temizlemeye ve yeniden inşa etmeye başladı ki orası 3800 kulaç uzunluğundaydı. Onun üstüne 153 kule dikti. Mermere oyulmuş [oyma] boydan boya yazılanlara Hellas'ta şöyle söylediler: "Nur'un ışığı, gerçek Tanrı'dan [olma] Tanrı [İsa] autokrator İoustinianos'u ve bu sadık kölesi Viktorino'yu, ve Hellas'ta Tanrı inayetiyle yaşayıp ikamet eden cümlesini korusun.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

- 7 6955 yılı, 10. İndiksiyon'da, <10> Aralık, Cumartesi günü, saat 2'de, Heksamilion Emir Amouratpeës [II. Murad] tarafından tahrip edildi, ki burası üç yıl önce o zaman despot olan, merhum Konstantinos'un hükümdarlığı zamanında <onun> tarafından yeniden inşa edilmişti.

1443/6952, 7. İndiksiyon, Aralık

- 8 6952 yılı, 7. İndiksiyon'da, 8 Aralık'ta, merhum Despot Konstantinos Mistra'ya geldi ve onun kardeşi merhum Despot Theodoros Şehir'e geçti.

1449/6957, 12. İndiksiyon, 12 Mart

- 9 Ve tekrar aynı Konstantinos Konstantinopolis'e geldi, 6958 yılında, imparator olarak.

III

1448/6956, 11. İndiksiyon, (24?) Haziran

- 10 Ve 6956 yılı, Haziran ayında, Despot Theodoros Selymbria'da [Silivri] öldü.

1448/6957, 12. İndiksiyon, 31 Ekim

- 11 Ve 6957 yılında, Ocak ayında, İmparator İoannes öldü.

1439/6947, 2. İndiksiyon, 6 Haziran

- 12 Floransa'da 8. Sinod 6951 (!) yılında gerçekleşti.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

- 13 7006 Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı].

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

- 14 Methökorone'yi 7007.

1 Modern Yunanca'da Κεχρίεç/Kechries adıyla, bugün Korinthos'un 7 km güneydoğusunda bir köydür. Korinthos'un doğusundaki İsthmos'un, yani Germe Berzahı'nın doğu limanı olarak tarih boyunca doğudan gelen ticaret gemilerinin ve Mora'nın en önemli limanlarından biri olmuştur.

1397/6905, 5. İndiksiyon, 2 Haziran

15 6905 yılında Türkler Argos'u aldılar.

1429/6937, 7. İndiksiyon, 1-5 Haziran

16 6937 yılında Despot Konstantinos Patra'yı aldı.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

17 6966 yılında Emir [II. Mehmed] akın etti ve Korinthos'u ve Mouchli'yi [Muhli] ve diğerlerini aldı.

KRONİK-36

I

Venedik'in ortaya çıktığı zamandan başlıyorum, ve Methone [Modon] zamanına kadar anlatmak istiyorum.

421, 25 Mart

1 Dört yüz yirmi birde, Nisan ayının dördünde, ilk olarak Rialton'u¹ inşa ettiler, Âdem'den sonra beş bin dokuz yüz yirmi bir yıldır oradaydı.

Aralık 828 - Aralık 829

2 Ve sekiz yüz otuzda Hagios Markos Kilisesi'ni inşa ettiler, Venedik'in kuruluşundan dört yüz dokuz yıl sonra.

832, 31 Ocak (?)

3 Ve iki yıl sonra Hagios Markos'un kutsal kemiklerini getirdiler, yani sekiz yüz otuz iki [yılında].

1149 (?)

4 Ve bin yüz kırk dokuz [yılında] Hagios Markos'un [kilise] çanını inşa ettiler.

1177, 24 Haziran

5 Bin yüz altmış yedi [yılında] İmparator Ferdikos Papa Aleksandros ile barış yaptı.

II

1382/6891, 6. İndiksiyon, Aralık

6 Bin üç yüz seksen bir [yılında] Despot Theodoros Morea'ya [Mora] geldi.

1 Venedik.

Eylül 1384–Ağustos 1385/6893, 8. İndiksiyon

- 7 Bin üç yüz seksen beş [yılında], Mayıs'ın yirmisinde Venediklilerin hükümdarlığı Korfu Adası'nı bütün adaları ile beraber aldı.

Eylül 1387–Ağustos 1388/6896, 11. İndiksiyon

- 8 Bin üç yüz seksen sekiz [yılında] Venedikliler Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] Paulos Spatas'tan aldılar.

Eylül 1394–Eylül 1395 Eylül/6903, 3. İndiksiyon

- 9 Bin üç yüz doksan dört [yılında] Brenezēs [Evrenos Bey] Morea'yı [Mora] yağmaladı.

1397/6905, 5. İndiksiyon, 2 Haziran

- 10 Bin üç yüz doksan altı [yılında] Türkler Argos'u aldılar.

1402/6910, 5. İndiksiyon, 28 Temmuz

- 11 Bin dört yüz altı yılında Timur Emir'i [I. Bayezid] mağlup etti.

1400/6908, 8. İndiksiyon, 23 Mayıs'tan önce

- 12 Bin dört yüz on bir yılında Franklar [Venedikliler] Kalabryta'yı istila ettiler.

1415/6923, 8. İndiksiyon, 29 Mart–2 Mayıs

- 13 Bin dört yüz on dört yılında İmparator Manuel geldi ve Heksamilion'u inşa etmeye başladı.

1421/6929, 14. İndiksiyon, 19 Ocak'tan sonra

- 14 Bin dört yüz on altı yılında Hanımefendi İmparatoriçe Kleopa¹ geldi.

1423/6931, 1. İndiksiyon, 22 Mayıs–5 Haziran

- 15 Bin dört yüz kırk iki yılında Tourachanēs [Turahan Bey] Heksamilion'u yıktı, ve aynı yılda Arnavutlar Tabia'yı tahrip ettiler.

1423/6931, 1. İndiksiyon, 12 Ağustos

- 16 Bin dört yüz yirmi üç yılında, Mayıs'ın yirmi dördünde, Venedikliler Doltzinon [Dulcigno]² aldılar ve onu anlaşıma ile aldılar, ki hükümdar

1 Bu kişi Mora despotu Theodoros Palaiologos'un evlendiği ve İtalyan Rimini kontunun kızı prenses Kleope Malatesta'dır. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 411, 446 ve 447; ayrıca bkz. Donald Nicol, *Bizans'ın Son Yüzyılları* (1261-1453), çev. B. Umar, İstanbul 1999, s. 354. Bu kişi hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Gudrun Schmalzbauer, "Eine bisher unedierte Monodie auf Kleope Palaiologina von Demetrios Pepagomenos," *JÖB*, XX (1971), s. 223-240; E. Trapp, *PLP*, No. 21385.

2 Bugün Karadağ sınırları içinde Arnavut asıllı nüfusun yoğun olarak yaşadığı kentin adı

Blatzas [Balşa] öldükten sonra, o zaman onu aldılar; ve böyle oldu.

1431/6939, 9. İndiksiyon, Bahar

17 Bin dört yüz yirmi dört yılında, Şubat'ın altısında, Türkler Morea'yı [Mora] istila ettiler, ve bu ayın on birinde Tourachanēs [TurahanBey] <Heksamilion'a> saldırdı ve onu aldı.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

18 Bin dört yüz kırk altı yılında, Aralık'ın on dördünde, Cumartesi günü, Türkler Heksamilion'a saldırdı ve hükümdar Konstantinos ve Despot Thomas arhontlarıyla birlikte kaçtılar. Ve hükümdar bizzat Amouratēs [II. Murad] idi, ve Patra'ya geldi ve onu yaktı.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

19 Bin dört yüz elli iki yılında, Mayıs'ın yirmi dokuzunda, Salı günü, Emir Meemetēs [II. Mehmed] Konstantinopolis'i aldı ve o sırada Konstantinos Palaiologos imparatordu.

Güz 1453-Ekim 1454/6961-62, 1.-2. İndiksiyon

20 Bin dört yüz elli dört yılında Arnavutlar Despot Kantakouzenos'u yakaladılar.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

21 Bin dört yüz elli yedi yılında Korinthos ve Mouchli [Muhli] ve Patra alındı.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

22 Bin dört yüz elli sekiz yılında Emir [II. Mehmed] Morea'yı [Mora] aldı. Ve o zaman Demetrios Palaiologos ve Thomas Palaiologos despot idi.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

23 Bin dört yüz altmış yılında, Mayıs'ın yirmi dokuzunda, Emir [II. Mehmed] Morea'yı [Mora] istila etti ve despotu, Demetrios'u da, Mistra'dan aldı.

1463/6972, 12. İndiksiyon, Eylül

24 Bin dört yüz altmış üç yılında, Eylül ayında, Franklar Heksamilion'u tuttular.

tarihte olduğu gibi *Ulcinj* olarak bilinmektedir. 1423 yılında Venediklilerin şehri almasından sonra kendi dillerindeki söyleyişle *Dulcigno* adı yerleşmiştir. Kronik notu Venediklilerin şehri ele geçirmesinden bahsetmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 422.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

25 Bin dört yüz yetmiş yılında, Temmuz'un ikisinde, Perşembe günü, Emir [II. Mehmed] Euripos'u [Egriboz] aldı.

1477/6985, 10. İndiksiyon, Mayıs-Temmuz

26 Bin dört yüz yetmiş yedi yılında, Mayıs'ın yirmi sekizinde, basias [Hadım Süleyman Paşa]¹ Naupaktos'a [Lepanto/İnebahtı] geldi.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak

27 Bin dört yüz yetmiş sekiz yılında, Şubat'ın yirmi beşinde, Venedikliler Emir ile, Sultan Meemetēs [II. Mehmed] ile barış yaptılar.

1495/7003, 13. İndiksiyon, Şubat-Mart

28 Bin dört yüz doksan beş yılında Carlo Frantzas Poulia'ya geldi.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

29 Bin dört yüz doksan dokuz yılında, Mayıs ayında, Venedikliler Sultan Baezētēs [II. Bayezid] ile savaştılar, ve bu sırada Baezētēs'in [II. Bayezid] kendisi Anadolu'nun ve Batı'nın kalabalık ordularıyla geldi. Ve ordularla karadan, ve üç yüz gemi donanımıyla denizden geldi, ve aynı zamanda karadan ve denizden geldi ve Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] istila etti, ve Naupaktoslular bu kadar donanmayı görerek şu anlaşma ile itaat ettiler ki üç yıl içinde kimse vergi vermesin; ve böylece Naupaktos'u tuttular ve o zaman yargıç Miser Giovanni Moro² idi. Ve o zaman Emir'in [II. Bayezid] donanması yani onun gemileri³ Stēri'ye⁴ girdi ve kışı geçirdi. Ve Emir [II. Bayezid] öteki ordularıyla Adrianopolis'e [Edirne] gitti.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 10 Temmuz-8 Ağustos

30 Ve bir yıl sonra tekrar, bin beş yüz [yılında], bu Emir [II. Bayezid] bütün ordularıyla indi ve Morea [Mora] içine akın etti ve Methone'yi [Modon] aldı. Ve onun gemileri Haziran'ın on ikisinde Stēri'den çıktılar, ve Naupaktos'a [Lepanto/İnebahtı] geldiler. Ve orada on iki gün kaldılar. Ve

1 Rumeli Beylerbeyi.

2 Venedikli idareci. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 534.

3 Asıl metinde πλευτικά<πλευτικόν= gemi ya da denizde yüzen araçlar için kullanılır. Πλέω filinden gelir.

4 Esasında Στεῖρ/Steiri olarak yazılan bu yer adı bugün Yunanistan'ın Boeotia vilayeti, Distoma belediye sınırları içinde bir köydür. Korinthos Körfezi'ne yakındır. Kronikte gemilerin buradan çıktığı anlaşılmaktadır. Ancak Steiri denizden yüksek ve iç kısımdadır ve en yakın liman Aspra Spitiadır. Muhtemelen kronik yazarı bu köyden geçilerek gidilen ve yakındaki Aspra Spitiadan hareket eden gemileri kastetmiştir.

bu ayın yirmi dördünde donanma [yola] çıktı ve Cavo de Ducato'ya¹ gitti, ve orada yirmi sekiz gemili Prebeza [Preveza] kadirgalarıyla birleştiler, ve bunlardan sonra Methone'ye [Modon] geçtiler. Ve hükümdar Methone'ye [Modon] ulaştı, Temmuz'un onunda, ve oraya otuz gün hücum etti ve ona hiçbir şey yapamadı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

31 Ve Ağustos'un dokuzunda dokuz Venedik kadirgası Methone'ye [Modon] yardım etmek için geldiler. Ve insanlar surları yalnız bıraktılar, yani gözetleme yapanlar; ve hükümdarlığın savaş malzemelerini kadirgalardan almak için gittiler. Ve Türkler surları terk edilmiş buldular ve saldırdılar ve aldılar, ve Pazar günüydü, akşama doğru. Ve onu yağmaladılar ve ateşe verdiler, ve kentin büyük bölümünü yaktılar.

1503/7011, 6. İndiksiyon, 20 Mayıs

32 Ve bin beş yüz dört yılında, Ocak ayında, Venedikliler Sultan Bagiazitēs [II. Bayezid] ile barış yaptılar. Ve anlaşmayı yapan elçi o zaman Miser Andrea Gritti² idi, ki bugün prenstir.

KRONİK-37

İakōbos Kyriannitēs'in özet kroniği

I

1204/6712, 7. İndiksiyon, 12 Nisan, Pazartesi

1 Aleksios Doukas Mourtzouphlos zamanında Konstantinopolis Latin hakiyetine girdi, 6712 yılı, 12 Nisan, 2. İndiksiyon'da, Pazartesi günü. Bunlar tarafından 56 yıl, neredeyse 60 yıl, 8 ay, 13 gün idare edildi.

1261/6769, 4. İndiksiyon, 25 Temmuz

2 Fakat Konstantinopolis 6768 yılı, 25 Temmuz, 4. İndiksiyon'da tekrar Romalılar <tarafından> ele geçirildi, ve onu Palaiologosların ilki olan Michael aldı.

1282/6791, 11. İndiksiyon, 11 Aralık

3 Bu İmparator Michael ise 6791 yılı, 11 Aralık'ta öldü.

1326/6834, 9. İndiksiyon, 6 Nisan, Pazar

4 İsa'nın yeryüzüne inişinden sonra 1326 [yılı], 4 Nisan Perşembe günü, Sul-

1 Leukas veya Hagia Maura (Ayamavra), bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 536.

2 Venedik Doge'u. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 195 (indeks).

tan Orchanis [**Orhan Gazi**] Romalıların elinden Prousa'yı [**Bursa**] aldı.

1354/6862, 7. İndiksiyon, 1-2 Mart

5 6<8>62 [**yılında**] Türkler Kallioupoli'yi [**Gelibolu**] Venediklilerin (!) elinden aldılar.

II

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

6 İsa'nın yeryüzüne inişinden sonra 1445 yılında Heksamilion Türkler tarafından ilk kez işgal edildi.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

7 29 Mayıs 1453, bir Salı günü Sultan Mechemetës [**II. Mehmed**] Konstantinopolis'i Romalıların elinden aldı.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

8 25 Mayıs 1460'ta Türkler Romalıların elinden Morea'yı [**Mora**] aldılar.

1463/6972, 12. İndiksiyon, 8 Kasım

9 1463 yılında onlar [**Türkler**] Heksamilion'u ikinci kez Venediklilerin elinden aldılar.

1463/6972, 12. İndiksiyon, 14 (?) Kasım

10 Aynı yıl Mistralılar [**şehirden**] kaçıp, Korone'ye [**Koron**] geldiler.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz Perşembe

11 Aynı yıl, 23 Haziran'da, Türkler Euripos'u [**Eğriboz**] Venediklilerin elinden aldı, Pazar günü.

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

12 23 Temmuz 1473'te Türkler Kefe'yi Cenevizlilerin elinden aldı.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 25 Temmuz

13 1489'da, 25 Temmuz'da, 270 gemiden [**oluşan**] bir Türk donanması geldi. Bunların arasında 22 gemi, 3 mavna ve 8 kadirga bulunuyordu. [**Donanmanın**] geri kalan kısmı sandallardan¹ ve teknelerden² oluşmaktaydı. Bun-

1 Περαταριές<περαταρία= Genellikle iki-kıyı arasında taşımacılık yapmaya yarayan küçük bot veya sandal anlamına gelir. Türkçe'de tam karşılığı yoktur.

2 Yunanca aslında çoğulu σκιπάρτσια olarak yazmaktadır. P. Schreiner indeksinde yalın halinin σκεπάρτιον olduğunu yazmış ve Almanca karşılığını genel bir ifadeyle "Fähre=Feribot, vapur" olarak tespit etmiştir. Herhangi bir Yunanca sözlükte karşılığını bulamadığımız bu sözcüğe anlam olarak en yakın bu kelimeyi uygun gördük.

lar Piganousa¹ kanalında çapa bırakıp, 3 gün boyunca [orada] beklediler.

1499/7007, 2. İndiksiyon, Temmuz-Ağustos

14 Aynı yıl General Antonio Grimani 60 hafif ve 16 ağır kadirga ve 20 filika ve kalita [topladı], yani bunlar Methone'deydi [Modon].

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

15 Aynı yıl, 29 Ağustos'ta, Sultan Bagiazitēs [II. Bayezid] Naupaktos'a [Le-panto/İnebahtı] geldi ve onu Venediklilerin elinden aldı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

16 9 Ağustos 1500'de, aynı Sultan Bagiazitēs [II. Bayezid] kılıçla Methone'yi [Modon] aldı ve 7000 erkeği kesti. Bütün kenti ateşe verdi ve yaktı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, yaklaşık 16 Ağustos

17 Aynı yıl Navarino da itaat etti.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 16 Ağustos

18 Aynı yılda hükümdar Sultan Bagiazitēs [II. Bayezid] kara ordusu ve 250 gemiden <oluşan> bir donanma ile birlikte Korone'ye [Koron] geldi ve [kent] anlaşma yoluyla da olsa ona teslim oldu.

1500/7009, 4. İndiksiyon, 3-4 Aralık

19 Aynı yılda, 4 Aralık'ta Venedikliler Navarino'yu Türklerin elinden aldılar ve kaleyi savunan yeniçerileri kestiler.

1501/7009, 4. İndiksiyon, 20 Mayıs

20 20 Mayıs 1501'de, Kiamalpeis [Kemal Bey] 15 Kadirga ve 17 kalita ile birlikte Navarino'ya geldi. Alipasias'ın [Ali Paşa] da karada 5000 kişilik bir ordusu bulunuyordu, ve saldırdılar ve dışarıyı kılıçla aldılar ve Arnavut, Frank ve Romalılardan 1000 kişiyi kestiler ve kadın ve çocukları köle yaptılar. Ve içerisi, kale, teslim oldu. İçeride 3000 erkek bulunuyordu; orada üç Venedik kalyonu da bulunmaktaydı. Ve onlar [Türkler], [kalyona] üzerinde bulunan kişilerle birlikte el koydular. Ayrıca orada içinde 12.000 Flori değerinde şarap, balmumu ve çeşitli mallar yüklenmiş Chania'dan [Hanya] gelen iki filika da bulunuyordu. Onlar [söz konusu] filikalarda bulunan bir Venedik soylusu — Takas Nanis isimli bu şahıs [Hanya'da] kançılara [sinodlieris] idi — ile 3000 Venedik Flori'sine de el koydular.

1 Bugün Bodrum yarımadasının karşısına düşen, Leros ve Kalyinnos adaları arasındaki boğazın girişinde bu isimde iki adacık bulunmaktadır.

1501/7009, 4. İndiksiyon, Yaz

- 21 Aynı yılda Benedetto de Pesaro isimli Venedikli bir general iyi kadırgalarla birlikte geldi ve [o] Kastelophrangos'un¹ bütün insanlarını [gemisine] aldı ve kenti ateşe vererek, yakıp kül etti. Ve insanları Kytheria'ya² çıkardı.

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030-7031/10.-11. İndiksiyon

- 22 1521 yılında Sultan Soulaïmanis [I. Süleyman] Rodos'u aldı.

KRONİK-38

I

1326/6834, 9. İndiksiyon, 6 Nisan Pazar

- 1 6831 yılı, 4 Nisan, 9. İndiksiyon'da, Perşembe günü, Prousa [Bursa] Türkler tarafından Romalıların elinden alındı.

1421/6929, 14. İndiksiyon, Yaklaşık 19 Ocak

- 2 6925 yılında Basilissa Kleopa Morea'ya [Mora] geldi.

1421/6929, 14. İndiksiyon, 19 Ocak

- 3 37'de [Kleopa] Roma İmparatoriçesi oldu.

1433/6941, 11. İndiksiyon, 18 Nisan

- 4 694<1> yılında, bu İmparatoriçe vefat etti, 18 Nisan'da.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz

- 5 6910 yılında Timur Emir'i [I. Bayezid] mağlup etti.

1459/6967, 7. İndiksiyon, Ocak-Şubat

- 6 6967 yılında Despot Thomas, Amarpei [Ömer Bey] ile ve Assaneos'larla³ Leontarion'da [Leondar] savaştı.

1463/6972, 12. İndiksiyon, Güz

- 7 6972 yılında Franklar Heksamilion'u inşa etmeye başladılar.

II

1423/6932, 2. İndiksiyon, 13 Eylül

- 8 1423 [yılında], 29 Eylül'de, Venedikliler Thessalonike'yi [Selanik] Despot Andronikos'tan aldılar.

1 Koron'da bir yer adı.

2 Ege adalarından biri.

3 Demetrios Palaiologos'un eşi Theodora'nın ailesidir. Asanes (Asenler) olarak bilinen, metinde de Ασάνεοι olarak yazılan soylu ve güçlü bir ailedir.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

9 1429 [yılı], 9 Ekim'de, Türkler yukarıda zikredilen şehri Venediklilerin elinden aldılar.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

10 1445 [yılı], <10> Aralık'ta, Heksamilion ilk kez Despot Konstantinos'tan alındı- Emir Amouratpeis [Muradbey/II. Murad].

1463/6972, 12. İndiksiyon, 8 Kasım

11 1463 [yılı], 10 Ekim'de, Heksamilion ikinci kez Venediklilerin elinden alındı- Sultan Mechemetës [II. Mehmed].

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

12 1453 [yılı], 29 Mayıs'ta, Konstantinopolis Türkler tarafından Romalıların elinden alındı- Sultan Mechemetës [II. Mehmed].

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

13 1460 [yılı], 29 Mayıs'ta, Morea [Mora] Türkler tarafından Romalıların elinden alındı- Sultan Mechemetës [II. Mehmed].

1462/6971, 11. İndiksiyon, 1-17 Eylül

14 1462 [yılı], 17 Temmuz'da, Mytilene [Midilli] Türkler tarafından Gattilusio'nun elinden alındı- Sultan Mechemetës [II. Mehmed].

1463/6972, 12. İndiksiyon, 14(?) Kasım

15 1463 [yılı] 14 Kasım'da, Mistralılar kaçtılar ve Korone'ye geldiler.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

16 1470 [yılı], 13 Temmuz'da, Euripos [Eğriboz] Türkler tarafından Venediklilerin elinden alındı- Sultan Mechemetës [II. Mehmed].

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

17 1473 [yılı], 23 Temmuz'da Kefe Cenevizlilerin elinden alındı- Sultan Mechemetës [II. Mehmed].

1499/7007, 2. İndiksiyon, 25 Temmuz

18 1499 [yılı] 25 Temmuz'da, Emir Sultan Bagiazētës'in [II. Bayezid] donanması 200 gemi ile Korone'ye [Koron] geldi. [Donanmada] 22 gemi, 3 mavna, 80 kadirga [vardı], arta kalanları tekneler, kalitalar ve sandallardı. Bölge [Koron] yakınındaki Hagios Sostos'ta demirlediler. Yukarıda zikredilen sene, üç gün boyunca kaldılar.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 25 Temmuz

19 1499 yılı, 25 Temmuz'da, Venediklilerin General Kaptanı saygıdeğer Miser Antonio Grimani'ydi. Onun Methone [**Modon**] limanında 60 hafif ve 16 ağır kadırgası, 35 gemisi, 20 kalita ve filikası, toplamda 135 adet [**gemisi**] vardı.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

20 1499 [yılı], 29 Ağustos'ta, Osmanlı [**Atoumanos**] sultanının [**II. Bayezid**] donanması Naupaktos'a [**Lepanto/İnebahtı**] gitti ve onu savaştan aldı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos, Pazar

21 1500 yılında, 9 Ağustos'ta, Sultan Bagiazētēs [**II. Bayezid**] Methone'yi [**Modon**] kılıçla aldı ve orasını yağmaya bıraktı. O, 7000 erkeği kesti ve bunların kemiklerinden kentin yakınlarında bir kule diktirdi. Aynı saatlerde bütün kenti ateşe vererek, yakıp yok etti. O, şehire 24 gündür saldırıyordu. Pazar günü, akşamın 2. saatiydi.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 16 Ağustos'tan sonra

22 Ertesi gün Navarino da itaat etti.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 16 Ağustos, Pazar

23 1500 [yılı], 16 Ağustos'ta yukarıda zikredilen hükümdar Sultan Bagiazētēs [**II. Bayezid**] deniz ve karadan Korone'ye [**Koron**] geldi. Kent yemin ve anlaşma yoluyla ona teslim oldu, Perşembe günü.

1501/7009, 4. İndiksiyon, 20 Mayıs

24 1501 [yılında], 19 Mayıs'ta, Kiamalēs [**Kemal Reis**] 5 kalyon ve 14 küçük gemi ile birlikte Şehir'den geldi, ve Navarino'ya gitti ve o denizden, Alimpasias [**Ali Paşa**] ise karadan saldırıya geçti. Ve onlar kalenin dışında kalan toprakları kılıçla, kaleyi ise anlaşmayla Venediklilerin elinden aldılar. Kalenin dışında kalan bölgede ise onlar çok miktarda insan, Arnavut, kestiler.

1500/7009, 4. İndiksiyon, 3-4 Aralık

25 Aynı yıl Aralık ayında Navarino'yu Venedikliler yerli halkla birlikte hileyle Türklerin elinden almışlardı.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan

26 1512 [yılında], Sultan Selēmēs [**I. Selim**] hükümdar oldu.

1513/7021, 1. İndiksiyon, 24 Nisan

27 [**I. Selim**] kısa bir süre sonra erkek kardeşlerini kesti. Sultan Achoumatēs [**Ahmed**] savaşta yakalandı.

1513/7021, 1. İndiksiyon, Kış

28 Ve birkaç kişi Sultan Kourkoutēs'i [Korkut] Anadolu'da yakalayarak, onu hükümdara getirdiler.

1514/7022, 2. İndiksiyon, 23 Ağustos

29 1514 [yılında], Sultan Salimēs [I. Selim] Sofēs'e [Şah İsmail] doğru yürüdü ve onunla Tebriz yakınlarında savaşa tutuştu. Çok kan aktı; fakat Sultan Salimēs [I. Selim] [bu savaştan] muzaffer olarak çıktı; Sofēs ise [Şah İsmail] *** tarafından yakalanmıştı ve kaçtı.

KRONİK-39

I

1185/6693, 3. İndiksiyon, 24 Ağustos

1 Büyük Thessalonike [Selanik] kenti Sicilyalıların eline teslim edildi, 6693 yılı, Ağustos ayı, 3. İndiksiyon'da.

1204/6712, 7. İndiksiyon, 12 Nisan

2 Benzer şekilde Konstantinopolis Latinlerin eline teslim edildi, Nisan ayı, 7. İndiksiyon'da, 6912'de, İsaakios Angelos'un kardeşi Aleksios Komnenos'un imparatorluğu sırasında.

1425/6933, 3. İndiksiyon, 21 Temmuz

3 6933 yılı, 3. İndiksiyon'da, 21 Temmuz'da, kutsal peygamber Elias gününde Konstantinopolis'in aziz imparatoru Manuel Palaiologos vefat etti. Ve İsa'nın doğumundan sonra 1425 yılında onun yerine oğlu İoannes imparatorluğa yükseldi.

1423/6932, 2. İndiksiyon, 13 Eylül

4 Thessalonike Despotu Andronikos Palaiologos tarafından büyük kent Thessalonike [Selanik], Latinlere yani Venediklilere teslim edildi, 13 Eylül 6931 yılı, 1. İndiksiyon'da.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan

5 Salēm [I. Selim] babası [henüz] hayattayken Türklerin hükümdarlığını üstlendi, 1512, 23 Nisan'da. Babası Pagiaētēs [II. Bayezid] <26> Mayıs'ta öldü.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık, Cumartesi

- 6 6955 [yılı], 9 Kasım, Cumartesi günü, 10. İndiksiyon'da, Türk Emir Amouratēs [II. Murād] geldi ve Heksamilion'a saldırdı. Ve kaçmakta olan Romalıları yendi ve çoğunu katletti ve sayısız tutsak aldı. Ve büyük bir yağma yaptı. Basilika, Bostitsa ve Patra'yı da tahrip etti ve [Türkler] sınırsız sayıda savaş esiri, hayvan ve para aldılar.

1447/6955, 10. İndiksiyon, 6 Mayıs, Cumartesi

- 7 Aynı yıl, 10. İndiksiyon'da, 6 Mayıs, Cumartesi günü Euripos'tan [Eğriboz] bir Napoli kalyonu geldi ve bir Türk gemisiyle karşılaştı. Türkler Romalıları mağlup etti ve kalyonu, mürettebat, silahlar ve orada bulunan kadınlarla birlikte ele geçirdiler. Ve onlar kalyonun kaptanlarını, Giorgio Cornaro ve diğerlerini öldürdüler.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

- 8 İsa'nın doğumundan sonra 1499 yılında, 29 Ağustos'ta, kuşatılmış olan Aitolia'daki Naupaktos [Lepanto/İnebahtı] Venedikliler'den koptu ve günahlarımızın çokluğu yüzünden Sultan Paiazitēs'e [II. Bayezid] geçti. 7009 Hilkat yılında.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

- 9 Naupaktos'un [Lepanto/İnebahtı] düşmesinden sonraki yıl bir kuşatmanın ardından Peloponnesos'taki [Mora] Methone [Modon] işgal edildi; bu kent aynı Emir [II. Bayezid] tarafından yakıldı, İsa'dan sonra 1500 yılı, 9 Ağustos'ta, 7008 Hilkat yılında.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 16 Ağustos

- 10 Aynı yıl, aynı ayda, Methone'nin [Modon] zaptından 8 gün sonra Korone [Koron] sakinleri korktukları için Venediklilerden ayrıldılar. Ve Peloponnesos'un [Mora] diğer kentleri de bu Emir'e [II. Bayezid] teslim oldular.

1501/7009, 4. İndiksiyon, 13 Ağustos

- 11 Sonraki yıl, 1502, Ağustos ayında, İon Körfezi'nde Epiros'daki [Epir] Dyrrachion da [Draç] ayrıldı, yani aynı Emir'in [II. Bayezid] satrapları tarafından işgal edildi.

1522/7031, 11. İndiksiyon, 20 Aralık

- 12 İsa'nın doğumundan sonra 1522'de, 25 Aralık'ta, Rodos ya da kent ve ada

Emir Salēm [I. Selim] tarafından 6 ay kuşatıldıktan sonra, [Rodoslular] anlaşmaya karar vererek, adayı kenti ve tahkimat yapılarını teslim ettiler; Şövalyeler, Kuzeyliler ve Batılılar, Almanlar, Fransızlar, İspanyol ve İngilizler ile [Şövalyelerin] Büyük Üstad'ı da bütün malları ve kıymetli şeyleri ve gemileriyle beraber, ve isteyen herkes [adayı] terk etti.

10 Ocak 1514

13 1513, 10 Ocak'ta, gece saat 2'de, Venedik'te Rialto denen yerde bir yangın meydana geldi ve çok sayıda ev, atölye ve bina ile tüccarların ticarethaneleri, oldukça değerli mallar ve büyük masraf yapılarak tesis edilmiş sayılamayacak kadar çok şey yanıp kül oldu — bütün Rialto civarı ile kutsal Apollinarios tahıl ambarı da dahil olmak üzere.

KRONİK-40

I

1415/6923, 8. İndiksiyon, 29 Mart-2 Mayıs

1 6923 yılı, 8. İndiksiyon'da, 29 Mart'ta, Büyük Cuma günü [Megali Paraskevi], İmparator Manuel, Kechreai limanına geldi. Ve Nisan'ın 8'inde Heksamilion'u temizlemeye ve yeniden inşa etmeye başladı ki orası 3800 kulaç uzunluğundaydı. Onun üstüne 153 kule dikti. Mermere oyulmuş [oyma] boydan boya yazılanlara Hellas'ta şöyle söylediler: "Nur'un ışığı, gerçek Tanrı'dan [olma] Tanrı [İsa] autokrator İoustinianos'u ve bu sadık kölesi Viktorino'yu, ve Hellas'ta Tanrı inayetiyle yaşayıp ikamet eden cümlesini korusun.

1423/6931, 1. İndiksiyon, 5 Haziran

2 6931 yılında Tourachampeës [Turahan Bey] Arnavutları Tabia'da öldürdü.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

3 6955 yılında Amouratmpeës [Muradbey/II. Murad] Heksamilion'u aldı.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

4 6961 yılında Sultan Meemetēs [II. Mehmed] Konstantinos'un şehrini aldı, 29 Mayıs, Salı günü.

1453/6962, 2. İndiksiyon, Güz

5 6963 yılında Arnavutlar Kantakouzenos'u despot atadılar.

1458/6966, 6. İndiksiyon, 6 Ağustos

6 6966 yılında Sultan Meemetēs [II. Mehmed] Korinthos'u aldı.

1463/6972, 12. İndiksiyon, Güz

7 6971 yılında Venedikliler [**ikinci kez**] yeniden Heksamilion'u inşa ettiler.

1469/6977, 2. İndiksiyon, 5 Ağustos

8 6977 yılı, 5 Ağustos'ta, Venedikliler Bostitsa'yı inşa ettiler.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

9 6978 yılında Sultan Meemetēs [**II. Mehmed**] Euripos'u [**Eğriboz**] aldı.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak

10 6987 yılında Sultan Meemetēs [**II. Mehmed**] Venediklilerle barış yaptı.

Ağustos-Eylül 1479 /6987-6988, 12.-13. İndiksiyon

11 6988 yılında Sultan Meemetēs [**II. Mehmed**] Leukada'yı, Kephalaria'yı ve Zakynthos'u aldı.

1481/6987, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

12 6989 yılında Sultan Meemetēs [**II. Mehmed**] öldü ve onun oğlu Bagiazētēs [**II. Bayezid**] hükümdar oldu.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

13 7007 yılında Naupaktos [**Lepanto/İnebahtı**] Sultan Bagiazētēs'e [**II. Bayezid**] itaat etti.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos, Pazar

14 7008 yılında o [**II. Bayezid**] Methone'yi [**Modon**] savaşıla aldı, 9 Ağustos, Pazar günü.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 16 Ağustos, Pazar

15 Ve aynı yılda, Ağustos ayının 16'sında, Pazar günü, Korone [**Koron**] itaat etti.

II

1520/7029, 9. İndiksiyon, 30 Eylül

16 7030 yılında, 30 Eylül'de, Sultan Souleimanis [**I. Süleyman**] Basileus [**imparator**] oldu.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

17 Aynı yıl Macaristan'ın Belograd'i'yi [**Belgrad**] de aldı.

1522/7031, 11. İndiksiyon, 20 Aralık

18 7031 yılında, 25 Aralık'ta, Büyük Üstad'ın Rodos'unu da aldı.

1540/7049, 14. İndiksiyon, 21 Kasım, Pazar-24, Çarşamba

19 7049 yılında, 21 Kasım'da, Venedikliler gönüllü olarak Nauplion'u, Monembasia'yı Sultan Soulaïmanis'e [I. Süleyman] verdiler. Aynı ayın 21'inde, Pazar günü, Türkler Nauplion'a girdiler, ve aynı ayın 25'inde, Perşembe günü, Monembasia'ya girdiler.

KRONİK-42

Eylül 1394-Ağustos 1395, /6903, 3. İndiksiyon

1 6903 yılında [Emir] Brenezēs [Evrenos Bey] Morea'yı [Mora] yağmaladı.

1397/6905, 5. İndiksiyon, 2 Haziran

2 6905 yılında Müslümanlar [Mousoulmanoi/Türkler] Argos'u aldılar.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz

3 6910 yılında Ambraumis (!) [Timur] Emir'i [I. Bayezid] yendi.

Eylül 1399-Ağustos 1400/6908, 8. İndiksiyon (?)

4 6920 yılında Franklar Batika'ya¹ girdiler.

1415/6923, 8. İndiksiyon, 29 Mart-2 Mayıs

5 6923 yılında İmparator Manoles [II. Manuel] geldi ve Heksamilion'u inşa etti.

1427/6936, 6. İndiksiyon, 26 Aralık

6 6936 yılı, Aralık ayında, Despot Konstantinos <Morea'ya geldi>[Mora].

1429/6937, 7. İndiksiyon, 1-5 Haziran

7 6937 yılında Despot Konstantinos Patra'yı aldı.

1435/6943, 13. İndiksiyon, Ağustos

8 6943 yılında Despot Konstantinos Şehir'e gitti.

KRONİK-46

1480/6988, 13. İndiksiyon, 28 Temmuz, Cuma

1 6978 yılında, İsmailîler [İsmâelîtai/Türkler] İdrousîs [Otranto] şehrine geldiler, Temmuz ayında, 28'inci günde, Cuma günü.

1480/6988, 13. İndiksiyon, 11 Ağustos, Cuma

2 Aynı yıl bu şehri Ağustos ayı, 11. günde aldılar, Cuma günü, 13. İndiksiyon.

1 Basilika, bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, (dizin).

13 Haziran, Çarşamba-10 Eylül, Pazartesi 1481/6989-6990, 14-15. İndiksiyon

- 3 Ve 6979 yılında Kalabria Dük'ü geldi, ki Anapole [Napoli] Kralı'nın en büyük oğluydu, denizde ve karada 40.000 adamla, Temmuz ayının 13'ü, aynı ayın Çarşamba günü İdrouse [Otranto] şehrine geldi ve bu şehre Eylül ayına kadar saldırdılar ve bu şehri aynı ayın 10'unda, Pazartesi günü, 6990 yılı, 15. İndiksiyon devam ettiği zaman aldılar.

KRONİK-47 (Thebai Kroniği)

I

1379/6887, 2. İndiksiyon, 6 Mart (?)

- 1 6 Mart, 1. İndiksiyon'da, 6887 yılında, Navarralıları¹ Thebai [Tive] Yedikapı'dan girdiler, Koupania Blanka² olarak da adlandırılırlar, saat gecenin 9'u, Cuma günü.

1380/6888, 3. İndiksiyon, 25 Mart

- 2 O zaman kutsal Paskalya'ya rastgeldi, dünyanın kuruluşundan sonra 6888 yılıydı, Ay'ın 10. döngüsü, Güneş'in 28. döngüsüydü. 20 Mayıs'taki Agion Panton'un Apokreos'u başlıyor. Gelenek olan sabah <ilahisine> başlıyorum ve dördüncü makamda³ ve kilisenin bu geleneğini devam ettiriyorum.

1381/6890, 5. İndiksiyon, 10 Kasım, Pazar

- 3 Manuel Eksedaktilos'a bağbozumunun sonu 4 Solidus verdim, Kasım ayında, 5. İndiksiyon'da, büyücünün kutsal tanıklığında, ayın 10'unda, Pazar günü.

1382/6891, 6. İndiksiyon, 7 Eylül (?)

- 4 7 Eylül'de Manuel tekrar bağbozumunun sonunda 4 Solidus aldı, Georgios Deroulia ve Aziz Glavas'ın tanıklığında.

1403/6911, 11. İndiksiyon, 7 Haziran

- 5 Âdem'den sonra 6911 yılı, 11. İndiksiyon'da, Thebaililer [Tiveliler], Türklerle, Megaralılarla, Atinalılarla birleştiler, ve Korinthos'u ve yukarısını yağmaladılar ve hayvanlara ve insanlara büyük zarar verdiler, 7 Haziran'da.

1403/6911, 11. İndiksiyon, 10 Haziran

- 6 Aynı Haziran'ın 10'unda ise Agion Panton Apokreos'a rastgeldi, gelenek

1 İspanya'nın kuzeyindeki tarihi bölge. Burada Katalanları kastetmektedir.

2 Compagnie Blanche.

3 Burada kullanılan πλάγιος kelimesi dini kilise müziğinde bulunan ve sekize kadar devam eden makamlar için kullanılmıştır.

üzere sabah ilahisi, dördüncü makam; “İsaia onu yüksek bir tahtın üstünde gördü ve onun etrafında melekler Heraphim ve Seraphim uçuyordu. Mütemadiyen onun büyüklüğünü dile getiren bir ilahi ile.”

1429/6937, 7. İndiksiyon, 24 Mart, Perşembe

- 7 Michael köprüyü istila etti, 6937 yılı, 24 Mart, 7. İndiksiyon, kutsal ve büyük Perşembe günü ve Tanrı bize yaptığı her şeyin (!) gerçeğinin onun emriyle gerçek olduğuna rehberlik eder; Michael’in eliyle yaptığını kaydetti.

II

1435/6943, 13. İndiksiyon, 13 Temmuz

- 8 6943 yılı, 13. İndiksiyon’da, Temmuz ayının 13’ünde, Athena’nın [Atina] dindar ve muhterem hükümdarı, Miser Neris Antonios de Astzayole¹ öldü. Ve hükümdarlığı bunun yeğeni Miser Neris Frangos² ele geçirdi.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık, Cumartesi

- 9 6955 yılı, 10. İndiksiyon’da, Güneş’in 11. döngüsünde, Ay’ın 19. döngüsünde, Aralık ayının 3’ünde, Cumartesi günü, tanrısız Müslümanlar [Mouso-ulmanoi/Türkler] Korinthos’taki Heksamilion’a geldiler ve Emir [II. Murad] ve Paşa [ve] Tourachanēs [Turahan Bey] elli bin kişilik orduyla birlikteydi. Morea’nın [Mora] despotu, Konstantinos Palaiologos da oradaydı, ve onun kardeşi Thomas, ve bütün Moralı arhontlar, ve bütün Moralı ordular çok fazlaydı. Ve Türklerle Cuma günü bütün gece savaştılar, 10 Aralık’ta, ve zafer Romalılara görünüyordu. Cumartesi şafak söktükten sonra, Romalılar kaçışmaya yöneldiler ve Türkler cesaret aldılar, ve Türkler istila ettiler ve bunları kovaladılar ve kestiler, ve Romalılarda çılgılık ve ağlaşmalar olur. Ah (ω) ne ağlaşmalar oldu!

KRONİK-48 (Thessalia Kroniği)

1574/7082, 2. İndiksiyon, 23 Nisan

- 1 7082 yılında Kabos³ çocukları Lazarina’da topladı, 23 Nisan’da.

1388/6996, 11. İndiksiyon, 17 Ağustos

- 2 Ağustos ayının 17’sinde. Aynı gün Kappoua ve Fanario Piskoposu Damianos vefat etti, 6996 yılında.

1 Nerio I Antonio Acciaiuoli’nin babası ile Nerio II’nin büyükbabası kardeşler. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 448, dn.69.

2 Nerio II (Donato Acciaiuoli).

3 Bu şahsın kim olduğu bilinmemektedir.

1404/6912, 12. İndiksiyon, 11 Temmuz

3 Fanario'nun Chantzalēs¹ ile birlikte ihaneti, Temmuz ayının 11'inde, 6912 yılında oldu.

1404/6913, 13. İndiksiyon, 30 Eylül

4 Sonra hürriyet Eylül ayının 30'unda gerçekleşti.²

KRONİK-49 (Thessalonike Kroniği)

1334/6842, 2. İndiksiyon, 23 Ağustos, Salı

1 23 Ağustos'ta, Hagios Loupos'un Salı günü, 9. İndiksiyon'da, 684<2> yılı, Syrgiannes öldürüldü.

1320/6829, 4. İndiksiyon, 12 Ekim

2 6829 yılı, 12 Ekim'de, 4. İndiksiyon'da, İmparator Michael Palaiologos vefat etti.

1341/6849, 9. İndiksiyon, 14 Haziran

3 6849 yılı, 29 Mayıs'ta, İmparator Andronikos Palaiologos vefat etti.

1343/6851, 11. İndiksiyon, Ağustos

4 6847 yılında, Pers Harmopakis [Umur Bey] donanmasıyla beraber Thessalonike'ye [Selanik] geldi.

1345/6853, 13. İndiksiyon, Temmuz-Ağustos

5 6853 yılında arhontlar megas primikerios [Aleksios Apakaukos] ile birlikte kulede öldürüldüler.

1372/6880, 10. İndiksiyon, 6 Nisan, Salı-10, Cumartesi

6 Nisan ayının 6'sında, 10. İndiksiyon'da, Salı günü, Thessalonike'den [Selanik] Despot Palaiologos kadırgalarıyla yola çıktı. Aynı [ayın] on birinde, Cumartesi günü, Müslümanlar [Mousoulmanoi/Türkler] Thessalonike'ye [Selanik] saldırdılar.³

1371/6880, 10. İndiksiyon, 26 Eylül, Cuma

7 Aynı şekilde Cuma günü de, 6800, 78 yılı, 8. İndiksiyon'da, Uglješa öldürüldü.

1 Tesalya'da bir isyandan bahseden bu haber başka kaynaklarda kaydedilmemiştir. E. Zachariadou bu kişinin Hacı Ali adlı biri olabileceği ihtimaline işaret etmiştir. Ona göre "isyancılar" Pindos dağlarında XV. yüzyılda kısmen otonomi sahibi olan Vlahlardır. E. Zachariadou, "Süleyman Çelebi", s. 291-292, dn. 104.

2 Yukarıdaki notun devamı olarak Tesalya'nın Türklerden kurtuluşu kastedilmektedir.

3 Burada kullanılan fiilin hangi anlama geldiğine dair tartışma için bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 303.

1355/6864, 9. İndiksiyon, 20 Aralık

8 6800, 64 yılında, İmparator Stephanos, Kral [Stefan Duşan] vefat etti.

Eylül 1357-Ağustos 1358/6866, 11. İndiksiyon

9 6800, 66 yılında, Türkler Triada'yı aldılar.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz, Cuma

10 6910 yılı, 28 Temmuz'da, Cuma günü, Timur Emir'i [I. Bayezid] tamamen yendi ve onun şehirlerini ve ülkelerini işgal etti ve buraları yağmaladı, o sırada ben Dionysos Konstantinopolis'te bulunduğum için tuhaf bir manzara gördüm, her ırktan ve ulustan ve dilden insanlar kaçak olarak Konstantinopolis'e geldiler. Ve o zaman orada büyük deprem oldu, ve kutsal manastır Peribleptos'a yıldırım düştü, ve orada ikonalar ve podealar¹ yandı. Ve diğer şeyler, ve keşişlerin giysileri² yani kamelaucha'lar.³

KRONİK-50 B

Konstantinopolis ve Ayasofya'nın ne zaman inşa edildiklerine dair

330/5838, 3. İndiksiyon, 11 Mayıs

1 Efendimiz İsa'nın doğumundan sonra 6070 yılında Büyük Konstantinos bütün şehirlerin kraliçesi Konstantinopolis'i inşa etti.

532/6040, 10. İndiksiyon, 23 Şubat

2 Dünyanın yaratılışından sonra 14. İndiksiyon, 6349 yılı, Ayasofya İmparator büyük İoustinianos tarafından inşa edildi.

Venedik'in ne zaman inşa edildiğine ve Venediklilerin aşağıdaki kaleleri ne zaman aldığına dair.

25 Mart 421

3 İsa'nın ilk ortaya çıkışından sonra 421 yılında Venedik, yani Rialto gelişmeye başladı.

Aralık 828-Aralık 829

4 Ve 830'da Hagios Markos Kilisesi'ni inşa ettiler.

31 (?) Ocak 832

5 Ve 832'de Hagios Markos'un kutsal kemiklerini Venedik'e getirdiler, Ocak ayının 30'unda.

1 Ağır elbise ya da asılı perde.

2 Perikefalaia.

3 Ortodoks rahiplerin başlarına giydikleri siyah başlık.

(?)

6 Ve 1149'da Çan Kulesi'ni¹ inşa ettiler.

Eylül 1384-Ağustos 1385/6893, 8. İndiksiyon

7 İsa'dan sonra 13<...> yılında Venedikliler Korfu Adası'nı kaleleriyle birlikte aldılar.

Eylül 1387-Ağustos 1388/6896, 11. İndiksiyon

8 İsa'dan sonra 1388 yılında Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] Paulo Spata'dan aldılar.

1423/6931, 1. İndiksiyon, 12 Ağustos

9 İsa'dan beri 1423 yılı, 29 Mayıs'ta hükümdar Balşa'nın² ölümünden sonra anlaşmayla Doulcinio'yu aldılar.

1474/6982, 7. İndiksiyon, 26 Mayıs

10 İsa'dan beri 1474 yılında Kıbrıs Adası'nı Tzagos³ öldükten sonra aldılar.

1204/6712, 7. İndiksiyon, 12 Nisan

11 Âdem'den sonra 6712 yılında Konstantinopolis, Aleksios ve İsaakios Komnenoslar'ın imparatorluğu zamanında Venedikliler'in eline teslim edildi.

1261/6769, 4. İndiksiyon, 25 Temmuz

12 Âdem'den sonra 67<6>9 yılında Konstantinopolis İmparator Michael Palaiologos zamanında tekrar Venediklilerin elinden Romalılara döndü.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 2 Nisan

13 (CDE) Âdem'den sonra 6897 yılında bu Venedikliler Peloponnesos'ta [Mora] Nauplion'u aldılar.

(W) Âdem'den sonra 6897 yılında Efendimiz İsa'nın dünyada vücuda gelmesinden sonra 1389 yılında Venediklilerin hükümdarlığı Peloponnesos'daki [Mora] Nauplion'u ele geçirdi.

1281/6790, 10. İndiksiyon, 18 Kasım (?)

14 İsa'nın doğumundan sonra 1433 yılında Papa Nikolaos Romalıların imparatorlarını aforoz etti.

Mōameth'in [Hz. Muhammed] ne zaman ortaya çıktığı ve en başından bugüne kadar hangi Türk imparatorlarının olduğu dair.

1 İtalyanca Campanile: Özel olarak Aziz Markos (St. Marcos) Kilisesi ve diğer Venedik formundaki çan kuleleri için kullanılan terim.

2 Balşa III. Stracimirovic.

3 Jacques III. Lusignan.

15 (ÂDEMSV) Âdem'den sonra 6127 yılında Mōameth [Hz. Muhammed] tezahür etti.

Othmanlides [Osmanlılar] denen bu Türk hükümdarları şöyledir: 1. Otmanēs [Osman]. 2. Orchanēs [Orhan]. 3. Mouratēs [I. Murad]. 4. Bagiazētēs [I. Bayezid] 5. Mechemetēs [I. Mehmed] 6. Mouratēs [II. Murad] 7. Machemetēs [II. Mehmed], 8. Bagiazētēs [II. Bayezid]. 9. Selēmēs [I. Selim]. 10. Souleimanēs [I. Süleyman]. 11. Oinopotēs [Sarhoş/Bekri] Selēmēs [II. Selim] 20 yıl. 7083'te hayatı son buldu, Ocak ayında bir at tarafından mahvedildi¹ ve onun oğlu Amouratēs [III. Murad] [sultan] oldu

(W) 6127 yılında Mōameth [Hz. Muhammed] zuhur etti.

En başından beri hükümdarlık yapan Agarenler [Agarēnoi/Türkler] ki onlar Otmanlides [Osmanlılar] olarak çağrılırlar, şunlardır: Birinci Otmanēs [Osman], ikinci Orchanēs [Orhan], üçüncü Mouratēs [I. Murad], dördüncü Bagiazētēs [I. Bayezid], beşinci Machemetēs [I. Mehmed], altıncı Mouratēs [II. Murad], yedinci Machemetēs [II. Mehmed].

Bu [II. Mehmed], zavallı Konstantinopolis'i aldı ve [bu olay] büyük Konstantinos'un mezarında yazılı olan, büyük başpiskopos Scholarios'un yorumladığı kehanetin ön gördüğü biçimde gerçekleşmiştir: Ondan sonraki [imparator] döneminde imparatorluk ortadan kalkacaktı. Beş Müslüman komutanın Konstantinopolis'te hükümdarlık üstleneceğini öngören Kserolophos-[forumuna] kazınan başka bir kehanet de bu [yazıtlar] uyuşmaktadır; kehanette geçen isimler ise Kserolophos'un sütunlarına oyma kalemle hakkedilmiştir. Ve onlar ellerindeki yalın kılıçlarla çıkageldiler ve bu sütunların üzerinde başından sonuna kadar [sıralanan] yeryüzünün bütün imparatorluklarını yok ettiler. Ayrıca dört çocuğu göğsünde tutarak onları emziren dişi bir ayı ile ilişkili bir kehanet de söz konusudur. Bu dişi ayı Agar'ın tarihinde Tanrı'nın inayetiyle Konstantinopolis üzerinde hüküm süren ilk kişiyi sembolize etmektedir. Söz konusu dört çocuk ise onun [hükümdarın] soyundan gelen, Tanrı'nın inayetiyle hükümdarlığı elinde tutmuş dört hükümdar ile onların soyundan gelenleri temsil etmektedir.

Sekizinci Bagiazētēs [II. Bayezid], dokuzuncu Selēmēs [I. Selim]; onuncu olarak Souleimanēs [I. Süleyman], on birinci Selēmēs [II. Selim].²

1 εσυντρίφω<συντρίβω= Mahvolmak, yıkılmak, bozguna uğramak, paramparça olmak. Burada attan düştüğü kastediliyor da olabilir. Osmanlı tarihçileri ise II. Selim'in hamamda ayağının kayması sonucu düşerek öldüğünü yazarlar. Bkz. İ.Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihii.*, c. III. I. Kısım, (4. Baskı), TTK Yayınları, Ankara 1988, s. 40.

2 Kronik yazarı burada Kanuni Sultan Süleyman ve II. Selim'i yeniden saymaktadır.

Bu [II. Selim] Agar'dan yani Agarenlerin [Agarēnoi/Türkler] hükümdarlığının sonunu getirecek olan beşinci hükümdardır¹ ve bunların adları yukarıda söylenen kehanet gibi yeryüzünden silindi. En kutsal, Tanrı doğuran Hanımefendimiz ve kurtarıcımız ve bütün azizlerin vasıtasıyla bu gerçekleşsin. Amin.

KRONİK-52

(P)

1463/6971, 11. İndiksiyon, 3 Nisan

- 1 1463'te, 5 Nisan'da, Emir Meoumet'in [II. Mehmed] Venedik hükümdarıyla savaşı oldu.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak, Pazartesi

- 2 Ve [Venedik] hükümdarlığının barışı onun [II. Mehmed] oğlu yeni Emir [II. Bayezid] ile de gerçekleşti, 1478'de, 27 Ocak, Perşembe günü.

330/5838, 3. İndiksiyon, 11 Mayıs

- 3 Efendimiz İsa'nın doğumundan 318 yıl sonra Konstantinopolis, Hristiyanların ilk imparatoru, İmparator Büyük Konstantinos tarafından kuruldu, Roma'nın en aziz papası Silvestros zamanında, bu yerde önce (?) Byzantion vardı.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

- 4 Sözü edilen şehir, sözü edilen Konstantinos ve annesi Helene tarafından, sözü edilen tarihte kurulduğundan, tekrar 1453'te, 29 Mayıs, Salı günü, aynı Konstantinopolis, dinsiz Türklerin elinde tutsak edildi, Konstantinos Palaiologos ve annesi Helene'nin imparatorluğu zamanında. Dolayısıyla Hristiyanların elinde 1123 yıl yaşadı, yani yukarıda söylediğim gibi tutsak edildiği 1453'e kadar.

25 Mart 421

- 5 Ve Venedik İsa'nın doğumundan sonra dört yüz yirmi bir yılında kurulmaya başlandı.

Aralık 828-Aralık 829

- 6 Ve 1071'de Venedikliler Aziz Markos Kilise'sini Venedik'te inşa etmeye başladılar. Ve o zaman bu kilise inşa edildi.

1 Kronik notunda bahsedilen kehanete göre II. Mehmed ile birlikte beşinci hükümdardan sonra Türklerin sonunun geleceği öngörülmektedir.

Bilinmeyen Tarih

1 6854 [1345?] Otmanides [Osmanlılar] Avrupa'ya geçtiler.

1355/6864, 9. İndiksiyon, 20 Aralık

2 İmparator Stephanos [Duşan] 6855 yılı 20 Aralık'ta vefat etti.

1354/6862, 7. İndiksiyon, 1-2 Mart

3 (ABCJT) 6865 Sultan Mouratēs [I. Murad] Kallipoli'yi [Gelibolu] aldı.

(M) 6865 yılında Türkler Romania'ya [Rumili] geçtiler.

Eylül 1368-Ağustos 1369/6877, 7. İndiksiyon

4 6877 Sultan Mouratēs [I. Murad] Adrianopolis'i [Edirne] aldı.

1371/6880, 10. İndiksiyon, 26 Eylül

5 (ACJT) 6879, Sultan Mouratēs [I. Murad] despotu mağlup etti.

(M) 6879, Uglješa Maritza'da [Meriç] hayatını kaybetti.

(B) 6876'da (!) Despot [Uglješa] Maritza'da [Meriç] mağlup oldu.

1386/6894, 9. İndiksiyon, 1 Ocak

6 (ACJT) 6894, Güneş tutulması oldu, 1 Ocak'ta.

(BM) 6894, 1 Ocak'ta, Güneş kayboldu.

1386/6894, 12. İndiksiyon, 15 Haziran

7 (ACT) 6897 Sultan Mouratēs'i [I. Murad] Despot Lazaros öldürdü, 20 Ocak'ta, hileyle.

(M) Lazaros ve Mouratēs [I. Murad] hayatını kaybetti, 20 Temmuz, 6897 yılında.

(B) 6897'de, 20 Ocak'ta yaşlı Mouratpeis [Muradbey/I. Murad], Despot Lazaros tarafından öldürüldü, o Kazichondiker [Gazi Hüncâr] olarak da adlandırılırdı.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 15 Haziran

8 6897 onun [I. Murad] oğlu Bagiazētēs [I. Bayezid] sultan oldu.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz

9 (ACJT) 6911 Pers Timurlenk, Sultan Bagiazētēs'i [I. Bayezid] esir aldı.

(B) 6911 yılında Bagiazētēs [I. Bayezid] Timur tarafından mağlup edildi.

1414/6922, 7. İndiksiyon, 22 Temmuz, Pazar

10 6912 yılı, 22 Temmuz'da, Salı günü, öğlen vakti ***

1403/6911, 11. İndiksiyon, 9 Mart

11 (ACJT) 6929 O [I. Bayezid] esarette öldü.

(BM) 6929'da Sultan Mouratēs'in [II. Murad] babası Sultan Mechemetēs [I. Mehmed] öldü.

1422/6930, 15. İndiksiyon, Kış

12 6939 yılında Moustanēs [Küçük Mustafa] hayatını kaybetti.

1425/6933, 3. İndiksiyon, 21 Temmuz

13 6933 yılında Yüce İmparator Manuel Palaiologos kefaretni ödedi, Tanrısāl ve melek suretli keşiş olup Matthaïos adını alarak <Temmuz ayı 21. gün>, Cumartesi günü.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

14 (ACJT) 6938 Bagiazētis'in¹ [I. Bayezid] oğlu Sultan Mouratēs [II. Murad] Thessalonike'yi aldı.

(BM) 6838'de Türkler Thessalonike'yi [Selanik] aldılar, 29 Mart, Çarşamba günü.

Eylül 1439-Ağustos 1440/6948, 3. İndiksiyon

15 6948 yılında İankos² [Hunyadi] tezahür etti.

1443/6952, 7. İndiksiyon, Aralık

16 (ACJT) 6951 İankos [Hunyadi] dağ geçidine³ doğru geldi ve Emir de buradan ona karşı geçti.

(B) Ve 6951'de Kral [Hunyadi] geldi ve Emir [II. Murad] dağ geçitlerinin⁴ <içinden hücum> etti ve tekrar geri çekildi.

1444/6953, 8. İndiksiyon, 10 Kasım

17 (ACJT) 6952 Kral [Hunyadi] Varna'da öldürüldü.

(B) Ve [II. Murad] 6953'te tekrar geldi ve Varna'da savaştı ve Kral [Hunyadi] öldürüldü. Zira savaş Kasım ayının 11'inde Çarşamba günü başladı, sabah-tan güneşin batışına kadar.

1 Kronik yazarının I. Mehmed ile Bayezid'i karıştırdığı anlaşılıyor.

2 İoannes Hunyadi ya da Johannes Hunyadi veya Janko.

3 Burada asıl metinde ἡ κλεισοῦπα terimi kullanılmış. Dağ geçidi, derbent veya boğaz anlamına gelen bu terim ormanlık sıradağlar arasında uzanan Sredna Gora'yı tarif eder. Burası Zlatica ve Karlova arasındadır. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 463 ve dn. 17.

4 Aynı şekilde çoğul hali κλεισοῦραι kullanılmaktadır.

1444/6952, 7. İndiksiyon, Mart

18 6954 yılında Despot yola çıktı ve Heksamilion'u inşa etti.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

19 (ACJT) 6956 Sultan Mouratēs [II. Murad] Heksamilion'u yıktı.

(B) Ve Emir [II. Murad] gitti ve onu [Hexamilion'u] yıktı.

1451/6959, 14. İndiksiyon, 3 Şubat

20 (ACJMT) 6959 Sultan Mouratēs [II. Murad] öldü, 3 Şubat'ta.

(B) 6959 yılı, 14. İndiksiyon'da, 3 Ocak'ta, Sultan Mouratpeis [Muradbey/II. Murad] öldü.

1451/6959, 14. İndiksiyon, 18 Şubat

21 (ACJT) 6959 onun oğlu Mechemetēs [II. Mehmed] sultan oldu.

(B) Aynı yılda onun oğlu hükümdar oldu.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

22 (ACJT) 6951 [II. Mehmed] Konstantinopolis'i tutsak aldı, 29 Mayıs, Salı günü.

(BM) 6961'de, 29 Mayıs'ta, Salı günü, Konstantinopolis Türkler tarafından alındı.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

23 696(8), o [II. Mehmed] Morea'yı [Mora] aldı.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

24 (ACJT) 69(78) o, [II. Mehmed] Euripos'u [Eğriboz] aldı.

(M) Machoumetpeis [Mehmedbey/II. Mehmed] Euripos'u [Eğriboz] aldı, 12 Temmuz, 6978 yılında.

(B) 6978 yılında Euripos [Eğriboz] alındı.

1475/6883, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

25 69(83) o [II. Mehmed] Kefe'yi aldı.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak

26 69(87) o [II. Mehmed] Skoutari'yi¹ aldı.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 17 Ağustos

27 6987 o [II. Mehmed] Hagia Maura'yı aldı.

1 Skoutari olarak yanlış yazılan bu yer Skiathos Adası'dır. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 520.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

28 6989, 4 Mayıs, Sultan Mechemetēs [II. Mehmed] Asya'da Çeşme'de öldü.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs, Cumartesi

29 (ACJT) 6989, 19 Mayıs, onun oğlu Bagiazētēs [II. Bayezid] Konstantinopolis'e geçti.

(B) Aynı ayın 19'unda, Cumartesi günü, onun [II. Mehmed] oğlu Sultan Bagiazētēs [II. Bayezid] Şehir'e geldi, günün 6. saatinde, 14. İndiksiyon'da, Güneş'in 17. Döngüsü, Ay'ın 16. Döngüsü.

1481/6989, 14. İndiksiyon, Mayıs (sonu)

30 (AJT) 69(91) o [II. Bayezid], kardeşi Tzemēs'e [Cem Sultan] karşı sefere çıktı.

(M) Gēlterim Pagiazitis [I. Bayezid] Anadolu'daki Geniserēn'de [Yenişehir] kardeşi Tzemēs [Cem Sultan] ile savaştı.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 20 Haziran

31 Ve Tzemēs'e [Cem Sultan] Mayıs ayının 15'i, Cumartesi günü, 6989 yılında mağlup oldu.

1482/6990, 15. İndiksiyon, 26 Temmuz

32 69<90> Tzem Soutanos [Cem Sultan] Rodos'a kaçtı.

1484/6992, 2. İndiksiyon, Temmuz-Ağustos

33 69<92> Sultan Bagiazētēs [II. Bayezid] Kellion¹ [Kilya] ve Asprokastron'u [Akkerman] aldı.

1492/7000, 10. İndiksiyon, Haziran-Temmuz

34 <7000> [II. Bayezid] Arnavutlara karşı askeri sefere çıktı.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

35 7007 29 Ağustos'ta, Naupaktos [Lepanto/İnebahtı] işgal edildi.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

36 7008, 9 Ağustos'ta, Methone [Modon] işgal edildi.

1509/7018, 13. İndiksiyon, 10 Eylül, Salı

37 7018, 10 Eylül, Salı günü, gecenin dördüncü saatinde, Konstantinopolis'te büyük bir deprem oldu.

1 Kelli/Kilya/Chilia. Bugün Ukrayna'nın Karadeniz kıyılarında bir liman kenti.

1511/7019, 14. İndiksiyon, 28 Temmuz, Pazartesi

38 7019 28 Temmuz, Pazartesi günü, onun [II. Bayezid] oğlu Sultan Selēmēs [I. Selim] babasına karşı savaştı ve Selēmēs [I. Selim] mağlup oldu ve Kefe'ye kaçtı.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan, Cumartesi

39 7020 23 Nisan, Cuma günü, Sultan Selēmēs [I. Selim] Şehir'de hükümdar oldu.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 26 Mayıs

40 7020, 10 Haziran, [I. Selim] babasına Selymbria'da [Silivri] zehir¹ verdi ve [Bayezid] öldü

1512/7020, 15 İndiksiyon, Temmuz- 1513/7021, 1. İndiksiyon, 24 Nisan

41 7021 [I. Selim] kardeşi Sultan Achmetis'e [Ahmed] karşı sefer düzenledi.

1513/7021, 1. İndiksiyon, 5 Ocak, Çarşamba

42 7021, 5 Ocak'ta, Çarşamba, o [I. Selim], Prousa'da [Bursa] yeğenlerini katletti; Tzamisach'ın [Şahinşah] oğlu Mehmed'i, kardeşi Sultan Achmatēs'in [Şehzade Mahmud]² oğulları Mousa [Musa], Orchan [Orhan] ve Emēr'i [Emir], Sultan Alemşah'ın³ oğlu Osman'ı, dahası Sultan Mechemetis'in [Şehzade Mehmed] oğlunu öldürdü.⁴

1513/7021, 1. İndiksiyon, 24 Nisan

43 7021, <24> Nisan, [I. Selim] kardeşi Sultan Achmatis'e [Ahmed] hücum etti ve onu katletti.

1514/7022, 2. İndiksiyon, 20 Mart

44 7022, 20 Mart'ta, [I. Selim] Sach İsmāel Sofēs'e [Şah İsmail] karşı doğuda sefere çıktı. Ve Tebriz'e doğru geçtiler, ve onu mağlup etti.

1515/7023, 3. İndiksiyon, 12 Haziran

45 7023, [I. Selim] Anatobla'ya [Alāüddevle'ye]⁵ karşı yürüdü ve onu öldürdü.

1515/7023, 3. İndiksiyon, 19 Mayıs

46 Aynı yıl Sofēs'in [Şah İsmail] toprağı Kiamach'ı [Kemah'ı] da aldı.

1 κώνειον (koneion): bir çeşit zehirli bitki.

2 Yavuz Sultan Selim'in kardeşi Şehzade Mahmud'un oğulları.

3 Asıl metinde Μελισάχ (Melisach).

4 Burada kardeşi Mehmed'in adı bilinmeyen başka bir oğlunu öldürdüğü kastedilmektedir.

5 Dulkadiroğulları Beyi.

1515/7024, 4. İndiksiyon, 18 Eylül

47 7024, 18 Eylül'de Adrianopolis'e [Edirne] geldi.

1516/7024, 4. İndiksiyon, 24 Ağustos

48 7025, 22 Ağustos, Mısır sultanına karşı yürüdü ve Halep'i aldı.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

49 7026 Şam'da kış geçirdi ve oradan Mısır'a yürüdü, savaştı ve onu [Mısır'ı] aldı.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 21 Eylül

50 7029, 22 Eylül, Sultan Selēmēs [I. Selim], Misēnē¹ köyü olarak adlandıran, babasıyla savaştığı bölgede öldü.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 30 Eylül

51 Aynı yıl onun oğlu Sultan Souleēmanēs [I. Süleyman] Konstantinopolis'e geldi ve basileus [imparator] oldu, 1 Ekim'de.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 5-6 Eylül

52 İsa'dan sonra 1566² ve dünyanın kuruluşundan sonra 7074, 9. İndiksiyon'da, 22 Ağustos'ta, birinci gün Sultan Souleēmanēs [I. Süleyman] Alamaniada Zigetvar'da savaşırken öldü.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 23 Eylül, Pazartesi

53 Bugün, Pazartesi günü, 3 Eylül, üçüncü saatte, 7075 yılı, 10. İndiksiyon'da, onun [I. Süleyman] oğlu Sultan Selēmēs [II. Selim] geldi ve sonra yedi †kayıkla† ***

1574/982 H, 22 Aralık, Çarşamba

54 Türk yılı [Hicri] 982, 22 Aralık, Çarşamba günü, Sultan Mouratēs [III. Murad] basileus [imparator] oldu.

KRONİK-54

Bilinmeyen Tarih

1 Andronikos Palaiologos'un oğlu ve Kantakouzenos 24'ün [?] damadı da olan İoannes. Onun imparatorluğunun ilk yılında Agarenler [Agarēnoi/ Türkler] Avrupa'ya geçtiler.

1 Çorlu yakınlarında Sirtköy mevki. Yunanca metinde Μισήνη (Misēnē) ya da bazı kaynaklarda Messene veya Misinli olarak da kaydedilir. Bkz. *Ekthesis Chronike* 68:28 ve İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, c. II. (5. Baskı), TTK Yayınları, Ankara 1988, s. 302.

2 Metinde bu notla beraber aşağıdaki 53 ve 54 numaralı notlarda da rakamlar Yunan rakamlarıyla değil Arap rakamlarıyla yazılmıştır.

1354/6962, 7. İndiksiyon, 1-2 Mart

2 <Sultan> 11 yıl sonra Kallioupoli'yi [Gelibolu] de aldı, 6865'te.

Eylül 1368-Ağustos 1369/6877, 7. İndiksiyon

3 VI. İoannes'in (!) oğlu Andronikos, onun oğlu İoannes 27 (!). Onun imparatorluğunun altıncı yılında Sultan [I. Murad] Adrianopolis'i [Edirne] aldı ve sonra Romalılara karşı savaşmayı genişletmeye de başladı.

4 Yaşlı İoannes 27'nin (!) oğlu Manuel. Onun oğlu İoannes ki o Floransa Sinodu'nu gerçekleştirdi. Dördüncü kardeşi Konstantinos ve Konstantinopolis'in kuşatmasında öldü, 29 Mayıs, 6961'in, 1. İndiksiyon, Salı günü, birinci saatte.¹

Buradan itibaren bulunduğu kadarıyla Agarenlerin [Agarēnoi/Türkler] olaylarını da yazıyorum.

1371/6880, 10. İndiksiyon, 26 Eylül

5 Yukarıda söylediğim gibi, [sultan] elbette [Romalılara karşı savaşını] genişletmeye başladı, *** onu [Adrianopolis'i] aldıktan sonra ise [o] Despota doğru yöneldi, 6879 yılında.

1386/6894, 9. İndiksiyon, 1 Ocak

6 6894 yılında ise Güneş tutulması oldu, 1 Ocak'ta, zannediyorum ki zavallı Romalıların talihsizliğini gösteriyordu.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 15 Haziran

7 6894 (!) Kral, Despot Lazaros, Sultan Mouratēs'i [I. Murad] hileyle öldürdü.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 15 Haziran

8 Daha sonra onun [I. Murad] oğlu Bagiazētēs [I. Bayezid] imparatorluk yaptı.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz

9 6911 Fatih Timurlenk, Sultan Pagiazitēs'i [Bayezid] esir aldı.

1403/6911, 11. İndiksiyon, 9 Mart

10 Sonra 6929'da esarette yaşamı son buldu ve onun [I. Bayezid] oğlu Mouratēs [II. Murad]² imparatorluk yaptı.

1 P. Schreiner asıl metinde de bu notun başına herhangi bir tarih tespit etmemiştir.

2 Kronik yazarının aşağıdaki notunda da I. Mehmed'i atladığı anlaşılıyor. Kronik yazarının Osmanlı sultanlarının sıralamasını şaşırması doğal görünmekle birlikte, kroniğin devamından bu konuda oldukça bilgili olduğu da görülmektedir. Ancak Fetret Devri'nin şehzadeleri ve I. Mehmed dönemini tamamen gözardı etmesinin sebebini bilmek mümkün değildir.

1430/6938, 8 İndiksiyon, 29 Mart

11 6938 Bagizitēs'in [I. Bayezid] oğlu Sultan Mouratēs [II. Murad] Thessalonike'yi [Selanik] aldı.

1443/6952, 7. İndiksiyon, Aralık

12 69(5)1 İankos [Hunyadi] dağ geçidine¹ geldi ve Sultan [II. Murad] ona karşı karargâh kurdu.

1444/6953, 8. İndiksiyon, 10 Kasım

13 6951 Kral [Hunyadi] budalılığı nedeniyle Varna'da öldü.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

14 6956 Sultan Mouratēs [II. Murad] Heksamilion'u yerle bir etti.

1451/6959, 14. İndiksiyon, 3 Şubat

15 [II. Murad] daha sonra 6959, 3 Şubat'ta ölür.

1451/6959, 14. İndiksiyon, 18 Şubat

16 Ve onun oğlu, Sultan Mechemetēs [II. Mehmed] imparatorluk yapar.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

17 O [II. Mehmed], üç yıl sonra Konstantinopolis'i İmparator Konstantinos'tan aldı, daha evvel yazdığımız gibi.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

18 [II. Mehmed] Daha sonra Peloponnesos'a [Mora] sefer düzenler ve orayı da alır.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

19 Daha sonra Euripos'u [Eğriboz],

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

20 Daha sonra Kefe'yi,

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak

21 Daha sonra Skoutarion [İşkodra] denen yeri,

1479/6987, 12. İndiksiyon, 17 Ağustos

22 Her şeyin ardından da Hagia Maura'yı [Ayamavra/Lefkada].

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

23 Daha sonra 6989'da, 4 Mayıs'ta ölür.

1 Bkz. Kr. 53/16.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs

24 Ve onun [II. Mehmed] oğlu, Sultan Bagiazitēs [II. Bayezid] imparatorluk yapar, aynı yılda, 19 Mayıs'ta.

1481/6989, 14. İndiksiyon, Mayıs (sonu)

25 Daha sonra [II. Bayezid] kardeşi Tzemēs'e [Cem Sultan] karşı sefer düzenler.

1482/6990, 15. İndiksiyon, 26 Temmuz

26 Tzemēs [Cem Sultan] ise Rodos'a sığındı.

1484/6992, 2. İndiksiyon, Temmuz-Ağustos

27 Daha sonra Myserlilere¹ karşı sefere çıkar ve Kellion'u [Kilya] ve Asprokastron'u [Akkerman] alır.

1492/7000, 10. İndiksiyon, Haziran-Temmuz

28 Daha sonra İlirya'da [Arnavutluk] yerleşik Arnavutlara karşı sefere çıkar.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

29 Ve Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] da alır, 7007, 29 Ağustos'ta.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

30 7008'de ise Methone'yi [Modon].

1509/7018, 13. İndiksiyon, 10 Eylül, Salı

31 Ayrıca onun [II. Bayezid] imparatorluğu zamanında, 7015 yılı, 10 Eylül, Salı günü, gecenin 4. saatinde, Konstantinopolis'te büyük deprem olur.

1511/7019, 14. İndiksiyon, 28 Temmuz

32 7019 onun [II. Bayezid] oğlu Selēmēs [I. Selim] babasına karşı savaşır ve babası tarafından mağlup edilerek Kefe'ye kaçır.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 25 Nisan, Cumartesi

33 7020, 23 Nisan, Cumartesi günü, Sultan Selēmēs [I. Selim] babasını tahttan kovarak hükümdar olur.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 26 Mayıs

34 [II. Bayezid] Üç ay sonra Selymbria'da [Silivri] ölür; bazılarına göre aşırı üzüntüden; başkalarına göre kendi oğulları tarafından zehirlenerek katledilir.

1 Moldavyalılar. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III., Index: Myser=Moldavyalı.

1512/7020, 15. İndiksiyon, Temmuz- 1513/7021, 1. İndiksiyon, 24 Nisan

35 [I. Selim] saltanatı tek başına aldıktan sonra¹ kardeşi Achmetēs'e [Şehzade Ahmed] karşı sefere çıkar.

1512/7021, 1. İndiksiyon, 5 Ocak

36 7021, 5 Ocak'ta, Çarşamba, o [I. Selim], Prousa'da [Bursa] yeğenlerini katletti; Tzamisach'ın [Şahinşah] oğlu Mechemet'i [Mehmed], kardeşi Sultan Achmatēs'in [Şehzade Mahmud] oğulları Mousēs [Musa], Orchan [Orhan] ve Emēr'i [Emir], Sultan Melsach'ın [Alemsah] oğlu Osman'ı, dahası Sultan Mechemetis'in [Şehzade Mehmed] oğlunu öldürdü.²

1513/7021, 1. İndiksiyon, 24 Nisan

37 Daha sonra, kardeşi Achmatēs'e [Şehzade Ahmed] karşı savaşır ve onu yenerek katleder.

1514/7022, 2. İndiksiyon, 20 Mart

38 7022, 20 Mart'ta, Sach İsmāēl Sofēs'e [Şah İsmail] karşı askeri sefer başlatır ve onu şimdi Tebriz denen yerde yener.

1515/7023, 3. İndiksiyon, 12 Haziran

39 Daha sonra Anatobla'ya [Alāüddeve'ye] geçer ve onu öldürür.

1515/7023, 3. İndiksiyon, 19 Mayıs

40 <Daha sonra>, Sofēs'in [Şah İsmail] tahtının bulunduğu Kiamachi'yi [Kemah] de <aldı>.

1515/7024, 4. İndiksiyon, 18 Eylül

41 Daha sonra Adrianopolis'e [Edirne] geldi.

1516/7024, 4. İndiksiyon, 24 Ağustos

42 7025 Mısır sultanına karşı askeri sefer düzenler ve Halep'i alır.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

43 7026 Damaskos'ta [Şam] kışladı. Daha sonra bugün Mısır denilen, Egyptos'a karşı sefer başlatır ve onu alır.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 21 Eylül

44 7029'da, şimdi Misēnē³ denilen, babasına karşı savaş yaptığı yerde ölür.

1 Asıl metinde μοναρχήσας.

2 Aynı metin ve açıklamalar yukarıda 53 numaralı kronikte tekrarlanmıştır.

3 Bkz. yukarıda Kr. 53/50 ve dipnotu.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 30 Eylül

45 Ve sonra onun oğlu Souleēmanēs [I. Süleyman] imparatorluk yapar, 1 Ekim'de.

KRONİK-55

I

İsmaililerin [İsmaēlitai/Türkler] Kronografisi Üzerine

Bilinmeyen Tarih

1 6854 yılında Türkler Batı'ya geçtiler.

1359/6868, 13. İndiksiyon, 14 Kasım (?)

2 6866, Thessalonike'nin [Selanik], azizlerin azizi metropoliti Gregorios Palamas vefat etti.

1354/6862, 7. İndiksiyon, 1-2 Mart

3 6865 yılında Kallioupoli'yi [Gelibolu] aldılar.

Eylül 1368-Ağustos 1369/6877, 7. İndiksiyon

4 6877 yılında Adrianopolis'i [Edirne] aldılar.

1371/6880, 10. İndiksiyon, 26 Eylül

5 6879, Despot [Uglješa], Maritza'da [Meriç] yenildi.

1383/6892, 7. İndiksiyon, 19 Eylül

6 6892 yılı, 19 Eylül'de, Serres'i [Serez] aldılar.

1386/6894, 9. İndiksiyon, 1 Ocak

7 6894, Güneş kayboldu, 1 Ocak'ta.

1389/6897, 12. İndiksiyon, Haziran 15

8 (E) 6897, yaşlı Mouratmpeēs [Muradbey/I. Murad], despotun oğlu Lazaros tarafından Kosova'da öldürüldü.

(D) 6897 yılında Amouratmpeēs [Muradbey/I. Murad] despotun oğlu Lazaros tarafından Kosova'da öldürüldü.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart, Çarşamba

9 (DEV) 6938 yılında Sultan Amourat [II. Murad] Thessalonike'yi [Selanik] Venediklilerden aldı.

(R) 6938, 29 Mart'ta, Çarşamba günü, günün 4. saatinde Sultan Mouratēs [II. Murad] Thessalonike'yi [Selanik] Venediklilerden aldı.

1437/6946, 1. İndiksiyon 1, 27 Kasım

10 6952 yılında İmparator İoannes İtalya'ya geldi ve Floransa'da 8. Sinod'u gerçekleştirdi.

1444/6953, 8. İndiksiyon, 10 Kasım

11 6953 Macaristan hükümdarı Varna'da Mouratpei [Muradbey/II. Murad] tarafından öldürüldü.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

12 6955 yılında Sultan Amourat [II. Murad], Thomas ve Konstantinos'un hükümdar olduğu Heksamilion'a geldi ve onu tahrir etti.

1451/6959, 14. İndiksiyon, 3 Şubat

13 6959 yılında Sultan Amourat [II. Murad] öldü ve oğlu Meemet [II. Mehmed] sultan oldu.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

14 6961 yılında aynı Meemet [II. Mehmed] Konstantinopolis'i 29 Mayıs'da aldı.

1456/6964, 4. İndiksiyon, 4 Haziran

15 6964 yılında o [II. Mehmed] Athena'yı [Atina] aldı.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

16 (DV) 6966 yılında o [II. Mehmed] Korinthos'u aldı.

(E) 6966, o [II. Mehmed] Korinthos'a geldi ve onu kuşattı.

(R) 6966, Mayıs ayında, Emir [II. Mehmed] Morea'yı [Mora] istila etti ve Korinthos dahil yarısını aldı.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Babar-Yaz

17 Sonra Machoumout [Mahmut Paşa] Sırbistan'a gitti ve Smederevo'yu [Semendire] aldı.

1459/6967, 7. İndiksiyon, 25 Mart

18 6967, 7. İndiksiyon'da, Kyrion Paskalya oldu.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

19 6968 Emir [II. Mehmed] Morea'ya [Mora] tekrar girdi ve geri kalanını da aldı. Ve ailesiyle birlikte Despot Demetrios'u da aldı. Onun kardeşi Thomas İtalya'ya gitti.

1461/6970, 10. İndiksiyon, Eylül

20 (DEV) 6970 yılında aynı sultan [II. Mehmed] Trapezounta'yı [Trabzon] ve imparatorunu ve arhontlarını aldı.

(R) 6970 Trapezounta'yı [Trabzon] ve imparatoru David'i ve arhontlarını ve Metropolit'i de dahil aldı ve onları Konstantinopolis'e gönderdi.

1462/6971, 11. İndiksiyon, 1-17 Eylül

21 6971 Emir [II. Mehmed] Mytilene'yi [Midilli] aldı.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

22 6978 yılında 11 Temmuz'da o, Sultan Meemet [II. Mehmed] Euripos'u [Eğriboz] Venediklilerden aldı.

1465/6973, 13. İndiksiyon, 12 Mayıs

23 6973 Despot Thomas Roma'da öldü.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak

24 6981 yılı, 4 Nisan'da Venedikliler Lemnos'u [Limni] ve Skoutari'yi [İşkodra] barış yapmak için verdiler.

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

25 6982 Achmat basias [GedikAhmed Paşa] Kefe'yi aldı.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

26 6989 yılında Sultan Meemet [II. Mehmed] öldü.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs

27 Ve onun oğlu Pagiazitēs [II. Bayezid] sultan oldu.

1491/6999, 9. İndiksiyon, Ağustos

28 Ağustos'un 7. gününde Hagion Oros'ta [Aynoroz] çanlar sustu.

1492/7001, 11. İndiksiyon, Ekim

29 7001 Ekim ayında Türkler Thessalonike'deki [Selanik] Hagios Demetrios'u aldılar.

1499/7007 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

30 7007 yılı, 29 Ağustos'ta, Sultan Pagiazētēs [II. Bayezid] Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] aldı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

31 7008 yılında aynı Sultan Pazaētēs [II. Bayezid] Methone [Modon] ve Korone'yi [Koron] aldı.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan

32 7019 yılında Pagiazitēs'in [II. Bayezid] oğlu Sultan Selēmēs [I. Selim] hükümdar oldu.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

33 7025 yılı, 22 Ocak'ta, Sultan Selēmēs [I. Selim] Mısır'ı aldı.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 30 Eylül

34 7029 yılında onun oğlu Souleēman [I. Süleyman] hükümdar yani sultan oldu.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

35 7029 yılında aynı Sultan Souleēman [I. Süleyman] Beligradin'i [Belgrad] aldı.

1522/7031, 11. İndiksiyon, 20 Aralık

36 7031 yılında, o [I. Süleyman], Rodos'u aldı, 7 Ocak'ta.

23 Nisan-23 Kasım 1526/7034-7035, 14.-15. İndiksiyon

37 7034 yılında [I. Süleyman] Macaristan'a geldi ve Kral'ı öldürdü ve Boutouni'den [Budin] Yahudileri aldı ve onları Sofia'ya [Sofya] getirdi. Franklar ise kaçtılar.

10 Mayıs-9 Eylül 1529/7037-7038, 2.-3. İndiksiyon

38 7037 yılında Souleēman [I. Süleyman] Macaristan'a ikinci seferi yaptı ve Boutouni'yi [Budin] aldı ve Erdelē'ne [Erdel] hükümdar bıraktı.

1529/7038, 3. İndiksiyon, 14 Eylül-16 Ekim

39 Aynı yılda Petzi'ye¹ [Beç/Viyana] de gitti ve onu almadı.

26 Nisan-18 Kasım 1532/7040-7041, 5.-6. İndiksiyon

40 7040 yılında Souleēman [I. Süleyman] Macaristan'a yeniden sefer düzenledi, fakat oradan sonuç alamadan geri döndü.

1532/7041, 6. İndiksiyon, 19 Eylül

41 Zira aynı yıl İspanya armadası Morea'ya [Mora] geldi ve Korone [Koron] ve Palaia Patra'yı [Balya Badra] aldı.

1531/7039, 4. İndiksiyon, Ağustos

42 Dört ay boyunca Kuyruklu Yıldız'ın öğleye kadar görüldüğü zamandı.

1 Asıl metinde Μπέτζη/Πέτζι Slavca "Beç" kelimesini hatırlatır ve Viyana için kullanılır Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 567.

1530/7038, 3. İndiksiyon, Temmuz-Haziran

43 Ve sonra bu hükümdar oğullarını, Selâmes'i [Selim] ve diğerlerini sünnet ettirdi.

1534/7042, 7. İndiksiyon, 13 Haziran - 1536/7044, 9. İndiksiyon, 8 Ocak

44 7042, o [I. Süleyman] Persia'da [İran] Tebriz'e kadar gitti ve Persia [İran] sultanı <ile> buluşamadı ve Babil'e döndü ve onu aldı.

1535/7043, 8. İndiksiyon, Nisan-Haziran

45 Ve tekrar sonraki baharda Persia [İran] hükümdarını kovarak oradan ayrıldı ve tekrar onunla karşılaşmadı.

1540/7049, 14. İndiksiyon, 21-24 Kasım

46 7049 yılı, 21 Kasım'da Venedikliler Nauplion ve Monembasia'yı barış yapmak için Türklere verdiler.

Bu kronik hikâyesinin sonudur ve Tanrı'ya şükürler olsun.

II

(R)

Babar-Güz 1537/7045-7046, 10.-11. İndiksiyon

47 7045'te aynı Souleēman [I. Süleyman], Chariatēn pasias'ı [Barbaros Hayreddin Paşa] donanma ile birlikte gönderdi ve o bütün adaları yakıp yok etti.

1 Nisan-11 Eylül 1565/7073-7074, 8-9. İndiksiyon

48 7073 aynı hükümdar [I. Süleyman], Pialē pasias'ı [Piyale Paşa] donanma ile birlikte Malta'ya gönderdi ve onlar oradan mağlup ve başarısız döndüler. Pek çoğu orada kaldı ve onları büyük bir korku kapladı.

1566/7074, 9. İndiksiyon, 14 Nisan, Paskalya-Pazar

49 7074 aynı hükümdar [I. Süleyman] Pialē pasia'yı [Piyale Paşa] bir donanma ile birlikte tekrar yolladı ve o Paskalya bayramından sonraki hafta Salı günü, Chios'u [Sakız] savaş yapmadan barış yoluyla aldı.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 5-6 Eylül

50 Söz konusu aynı yılda, o Bezi'ye [Beç/Viyana], yani Alamanlara karşı bir sefer düzenledi ve orada öldü. Oğlu Selēmēs [II. Selim] Anadolu'dan geldi ve o [I. Süleyman] Alamania'da bulunduğu sırada hükümdarlığı devraldı. Daha sonra onlar yeni hükümdar ile birlikte oradan döndüler ve Şehir'e geldiler.

Temmuz- 9 Eylül 1570 /7078-7079, 12-14. İndiksiyon

51 7078 yılında Sultan Selimēs [II. Selim] Kıbrıs'a sefer yaptı, bu onun ilk seferiydi ve orasını aldı.

1571/7079, 14. İndiksiyon, Bahar

52 7079 yılında o [II. Selim] iki paşayı, Balta pasias'ı [Balta Paşa¹] ile Alimpasias'ı [Kılıç Ali Paşa], yaklaşık 450 gemiden oluşan güçlü bir donanma ile birlikte Venedik'e kadar uzanan bütün Frank topraklarını ele geçirmek üzere gönderdi. Ve onlar Venediklilerin topraklarını yakıp yıktılar. Onlar Frankların donanmasıyla savaşmak üzere de emir almışlardı.

1571/7080, 15. İndiksiyon, 7 Ekim

53 Söz konusu iki donanma en nihayetinde Naupaktos [Lepanto/İnebahtı] dolaylarında karşı karşıya geldi. Ve şiddetli bir savaş meydana geldi ve lanet Türkler üç saatlik bir çarpışma sonucunda direnemediler. Derhal geri çekildiler ve [böylelikle onlara] ağır bir darbe vuruldu.

1574-1606

54 Sultan Selēmēs [II. Selim] ölümünden sonra oğlu Mouratēs [III. Murad] sultan oldu; Mouratēs'in [III. Murad] ardından Meemetēs [III. Mehmed] sultan oldu ve onun ardından da oğlu Sultan Achmetēs [I. Ahmed] şimdi 7114'te imparatordur.

1605/7114, 4. İndiksiyon, 6 Ekim

55 İçinde bulunduğumuz bu yılda, 6 Ekim'de hatip Dionysos Hieromonachos Hagia Anna Manastırı'nda vefat etti. Erdeminden ötürü ünü dünyanın sınırlarına kadar yayılmıştı.

1609/7117, 7. İndiksiyon, Pazartesi, 27 Şubat

56 7117, 27 Şubat'ta, Oruç haftasının Pazartesi günü, Erissos'ta² üç kalita karaya yanaşarak onu zapt ettiler; bunlardan biri 22 sıralı, bir diğeri ise 17 sıralı bir kadirge kadardı; üçüncü kalita biraz daha küçüktü. Onlar Hagion Oros'u [Aynoroz] da tehdit ediyorlardı. Ancak Theotokos [Meryem] iyi idare etti ve onların girişimleri akamete uğradı ve hiçbir şekilde ayrılmadılar. Zira onlar [Athos'a] gitmek üzere yola çıktıkları vakit, küçük olan gemi bir kayaya çarptı ve parçalandı, ve orada kaldı. 17 sıradan müteşekkil bütün kuvvet yelken açtıkları bu yerden yola çıkarak, Hagia Laura'nın üzerine yürüdüler ve onlardan hiçbiri sağ kurtulamadı. [Yaşanan] talihsizlik yü-

1 Lala Mustafa Paşa olmalı.

2 Midilli Adası'nı kuzeybatısında.

zünden, geride kalan bir kadırğa büyük bir korkuyla faciayı haber vermeye yola çıktı.

KRONİK-56

Hristiyanların işgalinden sonra inançsızlar [Türkler] zamanında, şehirlerde çıkarılmış hatıratlar, Hagion Oros'un [Aynoroz] Dionysisos'unda yazılıp öğretildi.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

- 1 6961, 29 Mayıs, Aziz Theodosia [günü] Emir [II. Mehmed] Konstantinopolis'i ele geçirdi, 1453'te.

1439/6947, 2. İndiksiyon, 6 Temmuz

- 2 6947, Floransa'da Sinod gerçekleşti, yani 1438'de.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

- 3 6958, Amouratēs beēs [II. Murad] Heksamilion'u tahrip etti, 1446'da.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

- 4 6978, Egripos'un [Eğriboz] fethi oldu, 1469.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

- 5 6963, Mayıs ayında, Emir [II. Mehmed] Morea'ya [Mora] doğru [sefere] çıktı ve Korinthos'la beraber yarısını aldı.

1458/6966, 6. İndiksiyon, İlkbahar-Yaz

- 6 Ve aynı tarihte Machmoutēs pasias [Mahmud Paşa] Sırbistan'a gitti ve Penteforon'u aldı, 1454'te.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

- 7 6968, Emir [II. Mehmed] tekrar Morea'ya [Mora] geçti ve kalanları aldı ve Despot Demetrios'u [Palaiologos] ailesiyle birlikte ele geçirdi, 1459. Ve onun kardeşi, Thomas [Palaiologos], Frangia'ya [Batıya] gitti.

1462/6971, 11. İndiksiyon, 1-17 Eylül

- 8 6971 Emir [II. Mehmed] Mytilene'yi [Midilli] aldı, 1462.

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

- 9 6982, Achmet pasas [Gedik Ahmed Paşa] Kefe'yi aldı, 1473.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

- 10 7009, Paizetēs [II. Bayezid] Epakton'u [Lepanto/İnebahtı] aldı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

11 ve Methone [Modon] ve Korone'yi [Koron], 1500.

1461/6970, 10. İndiksiyon, Eylül'den sonra

12 6965, Emir [II. Mehmed] Trapezounta'yı [Trabzon] aldı. İmparator David'i de arhontlar ve metropolitle birlikte aldı <ve onları> Konstantinopolis'e <götürdü>, 1456.

1491/6999, 9. İndiksiyon, Ağustos

13 7000, Ağustos ayında, Hagion Oros'ta [Aynoroz] çanlar sustu.

1492/7001, 11. İndiksiyon, Ekim

14 7001, Ekim ayında, Agarenler [Agarēnoi/Türkler] Thessalonike'deki [Selanik] Agios Demetrios'u aldılar, 1472 (!).

1522/7031, 11. İndiksiyon, 20 Aralık

16 7050, Venedik hükümdarı, Anapli [Nauplion] ve Monembasia'yı ve üç yüz bin Duka'yı Türk'e [I. Süleyman] verdi, 1541.

1537/7045-7046, 10.-11. İndiksiyon, İlkbahar-Güz

17 7045, Barabarousos [Barbaros Hayreddin Paşa] Paros'u aldı ve Aksia da teslim oldu, 1536.

Türk'ün [II. Mehmed] Konstantinopolis'i almasından adaları almasına kadar 84 yıl geçti.

KRONİK-57

1529/7037-7038, 2.-3. İndiksiyon, 10 Mayıs-9 Eylül

1 [I. Süleyman] *** ve Boudounia'yı [Budin] ele geçirdi ve Ertelēn [Erdel] adındaki yere oradan olan bir hükümdar yerleştirdi.

1529/7038, 3. İndiksiyon, 14 Eylül-16 Ekim

2 Böyleyken Petze'ye [Beç/Viyana] de gitti. Ve oradan sonuçsuz döndü.

1532/7040-7041, 5.-6. İndiksiyon, 26 Nisan-18 Kasım

3 7040'da tekrar Persia'ya [İran] gitti ve hiçbir şey başaramadı.

KRONİK-58

Türklerin imparatorlarının [basileus], aşağıdaki kaleleri ne zaman aldıklarına dair

Bilinmeyen Tarih

- 1 Âdem'den sonra 6854 yılında, yeni Âdem İsa'dan sonra 1354 yılında Türkler Batı'ya geçtiler.

1354/6862, 7. İndiksiyon, 1-2 Mart

- 2 6865 yılında, İsa'dan sonra 1365 yılında [Türkler] Kalioupoli'yi [Gelibolu] aldılar.

Eylül 1368-Ağustos 1369/6877, 7. İndiksiyon

- 3 Âdem'den sonra 6877 ve İsa'dan sonra 1377 yılında [Türkler] Adrianopolis'i [Edirne] aldılar.

1387/6895, 10. İndiksiyon, 8 Mayıs

- 4 6895 yılı, 8 Mayıs'ta Sultan Achmatēs [Ahmed]¹ Berroia'yı [Karaferye] aldı.

1430/6939, 9. İndiksiyon, Ekim

- 5 6934 yılında İoannina'yı [Yanya] aldı.

1387/6895, 10. İndiksiyon, Mart-Mayıs (?)

- 6 Âdem'den sonra 6935, 24 Mayıs'ta, [Türkler] Thessalonike'yi [Selanik] aldılar.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

- 7 Âdem'den sonra 6957 yılında [Türkler] Heksamilion'u aldılar.

1449/6957, 12. İndiksiyon, 24 Mart (?)

- 8 Âdem'den sonra 6960 yılında [Türkler] Arta'yı aldılar.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

- 9 (BEJKLPSTV) Âdem'den sonra 6961, İsa'dan sonra 1453 yılı, 29 Mayıs'ta Konstantinos Palaiologos imparatorken Konstantinopolis'i İsmaililere [İsmaēlitai/Türkler] teslim etti, yani Tanrı bizim günahlarımız yüzünden Sultan Meemetēs'e [II. Mehmed] bağışladı. [O] şu halde Konstantinopolis'e 23 yıl hükmetti. Sonrasında şu pek çok şehir ve memleketi boyunduruk altına aldı.

(CD) Âdem'den sonra 6961 yılı, 29 Mayıs'ta, Konstantinos Palaiologos imparator iken Şehir Sultan Meemetēs [II. Mehmed] tarafından alındı.

1 Burada bahsedilen Ahmed Bey'in kim olduğu belli değildir. Karaferye'nin fethinde bu isimde bir komutan, bey veya paşa söz konusu değildir. Aynı isimden aşağıda 63/3 numaralı notta da bahsedilmektedir.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

- 10 İsa'dan sonra 1457 yılında Büyük Hükümdar [II. Mehmed] Korinthos'u, Patra'yı, Mouchli'yi [Muhli] ve Kastelania'yı aldı.

1456/6964, 4. İndiksiyon, 4 Haziran

- 11 Âdem'den sonra 6964 yılı, Haziran ayında, Athena [Atina] teslim edildi.

1460 (?)

- 12 (P) İsa'dan sonra 1466, yani 1466¹ [yılında] Aitolia'daki Angelokastron'u² aldılar.
(T) Âdem'den sonra 6966 yılında Angeloskastron'u aldı.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

- 13 (EKT) Âdem'den sonra 6968, İsa'dan sonra 1460 yılında, Büyük Hükümdar [II. Mehmed] Mistra'ya geldi ve Despot Demetrios [kenti] teslim etti ve berikisi [II. Mehmed] Mistra'yı aldı.
(ABJL) Âdem'den sonra 6968, İsa'dan sonra 1460 yılında, Büyük Hükümdar [II. Mehmed] Mistra'ya geldi ve onu aldı.
(CDP) İsa'dan sonra 6968 Mistra'yı aldılar.
(VS) Âdem'den sonra 6968 yılında Mistra'yı aldılar.

1461/6970, 10. İndiksiyon, Eylül.

- 14 Âdem'den sonra 6970 yılında Trapezounta [Trabzon] işgal edildi.

1463/6971, 11. İndiksiyon, 3 Nisan

- 15 Âdem'den sonra 6971 yılı, Nisan ayında, Argoslular Argos'u Türklerin eline teslim etti.

1462/6971, 11. İndiksiyon, 1-17 Eylül

- 16 6972 yılı, 11 Temmuz'da, Mytilene'yi [Midilli] aldılar.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

- 17 Âdem'den sonra 6978, İsa'dan sonra 1470 yılında Euripos [Eğriboz] alındı, 12 Temmuz'da.

1 Bu kısmı Arap rakamlarıyla yazılmıştır.

2 Yunanistan'ın batısında bugün Aitolia-Acarnania idari bölgesinde Agrini belediyesine bağlıdır. Yunanistan'da üç ayrı yer Angelokastron adıyla alınır. Biri Korinthos'un güneydoğusunda, diğeri Korfu Adası'nda bir müstahkem mevkiidir. Diğeri ise yukarıda bahsedilen Aitolia bölgesindekidir. Bu kronikte hangisi olduğu belirtilmiş olsa da Kr. 77/4 ve 69/17'de hangisi olduğu ve kesin tarihi muğlak kalmıştır. Kanaatimizce her üçü de aynı Angelokastron'dur. Krş. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 500, dn. 30.

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

18 Âdem'den sonra 6983, İsa'dan sonra 1475 yılı, Temmuz ayında Kefe işgal edildi.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

19 6989 yılı, 3 Mayıs'ta, Sultan Meemetês [II. Mehmed] öldü.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs

20 Ve aynı ayın 19'unda onun oğlu Sultan Bagizêtês [II. Bayezid] Şehir'e geldi ve imparatorluğu aldı.

1484/6992 2. İndiksiyon, Temmuz-Ağustos

21 Ve iki yıl sonra Kellion [Kilya] ve Asprokastron'a [Akkerman] karşı sefere çıktı.

1479/6887, 12. İndiksiyon, 17-26 Ağustos

22 İsa'dan sonra 1487 yani 1487'de Hagia Maura [Ayamavra] ve Kefallinia'yı [Kefalonya] aldılar.

Eylül 1486-Ağustos 1487/6995, 5. İndiksiyon, (?)

23 (T) Âdem'den sonra 6995 yılında Prebeza [Preveza] kuruldu.
(P) Prebeza [Preveza] İsa'nın doğumundan sonra 1495 yılında Türkler tarafından kurulmuştur. Daha sonra 1684 yılında kenti Venedikliler aldılar ve 1701 yılında bir antlaşmayla tekrar Türklere teslim ettiler ki bu antlaşmada Naupaktos da [Lepanto/İnebahtı] [Türklere] terk edildi. Ve tekrar Venedikliler Prebeza'yı [Preveza] aldılar. Venedik'in Napolyon Bonapart tarafından yıkılışından sonra Fransızların idaresi altında kaldı ve tekrar 1798'de Epiroslu [Epir] Tepedelenli ünlü Ali Paşa¹ hileyle [kenti] aldı. O [Ali Paşa] kaleyi ve ikameti için sarayları yeniledi.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

24 Âdem'den sonra 7007 yılı 29 Ağustos'ta Naupaktos [Lepanto/İnebahtı] işgal edildi; [ki bu kenti] Venedikliler Paulo Spata isimli birinden teslim almışlardı; ve tekrar Venedikliler 1686 yılında teslim aldılar, ve onlar orasını 1701 yılında tekrar Türklere bıraktılar.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

25 Âdem'den sonra 7007 yılı, İsa'dan sonra 1500 yılı 9 Ağustos'ta, Venediklilerin idaresini üstlendiği Methone [Modon] teslim edildi ve Türkler bütün Hristiyan halkı kestiler ve onların kafatası ve kemiklerinden, bugün bile

1 Tepelenês tês Hpeireou Alê pasias o perifêmos.

görülebilen bir kule inşa ettiler.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 16 Ağustos

- 26 (BCDEJKLPSV) Aynı yıl ve aynı ayın [Eylül] 17'sinde, Koronlular [Koron] büyük hükümdara itaat ettiler ve kaleyi onun ellerine teslim ettiler. (T)¹ Aynı yıl, 7 Eylül'de [Türkler] Korone'yi [Koron] de aldılar; orada kimse savaşımadı; içeride bulunanlar, yani asilzadeler ile diğerleri aynı hükümdarın, Sultan Pagiazitēs'in [II. Bayezid] oturduğu yere gittiler ve onun karşısında itaat ettiler ve her şeyi, kaleyi, bütün zırhlı arabalarını ki keza silahlarıydı, yani asilzadelerin gereçleriydi. Hükümdar bunları gördüğünde, oldukça memnun oldu ve onları imparatorluğunda verilen bütün vergilerden muaf kıldı. O tarihte bu şehri de Venedikliler idare ediyorlardı.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan

- 27 Âdem'den sonra 7012 yılı, Nisan ayında Sultan Bagiazētēs [II. Bayezid] oğlu Sultan Selēmēs [I. Selim] tarafından [tahttan] kovuldu

1512/7020, 15. İndiksiyon, 26 Mayıs

- 28 Aynı yıl 7020'de, bahsi geçen Sultan Bagiazētēs [II. Bayezid] imparatorluğunun tahtından uzakta öldü.

1513/7021, 1. İndiksiyon, 24 Nisan

- 29 Onun [II. Bayezid] ölümünün hemen akabinde oğlu Sultan Selēmēs [I. Selim] kardeşi Sultan Achmatēs [Şehzade Ahmed] ile savaşa tutuştu ve onu hile yoluyla yakalayıp öldürdü.

1513/7021, 1. İndiksiyon, Kış

- 30 Aynı şekilde diğer erkek kardeşi Sultan Kourkoutēs'i de [Şehzade Korkut] hile yoluyla yakaladı ve onu da öldürdü.

1514/7022, 2. İndiksiyon, 23 Ağustos

- 31 (EK) Aynı Sultan Selēmēs [I. Selim] imparatorluğu ele geçirir geçirmez, Perslere [İran'a] karşı sefere çıktı. Ve zafer kazanarak Konstantinopolis'e geri döndü. (BT) Aynı Sultan Selēmēs [I. Selim] devleti ve [imparatorluk] esasını devralarak doğrudan Perslere [İran'a] karşı sefere çıktı. Zafer kazandıktan sonra tahtına, Konstantinopolis'e döndü. (J) O imparatorluk esasını teslim alır almaz, Perslere [İran'a] karşı sefere çıktı. Onları yenince Konstantinos'un şehrine geri döndü.

1 Almanca çeviride P. Schreiner T yerine C yazmıştır.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

32 Âdem'den sonra 7021 yılında aynı Sultan Selēmēs [I. Selim] Kahire'yi, yani Mısır'ı aldı.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 21 Eylül

33 Âdem'den sonra 7029 yılı, 26 Eylül'de Sultan Selēmēs [I. Selim] dokuz yıllık hükümdarlığının ardından öldü.

[I. Selim] kudretli, basiretli ve adil bir adamdı ve Hıristiyanların soyunun çoğunu ve elbette kiliseyi severdi. Onun hükümdarlığı döneminde, Hıristiyanların pek çok eski kilisesi tekrar inşa edildi, çünkü eski kiliselerin yenilenmesi ve bunların güzelleşmesi için izin ve destek verdi, ve eski kiliselerin inşa edilmesinin yanında pek çok yenisini de temelden yaptılar.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 30 Eylül

34 Aynı yıl onun oğlu Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] hükümdarlığı aldı, ve Adrianopolis'te [Edirne] imparatorluk tahtına oturdu. O 23 yaşındaydı.

1521/7029, 9. İndiksiyon, Bahar

35 Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] henüz hükümdarlığa yükselmeden evvel, Yahudi bir müneccim ona gitti ve dedi ki: "Efendim bilesin ki, babanın vefatından sonra hükümdarlığa sen geçeceksin". O [I. Süleyman] ona cevap verdi ve dedi ki: "Hangi tarihte?" Ve Yahudi dedi ki: "Üç harf işareti bana bunu söyledi ve ben senin hangi yıl veya hangi ay hükümdar olacağını bilmiyorum." Sultan bunu duyduğu vakit, Yahudi'ye şöyle dedi: "Senin söylediklerin hakikat olarak ortaya çıktığında, ben sana büyük saygı göstereceğim ve para vereceğim." Ve böylelikle Yahudi talep ettiği üzere onlardan yazılı bir belge aldı. Yahudi'nin söylediği gibi, olay gerçekleşti. Yani o üç yıl sonra hükümdarlığa yükseldi; Yahudi'nin bahsettiği bu üç harf işareti üç yıla karşılık geliyordu. Hükümdar Yahudi'nin [söylediklerinin] hakikat olduğunu gördüğünde, son derece şaşırdı ve ona söz verdiği gibi, onurlandırdı ve para bağışladı. O zaman o söz konusu Yahudi'ye hükümdarlığında neler yaşayacağını sordu. Büyük bir Hıristiyan düşmanı olan Yahudi Hükümdar'a dedi ki: "Şu anda Konstantinopolis'te yaşayan Hıristiyanlar bir ayaklanma başlatacak ve başka birini imparator yapmak için senin hükümdarlığına kastedecekler". Hükümdar bunu iştir iştirmez, Hıristiyanlara karşı öfke ve hiddet doldu ve birini yollayarak, dört paşayı getirtti. O zaman onlara Yahudi'nin sözlerini ve hayatı ile hükümdarlığına kastedecekleri için tüm Hıristiyanları öldüreceğine dair kararını anlatmaya başladı. Bilgiği sayesinde mümkün olmayanı mümkün, mümkün olanı mümkün olmayan kılan Tanrı'nın gözü daima uyanık olduğu için, Pyrē basas [Piri Paşa] isim-

li, paşaların ilki cevap verdi ve şöyle dedi: “Sultanım, biz böylesine büyük bir meselenin Tanrı’dan geldiğini biliyoruz. **[Her ne olursa olsun]** onun iradesi yerine geleceği için, onun isteği ve iradesine karşı gelemeyiz. Şayet bu planlar insandan kaynaklanıyorsa, o zaman, senin hizmetkârların olan bizim, bu konu ile ilişkili ayrıntılı bir araştırma yapmamıza izin ver ve eğer bunlar hakikat olarak ortaya çıkarsa, sen intikamını alabileşin.” Ve böylece hükümdarın hiddet ve öfkesi yumuşadı ve zavallı Hıristiyanlar lanet olası Yahudi’nin haksızlık ve iftirasından kurtuldular.

1521/7029, 9. İndiksiyon, Mayıs

- 36 (BELT) Âdem’den sonra 7030 yılı, Haziran ayında Sultan Souleimanēs **[I. Süleyman]** süvari ve piyadelerden **[oluşan]** yüz bin **[kişilik]** bir ordu topladı ve Macaristan’a yürüyerek Ampelogradi’ye **[Belgrad]** saldırdı.
(J) Âdem’den sonra 7030 yılı, Haziran ayında sultan Souleimanēs **[I. Süleyman]** süvari ve piyadelerden **[oluşan]** yüz bin **[kişilik]** bir ordu topladı ve Macaristan’a yürüdü ve bu münasebetle Beligradion’a **[Belgrad]** saldırdı.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

- 37 (BELT) Ve 2 Ağustos’ta orasını işgal etti ve tekrar Adrianopolis’e **[Edirne]** geri döndü.
(CDKSV) Âdem’den sonra 7030 yılı, 2 Ağustos’ta Ampeligradi’yi **[Belgrad]** aldı.
(J) Ve 2 Ağustos’ta **[Belgrad’ı]** alarak Adriano**[polis’e]** **[Edirne]** geri döndü.

5 Haziran-20 Aralık 1522-/7030-7031, 10.-11. İndiksiyon

- 38 (BJL) İsa’dan sonra 1522’de Sultan Souleimanēs **[I. Süleyman]** kara ve denizde 200.000 **[kişi]** ve 270 büyük ve küçük gemi**[den oluşan]** bir ordu topladı ve Rodos’a saldırdı. Ve Aralık ayının 25’inde onun ellerine teslim edildi ve isteyen herkese ayrılma izni verdi.
(CDEPKSV) İsa’dan sonra 1522 yılı, 25 Aralık’ta o Rodos’u aldı.
(T) Efendimiz İsa Mesih’in vücut bulduğu tarihten sonra 1522 yılında Sultan Souleimanēs **[I. Süleyman]** kara ve denizde 200.000 **[kişi]** ve 270 büyük ve küçük gemiden oluşan bir ordu topladı ve Rodos’a saldırdı. Ve Aralık ayının yirmi beşinde eskiden şöhretli **[bir kent olan]** talihsiz Rodos onun ellerine teslim oldu. Ve en büyük hükümdar padişah, arhontların tamamını ve yerli halktan pek çok kimseyi oradan yolladı; sultanın zarar görmüş durumdaki bu ünlü kaleyi teslim almadan evvel yaptığı anlaşma

gereğince onlar sahip oldukları bütün silah, kampana¹ ve gemileri yanlarına alarak [gittiler].

1532/7041, 6. İndiksiyon, 19 Eylül

39 Efendimiz İsa Mesih'in vücut bulduğu tarihten sonra 1532 yılında prens Miser Andrea Doria Korone'yi [Koron] Türklerin elinden aldı.

1540/7049, 14. İndiksiyon, 21 Kasım, Pazar

40 (BJLP) 21 Kasım, İsa'dan sonra 1540 yılında, bir Pazar günü, Kasimpasias [Kasım Paşa] Nauplion'u antlaşma yoluyla Venediklilerin elinden aldı. Ve böylelikle barış anlaşmasına varıldı.

(SV) İsa'dan sonra 1540 yılında, Kasimpasias [Kasım Paşa] Nauplion'u aldı ve Venediklilerle barış yapıldı. Kasım ayının 21. günüydü.

(CDEKI) İsa'dan sonra 1540 yılı, 21 Kasım'da o [Kasım Paşa] Nauplion'u aldı.

(T) İsa'nın doğumundan sonra 1540 yılı, Kasım ayının 21'inde, Pazar günü Kasım pasias [Kasım Paşa] acınacak durumdaki Nauplion'u Venediklilerden aldı. O tarihte general Miser Alessandro Contarini meşhur Venedik lordunun emriyle teslim oldu. Bailo [Balyos] ise Francesco Barbaro oldu. Onlar bütün silah, malzeme ve kampanalarını da yanlarına aldılar ve halkın bir kısmı kenti terk etti; diğer kısmı -büyük bir çoğunluğu ise evlerinde kaldılar.

1540/7049, 14. İndiksiyon, 24 Kasım

41 (BCDJLPSV) Ve aynı yıl, aynı ayın 24'ünde [Kasım Paşa] Monembasia'yı da aldı. 1715 Ağustos'unda Osmanlılar Peloponnesos [Mora] ve Nauplion'u onlardan [Venediklilerden] tekrar aldılar.

(T) Aynı yıl, aynı ayın yirmi dördünde Tzaousios [Çavuş]² Monembasia'yı hükümdar Contari'nin elinden aldı. Podestas Garzoni oldu. Ve aynı bey, general, bütün silahları aldı. Ve halkın bir kısmı kenti terk ederken, bir kısmı kaldı. Daha sonra Kasım pasias [Kasım Paşa] bu kaleyi de almış ve Venedik'in saygıdeğer Efendisi ile Sultan arasında sağlam bir barış hüküm sürmüştür.

1770

42 İsa'dan sonra 1770'de Mesolongi ve Anatolikon ve pek çok diğer bölgenin

1 Kilise çanları.

2 Burada kastedilen kişi Kanuni döneminin tercümanlarından Draman/Drağman Yunus Bey'dir. Onun yaptırdığı Mimar Sinan camilerinden biri bugün Fatih semtindeki Drağman Yunus Bey Camii'dir. Bkz. M. Baha Tanman, "Dırağman Camii", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c. 3, İstanbul 1994, s. 48.

Türkler tarafından esareti başladı.

1771, 9 Mart-14 Temmuz

- 43 Aynı yılda Trikkala'nın [Tırhala] yarısını yakıp kül ettiler ve Larissa'daki [Yenişehir] Kutsal Achilleios Kilisesi'ni yerle bir ettiler. Bu [yapı] daha sonra Larissalı Dionysios tarafından -şimdi Ephesos'lu- restore edildi.

II
(T)

1522/7030, 10. İndiksiyon veya 1523/7031, 11. İndiksiyon, Paskalya

- 44 Efendimiz İsa Mesih'in vücut bulmasından 1559 yıl sonra Tanrı Konstantinopolis'te şu mucizesini gösterdi. Paskalya pazarı, gece yarısı, Agarenli [Agarēnoi/Türkler] kâtiplerin başları, yani choggiades [hocalar] kalkıp, lanet alışkanlıkları gereği dua okumak üzere Ayasofya'ya gittiler. Ve onlar kilisenin ön avlusuna geldiklerinde, mucizevi güzellikte ilâhî bir şarkı duyup, kilisenin içinde büyük bir ışık gördüler. Ve onlar daha da yakınlaştıkları vakit, kilisenin kapılarının açıldığı fark ettiler; ilâhî parçada şunlar söyleniyordu: "İsa diriliyor." Ve onlar bunu işitip gördükleri vakit, hükümdarın yanına koşarak, ona olan bitenleri anlattılar. Hükümdar bunları işitir işitmez, bizzat Ayasofya Kilisesi'ne geldi ve choggiades'lerin [hocaların] anlattığı şeyleri kendi gözleriyle görüp işitti. Daha sonra hizmetkârı genit-zaroi'lere [Yeniçeriler] kilisenin galerisine giderek, ilâhînin bir insandan kaynaklanıp kaynaklanmadığını, şayet öyleyse oradaki bütün Hristiyanları öldürmelerini emretti. Ve hükümdarın hizmetkârları emri yerine getirmek için harekete geçtiklerinde ilâhî bozuldu ve ışık ortadan kayboldu. Hükümdar ışık ve ilâhî şarkının Tanrı'dan geldiğini anladı ve hükümdarlığı ile yaşamının bu yüzden bitebileceğini düşünerek büyük bir korkuya kapıldı.

1553/7062, 12. İndiksiyon, 6 Ekim

- 45 İsa'nın doğumundan sonra 1553 yılı, 28 Ağustos'ta Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] büyük bir orduyla Perslerin [Safevi] üzerine yürüdü.¹ O oradan dönerken, Moustafas [Şehzade Mustafa] isimli oğlu ki [Mustafa] Hristiyanları çok severdi, babasına itaat ederek kenti terk etti. O [I. Süleyman] onu [Mustafa] yakalayarak, öldürdü. Bütün ordu babanın kendi oğlunu öldürttüğüne dair bu zavallı emirden haberdar olduğunda, hepsi gözyaşı dök-tü ve inançsız ve merhametsiz babanın kalpsizliği hakkında az üzülmeler. Baba sadece bu şaşılasi olaya —oğlunu öldürmeye— neden olmadı, aynı

1 Nahçıvan Seferi.

zamanda imparatorluk kentine geri döndükten sonra Prainpasa [**Hadım İbrahim Paşa**] adlı Hadım'ı başkente yollayarak, torununu, oğlunun oğlunu da Prousa'da [**Bursa**] öldürdü ki o Sultan Moustafa [**Şehzade Mustafa**] olarak adlandırılırdı. Ve bütün halk arasında büyük bir kedere neden oldu. Ey, kalpsiz, insanlıktan nasibini almamış, Allahsız kanun tanımaz. O [**I. Süleyman**] bütün bunları karısının isteği üzerine yaptı ve karısının arzusunun yerine getirmek istediği için oğlu ve torununu öldürdü.

1566/7074, 9. İndiksiyon, Mayıs

46 Âdem'den sonra 7074 yılında, Ağustos ayında aynı Sultan Souleimanēs [**I. Süleyman**] Macaristan ve Alamania seferine çıkarak orada öldü.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 23 Eylül

47 23 Eylül'de ölen Sultan Souleimanis'in [**I. Süleyman**] oğlu, Sultan Selēmēs [**II. Selim**] Amaseia'dan [**Amasya**] Konstantinopolis'e geldi. Ve aynı ayın 24'ünde hükümdarlar Mōamet [**II. Mehmed**], Pagiazētēs [**II. Bayezid**], Selēm [**I. Selim**] ve Souleiman'ın [**I. Süleyman**] imaretlerinde¹ dua etti. Ve 25'inde, yani aynı Eylül ayının, o babasının tahtına çıktı ve hükümdar olarak ilan edildi.

1566/7075, 26 Eylül

48 Ve aynı ayın 26'sında Konstantinopolis'i terk etti ve bir orduyla birlikte babasının öldüğü yere, Macaristan'a yürüdü.

Bu Sultan Selēmēs [**II. Selim**] Konstantinopolis'e hükmeden beşinci hükümdardır. Yukarıda onun hükümdarlığı esnasında tanrısız Agarenlerin [**Agarēnoi/Türkler**] devletin gücünün yıkılıp tamamen tahrip olacağını ve onun hükümdarlığının yeryüzünden yok olacağını anlatıyorum.²

KRONİK-59

I

Türkler'in şehirlerin kraliçesini [**Konstantinopolis**] ve diğer kaleleri hangi yılda aldıklarına dair.

-
- 1 Asıl metinde Μαρτίνα olarak yazan bu kelimeyi P. Schreiner hayrat, vakıf, kurum karşılığı olarak Almanca'ya tercüm etmiş, ancak dipnotta bunu açıklayarak Türkçe'deki külliye kastettiğini belirtmiştir. Verdiği sözlükçe kısmında ise kelimenin kökenine dair herhangi bir işaret koymadan "Stiftung= Vakıf, hayır kurumu" olarak karşılamıştır. Ancak bu kelimenin Türkçe'deki "imaret" kelimesinden geldiği fikrindeyiz. Burada sultanların adına camilerde mevlit veya hutbe okutulması olayı kastediliyor.
- 2 Kronik yazarı yukarıda Kr. 50B/15'te bahsedilen kehanetten söz ediyor. İki kronik arasındaki metin ilişkisi için bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 412-417.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

- 1 6961 yılında, 29 Mayıs'ta, Salı günü, Konstantinos Palaiologos'un hükümdarlığı sırasında Konstantinopolis günahlarımız yüzünden İsmaililere [İsmaelitai/Türkler] Tanrı tarafından teslim edildi. [II. Mehmed] Konstantinopolis'e 28 yıl egemen oldu, bunlardan sonra da şu pek çok ülkeyi ve şehri köle yaptı.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

- 2 6978 yılı, 11 Temmuz'da, İsa'dan sonra 1470 yılında Euripos [Eğriboz] fethedildi.

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

- 3 6983 yılı, Haziran ayında, İsa'dan sonra 1475 yılında Kaphas [Kefe] fethedildi.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

- 4 6989 yılı, 3 Mayıs'ta, Sultan Mechemetēs [II. Mehmed] öldü.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs

- 5 Ve aynı ayın 19'unda onun oğlu Bagiazētēs [II. Bayezid] Konstantinopolis'e geldi.

1484/6992, 2. İndiksiyon, Temmuz-Ağustos

- 6 Ve iki yıl sonra Kellion [Kilya] ve Asprokastron'a [Akkerman] karşı sefer düzenledi.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

- 7 7007 yılı, 29 Ağustos'ta, Naupaktos [Lepanto/İnebahtı] fethedildi.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

- 8 7008 yılında, İsa'dan sonra 1500 yılı, 9 Ağustos'ta, Methone [Modon] ve Korone [Koron] fethedildi.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan

- 9 7021 yılında, İsa'dan sonra 1513 yılı, Nisan ayında, Bagiazētēs [II. Bayezid], oğlu Selēmēs [I. Selim] tarafından [tahttan] kovuldu.

1514/7022, 2. İndiksiyon, 23 Ağustos

- 10 Aynı Selēmēs'in [I. Selim] devleti Perslere [İran] karşı seferinden hemen sonra Konstantinopolis'e muzaffer olarak döndü.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

- 11 1518 yılında, 22 Ocak'ta, Egiptos'taki [Mısır] Memphis'e¹ karşı sefere çıkarak, [Selim] yukarıda yazılmış olan yılda kaba Memlukları yok ederek onları köle yaptı ve egemen oldu.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 21 Eylül

- 12 Ve kısa zaman sonra bu imparatorun ölümü nedeniyle tahtı onun oğlu Souleimanēs'e [I. Süleyman] kaldı.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 30 Eylül

- 13 Böylelikle bu Souleimanēs [I. Süleyman] 1520 Eylül ayında hükümdarlık alametlerinin sahibi oldu.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

- 14 Ve hemen Macarlara karşı Beligradion'a [Belgrad] sefere çıktı ve orası fet-hedildi, 1521 yılı, 28 Ağustos'ta.

5 Haziran-20 Aralık 1522/ 7030-7031, 10.-11. İndiksiyon

- 15 Bir sonraki yılda, İsa'dan sonra 1522'de, Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] bir ordu kurdu, 6000 karadan [piyade] ve 270 denizden üç sıra kürekli² sa-vaş gemisiyle Rodos'a geldi ve Temmuz ayından Aralık ayına kadar buraya [karşı] savaştı, ve aynı Aralık ayının 25'inde bu zavallı Rodos onun ellerine teslim edildi. Üstelik Rodoslulardan isteyen kişinin ayrılmasına izin verdi. (DOS) Bir sonraki [yıl] ise, yani 1522, 23 Aralık'ta, Rodos'u boyunduruğu al-tına aldı.

II

Bilinmeyen Tarih

- 16 6854 yılında, İsa'dan sonra 1354'te Türkler Batı'ya geçtiler.

1354/6862, 7. İndiksiyon, 1-2 Mart

- 17 6865 yılında Kalioupoli'yi [Gelibolu] aldı, İsa'dan sonra 1365.

Eylül 1368 - Ağustos 1369/6877, 7. İndiksiyon

- 18 6877 yılında, İsa'dan sonra 1377, Adrianopolis'i [Edirne] aldı.

1387/6895, 10. İndiksiyon, Mart-Mayıs (?)

- 19 6935 yılında, 24 Mayıs'ta, Thessalonike'yi [Selanik] aldılar.

1456/6964, 4. İndiksiyon, 4 Haziran

1 Kahire'nin yaklaşık 20 km güneyinde Nil'in kıyısındaki antik Mısır şehri.

2 Triërës.

20 6964 yılında, Haziran ayında, Atinalıların kenti Türklerin eline teslim edildi.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

21 6968 yılında, İsa'dan sonra 1460, hükümdar [II. Mehmed] Mistra'ya geldi ve Despot Demetrios teslim oldu.

1461/6970, 10. İndiksiyon, Eylül

22 6970 yılında, İsa'dan sonra 1462, Trapezounta [Trabzon] fethedildi.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 2 Nisan

23 6897 yılında, Venediklilerin hükümdarlığı Nauplion'u ele geçirdi.

27 Ağustos -14 Eylül 1537/7045-7046, 10.-11. İndiksiyon

24 Öte yandan 1537'de, 14 Eylül, 11. İndiksiyon'da, Büyük Hükümdar [I. Süleyman] Venediklilerle savaş yaptı.

1540/7049, 14. İndiksiyon, 2 Ekim

25 (ABCEFGJLPV) Ve 40 [1540] yılında yani İsa'dan sonra, barış anlaşması oldu ve Venedikliler Nauplion ve Monembasia'yı verdiler. Ve böylece barış oldu.

(HR) Ve yeniden barış ve anlaşma oldu. Ve Venedikliler Nauplion ve Monembasia'yı verdiler.

1540/7049, 14. İndiksiyon, 21 Kasım, Pazar- 24, Çarşamba

26 (ABCEFGHJLPV) Ve aynı 40 [1540] yılında, 21 Kasım, Pazar günü, Kasımpasas [Kasım Paşa] Nauplion'u Venediklilerden aldı. Ve aynı ayın 24'ünde ve aynı yılda Monembasia'yı da aldılar, ve Nauplionlular ve Monembasialılardan bazıları Venedikliler ile beraber ayrıldılar, diğerleri aynı memleketlerinde kaldılar. Venedikliler kalelerin gereçlerini ve kiliselerin çanlarını aldılar ki barış yaptıklarında böyle anlaşmışlardı.

(R) Ve aynı yılda, <21 Kasım>, Pazar günü, Kasımpasias [Kasım Paşa] Nauplion'u ve Monembasia'yı aldı. Ve şehir sakinlerinin bir kısmı Venediklilerle ayrıldılar; anlaşmaya göre kiliselerin çanlarını ve kalelerin gereçlerini aldılar, diğerleri memleketlerinde kaldılar.

(O) Nauplion ve Monembasia Venediklilerin hükümdarının emriyle teslim edildi, İsa'dan sonra 1540, 21 Kasım'da, Pazar günü, ikinci saatte. Şehrin anahtarları paşaya Miser Alessandro Contarini -Vicecenerali¹ tarafından teslim edildi.

1 Vice General=yardımcı general.

III

İsmaililerin [İsmaēlitai/Türkler] hükümdarlarına dair; başlangıçtan şimdiye kadar kaç kişiydiler ve nasıl adlandırılırlardı.

- 27 1. Otmanēs [Osman Gazi] 2. Orchanēs [Orhan Gazi], 3. Mouratēs [I. Murad], 4. Bagiazētēs [I. Bayezid], 5. Mechmetēs [I. Mehmed], 6. Mouratēs [II. Murad], 7. Machmetēs [II. Mehmed], 8. Bagiazētēs [II. Bayezid], 9. Selēmēs [I. Selim.] 10. Souleimanēs [I. Süleyman]

Otmanlides [Osmanlılar] denilen hükümdarlarımız bunlardı.

IV

(G)

1570 Temmuz- 9 Eylül

- 28 İsa'dan sonra 1570 yılında Türk[ler] Venediklilerle savaş yaptılar ve karadan ve denizden Kıbrıs'a gittiler ve savaştılar ve onu aldılar. Ve Venediklilerin donanması gitmek istedi ve İspanya kralının donanmasını beklerken geç kaldılar. Ve Venedik donanmasında pek çok kişi öldü ve Girit Adası'na kadar gittiler onu aldılar ve büyük acılarla döndüler.

1571 Bahar

- 29 1571 yılında Türk [Sultan] büyük donanma oluşturdu, ve Girit'ten ayrıldılar ve Zakynthos'u yaktılar ve Kephalaria'ya [Kefalonya] doğru <geldiler> ve dağlardan pek çok esir aldılar ve Korfu'dan Sklavounia'ya¹ kadar yaktılar.

1571 Bahar

- 30 Ve Venediklilerin donanması Korfu'dan çıktı ve Messina'ya² gitti, ve İspanya kralının donanmasıyla birleşti. Ve Girit'ten Venedik kadirgaları Messina'ya geldiler ve bütün Hristiyanlar günah çıkardılar ve kutsal komünyon aldılar ve gelen Türk donanmasının yoluna çıktılar ve o [donanma] geri döndü ve Naupaktos'a [Lepanto/İnebahtı] doğru yelken açtı.

1571, 7 Ekim, Pazar

- 1 Bu terime X. yüzyılın ikinci yarısından sonra rastlanmadığı kabul edilmekle birlikte hem 59 numaralı kronikte hem de 65 numaralı kronikte Osmanlıların Venedikliler ile yaptığı anlaşmada kullanıldığı görülmektedir. Kesin olarak bilinmemekle birlikte bu terimin Slavların yaşadığı yer anlamında Adriyatik denizinin doğu kıyılarını tarif ettiği araştırmacılar tarafından kabul edilmektedir. Bkz. Radivoj Radič, "Ta Βραχέα Χρονικά ως Πηγή της Ιστορίας του 16^{ου} αι. Γενικές Παρατηρήσεις, *Byzantinos Domos*, 5-6 (1991-1992), s. 21.
- 2 Messina şehri Sicilya Adası'nın kuzeydoğusunda, adayı anakaradan ayıran geçidi tutan stratejik konumuyla dönemin önemli şehirlerinden biri olmuştur.

31 Ve Ekim ayının yedisinde, Pazar günü, Hristiyanların donanması Kephalaria'dan [Kefalonya] yola çıktı, Same'nin¹ ortasından, ve Türk donanması da Naupaktos'tan yola çıktı, ve [iki donanma] Curzola² Adası'nda karşılaştılar. Günün üçüncü saatinde iki donanma birbirine girdi ve mucizevi ve büyük bir savaş verildi. Ve bizim hükümdarımız ve Tanrı'nın ve Panagia Theotokos'un ve kutsal her şeyin temsilcisi İsa'nın güçleri zafer kazandılar. Hristiyanlar ve Türklerin donanmasını tahrip ettiler ve çoğunu aldılar. Birkaç [gemi] kaçtı ve Naupaktos'a doğru gitti. Pek çok Türk kaçtı ve pek çok Hristiyan telef oldu. Ve Venediklilerin generalleri hükümdar Sebastiano Venier daha sonra prens [Doge] oldu.

1572, 17 Eylül- 8 Ekim

32 Ve ertesi yıl 1572'de Türk [Sultan] başka bir donanma oluşturdu ve Methone'ye [Modon] kadar geldi ve Venedik donanması da. Yukarıda adı geçen general tek başına Methone'ye [Modon] kadar gitti. Ve yukarıda adı geçen General İspanya kralının donanmasını bekleyerek İspanya donanmasının geldiği Korfu Adası'na yöneldi. Ve Korfu'dan çıkmadılar ve Hristiyanların iki donanması orada birleştiler, ve Methone'ye [Modon] gittiler ve hiçbir şey yapmadılar.

1573, 7 Mart

33 Ve ertesi sene Venedikliler Türklerle barış yaptılar. Ve saire.

KRONİK-60

I

330/5838, 3. İndiksiyon, 11 Mayıs

1 Konstantinopolis kurulduğu zaman 5838 yılıydı.

532/6040, 10. İndiksiyon, 23 Şubat

2 Ayasofya inşa edildiği zaman 6039 yılıydı.

634/6142, 7. İndiksiyon, Babar

3 Machoumeth [Hz. Muhammed] zuhur ettiği zaman, 6127 yılıydı.

II

1 Kefalonya Adası'nın bugün üçüncü büyük şehri ve en önemli limanlarından biridir.

2 Asıl metinde εἰς τὴν νῆσον τοῦ Κουρτζουλάρων = Kourtzoularoi'lerin adasında. Ancak P. Schreiner'e göre kronik yazarı burada yanılmaktadır. Asıl savaş İthaka Adası'yla ana kara arasında kalan Oksia Adası'nda Acheloos Irmağı ağzında meydana gelmiştir. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 100.

1307/6815, 5. İndiksiyon, Mayıs (yaklaşık olarak)

4 (S) Türkler Doğu'dan Batı'ya geldiklerinde, 6815 yılıydı.

(K) Türkler Doğu'dan Batı'ya geçtiklerinde, 6801 yılı.

Bilinmeyen Tarih

5 (S) Türkler Romania'ya [Rumili] geçtiklerinde 686(5) yılıydı.

(K) Türkler Doğu'dan geldiklerinde ve Romania'ya [Rumili] geçtiklerinde 6865 yılıydı.

1354/6862, 7. İndiksiyon, 1-2 Mart

6 Türkler Kalipoli'yi [Gelibolu] aldıkları zaman 686(.) yılıydı.

Eylül 1368-Ağustos 1369/6877, 7. İndiksiyon

7 Adrianopolis'i [Edirne] aldıkları zaman 6877 yılıydı.

1371/6880, 10. İndiksiyon, 26 Eylül

8 Türkler Despot Uglješa'yı yendiklerinde 6879 yılıydı.

1383/6892, 7. İndiksiyon, 19 Eylül

9 Serres'i [Serez] aldıkları zaman 6892 yılıydı.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 15 Haziran

10 Yaşlı Mourat peis [Muradbey/I. Murad] despot (!) Lazaros'la birlikte hayatını kaybettiği ve Sultan Meemetês(!) [Mehmed] hükümdar olduğu zaman 6897 yılıydı.¹

1402/6910, 10. İndiksiyon, Ağustos

11 Prousa'yı [Bursa] aldıklarında 6911 yılıydı.

Eylül 1417-Ağustos 1418/6926, 11. İndiksiyon

12 Argyrokastron'u [Ergirikasrı] aldıklarında 6926 yılıydı.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

13 Thessalonike'yi [Şelanik] aldıklarında 6938 yılıydı.

1430/6939, 9. İndiksiyon, Ekim

14 İoannina'yı [Yanya] aldıklarında 6938 senesiydi.

1439/6947, 2. İndiksiyon, 6 Temmuz

15 İmparator İoannes'in Floransa'ya gittiği zamandı ve Sekizinci Sinod gerçekleşti. 6947.

1 Asıl metinde kronik yazarı hatalı bilgi verdiği için P. Schreiner ünlem işaretleriyle hatanın farkında olduğunu göstermiştir. Tercüme hatası gibi anlaşılmaması için bu işaretleri aynen kullanmayı uygun gördük.

1187/6696, 6. İndiksiyon, 2 Ekim

16 Kudüs'ü aldıklarında 6692 yılıydı.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

17 Heksamilion'u aldıklarında 6955 yıllarıydı.

1451/6959, 14. İndiksiyon, Bahar

18 Karamania'yı¹ aldıklarında 6959 yılıydı.

1453/6951, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

19 O [II. Mehmed], Konstantinopolis'i aldığında 6961 yılı, 29 Mayıs, Salı günüydü.

1456/6964, 4. İndiksiyon, 4 Haziran

20 Athena'yı [Atina] aldıklarında 6964 yılıydı.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Bahar-Yaz

21 O [II. Mehmed] Sırbistan'ı aldığında 6965 yılıydı.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

22 Korinthos'u aldıklarında 6966 yılıydı.

1460/6968 (İndiksiyon 8) Mayıs

23 O [II. Mehmed] Morea'yı [Mora] aldığında 6968 yılıydı.

1461/6970, 10. İndiksiyon, Eylül

24 O [II. Mehmed] Trapezounta'yı [Trabzon] aldığında 6970 yılıydı.

1463/6971, 11. İndiksiyon, Mayıs-Temmuz

25 O [II. Mehmed], Posna'yı [Bosna] aldığında 6971 yılıydı.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

26 O [II. Mehmed] Euripos [Eğriboz] ve Krogai'yi² aldığında 6978 yılıydı.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak

27 (S) Venedikliler Lemnos [Limni] ve Skoutari'yi [İşkodra] barış yapmak için verdiklerinde 6981 yılıydı.

1 Karaman seferi.

2 Metinde Κρόγαι. Kesin olarak bilinmeyen bu yerin yine Euripos (Eğriboz) Adası'nda müstahkem mevki olduğu veya paleografik olarak Ορεοιν veya Kroja adının yanlış yazımından kaynaklandığına dair görüşler vardır. Bu konudaki tartışma için bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s 513.

(K) Lemnos [Limni] ve Skoutari'yi [İşkodra] aldıklarında 6981 yılıydı.

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

28 Kefe'yi aldıklarında 6983 yılıydı.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs

29 Pagiazētēs [II. Bayezid] sultan olduğunda 6989 yılıydı.

1484/6992, 2. İndiksiyon, Temmuz-Ağustos

30 O [II. Bayezid], Asprokastron [Akkerman] ve Kellion'u [Kilya] aldığında 6991 yılıydı.

1492/7000, 10. İndiksiyon, Ekim

31 Hagios Demetrios'u¹ aldıklarında 7005 yıllarıydı.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

32 O [II. Bayezid] Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] aldığında 7007 yılıydı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

33 O [II. Bayezid] Methone [Modon] ve Korone'yi [Koron] aldığında 7008 yılıydı.

III

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan

34 Sultan Selēmēs [I. Selim] hükümdar olduğunda 7019 yılıydı.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

35 O [I. Selim] Mısır'ı aldığında 7025 yılıydı.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 30 Eylül

36 Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] hükümdar olduğunda 7028 yılıydı.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

37 O [I. Süleyman] Beligradi'yi [Belgrad] aldığında 7029 yılıydı.

5 Haziran 1522 – 20 Aralık/7030-31, 10.-11. İndiksiyon

38 O [I. Süleyman] Rodos'u aldığında 7031 yılıydı.

23 Nisan-23 Kasım 1526/7034-7035, 14.-15. İndiksiyon

39 O [I. Süleyman] Macaristan'a gittiği ve Macar kralını öldürdüğü ve Ya-

1 Thessalonike'nin (Selanik) 1430'daki fethinden sonra Hagios Demetrios Kilisesi Hristiyanların kullanımında kalmıştır. Burada kesin olarak camiye dönüştürülmesini kasteden bu bilgi sadece *Kısa Kronikler*'de mevcuttur.

hudileri Pountouni'den **[Budin]** aldığı ve onları Sofia'ya **[Sofya]** getirdiği zaman. Ayrıca Franklar kaçtılar; 7034 yılıydı.

10 Mayıs-9 Eylül 1529/7037-7038, 2-3 İndiksiyon

40 (S) O **[I. Süleyman]** Macaristan'a ikinci defa gittiğinde ve Bountouni'yi **[Budin]** aldığında ve Cherdelé'ye **[Erdel]** hükümdar bıraktığında 7037 yılıydı.

(K) Pentine'yi **[Budin]** aldıklarında 7037 <yılıydı>.

Nisan-18 Kasım 1532//7040-7041, 5.-6. İndiksiyon

41 O zaman **[I. Süleyman]**, Macaristan'a gitti ve sonuçsuz döndü, 7040 yılında.

1532/7041, 6. İndiksiyon, 19 Eylül

42 Aynı yılda İspanya donanması Morea'ya **[Mora]** geldi ve Korone'yi **[Korone]** ve Palaia Patra'yı **[Balyabadra]** aldı.

27 Ağustos-14 Eylül 1537/7045-7046, 10.-11. İndiksiyon

43 Sultan Souleimanēs **[I. Süleyman]** Korfu'ya indiğinde 7045 yıllarıydı.

1540/7049, 14. İndiksiyon, 21-24 Kasım

44 (S) O zaman **[I. Süleyman]**, Nauplion ve Monembasia'yı Venediklilerden barış yapmak için aldı 7042 yılında, 24 Kasım.

(K) Nauplion ve Monembasia'yı aldıklarında 7047 yıllarıydı.

Temmuz-9 Eylül 1570/7078-7079, 13-14. İndiksiyon

45 Kıbrıs'ı aldıklarında 7073 yıllarıydı.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 23 Eylül

46 Sultan Selēmes **[II. Selim]** hükümdar olduğuunda 7074 yılıydı, 1 Kasım'da.

1566/7074, 9. İndiksiyon, 14 Nisan

47 Chios'u **[Sakız]** aldıklarında 7079 yılıydı.

1574/7083, 3. İndiksiyon, 22 Aralık

48 Sultan Mouratēs **[III. Murad]** hükümdar olduğuunda 7083 yılıydı, 1 Kasım.

1594/7102, 7. İndiksiyon, Temmuz-Ağustos

49 Türkler Gianniki'yi **[Januk]** aldıklarında 7102 yılıydı. Bu yılda Sultan Meemetēs **[III. Mehmed]** imparatordu.

Kasım 1594-Haziran 1595/7103, 8. İndiksiyon

50 Türkler Vlachia'yı [Eflâk] yağmaladıklarında 7103 yılıydı. Bu yılda Vlahlar donanmayı aldılar.

1596/7105, 10. İndiksiyon, 12 Ekim

51 Sultan Meemetës [III. Mehmed] Macaristan'a gittiğinde ve Egri'yi¹ aldığı 7104 yılıydı.

Türklerin senelerinin sonu.

KRONİK-60A

II

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart, Çarşamba

1 Thessalonike [Selanik] sultanın oğlu Mouratpeis [Muradbey/II. Murad] tarafından alındı, 6938 yılı, 8. İndiksiyon, Mart ayının 29'unda, Megalos Kanonas'ın Çarşamba günü.

Bilinmeyen Tarih

2 Romania'ya [Rumili] geçtikleri zaman, 20 Aralık, 6865 yılında.

Eylül 1368-Ağustos 1369/6877, 7. İndiksiyon

3 Adrianopolis'i [Edirne] aldıkları zaman 6877 yılı, Mart ayının 1'inde.

1371/6880, 10. İndiksiyon, 26 Eylül

4 O zaman Despot Uglješa, Türkler tarafından Maritza [Meriç] nehrinde 6879 yılı, 10 Haziran'da yenilgiye uğratıldı.

1386/6894, 9. İndiksiyon, 1 Ocak

5 O zaman bütün evren karanlık oldu 6894 yılı, 1 Ocak'ta.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 15 Haziran

6 Yaşlı Sultan Amouratës'in [I. Murad] Despot Lazaros'la birlikte hayatını kaybettiği zaman, 6897 yılı.

Eylül 1395-Ağustos 1396/6904, 4. İndiksiyon

7 O zaman büyük bir deprem oldu ve Bodena mahfoldu ve battı, 6904 yılında.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 3 Ağustos

8 Prousa [Bursa] yıkıldı ve tutsak olduğu zaman, 6911 yılı, 16 Mayıs'ta.

1 Eger (Erlau).

1421/6929, 14. İndiksiyon, 21 Mayıs

9 Sultan [I. Mehmed] öldüğü zaman, 6929 yılı.

1430/6939, 9. İndiksiyon, Ekim

10 İoannina [Yanya] alındığı zaman, 6938 yılı, 29 Mart.

12 Temmuz 1470/6978, 3. İndiksiyon, Perşembe

11 Euripos [Eğriboz] alındığı zaman, 6978 yılı, 28 Temmuz, Çarşamba günü.

1479/6887, 12. İndiksiyon, 17 Ağustos

12 Basias [Gedik Ahmed Paşa] Hagia Maura'ya¹ [Ayamavra/Lefkada] geçtiği zaman, 6888 yılı, 18 Ağustos'ta.

1480/6988, 13. İndiksiyon, 28 Temmuz, Cuma

13 İkinci yılda o [Gedik Ahmed Paşa] Poulia'ya geçti, 4 Ağustos, Cuma günü.

1480/6988, 13. İndiksiyon, 11 Ağustos

14 [Gedik Ahmed Paşa] 6982 yılı, 25 Temmuz'da Otranto'yu aldı.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

15 Sultan [II. Mehmed] Konstantinos'un şehrine 32 buçuk yıl hükmetti ve 6989 yılı, 18 Temmuz'da öldü.

Eylül 1493-Ağustos 1494/7002, 12. İndiksiyon

16 Sultan Pagiazētēs'in [II. Bayezid] bütün devletindeki çocukları² topladığı zaman, 7002 yılında.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 18 Temmuz, Cumartesi

17 Benim oğlum [kronik yazarı] Basileios'u Argyrokastron'da [Ergirikasri] aldıkları zaman, Moustafampeis [Mustafa Bey],³ 7009 yılında.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

18 Methone'yi [Modon] aynı yıl aldıkları zaman Ağustos ayıydı, Basileios'u ise 18 Temmuz, Cumartesi günü aldılar.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

1 Ayamavra: İon Denizi'nde Leukas/Lefkada Adası. Osmanlı devrinde Lefkede Adası da denirdi. Bkz. Machiel Kiel "Ayamavra" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. IV, İstanbul, s. 194-195.

2 II. Bayezid döneminin devşirme toplama faaliyetinden söz ediliyor.

3 Koca Mustafa Paşa olması muhtemeldir. Bir önceki notla birlikte değerlendirildiğinde, kronik yazarının oğlunun da alındığını açıkça yazmasından anlaşıldığı gibi geniş devşirme alımıyla ilgilidir.

19 Naupaktos'u da [Lepanto/İnebahtı] Basileios'u [almalarından] bir yıl önce aldılar, 7008 yılı, Ağustos ayında.

16-17 Haziran 1503/7011, 6. İndiksiyon, Cuma-Cumartesi

20 Avlona ve Kanina'da büyük bir deprem olduğu zaman, 7011 yılı, 17 Haziran, Hagios İsauros'un Cumartesi günü. Ayrıca Cuma günü gecenin saat 2'sinde deprem oldu. Cuma günü Haziran ayının 16'sıydı.

III

1511/7019, 14. İndiksiyon, 28 Temmuz

21 O zaman Büyük Hükümdarın [II. Bayezid] oğlu Salimēs [I. Selim] 7019 yılında aşağıya indi.¹

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan

22 O, Büyük Hükümdar Salimēs'in [I. Selim], hükümdarlığı aldığı zaman, 7020 yılı, Hagios Georgios günü, Thomas'ın Cumartesi² [günüydü.]

1512/7020, 15. İndiksiyon, 26 Mayıs

23 Aynı yıl Büyük Hükümdar Paiazētēs [II. Bayezid] öldü.

1513/7021, 1. İndiksiyon, Kış-24 Nisan

24 7021 yılında [I. Selim] kendi kardeşlerini öldürdü.

1514/7022, 2. İndiksiyon, 20 Mart

25 O zaman Büyük Hükümdar [I. Selim] Sofēs'e [Şah İsmail] gitti 7022.

KRONİK-61

I

330/5838, 3. İndiksiyon, 11 Mayıs

1 Konstantinopolis kuruldu, 5837 yılında.

532/6040, 10. İndiksiyon, 23 Şubat

2 Konstantinopolis Ayasofya'sı kuruldu, 6039 yılında.

634/6142, 7. İndiksiyon, Bahar

3 Mōameth [Hz. Muhammed] zuhur etti, 6127 yılında.

1 Asıl metinde εκatéβη. Kronik yazarı Selim'in sefere çıkarak Kırım'a gitmek üzere Adrianopolis'e doğru harekete geçtiğini ifade etmek için kullanmış olmalı.

2 Hagios Thomas günü Paskalya Pazarı'ndan bir hafta sonra 23 Nisan günüdür.

II

1307/6815, 5. İndiksiyon, yaklaşık Mayıs

4 Türkler Batı'ya¹ geldiler, 6815 yılında.

Eylül 1368-Ağustos 1369/6877, 7. İndiksiyon

5 Adrianoupolis [Edirne] 6877

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

6 (D) Thessalonike'nin fethi [Selanik] 6938 yılında.

(MN) Thessalonike'yi 6937 [Selanik] yılında aldılar.

(U) Thessalonike [Selanik] alındığı zaman 6937.

1444/6952, 7. İndiksiyon, Mart

7 Heksamilion'un inşa edildiği zaman 6955.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

8 (D) Şehir'in fethi 6961 yılında.

(M) Türkler Şehir'e geldiler 6961 yılında.

(N) Onun [Tanrı'nın] Konstantinopolis'ini aldılar 6961.

(U) Konstantinopolis'in alındığı zaman 6961.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

9 Euripos [Eğriboz] 6978 yılında.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

10 (D) Naupaktos [Lepanto/İnebahtı] 7007 yılında.

(N) Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] 7007.

(U) Naupaktos [Lepanto/İnebahtı] 7007.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

11 (D) Mothone [Modon] 7008 yılı.

(NU) Mothokorone [Modon ve Koron] 7021.

III

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

12 Belëgradi'yi [Belgrad] 7029 yılında.

1 Metinde "εἰς τὸν κόσμον" Osmanlıların Batı'ya doğru ilerlemelerini kast ediyor. Aynı haberi veren diğer kroniklerle beraber bir grup halinde değerlendirmesi için bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 221-222. Diğer kroniklerin bazılarında Batı'ya geçtiler diye ifade edilen not, Bizanslıların ilk defa mağlup edildiği Bapheus Savaşı olmalıdır.

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030-7031, 10.-11. İndiksiyon

13 Rodos 7030 yılı.

23 Nisan-23 Kasım 1526 /7034-7035, 14.-15. İndiksiyon

14 Pitouni [Budin] 7035 yılı.

KRONİK-62

I

634/6142 Bizans takvimi=6126 İskenderiye Takvimi, 7. İndiksiyon, Babar

1 (LP) Mōameth [Hz. Muhammed] zuhur ettikten sonra 6126 yılıydı, Herakleios'un hükümdarlığının 3. yılında. O zaman Hosroes¹ [II. Hüsrev] ortaya çıktı.

C (f.357) O (f.108) Üstelik Sarazenler [Sarakēnoi/Araplar] her şeyin fela-ketini başlattılar 6126 yılı, 7. İndiksiyon.

Onun [Herakleios] hükümdarlığının üçüncü yılında Pers [II. Hüsrev] Romalıların topraklarının pek çoğunu ele geçirdi.

1304/6812, 2. İndiksiyon, Babar (?)

2 İsmaililerin [İsmaēlitai/Türkler] tiranlığı Osoumantzikēs'ten [Osman-cık/Osman Gazi] sonra Doğu'da hükümrân oldu,² 6822 yılında.

II

1307/6815, 5. İndiksiyon, Mayıs yaklaşık olarak

3 6815 yılı içinde Türkler Avrupa topraklarına geldiler.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

4 Thessalonike [Selanik] 6938 yılı, 29 Mart'ta fethedildi.

1430/6939, 9. İndiksiyon, Ekim

5 Ve İoannina da [Yanya] 6939'da fethedildi.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

6 Sultan [II. Murad] 6955 yılı, 8 Aralık'ta Heksamilion'a geldi.

1448/6957, 12. İndiksiyon, 31 Ekim

7 6957 yılı, 12. İndiksiyon'da, 1 Kasım'da, İmparator İoannes öldü, 23 yıl, 3 ay, 12 gün imparatorluktan sonra.

1 Sasani hükümdarı II. Hüsrev (590-628).

2 Kronik yazarı tarihi hatalı kullanmış, ancak diğer kroniklerdeki notlarla birlikte değerlendirilmelidir.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

- 8 6961 yılında, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs'ta, Salı günü, günün 2. saatinde, Konstantinopolis Emir Mechmet **[II. Mehmed]** liderliğinde tanrısız Agarenler **[Agarēnoi/Türkler]** tarafından fethedildi.

III

(O)

1437/6946, 1. İndiksiyon, 27 Kasım

- 9 6946 yılında, 27 Kasım'da, İmparator İoannes, patriği ve Despot Demetrios ile birlikte Sinod için yola çıktı.

1442/6950, 5. İndiksiyon, 23 Nisan-6 Ağustos

- 10 6950 yılı, 5. İndiksiyon, 23 Nisan'da, Türkler Şehir'i yağmaladılar ve aynı yıl, 6 Ağustos'ta, ayrırlırlarken tarım ürünlerini ve bağları yağmaladılar.

1444/6953, 8. İndiksiyon, 10 Kasım

- 11 6953 yılında, 8. İndiksiyon, 10 Kasım'da, Macarlar Türklerle ve Vlahlarla savaştılar, Macarlara Giankos **[Hunyadi]** komuta ediyordu. Her iki taraftan da pek çoğu düştü.

IV

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

- 12 6978 yılında Euripos **[Eğriboz]** fethedildi.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs, Perşembe

- 13 6989 yılında, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs'ta, Perşembe günü, saat 8'de, Amouratpeis'in **[Muradbey/II. Murad]** oğlu Sultan Mechmet **[II. Mehmed]** Anadolu'da öldü, Aritzion¹ yakınlarında.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs, Cumartesi

- 14 Ve aynı ayın 19'unda, Cumartesi günü, saat 6'da, onun **[II. Mehmed]** oğlu, Baiazitbeis **[Bayezid Bey/II. Bayezid]** Eptalophon'a² geldi ve imparatorluğun tahtına oturdu.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs

- 15 Aynı gün ve saatte onun **[II. Bayezid]** babasını da **[II. Mehmed]** defnettirler.

1 Gebze yakınlarında Darika olarak da bilinen yer.

2 Yeditepe (=İstanbul).

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

16 7007 yılında Naupaktos [**Lepanto/İnebahtı**] fethedildi.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos, Pazar

17 7008 yılında Sultan Baiazitēs [**II. Bayezid**] beraberinde sayısız kalabalıkla geldi ve Methone'yi [**Modon**] aldı, 15 Ağustos'ta, Pazar günü.

KRONİK-63

I

Türklerin Konstantinopolis'e Hükmeden İmparatorları

1307/6815, 5. İndiksiyon, Mayıs

- 1 6811 yılında Agarenler [**Agarēnoi/Türkler**] Doğu'dan Batı'ya geçtiler.
- a İlki Atoumanoglēs (ali Atoumanis C) ve 21 yıl hükümdarlık yaptı. [**Osman Gazi**]
- b Ondan sonra ikincisi Orchanēs (Arkanēs OS. Kazibeis C) 40 yıl. [**Orhan Gazi**]
- c Kaze Chimikiarēs (Kaze Chanitziaris F. Kazi Chonikiaris V. Kazē Amouratēs O. Kazis Mouratbeis¹ S. Amouratē Beis C) 30 yıl. [**I. Murad**]
- d Gilterim Baiazēt (İldirēm Baiazitēs OS. İldirim Baiazitpeis C. Giltērim Bagiazitēs FV) 14 yıl. [**I. Bayezid**]
- e Mousē Tzelepēs (Mousēltzepēs O. Mousi Kelepis FS. Mousi Tzelepis CV) 3 yıl. [**Musa Çelebi**]
- f Kelepēs Mērsouleymanēs (Sultan Tzelepis FV. Emēr Suleymanis S) 3 yıl. [**Süleyman Çelebi**]
- g Mourat Beis (Sultan Amouratbeyēs OV. Emer (!) Sultan Amouratis C) 31 yıl. [**II. Murad**]
- h Mechemet Beis (Sultan Meemetbeis O. Sultan Mechemetēs S. Sultan Meemetis V), ki o Konstantinopolis'i de aldı, 31 yıl. [**II. Mehmed**]
(C) Ondan sonra Sultan Mechemetēs [**II. Mehmed**], ki o Konstantinopolis'i İmparator Konstantinos Palaiologos'un elinden aldı, ne yazık papazlara. Hükümdarlarımızın günahları ve yemini bozmaları ve bizim Tanrı'nın sabrını küçümsememiz yüzünden.
- i) Onun oğlu Bagiazētēs [**II. Bayezid**], 31 [yıl].

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan-26 Mayıs

k) (FO) 7020 yılı, Mayıs ayında, Sultan Selēmēs [**I. Selim**] babası Sultan

1 Kronik yazarının, I. Murad için Osmanlı kaynaklarında kullanılan Gazi, Gazi Hünkâr, Hudâvendigar gibi unvanların bozulmuş Yunanca telaffuzlarını duyduğu gibi aktardığı anlaşılmaktadır.

Bagiazētēs [II. Bayezid] hayatta olduğu halde hükümdar oldu, 8 yıl. Ve hükümdarlığı aldıktan 20 gün sonra babası 15 Temmuz'da öldü.

(S) 78 (!) yılında Sultan Selēmēs [I. Selim] hükümdar oldu, onun babası Pagiazētēs'in [II. Bayezid] hayatta (!) [olduğu sırada] ve 8 yıl hükümdarlık yaptı.

(V) O [II. Bayezid] hayattayken oğlu Selēmēs [I. Selim] imparatorluğa yerleşti. Ve o 8 yıl yaşadı. Ardından onun babası 8 gün sonra öldü, 15 Haziran'da.

II

330/5838, 3. İndiksiyon, 11 Mayıs

2 Dünyanın yaratılışından sonra 5838 yılında, Büyük Konstantinos Şehir'i inşa etti.

1387/6895, 10. İndiksiyon, 8 Mayıs

3 6895 yılı, Mayıs ayı 8'inde, Sultan Achoumatēs [Ahmed]¹ Berroia'yı [Karaferye] aldı.

Eylül 1423-Ağustos 1424/6932, 2. İndiksiyon (?)

4 6932 yılında Hagion Oros [Aynoroz] Sultan Amouratis'e [II. Murad] Adrianopolis'te [Edirne], merhum Despot Andronikos Palaiologos'un muvafakatıyla itaat etti.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 20 Mart, Çarşamba

5 6938 yılı, 29 Mart'ta, Megalos Kanonas'ın Çarşamba günü, Thessalonike'nin [Selanik] işgali gerçekleşti.

III

1451/6959, 14. İndiksiyon, Bahar

6 [II. Mehmed] 6958'de ise Karamania'ya gitti.

1452/6960 (15. İndiksiyon) Mart-Ağustos

7 6959'da ise Şehir'in yakınına gitti ve Neokastron'u [Rumelihisarı] inşa etti.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

8 6961'de ise Konstantinopolis'i, 29 Mayıs'ta aldı.

1 Bkz. Kr. 58/4.

1456/6964, 4. İndiksiyon, 24 Ocak

9 6962'de ise kışın Ainos'a [Enez] gitti.

1454/6962, 2. İndiksiyon, Nisan-Ağustos

10 Ve yazın Smederevo'ya [Semendire].

1456/6964, 4. İndiksiyon, Temmuz

11 6963'te ise Pelegradi'ye [Belgrad] gitti ve burayı almadı.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

12 (DEFOPSV) 6964 yılında ise Morea'yı [Mora] ve çevresiyle birlikte Athena'yı [Atina] aldı.

(C) 6964 yılında ilk önce Morea'daki [Mora] Heksamilion'u aldı ve Morea'yı [Mora] istila etti ve onu aldı.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Bahar-Yaz (?)

13 6965 yılında ise Giatze'ye¹ gitti ve onu almadı.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

14 6966 yılında ise Morea'ya [Mora] ikinci kez gitti ve onu yok etti.

1459/6967, 7. İndiksiyon, Mart-Haziran (?)

15 6967 yılında ise tekrar Giatze'ye [Yayçe] gitti ve onu almadı.

Güz 1460-Yaz 1461/6969, 9. İndiksiyon

16 6968 yılında ise Amastres [Amasra] ve Sinöpi'yi [Sinop] aldı.

1461/6969, 9. İndiksiyon, Temmuz yaklaşık olarak

17 6969 yılında ise Ouzoun Chasanē'ye [Uzun Hasan] gitti.

1461/6970, 10. İndiksiyon, Eylül

18 Ve dönerken Trapezounta'yı [Trabzon] aldı.

1462/6970, 10. İndiksiyon, Nisan-Temmuz

19 6970'te ise Vlachia'ya [Eflâk], Voyvoda Vlad Dracul'a gitti.

1462/6971, 11. İndiksiyon, 1-17 Eylül

20 (CDEOPSV) Aynı yılda Mytilene'yi [Midilli] aldı.

(F) Ve 6971 yılında, Mytilene'yi [Midilli] aldı, 14 Eylül'de.

1463/6971, 11. İndiksiyon, Mayıs-Temmuz

21 6971'de ise Posthna'ya [Bosna] gitti ve onu aldı.

1 Yayçe: Mahmud Paşa'nın Sırbistan seferinde kuşattığı şehir.

1466/6974, 14. İndiksiyon, Mart-Temmuz

22 6972'de ise Arnavutluk'u aldı.

Yaz (?)– Kasım 1468/6976–6977, 1.–2. İndiksiyon

23 6974'te ise Karamania'ya gitti.

1470/6978¹, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz, Perşembe

24 (DEFOP) 6978'da ise Euripos'u [Eğriboz] aldı, 20 Temmuz'da.

(C) 6974'de Euripos'a [Eğriboz] gitti ve tamamını kılıçla aldı, Perşembe günü, 15 Temmuz'da.

Ekim 1472–Ağustos 1473/6981, 6. İndiksiyon

25 6982'de ise Ozoun Chasanē'ye [Uzun Hasan] gitti.

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

26 6983'te ise Kefe'yi aldı

Mayıs–Aralık 1476/6984–6985, 9–10 İndiksiyon

27 6984'te ise Boğdan'a gitti ve oradaki Macarların inşa ettiği kaleleri aldı.

18 Mayıs–7 Eylül 1478/6986–6987, 11.–12. İndiksiyon

28 6986 yılında ise Skoutari'ye [İşkodra] gitti ve onu almadı. Daha sonra [Skoutari] boyun eğdi.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

29 6989, 3 Mayıs'ta ise o [II. Mehmed] öldü.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs

30 (DEOPS) Aynı yılda onun oğlu Bagiazitēs [II. Bayezid] hükümdar oldu.

(C) Ve aynı yılda imparatorluğu Sultan Bagiazitēs [II. Bayezid] aldı. İmparatorlukta 31 yıl hükümdarlık yaptı.

(F) Onun oğlu Bagiazitēs [II. Bayezid] hükümdarlığa getirildi 6989, ki o babası Mechemetpeis'in [Mehmedbey/II. Mehmed] ilk oğludur, o ki 3 Mayıs'ta Şehir'i aldı, ve bundan sonra onun oğlu Pagiazētēs [II. Bayezid] tahta oturdu, 6989, 14 Temmuz'da.

1484/6992, 2. İndiksiyon, 14 Temmuz

31 6992 yılında ise Boğdan'a gitti ve Kellion'u [Kilya] 14 Temmuz'da aldı.

1484/6992, 2. İndiksiyon, 7–8 Ağustos

32 Aynı yılda Ağustos'un dördünde Asprokastron'u [Akkerman].

1 Asıl metinde baskı hatası sonucu 6878 olarak yazılmıştır.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

33 <7000>'de, Ağustos'un 7'sinde, Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] aldı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-10 Ağustos

34 (EFP) Aynı yılda, Methone [Modon] ve Korone'yi [Koron] de aldı, Ağustos ayında.

(CDOS) 7008'de Mothokorone'yi [Modon ve Koron] ve Navarino'yu [Navarin] aldı.

1511/7019, 14. İndiksiyon, 28 Temmuz

35 (FV) Ve Temmuz'un 19'unda bunun [II. Bayezid] oğlu Selēm [I. Selim] geldi ve babasıyla savaştı. Ve pek çok ordu telef oldu ve dünyada büyük kargaşa oldu, 7019 yılında.

(EP) 7019'da, Temmuz'da, bunun [II. Bayezid] oğlu Selēm [I. Selim] geldi ve babasıyla savaştı ve çok kan aktı ve kargaşa oldu.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan-26 Mayıs

36 (EP) 7022 yılı, Nisan ayında, bunun [II. Bayezid] oğlu Selēm [I. Selim] hükümdarlığı babası hayattayken aldı. Ve 20. günde bunun babası öldü. Yani 31 yıl hükümdarlık yaptı.

(F) Babası yaşarken Selēm [I. Selim], 7020, 23 Nisan'da hükümdarlığa atandı, ve birkaç gün sonra bunun babası öldü.

(O) 7008 yılında Sultan Selēm [I. Selim] hükümdar oldu, bunun babası Sultan Bagiazites [II. Bayezid] hayattayken.

(V) 7008, Nisan ayında, Sultan Selim [I. Selim] babası hayattayken hükümdar oldu, ve 20. günde, 15 Haziran'da, bunun babası Sultan Pagiazitēs [II. Bayezid] öldü.

(C) Bu hükümdar Bagiazitēs [II. Bayezid] ise 31 yıl imparatorluk yaptı, ve 7008 yılında öldü. Ve hükümdarlığı [I. Selim] babası hayattayken aldı.

1514/7022, 2. İndiksiyon, 23 Ağustos

37 (EPFV) 7022 yılında Sultan Selēm [I. Selim] Sofēs'e [Şah İsmail] gitti ve onu ve yeğeni Sultan Mourat'ı ¹ [III. Murad] bozguna uğrattı. Aynı yılda Tebriz'e gitti ve pek çok ordu kaybetti.

(DSO) 7022 yılı, 6 Ağustos'ta, Sultan Selim Selēm [I. Selim] Sofēs [Şah İsmail] ile savaştı ve onun topraklarından aldı.

(C) Sultan Selim [I. Selim] ilk seferini Kızılmpasi'ye [Kızılbaş²] yaptı ve onunla savaştı ve onun Tebriz ve diğer Pers [İran] topraklarını aldı.

1 Yavuz Sultan Selim'in kardeşi Şehzade Ahmed'in Şah İsmail'in yanına gönderdiği oğludur.

2 Şah İsmail.

1515/7023, 3. İndiksiyon, 12 Haziran

38 Aynı yıl, Kasım ayında, Anatobla [Alâüddevle] ile savaştı.

1515/7023, 3. İndiksiyon, 19 Mayıs

39 (EFP) Ve 2. yılda Keamal'ı [Kemah] aldı ve Alatogla'yı [Alâüddevle] öldürdü.

(V) 7024 Kiamachi'yi [Kemah] ve Anatoglan'ın [Alâüddevle] hükümdarlığını tamamen aldı.

(OS) Ve onun [Alâüddevle] bir kalesini, Kiamach'ı [Kemah] aldı.

(D) Ve aynı yıl Kiamachi [Kemah] kalesini aldı.

(C) Ve onun [Alâüddevle] Kiamachi'ni [Kemah] ve bütün topraklarını aldı.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

40 (EFOPSV) 7024 yılında Mısır'a gitti ve topraklarını aldı ve Sultan'ı [Memluk] kesti.

(C) 7025'te Mısır'a doğru geçti ve Suriye'nin bütün topraklarına hâkim oldu, 22 Ocak'ta.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 21 Eylül

41 (EP) 8 yıl hükümdarlık yaptı ve öldü.

(OS) 7029 yılında Sultan Selēmēs [I. Selim] öldü ve hükümdar Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] oldu.

(C) Sultan Selimēs [I. Selim] ise imparatorlukta 9 yıl hükmetti ve 7029 yılında öldü. Aynı yılda onun oğlu Sultan Soulainanis [I. Süleyman] hükümdar oldu.

(F) Selēmēs [I. Selim] öldü ve onun oğlu Souleimanēs [I. Süleyman] tah-ta oturdu, 7029.

(V) Ve onun hükümdarlığını aldı.

KRONİK 63A

(C)

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

1 Ve aynı yıl Belogradi'ye [Belgrad] gitti ve onu aldı.

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030-7031, 10.-11. İndiksiyon

2 7031'de Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] donanma ve ordu ile Rodos'a geçti ve çok güçlü taarruz etti. Ve [oraya] 26 Haziran'da gitti ve onu [Rodos] 25 Aralık'ta aldı, ki onu [Rodos] kendi istekleriyle verdiler, ve gönül-süz.

23 Nisan-23 Kasım 1526/7034-7035, 14.-15. İndiksiyon

3 7036'da Bountouni'ye geçti ve onu aldı.

14 Eylül-16 Ekim 1529/7038, 3. İndiksiyon

4 7038'de Biena'ya [Viyana] yani Petz'e [Beç] geçti ve onu hiç alamadı.

1531/7040, 5. İndiksiyon, 3 Eylül

5 7040'ta Methone'yi [Modon] Maltalılar yağmaladı.

26 Nisan-18 Kasım 1532/7040-7041, 5.6. İndiksiyon

6 Aynı yıl tekrar Betz'e doğru yürüdü ve tekrar onu alamadı.

1532/7040, 5. İndiksiyon, Haziran-Ağustos

7 Aynı yıl, 40 teçhizatlı Kadirga ve 40 Fusta'dan oluşan bir donanma çıkardı, ve Prebeza'ya [Preveza] kadar indi ve 90 gün kaldı, ve tekrar Şehir'e döndü.

1532/7041, 6. İndiksiyon, 19 Eylül, Perşembe

8 7041'de, 19 Eylül'de, Cuma günü, Andrea Doria geldi ve Korone'yi [Korona] aldı ve onu 20 yelkenli ve 40 büyük gemi ve dahası 20 büyük yelkenli [ve 40 büyük gemi] ve dahası 40 büyüklü küçük yelkenli ile aldı.

1532/7041, 6. İndiksiyon, 3 Ekim, Perşembe

9 Ve [Andrea Doria] Ekim'in 3'ünde donanmayla Palaia Patra'ya [Balya Badra] geldi, Çarşamba günü, ve dışarıdaki küçük büyük köyleri yağmaladı. Ve kale itaat etti yani Genitzaroi [Yeniçeriler], Eylül [doğrusu Ekim] ayının 8'inde, Pazartesi günü. Ve onları özgürleştirdi [Yeniçerilerden], ve kalenin içinde yanlarında taşıdıkları kadın ve çocukları buldu, ve kalenin içinde başka ne varsa onu aldı. Ve Yahudileri Zakynthos'a dört bin Flori'ye sattı.

17-29 (?) Ekim 1532/7041, 6. İndiksiyon

10 Ve Ekim'in 29'unda donanmayla hareket etti ve Morea'daki [Mora] kalesine doğru geçti. Ve [kale] itaat etti, ve içeride bulunan Türkleri serbest bıraktı. Ve ayrıca Naupaktos'un yeni kalesine saldırdı ve onu kılıçla aldı, ve içerideki 312 adamı, ve iki kaleyi yok etti.

1532/7041, 6. İndiksiyon, 19 Kasım'dan önce

11 Daha sonra hareket etti ve gitti. Yani Palaia Patra'da albayını bıraktı, ki orada Arnavutlardan 500 adam vardı- bunlardan 115'i Arkebuse¹ [donanımlı] geri kalanı askardı- ve diğer on kişi kaptandı [komutan]. Ve bunlardan sonra <onu tekrar Türkler> aldı ve herkes kaçtı ve tekrar Türkler girdi.

1 Αρκομπουζέρος/Arkompouzeros: Ok atan eski bir tür silah.

1533/7041, 6. İndiksiyon, Yaklaşık Ocak-Haziran

- 12 Korone'yi [Koron] 2 yıl idare ettiler. Ve Soulaïmampeis basias [Süleyman Bey Paşa]¹ ve Mechemetmpeis [Mehmedbey] ve Euripos [Eğriboz] Sancak Beyi Spanaktzoglēs [İspanakcioğlu] geldiler, ve 6 ay durdular ancak onu almayı başaramadılar.²

Ve tekrar Andrea Doria Korone'ye [Koron] geldi ve görevliyle Androusa'ya³ Frankları gönderdi ve Türkleri taciz etti. Ve Spanaktzoglēs [İspanakcioğlu] hainlik yaptı ve yenildi. Ve bunu Sulaēmapasias'a [Süleyman Paşa] arz ettiler, ve iki çavuş [tzaousides] geldi ve Spanaktzoglī'yi Euripos [Eğriboz] kapısının önünde idam ettiler.

1534/7042, 7. İndiksiyon, 1 Nisan

- 13 Ve sonra 7043'te Mechemetbeis Giachalipasaoglis [Yahyapaşaoğlu Mehmedbey]⁴ geldi ve birliği geldi, Franklar Korone'yi [Koron] bıraktılar ve kaçtılar.

Eylül 1534-Ağustos 1535/7043, 8. İndiksiyon (?)

- 14 Aynı yıl Charatimbiasias [Barbaros Hayreddin Paşa] Palaia Patra'ya [Bal-ya Badra] 80 kadirgayla geldi, *** Cumartesi günü. Ve aynı gün Galata'da sabahladı ve buna ek olarak gün boyunca [kaldı]. Ve aynı gün, Cumartesi tekrar demir alıp yola çıktı.

1561/7069, 4. İndiksiyon, 26 Ocak, Pazar (?)

- 15 7069'da Sultan Soulimanis [I. Süleyman] büyük Yasak [Kanun] yaptı ve Türklere buna itaat etmeyi buyurdu. Ve her kim itaat etmezse onu kuleye [zindan] koydu ve daha sonra kadirgaya koydu. Ve Yasak [Kanun] 26 Ocak, Pazartesi günü oldu.

1540/7049, 14. İndiksiyon, 21 Kasım, Pazar

- 16 İsa'dan sonra 1540 yılında, Kasım ayının 21'inde, Pazar günü, saat 9'da Pagnagia Misosporetisa⁵ gününde, Kasimpasias [Kasım Paşa] Nauplion'u Venediklilerin elinden aldı. Heyhat, Tanrı'nın adaleti.

1 Mora Sancakbeyi olmalı.

2 Burada bahsedilen Süleyman Bey Paşa, Mehmed Bey ve Yunanca yazımından muhtemelen İspanakcioğlu olarak anlaşılan Eğriboz Sancak Beyi hakkında bilgiye ulaşılamadı.

3 Ege'de Androusa Adası.

4 Semendire Sancak Beyi.

5 21 Kasım Yunanistan'da Meryem'in mabede giriş yortusu olarak kutlanır. Aynı zamanda tarım ürünlerine kış düştüğü zamanı temsil eden bir yortu olarak da Yunanistan'ın çeşitli yerlerinde kutlanır.

1207/6715, 10. İndiksiyon, Yaz

17 İsa'dan beri 1207'de Venedikliler Girit'i Romalıların elinden aldı.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 5-6 Eylül

18 7075 yılında Sultan Soulaïmanēs [I. Süleyman] Macaristan'da öldü.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 23 Eylül, Pazartesi

19 Eylül ayının 23'ünde, Pazartesi günü, 10. İndiksiyon'da, Sultan Selimēs [II. Selim] imparator oldu.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 26 Eylül

20 Aynı ayın 26'sında orduya geldi.

KRONİK 63B

(F)

I

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

1 Souleïmanēs [I. Süleyman] Ambelogradi'yi [Belgrad] aldı.

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030-7031, 10.11. İndiksiyon

2 Rodos'u aldı, 7031.

23 Nisan-23 Kasım 1526/7034-7035, 14.-15. İndiksiyon

3 Macarlara doğru gitti, 7035.

Bahar-Güz 1537/7045-7046, 10.-11. İndiksiyon

4 Dodekanesa [Oniki adalar] ve Korfu'nun köylerini aldı.

II

1546/7055, 5. İndiksiyon, Eylül

5 7055 elgiaztzēs [İl yazıcı] Sinan agas [Sinan Ağa] Mytilene'ye [Midilli] geldi, Eylül ayında.

1566/7074, 9. İndiksiyon 14 Nisan

6 Chios'u [Sakız] aldı 7074.

Temmuz-Eylül 1570/7078-7079, 13.-14. İndiksiyon

7 Kıbrıs'ı aldı 7077.

Eylül 1578-Ağustos 1579/7087, 7. İndiksiyon

8 Yazıcı [anagrafeas] Mytilene [Midilli] Adası'na geldi 7087, 7 İndiksiyon.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 14 Ekim, Pazartesi

9 7075, Ekim ayının 14'ünde, Pazartesi günü, Methymne Metropoliti ve Leimonos Manastırı'nın kurucusu Ignatios hayata gözlerini yumdu, onun memleketi Kallone idi.

1622/7130, 5. İndiksiyon, 20 Mayıs, Pazartesi

10 Türkler İmparator Sultan Osoumanēs'i [**Genç Osman**] öldürdüler 7124 yılı, <Mayıs ayında> Cuma günü.

Eylül 1621-Ağustos 1622/7130, 5. İndiksiyon

11 Bu yıl içinde dünyada büyük bir açlık [**kıtlık**] oldu, öyle ki çok insan açlıktan öldü.

1637/7145, 5. İndiksiyon, Haziran, Cumartesi

12 7145 yılı, Haziran ayının 3'ünde, Cuma günü, akşam, büyük bir dolu fırtınası oldu, ve üzüm bağları harap oldu ve meyveler, ve büyük bir yokluk [**sıkıntı**] oldu.

KRONİK 63C

(O)

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

1 Bu yıl Ampelogradi'ye [**Belgrad**] gitti ve onu aldı.

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030-7031, 10.-11. İndiksiyon

2 7030 yılı, 23 Aralık'ta Sultan Souleimanēs [**I. Süleyman**] Rodos'a geçti, deniz yoluyla, 300 gemilik donanma ile, ve onu [**Rodos'u**] aldı.

1529/7038, 3. İndiksiyon, 14 Eylül-16 Ekim

3 7032 yılında Beki'ye [**Beç/Viyana**] geçti ve onu almadı.

23 Nisan-23 Kasım 1526/7034-7035, 14.-15. İndiksiyon

4 7036'da Bounte'ye [**Budin**] gitti ve onu aldı.

27 Ağustos-14 Eylül 1537/7045-7046, 10.-11. İndiksiyon

5 7044 yılında donanmayla deniz yoluyla Aulona'ya [**Avlona**] gitti, ve Korfu'da çok sayıda yerleşim yerini yok etti.

1537/7046, 11. İndiksiyon, 24 Ekim

6 7046 yılı, 24 Ekim'de, Aigena [**Egina Adası**] Charatoumpasias [**Barbaros Hayreddin Paşa**] tarafından kuşatıldı ve 4708 insan esir alındı.

1540/7049, 14. İndiksiyon, 21 Kasım, Pazar

7 7049 yılında, 21 Kasım'da, Pazar günü, Venediklilerin hükümdarı Anaplio'yu [Nauplion] hükümdar Kasoumpasa'ya [Kasım Paşa] teslim etti.

1541/7049, 14. İndiksiyon, 23 Haziran-29 Ağustos

8 7049 yılında, 6 Temmuz'da, Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] Mountouni'ye [Budin] geçti ve Kral ile savaştı ve onu yendi.

23 Nisan-21 Eylül 1543/7051-7052, 1.-2. İndiksiyon

9 7051 yılında Beki'ye [Bec/Viyana] geçti ve onu almadı.

1548/7056, 6. İndiksiyon, 3 Nisan 1549/7051-7052, 1.-2. İndiksiyon

10 7056 yılında Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] Gyzilmpasi'ye [Kızılbaş] geçti, orada kışladı. Ve ikinci yıl geri döndü.

1553/7061, 11. İndiksiyon, 28 Ağustos-1555/7063, 13. İndiksiyon, 1 Ağustos

11 7062 yılında, 12 Eylül'de, Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] [sefere] çıktı ve Kizilbasi'ye [Kızılbaş] geçti ve orada 2 yıl kışladı. Ve Kizilbasi [Kızılbaş] boyun eğdi ve kendi topraklarından bir kısmını hediye verdi ve üçüncü yıl geri döndü.

1 Nisan-11 Eylül 1565/7073-7074, 8.-9. İndiksiyon

12 7073 yılında donanma Alēpasias [Uluç Ali Paşa] ile yola çıktı, Nisan ayında, ve Malta'ya gittiler ve onu almadılar.

1566/7074, 9. İndiksiyon, Mayıs

13 7074 yılı, Mayıs ayında, Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] Beki'ye [Beç/Viyana] geçti.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 5-6 Eylül

14 7075 yılı, Eylül ayında, Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] öldü ve hükümdar Sultan Selēmēs [II. Selim] oldu.

KRONİK 63D

(S)

Sultan Souleimanēs'in [I. Süleyman] yaptığı seferler

5 Haziran-20 Aralık 7030-7031, 10.-11. İndiksiyon

1 31 Eylül'de (!) Rodos'u aldı.

1532/7042, 7. İndiksiyon, 1 Nisan

2 704<1>'de Franklar [Venedikliler] Morea'ya [Mora] geldi, Kaptan Andrea

Doria, donanma ile. Aynı yıl Franklar Korone'yi [**Koron**] ve Mothone'yi [**Modon**] ve Palaia Patra'yı [**Balya Badra**] ve Naupaktos'un [**Lepanto/İnebahtı**] ve Morea'nın [**Mora**] kalelerini aldılar.

1534/7042, 7. İndiksiyon, 1 Nisan

3 7042 yılında Franklar Korone'yi [**Koron**] kendileri tekrar geri verdiler.

1534/7042, 7. İndiksiyon, Bahar

4 Aynı yıl Mechemetbeis Giachalis [**Mehmedbey Yahya**] adında bir Sancak Beyi Morea'ya [**Mora**] gitti, Korone'yi [**Koron**] kontrol etti ve Morea'nın [**Mora**] Kleftes'lerini² öldürdü.

1553/7062, 12. İndiksiyon, 6 Ekim

5 7062 yılında Sultan Souleimanis [**I. Süleyman**] oğlunu, Sultan Moustafa'yı [**Mustafa**] öldürdü, ve aynı şekilde onun oğlunu, [**kendi**] torununu da.

1560/7068, 3. İndiksiyon, 14 Mayıs

6 7064 yılında Türkler İspanyol donanmasını insanlarıyla [**beraber**] aldılar.

1561/7070, 5. İndiksiyon, 25 Eylül

7 7070 yılında ikinci oğlu Bagiazētēs'i [**Şehzade Bayezid**] öldürdü, <25> Eylül'de.

1 Nisan-11 Eylül 1565/7073-7074, 8.-9. İndiksiyon

8 7073 yılı, büyük bir donanma yaptı, 300 Gemi, ve Malta'ya doğru geçti ve onu almadı. Ve ordunun bir kısmını kaybetti.

KRONİK-64

I

1307/6815/5. İndiksiyon, Mayıs yaklaşık olarak

1 (K) Otmanoglēs [**Osmanoğlu**] 6811 yılında Doğu'dan geçti ve Batı'ya geldi ve 21 yıl hükümdarlık yaptı. Ve bu Otmanēs [**Osman**], orada Türklerin mutlak ve genel hükümdarı oldu. Ve Konstantinopolis'te hükmeden Türklerin hükümdarlığı bugüne kadar ondan gelmektedir.

1 Semendire Sancak Beyi Yahyapaşaoğlu Mehmed Bey.

2 Kleftes/Kleftes: Kelime anlamı "hırsızlar" olan bu terim Mora'daki Osmanlı hâkimiyetine karşı çıkan bir grup direnişçidir. Daha çok kırsal bölgelere çekilmiş ve Osmanlı idaresindeki şehirlerde hırsızlık yaparak asayiş tehdit etmişlerdir. Bu dönemdeki faaliyetleri hakkında çok fazla şey bilinmeyen bu grubun XVII., XVIII. ve XIX. yüzyıllar boyunca varlıklarını korudukları ve 1821'deki Yunan İsyanı sırasında sembol haline geldikleri bilinmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Riki van Boeschoten, Κλεφταρματολοι, ληστές και κοινωνική ληστεία, Μνήμων 13 (1991), s. 9-24.

- a) Bundan sonra Giol Kasimēs¹ [**İl Gazi/Orhan Gazi**], 40 yıl
- b) Kazē Amouratēs [**Gazi Murad/I. Murad**] 30 yıl
- c) İltirim Bagiazētēs [**I. Bayezid**] 15 yıl
- d) ---
- e) Emir Süleimanēs [**Emir Süleyman (Çelebi)**] 3 yıl.
- f) Sultan Mouratēs [**II. Murad**] 31 yıl
- g) Sultan Mechemetēs [**II. Mehmed**] 32, ki o Şehir'i aldı
- h) Sultan Bagiazētēs [**II. Bayezid**] 33
- i) Sultan Selimēs [**I. Selim**] 8 yıl ve buçuk.
- k) Sultan Souleēmanēs [**I. Süleyman**] 48
- l) Sultan Selimēs [**II. Selim**] 8
- m) Sultan Mouratēs [**III. Murad**] 20
- n) Sultan Mechemetēs 9 yıl [**III. Mehmed**]
- o) Sultan Achmetēs [**I. Ahmed**] 7112'de [**sultan**] oldu. 14 yıl yaşadı. Sultan Moustafas [**I. Mustafa**] yarım yıl oturdu. Sultan Osmanēs [**II. Osman**] 3 yıl oturdu ve Sultan Mouratēs [**IV. Murad**] 7151'de oturdu.
(L) 6811 yılında Otmanos'un [**Osman Gazi**] oğlu Souleimanpeis [**Süleyman Paşa**²] Batı'ya geçti ve 21 yıl hükümdarlık yaptı.
- a) Ve bundan sonra Orchanis [**Orhan Gazi**] 40
- b) Ve bundan sonra kazi Chondikarēs [**Gazi Hünkâr**] denen Muradbeis [**Muradbey/I. Murad**] 30 yıl.
- c) Bundan sonra İltirim Paiazitēs [**I. Bayezid**] 14 yıl.
- d) Ve bundan sonra Mousi Tzelepēs [**Musa Çelebi**] 8 yıl.
- e) Ve bundan sonra Sultan Tzelapēs [**I. Mehmed (Çelebi)**] 3 yıl.
- f) Ve bundan sonra Mouratēs [**II. Murad**] 31 yıl
- g) Ve bundan sonra Machametbeis [**II. Mehmed**] 31 yıl
- h) Ve bundan sonra Bagiazitēs [**II. Bayezid**] 31 buçuk yıl.
- i) Ve bundan sonra Selimēs [**I. Selim**] 8 buçuk yıl.
- k) Ve bundan sonra Souleimanēs [**I. Süleyman**] 45 yıl.
- l) Ve şimdi Selēmēs [**II. Selim**] 2 yıl, ve sadece, ve hâlâ yaşıyor.

II

1187/6696, 6. İndiksiyon, 2 Ekim

2 (K) Kudüs'ü 6695 yılında aldılar.

1 Tam olarak ne anlama geldiği bilinmiyor ancak İl-gazi Orhan olabileceği belirtilmiş. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 222.

2 Orhan Gazi'nin oğlu.

1387/6895, 10. İndiksiyon, 8 Mayıs

3 (L) Berroia [Karaferye] 6895 yılında fethedildi.

Eylül 1417-Ağustos 1418/6926 (11. İndiksiyon)

4 (K) Argyrokastron'u [Ergirikasrı] 6926.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

5 (K) Thessalonike [Selanik] ve İoannina'yı [Yanya] <6938>.

(L) Thessalonike [Selanik] 6938 yılında.

1447/6955, 10. İndiksiyon, Yaz

6 (K) *** 6955. O zaman Pöğöianē'de [Pogoniani] itaat etti.

III

1451/6959, 14. İndiksiyon, Bahar

7 (K) Karamania'yı [Karaman] 6957.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

8 (K) Sultan Mechemetēs [II. Mehmed] Konstantinopolis'i aldı 6961 yılında, 29 Mayıs, Salı günü.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

9 (L) Peloponnesos [Mora] 696 [!] yılında.

1466/6974, 14. İndiksiyon, Mart-Temmuz

10 (L) Arnavutluk 6972 yılında.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

11 (L) Euripos [Eğriboz] 6977 yılında işgal edildi.

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

12 (L) Kefe 6983.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

13 (K) Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] 7007.

(L) Naupaktos 7007 yılında.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

14 (K) Methone'yi [Modon] 7008.

(L) Methone 7003.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 16 Ağustos
15 (L) Korone [Koron], 7008 yılında.

1514/7022, 2. İndiksiyon, 23 Ağustos
16 (K) Tebriz'i 7022.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak
17 (K) Mısır'ı 7025.
(L) Kahire yani Mısır'ı 7024'te.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos
18 (K) Belgrad'ı 7029.

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030-7031, 10-11. İndiksiyon
19 (K) Rodos'u 7031.
(L) Rodos, 7031 yılında.

23 Nisan-23 Kasım 1526/7034-7035, 14-15. İndiksiyon
20 (K) Bountouni'yi [Budin] 7034.

10 Mayıs-9 Eylül 1529/7037-7038, 2-3. İndiksiyon
21 (L) Sultan Souleimanis [I. Süleyman] Macaristan'a sefer düzenledi ve Pountouni'yi [Budin] 7036 yılında aldı.

1535/7043, 8. İndiksiyon, Nisan-Haziran
22 (L) Aynı hükümdar Sophia'ya¹ karşı 7043 yılında sefer düzenledi.

IV

(K)

27 Ağustos-14 Eylül 1537/7045-7046, 10-11. İndiksiyon
23 Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] 7045 yılında Korfu'ya indi.

1 Nisan-11 Eylül 1565/7073-7074, 8.-9. İndiksiyon
24 Malta'ya, 7073.

1566/7074, 9. İndiksiyon, 14 Nisan
25 Chios'u [Sakız] aldı, 7074.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 8 Eylül
26 Zigetvar'ı.

1 Hatalı bir şekilde Sofya gibi yazılmış bu kişiyle, Kanuni Süleyman'ın Tebriz'e Şah Tahmasb üzerine çıktığı sefer kastedilmektedir.

Temmuz-Eylül 1570/7078-7079, 13.-14. İndiksiyon

27 Kıbrıs'ı, 7078.

1574/7082, 2. İndiksiyon, Ağustos (?)

28 Aklibentē'yi,¹ 7081.

1578/7086, 6. İndiksiyon, Bahar

29 Persia'yı [İran] yağmaladılar yani Kizêlbasi'yi [Kızılbaş], 7085 yılında.

1594/7102, 7. İndiksiyon, Temmuz-Ağustos

30 Gianiki'i [Januk] aldılar, 7102.

Kasım 1594-Temmuz 1595/7103, 8. İndiksiyon

31 Sinan pasias [Paşa], Michal Voyvoda Türklerin emrinden çıktığında Vlachia'yı [Eflâk] yağmaladı, 7103 yılında. Ve zavallı Vlahlara çok zarar verildi. Ve bugüne kadar devam eden oradaki çatışmalar o zamandan başladı.

KRONİK-65

(A)

I

1187/6696, 6. İndiksiyon, 2 Ekim

1 11<...>'de Sarazenler [Sarakēnoi/Araplar] Kudüs'ü Romalıların elinden aldılar.

1446/6955, 10. İndiksiyon, Cuma

2 1446'da hükümdar [II. Murad] Heksamilion'u da ilk defa aldı, <10> Aralık, Cuma günü.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

3 1453'te hükümdar [II. Mehmed] Konstantinopolis'i de aldı, 29 Mayıs, Salı günü.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

4 1459'da hükümdar [II. Mehmed] Myzethra'yı [Mistra] ve bütün Morea'yı [Mora] da aldı, 19 Mayıs, Perşembe günü.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz, Perşembe

5 1470'de hükümdar [II. Mehmed] Euripos'u [Eğriboz] da aldı, 20 Temmuz, Perşembe günü.

1 Asıl metinde Ακλίμπέτη şeklinde yazılan bu yerin neresi olduğu tespit edilememiştir.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak

6 1478'de hükümdar [II. Mehmed] Venediklilerle de barış yaptı.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

7 1481'de hükümdar öldü, 19 Nisan.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

8 1499'da, 29 Ağustos'ta Epaktos [Naupaktos] da Türklere teslim edildi.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

9 1500'de, 9 Ağustos'ta, hükümdar Mothone'yi [Modon] de savaşı aldı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 16 Ağustos

10 1500'de, 16 Ağustos'ta, Korone [Koron] teslim edildi.

1508/7016, 11. İndiksiyon, 29 Mayıs, Pazartesi

11 1508'de ayrıca Krete'de [Girit] deprem oldu, 29 Mayıs, Pazartesi, akşam.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan

12 1513'te Konstantinopolis'te Soltaselēmēs [Sultan Selim] egemen oldu.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

13 1517'de Türk [I. Selim] Kahire'yi aldı.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

14 1521'de hükümdar Beligradion'u [Belgrad] da aldı.

II

1522/7030, 10. İndiksiyon, 26 Haziran

15 1522'de 26 Haziran'da, Türk [I. Süleyman] bizim Rodos'a karşı geldi.

1522/7031, 11. İndiksiyon, 20 Aralık

16 1522'de hükümdar [I. Süleyman] Rodos'u da aldı, 13 Aralık, Pazar günü;
5 ay ve 19 gün savaştıktan sonra.

1566/7074, 9. İndiksiyon, 14 Nisan, (Paskalya) Pazar

17 1566'da Türk [I. Süleyman] Chios'u [Sakız] aldı, Büyük Cumartesi,
Soulaimanes'in [I. Süleyman] hükümdarlığı zamanında.

1570 Bahar

18 1570'de Türk [II. Selim], Venediklilerle bir savaşa başladı ve her iki taraf da büyük donanma hazırlamıştı, ancak Venediklilerinki daha büyüktü. Onu görenler büyük bir dehşete kapıldı.

Temmuz-9 Eylül 1570, Cumartesi

19 Aynı yıl, 1570'te, Türk'ün [II. Selim] donanması Kıbrıs'a, Leukosia [Lefkoşa]'ya gitti, ve bir savaş olmadan aniden Leukosia'nın üstüne saldırı-
dı¹ [?], Eylül'ün 8'inde, Cumartesi, gün doğumunda. Ve zenginler ve fakir-
ler, erkekler ve kadınlar arasında, daha önce olmadığı kadar çok ölü ve esir
oldu. Halkıyla beraber zarar görmemiş ve güvenli sadece Ammochostos
[Famagustos/Magosa] kaldı. Venediklilerin donanmasında zenginler ve
fakirler arasında çok ölüm/veba oldu, günahlarımız yüzünden, bu yüzden
zavallı Kıbrıslılara yardım etmek için Kıbrıs'a gelemediler, fakat geri dön-
düler. Diğerlerinin arasında ne olacağını sadece Tanrı bilir. Sen güzelsin,
Despot [Tanrı], senin kulların, tanrısız ve günahkârlar [şöyle] söyleyemez-
ler: Onların tanrısı nerede?

Mart 1571

20 ve 1571'de, Mart ayında, Venediklilerin generali donanmasıyla birlikte
Korfu'dayken, Venedikten yazılmış emirler geldi, bu emirlerde bu generalin
görevini bırakması ve [yerine] o zaman Girit'te bulunan ve akıllı ve cesur
bir insan olan Miser Bastian Biteres'in geçmesini emrediyordu. Ve o altı
kadırgayla Korfu'ya geçti, fakat ne olacağını bilmiyoruz. Tanrım, belki Hı-
ristiyanların yararına olabilir.

1 Ağustos 1571

21 Aynı yıl Türk [II. Selim] Ammochostos'u [Famagusto/Magusa] da aldı
ve Hristiyanlara çok ölüm ve tutsak oldu.

1 P. Schreiner, buradaki fiilin anlamını bulamadığından, ilgili kısmı Almanca çevirisinde soru işaretiyle belirtmiştir. Asıl metinde ἐσαλτάρισεν olarak geçen fiili Almanca "überumpelten=sürprize, şaşkınlıkla, aniden vb." fiiliyle karşıladığını, eserinin "index verborum" kısmındaki açıklamasından da anlıyoruz. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 252. P. Schreiner bu kelimenin İtalyanca "saltare" kelimesinden türemiş olabileceğini düşünmektedir. Bize göre bu kelime Türkçe "saldırmak" fiilinin "σαλταρίζω" olarak Yunanca'ya geçmiş halidir. Cümlelerin bütününe bakıldığında anlamı tamamladığı da görülmektedir. Türkçe'deki fiillerin bu şekilde kullanımına *Kısa Kronikler*'de sıkça rastlanmaktadır.

Haziran 1571

22 Bu aynı yılda Türk **[II. Selim]** büyük bir donanma hazırladı ve Souda'ya **[Suda]** geldi, ve Rethemnos'u **[Rethymnos/Resmo]** ve Chania'nın **[Hanya]** çevresini yaktı, ve köy köy yakarak ve tutsak alarak donanmalar çarpışana kadar ilerledi ve Tanrı'nın inayetiyle Türk'ün donanması 8 Ekim 1571'de tamamen tahrip edildi. Ve böylece Venediklilerin ve Kral Philippos'un donanması zafer kazandı, ki onlar düşmanı yenmek için anlaşma yapmıştı, ve öyle yaptılar.

1572

23 <1572>'de gökyüzünde yıldızlardan bir haç görüldü.

17 Eylül-8 Ekim 1572

24 1572'de, [1]8 Ekim'de, Türk'ün donanması kaçtı, ki Methone **[Modon]** limanında Hristiyanların donanması onu kuşatmıştı. Türk **[Türkler]**, o sırada 200 kadirgaya sahipti ve pasias **[Paşa]** ise Aloutzalēs **[Uluç Ali Paşa]** idi, ki o kaçmak için bir fırsat bulup donanmanın tahrip olmasından kaçtı. *** topraklarından Türk ordusunun gelmesi ve su bölgesini ele geçirmesi söz konusu olduğundan, Hristiyanlar suyun bulunduğu bölgeye yığınak yapmaya gidince, Türk donanması uzaklaştı ve Hristiyanlar bu durum karşısında çok üzüldüler.

7 Mart 1573

25 1573'te, Mayıs ayında, Venedikli, Türk ile barış yaptı, ve Türk Venediklilere Sklavina bölgesinde 3 kale verdi ve Venedikliler ise **[buna karşılık]** 300 bin Tzikinio **[Zecchino/Venedik sikkesi]** verdi. Bu barış antlaşmasının nedeni suydı. Söz verdikleri şekilde Kral'ın **[II. Philipp]** donanması hemen gelemiyordu ve âdet olduğu üzere Eylül ve Ekim aylarını bekliyordu ve ona verdikleri sözü yerine getirememekten korkuyordu.

1573

26 Bu aynı yıl, Girit Adası'na çok sayıda asker geldi ve adada çok büyük kötülükler yaptılar, soygun, tecavüz, cinayet, katliam ve bu tür kötü şeyler.

Ağustos 1574

27 1574'te Türk **[II. Selim]**, Venediklilerle barış halindeyken 300 gemiden bir donanma hazırladı, ve Kral'a **[II. Philipp]** karşı yürüdü, ve Tunus ve

1 Uluç Ali Paşa veya Kılıç Ali Paşa adıyla bilinen, XVI. yüzyılın önemli Kapudan Paşa'larındandır. Aslen İtalyan olan paşa, sonradan Müslüman olarak Osmanlı donanmasında Barbaros Hayreddin Paşa'nın yanında yetişmiştir.

Gouleta'yı¹ büyük katliamla aldı ve bu ülkeleri yerle bir etti, fakat Agarenlerin [Agarēnoi/Türkler] büyük kaybıyla.

22 Aralık 1574

28 <aynı yıl>, 1574'te, Büyük Hükümdar öldü [II. Selim] ve onun ilk oğlu hükümdar oldu, o da Venediklilerle barış yaptı.

14 Ekim 1574

29 <aynı yıl> General İakobis Fouşkarinos [Giacomo Foscari] Girit'e geldi, yanında eşlik eden pek çok askeri birlikle.

Ekim-Aralık 1574

30 1575, Türk Venediklilerle barış içindeydi [II. Selim], bütün Tourkia'de [Türkiye] büyük bir açlık oldu ve elbette Konstantinopolis'te de. Ve yıldırımından da ateş geldi ve Konstantinopolis'teki tersane içinde epeyce kadirga yandı, ve 8 buğday dolu büyük gemi battı, bu yüzden Büyük Hükümdar [II. Selim] üzüntüden hayatını kaybetti ve öteki [III. Murad], 10 yaşındaki genç çocuk [hükümdar] oldu.

1575

31 1576 Venedik'te büyük bir veba oldu.

Kasım 1577

32 1577, Kasım ayında, gökyüzünde büyük bir kuyruklu yıldız görüldü.

15 Mart-19 Nisan 1578

33 1578, Mart ayının 15'inde, ceviz kadar dolu yağdı ve bir saat sürdü. İnsanlar arasında büyük korku oldu. Ve Nisan ayının 14'ünde çok şiddetli ve yoğun yağmur başladı, ve pek çok ev yıkıldı. Herkes bunu başka bir felaket olduğunu söylüyordu, çünkü 3 gün gece gündüz yağıyor ve hiç durmuyordu. Orada bulunanlar korkarak, "Gördüğümüz bu büyük kötülük neydi? Bu yüzden daha önce yıldız görüldü." Fakat Tanrı'nın şefaatine şükür olsun ki böyle bir felaketten bizi kurtadı.

Aralık 1579-Şubat 1580

34 1579 Aralık ayının 8'ine kadar memlekete² ve Mesara'ya aynı ayın 14'üne kadar yağmur yağmadı. Sonra kuzey rüzgârları başladı, memleketin bazı kısımlarına sıklıkla yağıyor, ve Mesara'da Şubat ayının 10'una kadar hiç yağmıyordu. Ve bütün insanlar çok üzgündü ve bu yıl büyük bir kıtlık ve fiyat

1 Tunus'un İtalyanca La Goletta adıyla bilinen limanı.

2 P. Schreiner'in tespitlerine göre burada adanın ana şehri Herakleion kastediliyor. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 109.

artışı oldu. Memleketin meyve ekili alanları iyi olmasına rağmen Mesara topraklarında büyük sıkıntı vardı. Bunun sebebi bizim günahlarımızdır.

1580-1581

35 1580 Girit Adası'nın tümünde büyük bir hastalık oldu- hatta yeni öğrendiğimiz gibi başka ülkelerde de-. Hastalık şöyleydi: İlk önce güçlü bir öksürük ile balgam ürettiyordu ve sonra ölümcül bir hastalık.¹ O yıl çok kişi öldü ve özellikle de ülkede. Ayrıca bu aynı yılda büyük bir kıtlık oldu, 1581'de Tanrı tekrar refah getirene kadar, köylerde insanlar sadece sebzelerle yaşıyorlardı, ve halk yeniden doydu. Şükürler olsun.

1590-1591

36 1591 Girit'te büyük bir kıtlık oldu. Bütün yoksullar sadece darı ve yerdeki otlarla yaşadılar, zira ne fasulye ne de başka bir bakliyat bulunamadı. Kış, çok şiddetli yağışlarla çok sert ve soğuk oldu, bunlardan dolayı insanlar tohumlama yapamıyorlardı. Bu felaket 1590'da oldu.

Mart-Temmuz 1592

37 1592'de, lanetli yılda, veba ve çıbanlı ülserden ki daha önce Girit'te böyle bir şey görülmemişti, büyük bir ölümcül salgın oldu. Bu illet Kale'de ve düzlüklerdeki köylerde oldu. Chania [**Hanya**] ve Rethymnos [**Resmo**] bu felaketten bağışık kaldılar. Bu ölümcül salgın Mart'ın 20'sinden, ışıık getiren İsa'nın dirilişi olan 26 Mart'a kadar devam etti, ve bizim sevincimiz büyük üzüntüye dönüştü, çünkü Mart'ın 20'sinde başlayan ölümcül salgın Temmuz'a kadar devam etti. Bugün 200'den fazla ölüm oldu. Ölüleri tören yapmadan köpekler gibi atıldılar. O zaman şehirde 50 rahip de öldü. Hükümdar, hastaları Akroterion'da tedavi ettirdiği için büyük harcaması vardı. Evleri olanlar çok şey kaybettiler çünkü evler boş kaldı ve kim isterse korkusuzca soyuyordu. Günahlarımızın meyveleri bunlardır.

Temmuz 1592-15 Ağustos 1593

38 Aynı yılda, 1592'de, Temmuz ayından sonra, ölümcül salgın birazcık durduktan sonra, ölümcül hastalık şehirde yine durmadı, günlük on, on iki ceset

1 P. Schreiner, asıl metinde anlamı bulunamayan ve tam olarak okunamayan bir kelime olduğu için bu kısmı *ῥωμολίκα* (Solimika) şeklinde yazmış ve çeviride de boş bırakmıştır. A. Karpozilos bu kelimenin "*σωμολίκα*" olması gerektiğini ve ölümcül hastalık anlamına geldiğini belirtmiştir. Aynı şekilde, K. Minas'ın değerlendirme yazısında Karpathos Adası'nda kullanılan bu terimin ölümcül hastalık anlamına geldiği belirtilmiştir. Bu nedenle, ilgili kısmı boş bırakmak yerine anlamca da uymasından dolayı "ölümcül hastalık" olarak çevirmeyi uygun gördük. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. I, s. 508 ve c. III, s. 252; Krş. A. Karpozilos, *Bibliokrisia* (1977-78), 181-182; Krş. K. Minas, "Γλωσσικές παρατηρήσεις", s. 417-418.

[vardı]. Fakat köylerde ölüm daha çoktu ve yöneticiler bu felaket köylerden ülkeye yeniden yayılacak diye o kadar korktular ki şehrin kapılarını kapattılar, ve dışarıdan içeri hiçbir şey girmiyor, dışarı da hiçbir şey çıkmıyordu. Bu karantina 1592'nin Kasım ayından 1593'ün Ağustos ayına kadar oldu. Pazarlarını Christos Photodotes kapısının dışında bariyerle kapalı tuttular ki şehrin insanları yiyecek için dışarıda duran insanlara yaklaşmadan geçsinler diye. Bu, içerideki ve dışarıdaki insanlar için büyük bir felaket ve sıkıntı oldu. Ancak 1593 Ağustos ayında özgürlük oldu ve şehrin kapılarını açtılar. Şehrin içinde kilitli olan insanlara yöneticiler Kasım ayında emir verdiler ki 12 gün evde kalsınlar ve komşu komşuyla görüşmesin, odalarındaki kıyafetleri temizlenmesi için verandaya çıkarsınlar. Çünkü hâlâ ölümcül hastalığın devam ettiğini söylüyorlardı. Ve bu 1592'nin Kasım ayında, bu ayın 20'sinden sonra. Ve o zaman hepsi kilitliydi. Aziz Ekaterina yortusuna kimse gelmedi. Ama bu gerçekten büyük bir felaketti. Her yıl manastıra verilen ruh bağıışı bu kez komşulara verildi. Ağustos 1593'te şehir açılana ve özgürlük verilene kadar 10 ay kilitli halkta büyük bir kargaşa vardı. Ustalarda büyük bir pahalılık vardı çünkü çok az kalmışlardı. Çok fazla menkul ve eşyalara sahip olanlar daha fazla şey kaybettiler, çünkü evler bomboş kaldı. Herkes şehirden dışarı mağaralara/köylere ve sağlıklı görünen yerlere kaçtı. Pek çok rahip, doktor, sıradan insan, zengin ve fakir, sayıları 30.000'den daha fazla, öldü. Asiller [ileri gelenler] bu felaketten uzak bağıışık kaldılar çünkü şehirden kaçıp bulundukları yerde kendilerine kimsenin yaklaşmamasını sağlayan iyi gözetimli köylerde saklanıyorlardı. Bu belayı [salgını] Girit'teki gibi, başladığında Karamoursales'ten [Karamürsel] Konstantinopolis de aldı. Şehir'de çok insan öldü. O zaman Türk'ün [III. Murad], şimdi çok az halkın olduğu-çünkü halk vebadan öldü- Girit'e saldırmak için büyük bir donanma yaptığını öğrendiğimizde büyük bir korkuya kapılmıştık ama Tanrı onu kör etti ve onun elinden aldı. Bunlar günahların meyveleri idi. Girit'e bu felaket bizim günahlarımız yüzünden geldi. Ve 1592'nin 20 Mart'ında başladı ve Temmuz'a kadar sürdü, en kötü vurduğu zaman günde 300'den fazla ölü oldu. Ve 1592'nin Temmuz'undan sonra şehirde birazcık durdu, ama köylerde daha çok vurdu, şehrin kapılarını kapattıkları zaman ölümcül salgın 1593 yılına, diğer Temmuz'a kadar içeride ve dışarıda hüküm sürdü. Ve o tarihte bu felaket tamamen durdu. Ve 1593'ün 15 Ağustos'unda özgürlük verildi ve şehrin kapılarını açtılar.

Biz korkabiliriz, Hristiyanlar, ve herkes kötülüğü içinden atsın, böylece bundan daha kötü bir felaket başımıza gelmesin. Bunlar yaşanmamalı, Kral İsa, senin sınırsız insanlık denizinin bizim günahlarımızın sayısından fazladır.

- 39 Yeniden, 1594'te o kadar ölümcül değildi ama sıklıkla vuruyordu, ve şehirde ve köylerde büyük bir korku oldu, ve şehir tekrar kapatıldı, ve [sadece] bir kapı Pantokrator [kapısı] açıldı, ve Türk'ün [III. Murad] donanması yüzünden korku [hüküm sürdü], ve bütün ileri gelenler [şehir] girdiler.

4-12 Ağustos 1594

- 40 Ve Ağustos ayının 4'ünde, gökyüzünde büyük bir ışık görüldü, gün doğumundan iki saat [önce]. Ve Ağustos'un 12'sinde, gün batımından iki saat [önce], korkunç gök gürültüsü, büyük ve yıldırım ile yoğun bir yağmur oldu, ve bütün gün yağmur yağdı, pek çok üzüm bağları tahrip oldu, ki onlar hasada hazırdı. Kalanları Tanrı bilir.

IV

12 Aralık 1616

- 41 1616, 12 Aralık, Aziz Spyridon günü, şimşek ve gök gürültüsü ve sel oldu, o kadar ki nehirler beş yüzden fazla insanı aldı, ve evleri ve pek çok değirmen ve bahçeleri, ve insanlar arasında gerçekten büyük korku ve büyük üzüntü oldu, ve odalarda, ki orada insanlar hayatlarını orada kaybettiler. Ve bu felaket Girit'te, Kale'nin etrafında gerçekleşti. Bütün bu olanlar bizim günahlarımız yüzünden. Güzel Tanrım, senin yaratımın.¹

Aralık 1616

- 42 Aynı yıl, geceleyin biraz kar yağdı ve τντελκωνκάνο† biraz buz, ve isteyenler, ağaçlarda, ne limon ne narenciye ne de başka bir meyve bulabildi, ve insanlar bunlardan arzuladılar ama bulamadılar.

20 Ekim 1618

- 43 1618, 20 Ekim, doğuda büyük ve muazzam bir işaret/alamet görüldü ve pek çok gün görünür kaldı, öyle ki hiç kimse bu alametlerin bir sonu olup olmayacağını bilmiyordu.

V

1631-1632

- 44 İsa'nın doğumundan sonra 1631 yılında, Francesco Erizzo Venedik Konseyi'nin başkanı olduğu sırada, Venedik şehrinde güçlü bir veba/salgın

1 E. Zachariadou'nun 37, 38 ve 41 no'lu notlardaki imla hatalarıyla ilgili düzeltmeleri için bkz. E. Zachariadou, *BZ* (1977).

hastalık oldu. İki yıldan fazla hüküm sürdü. Ölenlerin sayısı 5070 oldu.

24 Haziran-22 Ağustos 1645

45 1645 yılı içinde biz Giritlilere karşı Agarenler [Agarēnoi/Türkler] büyük bir orduyla sefere çıktı. Ve ilk önce, savaşmadan Kydonia'yı aldılar- cesurca savaşılsa da-[yiyecek] eksikliği yüzünden teslim edildi. Onlar [kent] alındıktan sonra [evlerine] döndüler.

13 Kasım 1646-Temmuz 1647

46 46 [1646] yılında, ilkbaharın başında, tekrar geldiler ve Rethymnon'u [Resmo] kılıçla aldılar. Ve buradan bütün adayı işgal ettiler, ve pek çok cinayet işleyerek, yağma ve çok ganimet aldıktan sonra Chandaks [Kandiye] kalesini kuşattılar.

KRONİK-66

(P)

1187/6696, 6. İndiksiyon, 2 Ekim

1 İsa'dan sonra 1153'te Sarazenler [Sarakēnoi/Araplar] Kudüs'ü Romalılardan aldılar.

1207/6715, 10. İndiksiyon, Yaz

2 İsa'dan sonra 1207'de Venedikliler Girit'i Moroslar'dan [Moros/Araplar] aldılar, 10 Mayıs, oraya İspanyol Kralı hükmediyordu.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

3 1443'te Türkler Heksamilion'u aldılar.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

4 1459'da Türkler Myzethras'ı [Mistra] aldılar.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz, Perşembe

5 1470'de Türkler Egripos'u [Egriboz] aldılar, 20 Temmuz, Pazar günü.

Babar-Güz 1537/7045-7046, 10-11. İndiksiyon

6 1477'de Barbarousos [Barbaros Hayreddin Paşa] Dodekanesa'yı [Oniki adalar] iskân etti.

1479/6987, 12. İndiksiyon, Ocak

7 1478'de Sultan Meemetēs [II. Mehmed] Venediklilerle barış yaptı.

Ağustos-Eylül 1479/6987-6988, 12.-13. İndiksiyon

8 Aynı yıl, 20 Ağustos'ta, Türk [II. Mehmed] Thiake ve Lofimos ve Hagia Maura [Ayamavra] adalarını aldı.

1480/6988, 13. İndiksiyon, 11 Ağustos

9 1479'da Achoumatēs basas [Gedik Ahmed Paşa] Otranto'yu aldı.

1480/6988, 13. İndiksiyon, 23 Mayıs-28 Temmuz

10 Aynı yıl Mesich¹ basias [Mesih Paşa] Rodos'a saldırdı ancak onu alamadı.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

11 148<1>'de Sultan Meemetēs [II. Mehmed] öldü.

1481/6990, 15. İndiksiyon, 10 Eylül

12 Ve Kalabria Dük'ü Otranto'ya saldırdı ve onu aldı.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

13 1499'da Sultan Bagiazētēs [II. Bayezid] Epaktos'u [Naupaktos] Venediklilerden aldı, 29 Ağustos'ta.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

14 1500'de aynı kişi [II. Bayezid] Mothone'yi [Modon] aldı, 9 Ağustos, ve Korone'yi [Koron] Venediklilerden [aldı].

1517/725, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

15 1516'da Sultan Selimēs [I. Selim] Kahire'yi aldı, 22 Ocak'ta.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 21 Eylül

16 [I. Selim] Şehir'de öldü.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

17 1520'de Sultan Salaēmanēs [I. Süleyman] Belgrad'i [Belgrad] aldı.

II

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030-31, 10.-11. İndiksiyon

18 1522 yılında, Haziran ayının 26'sında adı geçen [I. Süleyman] donanmasıyla Rodos'a geldi.

Ve Temmuz ayının 17'sinde, Cuma günü, ateşler ve diğer başka araçlarla hücum etti.

1 Asıl metinde "Μισέλ" olarak okunan ismin hatalı olduğunu belirten Zachariadou, doğrusunun "Μεσίχ" olması gerektiğini belirtmiştir. Çeviride bu düzeltme dikkate alınmıştır.

Ve Eylül ayının 4'ünde benzer şekilde hücum etti ve onları kötülükle dışarı çıkardı.

Aynı şekilde ayın 9'unda toplar ve ateşlerle taarruz ettiler ve yukarıyı [**burç-ları**] hedef alarak saldırdılar. Onları aşağı attılar ve sancağı diktiler, ve bu arada çok sayıda Türk öldü. Eylül'ün 17'sinde ateşle kötü bir gün geçirdiler. [**Ayın**] 24'ünde lağım¹ ve ateşlerle büyük bir savaş verdiler [**taarruz ettiler**] ve kılıç kılıçla buluştu ve muharebe 6 saat sürdü, ve İspanyol burcunu ele geçirdiler, 4 saat ellerinde tuttular.

Ve tekrar onu aldılar ve onları dışarı attılar. Ve 4000 Türk öldürdüler.

7 Ekim'de aynı şekilde hücum ettiler ve yukarı tırmandılar ve onları dışarı attılar.

9'unda benzer şekilde savaş verdiler ve onları dışarı attılar.

17'sinde aynı şekilde Hagios Athanasios kapısına hücum ettiler; ve yukarı siperin üstüne tırmandılar ve sancak diktiler ve bütün gün kılıç kılıca savaştılar ve onları dışarı attılar. 22'sinde aynı şekilde Yahudi² mahallesine hücum ettiler ve 6000 Türk öldürdüler.

Aynı ayın 25'inde yakıp yıktılar ve çok sayıda Türk içeri girdi ve onları kötü muameleyle dışarı attılar.

Aynı ayın 29'unda, Cumartesi günü, içeri Mandraki'ye girdiler ve içeriye ne kadar kişi girdiyse o kadarı da orada kaldı.

25 Aralık'ta, 1522 yılında, onu [**Rodos'u**] Türk'e [**I. Süleyman**] teslim ettiler.

III

1 Nisan-11 Eylül 1565/7073-7074, 8.-9. İndiksiyon

19 1566'da donanma Malta'ya gitti ve Tourgoutēs basas [**Turgut Paşa**] öldürüldü ve onu [**Malta'yı**] alamadılar. Ve gelenler Chios'u [**Sakız**] aldılar- Pialepaşas [**Piyale Paşa**].

1566/7074, 9. İndiksiyon, 14 Nisan

20 1566'da Chios'u [**Sakız**] aldılar.

Temmuz-9 Eylül 1570/7078-7079, 13.-14. İndiksiyon

21 [15] 69'da savaş oldu. 1570'de Kıbrıs'ı aldılar- Sultan Selimēs [**II. Selim**], Leukosia'yı [**Lefkoşa**], 8 Eylül'de.

1 Barutla doldurulmuş oyuk.

2 Asılmetinde P. Schreiner tarafından Ὁβριανήν şeklinde belirtilmiş ve anımlandırılmamış olan kelimenin şehirdeki Yahudi varoşlarını tarif ettiği hem E. Zachariadou hem de A. Karpozilos tarafından iddia edilmiştir. Çeviride bu görüşler kabul edilmiştir. Bkz. E. Zachariadou, BZ (1977) ve A. Karpozilos, Bibliokrisia (1977-78), s. 182.

1571/7079, 14. İndiksiyon, 1 Ağustos

22 1571'de Ammochostos'u [Magosa] kendi istekleriyle onlara verdiler, 20 Ağustos.

1571/7080, 15. İndiksiyon, 7 Ekim, Pazar

23 1571'de, 8 Ekim, Pazar günü, iki donanma çarpıştı, Türkler 300 kadirga ve Berberi¹ bölgesinden 100 gemiyle [galiot] [geldiler] ve Hristiyanlar 170 [gemiyle geldiler] - ve Venedikli 6 büyük gövdeli [gemiyle] ve Kral Malta Dükü ile 60 [gemi]- dışarıdan Kourtzoulroslar'dan (?).² Ve savaş 3 saat sürdü ve Hristiyanlar yendiler. Ve 28 Türk kadirgası ve <...> gemi de kurtulamadı, Loutzalēs [Uluç Ali Paşa] onları aldı ve kaçtı.

KRONİK-67

(SZ)

I

1187/6696, 6. İndiksiyon, 2 Ekim

1 Z Bizim Efendimiz İsa'nın yaratılışından beri 1153'te Sarakenler [Araplar] Kudüs'ü aldılar.

S 1<1>93 Sarazenler [Sarakēnoi/Araplar] Kudüs'ü Romalılardan aldılar.

1207/6715, 10. İndiksiyon, Yaz

2 1207 Venedikliler Girit'i Moroslar'ın [Moros/Araplar] elinden aldılar, 10 Mayıs'ta.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

3 1446 Türk [II. Murad] Ksamilin'i [Heksamilion] ilk defa aldı.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

4 1453, 29 Mayıs'ta, Türk [II. Murad] Şehir'i aldı.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

5 1459 Myzethras [Mistras] ve Morea'yı [Mora] aldı, 19 Mayıs'ta.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz, Perşembe

6 1470 Türk [II. Mehmed] Egripos'u [Eğriboz] aldı, Pazar günü, <. .> Haziran'da.

1 Cezayir ve Trablus bölgesinden gelen Osmanlı donanma kuvvetlerinden bahsediliyor olmalı.

2 Orijinali Κοινητοῦ ὀνόματος şeklinde yazılmış. Kimler olduğu bilinmemektedir.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak

7 1478 Sultan Meemetēs [II. Mehmed] Venediklilerle barış yaptı.

1480/6988, 13. İndiksiyon, 11 Ağustos

8 1479 Amourat [GedikAhmed Paşa] Otranto'yu aldı.

1480/6988, 13. İndiksiyon, 23 Mayıs-28 Temmuz

9 Aynı yıl Selimēs [Selim Paşa] basias Rodos'a hücum etti ve onu alamadı.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

10 Z 148<1> Sultan Meemetes [II. Mehmed] öldü.

S 148<1> yaşlı Emir [II. Mehmed], Rodos'ta savaşırken öldü.

1481/6990, 15. İndiksiyon, 10 Eylül

11 Ve Kalabria Dük'ü saldırdı ve Otranto'yu aldı.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

12 1499 Sultan Bazaitēs [II. Bayezid] Epaktos'u [Lepanto/İnebahtı] Venediklilerin elinden aldı, 29 Ağustos'ta.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

13 1500 aynı Bazaitēs [II. Bayezid] Mothone [Modon] ve Korone'yi [Koron] aldı, 9 Ağustos'ta.

1508/7016, 11. İndiksiyon, 29 Mayıs

14 1508 Girit'te büyük bir deprem oldu, Aziz Theodosia [yortusu], 29 Mayıs'ta.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

15 1516 Sultan Selēmēs [I. Selim] Kahire'yi aldı, 22 Ocak'ta.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 21 Eylül

16 Ve Şehir'de öldü.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

17 1522, Sultan Soulaïman [I. Süleyman] Beligradi'yi [Belgrad] Macarlar'dan aldı.

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030-7031, 10.-11. İndiksiyon

18 1522, 22 (!) Haziran, Türk [I. Süleyman] Rodos'u aldı.

1538/7046, 11. İndiksiyon, 19 Haziran, Çarşamba

19 1538, evleri yağmaladı ve *** burnunu, 19 Haziran, Çarşamba günü.

II

1540/7049, 14. İndiksiyon, 21-24 Kasım

20 1540, 23 Kasım, Anapli [Nauplion] ve Monembasia Sultan Souleimanê'se [I. Süleyman] verildi.

Temmuz-9 Eylül 1570/7078-7079, 13.-14. İndiksiyon

21 1570, Türk [II. Selim] Venediklilerden Kıbrıs'ı aldı.

1571/7080, 15. İndiksiyon, 7 Ekim

22 1571, Don Tzouanes [Don Juan] Venediklilerle birlikte Türk'ün [II. Selim] donanmasını aldı.

KRONİK-68

I

1187/6696, 6. İndiksiyon, 2 Ekim

1 Moroslar [Moros/Araplar] Kudüs'ü aldılar.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

2 1448, Türkler Heksamilion'u aldılar.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

3 1459, (!) Türkler Şehir'i aldılar.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

4 1459, Mistra'yı aldılar.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

5 C 1470, Euripos'u [Eğriboz].

N 1470, Egripos [Eğriboz] alındı.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak

6 1478, Venediklilerle barış yaptı.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

7 1480, Emir [II. Mehmed] öldü.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

8 C 1499, Epaktos [Lepanto/İnebahtı] teslim edildi.

N 1499, Epaktos [Lepanto/İnebahtı] alındı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

9 1500, Methone [Modon] alındı.

1508/7016, 11. İndiksiyon, 29 Mayıs

10 C 1508, Girit'te büyük bir deprem oldu, 29 Mayıs'ta.

N 1508, Büyük bir deprem oldu.

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030-7031, 10.-11. İndiksiyon

11 1522, Rodos alındı. 5 ay ve 19 gün savaşıldı.

1524

12 1524, büyük bir Veba oldu.

1538/7046, 11. İndiksiyon, Haziran-Temmuz

13 1538, Parparezos [Barbaros Hayreddin Paşa] Girit'e geldi.

1566/7074, 9. İndiksiyon, 14 Nisan (Paskalya) Pazar

14 1566, Chios [Sakız] alındı, Büyük Cumartesi, Sultan Souleimanēs'in [I. Süleyman] hükümdarlığı zamanında.

Temmuz-9 Eylül 1570/7078-7079, 13.-14. İndiksiyon

15 1570, Kıbrıs alındı, 8 Eylül'de.

1571/7079, 14. İndiksiyon, Haziran

16 C 1571, Türk'ün [II. Selim] donanması Souda'ya [Suda] geldi, Haziran ayında, çok esir aldı ve Rethemnos'u [Resmo] yaktı. Türk'ün donanması Venedikliler ve imparator tarafından tahrip edildi. Hristiyanların 200 kadirğası ve Türk'ün [II. Selim] 300'dü.

N 1571, Alitzalēs [Uluç Ali] Rethymnos'u [Resmo] yaktı.

II

(C)

1572

17 1572'de gökyüzünde yıldızlardan bir haç göründü.

17 Eylül-8 Ekim 1572

18 1572 Türk'ün [II. Selim] donanması kaçtı, o, Hristiyanların donanması tarafından Methone [Modon] limanında kuşatılmıştı. Türk [II. Selim] o zaman 200 kadirğaya sahipti- Paşa Loutzalēs [Uluç Ali Paşa].

7 Mart 1573

19 1573 Venedikliler Türk [II. Selim] ile barış yaptılar, Mayıs ayında, üç yüz bin tzikinia [Venedik sikkesi] vererek.

1573

20 Aynı yıl Girit'e çok sayıda asker geldi, ve çok ahlaksızlık ve sayısız katliam yaptılar.

Ağustos 1574

21 1574 Türk [Sultan] Kral'a karşı yürüdü ve Tounezi [Tunus] ve Gouleta'yı çok kan dökerek aldı.

14 Ekim 1574

22 1575 Mutlak hükümdar [Monokrator] General Jacob Fuscarino Girit Adası'na geldi, Girit'te pek çok düzenleme ve tasnifler yaptı, ki onlar bugüne kadar bir şey olmadan ayakta, yani 1667'de. Onu daima hatırlayalım.

III

(N)

Mart-Temmuz 1592

23 1592, büyük bir veba oldu.

16 Kasım 1595

24 1595, büyük bir deprem oldu, 16 Kasım'da.

14 (?) Ocak 1599

25 1599, büyük bir deprem oldu, 14 Ocak'ta.

24 Haziran-22 Ağustos 1645

26 1645, 12 Haziran, Türkler Chania'ya [Hanya] geldiler, ve onu 13 Ağustos'ta aldılar.

13 Kasım 1646-Temmuz 1647

27 1646, Rethymnos'u [Resmo] aldılar.

6 Eylül 1669

28 1669, büyük kaleleri aldılar.

Yaz-Güz, 1715

29. 1715, Morea'yı [Mora], Teno'yu [Tinos], Souda'yı [Suda] ve Spina Logka'yı [Spinalonga] aldılar ve büyük kan döküldü.

1717

30 1717, büyük bir deprem oldu ve pek çok köy yıkıldı.

16 Haziran 1718

31 1718, veba geldi, 16 Haziran'da.

KRONİK-69

I

Türk sultanlarının, aşağıda yazılmış olan kaleleri hangi yılda aldıklarına dair.

Bilinmeyen Tarih

1 Âdem'den sonra 6864 yılında Türkler Batı'ya geçtiler.

1354/6862, 7. İndiksiyon, 1-2 Mart

2 6865 yılında Kallioupoli'yi [Gelibolu] aldılar.

Eylül 1368-Ağustos 1369/6877, 7. İndiksiyon

3 6877 yılında Adrianopolis'i [Edirne] aldılar.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

4 6938 yılı, 29 Mart'ta, Sultan Amouratēs [II. Murad] meşhur Thessalonike'yi [Selanik] aldı.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

5 6962 yılı, 27 Mart'ta, Sultan Mechemetēs [II. Mehmed] zavallı, şehirlerin kraliçesi Konstantinopolis'i aldı. O zaman burada Porphyrogennetos¹ Konstantinos hüküm sürüyordu, ve onun kafasını kestiler.

II

1359/6868, 13. İndiksiyon, 14 Kasım (?)

6 6866 yılında Thessalonike'nin [Selanik] en aziz metropoliti Gregorios Palamas vefat etti.

Eylül 1395-Ağustos 1396/6904, 4. İndiksiyon

7 6904 yılında deprem oldu ve Bodena'yı [Vodina]² yıktı.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 3 Ağustos

8 6910 yılında Prousa'yı [Bursa] yıktılar ve onu tutsak ettiler.

1 Sarayın erguvani renkteki odasında babası imparator iken doğan veliahtlar için kullanılan unvandır.

2 Bugün Edessa şehri.

11 Temmuz- 30 Eylül 1404/6912-6913, 12.-13. İndiksiyon

9 6912 yılında Büyük Vlachia'nın isyanı oldu.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

10 695<5> yılında Heksamilion'u aldılar.

1430/6939, 9. İndiksiyon,

11 6939 yılında İoannina'yı [Yanya] aldılar.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

12 6978 yılı, 12 Temmuz'da, Sultan Meemetēs [II. Mehmed] Euripos'u [Eğ-riboz] aldı.

III

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

13 6964 yılında Korinthos ve Mistra'yı aldılar.

1461/6970, 10. İndiksiyon, yaklaşık Eylül

14 6970 yılında Trapezounta [Trabzon] ve bu bölgenin bütün çevresini aldılar.

1462/6971, 11. İndiksiyon, Kasım

15 6971 yılında Amar beēs [Ömer Bey] Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] aldı ve Galata'yı yaktı.

Ağustos-Eylül 1479/6987-6988, 12.-13. İndiksiyon

16 6988 yılında Kephalaria [Kefalonya] ve bütün adaları aldılar.

1460 (?)

17 6960 yılında Angelokastron'yu aldılar.

1466/6974, 14. İndiksiyon, Mart-Temmuz

18 6957 yılında Arnavutluk'u aldılar.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

19 7008 yılında Methone'yi [Modon] aldılar.

IV

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030-7031, 10.-11. İndiksiyon

20 7031 yılı, Ocak ayında, Sultan Souleēmanēs [I. Süleyman] Rodos'u aldı.

23 Nisan-23 Kasım 1526/7034-7035, 14.-15. İndiksiyon

21 7035 yılında Sultan Souleēmanēs [I. Süleyman] Bountouni'ye [Budin] gitti.

1529/7038, 3. İndiksiyon, 14 Eylül-16 Ekim

22 7038 yılında aynı hükümdar Betzē'ye [Beç/Viyana] gitti.

1534/7042, 7. İndiksiyon, 12 Temmuz-1536/7044, 9. İndiksiyon, 8 Ocak

23 7044 yılında aynı Sultan Souleēmanēs [I. Süleyman] Kizēlbasi'ye [Kızılbaş] gitti ve 2 yıl <savaş> yaptı.

V

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

24 7030 yılında Sultan Souleēmanēs [I. Süleyman] Süleyman Beligradi'yi [Belgrad] aldı.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

25 7020 yılında aynı Selēmēs (!) [Selim] Kahire'yi yani Mısır'ı aldı.

Ağustos-14 Eylül 1537/7045-7046, 10.-11. İndiksiyon

26 7046 yılında Sultan Sultan Souleēmanēs [I. Süleyman] Korfu'ya indi ve utançla başarısız oldu.

VI

1459/6967, 7. İndiksiyon, 25 Mart

27 6968 yılında Kyrion Paskalya oldu. Sonra tekrar 7051'de ve sonra 7062'de.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

28 695<5> yılında Sultan Amouratēs [II. Murad] Heksamilion'u aldı.

1462/6971, 11. İndiksiyon, 1-17 Eylül

29 6971 yılında aynı Amouratēs¹ [II. Mehmed] Midilli'yi aldı.

VII

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

30 6982 yılında Achoumat basias [Gedik Ahmed Paşa] Kafa'yı [Kefe] aldı.

1 Kronik yazarı sultanları karıştırmıştır.

1187/6696, 6. İndiksiyon, 2 Ekim

31 6695 yılında Türkler¹ bizim Tanrımız İsa'nın kutsal mezarını aldılar.

1261/6769, 4. İndiksiyon, 25 Temmuz

32 6<7>6<9> yılında Andronikos Palaiologos Konstantinopolis'i aldı.

1456/6964, 4. İndiksiyon, 4 Haziran

33 6964 yılında Athena'yı [Atina] aldılar.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

34 6989 yılında Sultan Meemetēs [II. Mehmed] öldü.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs

35 Aynı yılda Sultan Pagiazētēs [II. Bayezid] hükümdar oldu.

1540/7049, 14. İndiksiyon, 21 Kasım

36 7049 yılında Nauplion'u aldılar. Venedikliler tarafından teslim edildi.

VIII

330/5838, 3. İndiksiyon, 11 Mayıs

37 (AD²) 5839 yılı, 5 Mayıs'ta Konstantinopolis inşa edildi. Kente Hristiyanlar 972 yıl egemen oldular.

(O) 5839 yılı, Mayıs ayında, Konstantinopolis inşa edildi. Hristiyanlar bu-
raya dokuz yüz yetmiş beş yıl hükmettiler.

1204/6712, 7. İndiksiyon, 12 Nisan

38 (AD²) 6711'de onu Franklar aldılar ve ona 57 yıl egemen oldular.
Onu İmparator Mourtzouphlos [Aleksios Mourtzouphlos] zamanında al-
dılar.

(O) Ve 6711'de onu Latinler İmparator Mourtzouphlos döneminde aldılar,
ve ona 59 yıl hükümdarlık yaptılar.

1261/6769, 4. İndiksiyon, 25 Temmuz

39 (AD²) Ve tekrar 6770 yılında onu [Şehiri] Romalıların imparatoru Ma-
nuel Palaiologos² aldı, ve ona 190 yıl Hristiyanlar egemen oldular. Ve onu
tekrar Despot Porphyrogennetos Konstantinos³ orada imparatorluk yaptığı
zamanda Türkler aldılar.

1 Kısa Kronikler'de Eyyubiler'in Kudüs'ü geri alması olayı, genellikle Sarazenler (Sarakenoi/ Araplar) aldı şeklinde kaydedilmiştir. Türkler'in aldığına dair kayıt sadece bu kronikte vardır.

2 Kronik yazarı İstanbul'u Latinlerden 1261 yılında geri alan VIII. Michael Palaiologos ile II. Manuel Palaiologos'u karıştırmıştır.

3 Bizans'ın son imparatoru XI. Konstantinos Palaiologos.

(O) 6779 yılında Manuel Palaiologos hükümdarlığı sırasında bu şehirlerin kraliçesini tekrar armağan etti, Orada Latinler Strategopoulos tarafından yenilgiye uğradılar. Ve 106 (!) yıl hükmettiler. Ve tekrar Agar'ın [Türkleri] istila ettiler ve onu taşsız olan Despot Konstantinos'un ellerinden aldılar, Sultan Meimetēs [II. Mehmed] 6961 yılı, 29 Mayıs'ta.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 3 Ağustos

40 (AD²) 6910 yılında Prousa'yı [Bursa] aldılar.

IX

Sultan Mehmed'in yaptığı seferler

1451/6959, 14. İndiksiyon, Bahar

41 6958 yılında Karamania'ya [Karaman] sefer yaptı.

1452/6960, 15. İndiksiyon, Mart-Ağustos

42 6959 yılında Şehir'de Stenos'a [Boğaz'a] gitti ve Neokastra'yı [Rumelihi-sarı] inşa etti.

1456/6964, 4. İndiksiyon, 24 Ocak

43 6962 yılında kışın Ainos'a [Enez] gitti.

1454/6962, 2. İndiksiyon, Nisan-Ağustos

44 Ve yazın Smederevo'ya [Semendire].

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

45 6964 yılında Morea'yı [Mora] aldı.

Güz 1460-Yaz 1461/6969, 9. İndiksiyon

46 6968 yılında Amastres [Amasra] ve Sinope'yi [Sinop] aldı.

1461/6969, 9. İndiksiyon, Temmuz, yaklaşık olarak

47 6969 yılında Zoun Chasani'ye [Uzun Hasan] gitti.

1461/6970, 10. İndiksiyon, Eylül

48 Ve dönüşte Trapezounta'yı [Trabzon] aldı.

1462/6970, 10. İndiksiyon, Nisan-Temmuz

49 6970 yılında Vlachia'ya [Eflâk] Voyvoda'ya gitti.

1462/6971, 11. İndiksiyon, 1-17 Eylül

50 Aynı yılda Mytilene'yi [Midilli] aldı.

1463/6971, 11. İndiksiyon, Mayıs-Temmuz

51 6971 yılında Mposthna'yı [Bosna] aldı.

Yaz (?) - Kasım 1468/6976-6977, 1.-2. İndiksiyon

52 6974 yılında Karamanos'a [Karaman] gitti.

Mayıs-Aralık 1476/6984-6985, 9.-10. İndiksiyon

53 6984 yılında, Boğdan'a gitti ve orada Macarların inşa ettiği kaleleri aldı.

Mayıs-7 Eylül 1478/6986-6987, 11.-12. İndiksiyon

54 6986 yılında Skoutari'ye [İşkodra] gitti ve onu almadı. Ve daha sonradan [İşkodra] itaat etti.

1484/6992, 2. İndiksiyon, Temmuz-Ağustos

55 6992 yılında Boğdan'a gitti ve Kellia'yı [Kilya] aldı ve Ağustos'un 2'sinde Asprokastron'u [Akkerman] aldı.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

56 7006 yılında Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] aldı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

57 7007 yılında Methokorone [Modon ve Koron] ve Navarino'yu [Navarin] aldı.

Sultan Selâmês'in [I. Selim] yaptığı seferler

1514/7022, 2. İndiksiyon, 23 Ağustos

58 7022 yılı, Ağustos ayında, Sultan Selâmês [I. Selim] Sofês [Şah İsmail] ile savaştı ve Sofês'in [Şah İsmail] topraklarını aldı.

1515/7023, 3. İndiksiyon, 19 Mayıs

59 Ve aynı yılda Kiamachê'yi [Kemah] aldı.

X

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz

60 69<10> yılı, <28 Temmuz'da>, Cuma günü, Anadolu Emir [Timur] tarafından işgal edildi, Sultan Pagiazitês'in [I. Bayezid] imparatorluğu zamanında.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

61 6938 yılında Sultan Amouratês [II. Murad] Thessalonike'yi [Selanik] aldı.

1509/7018, 13. İndiksiyon, yaklaşık 10-11 Eylül

62 7018 yılında Sultan Pagiazitēs [II. Bayezid] Konstantinopolis'in depremin yıktığı bölgelerini inşa etti.

1456/6964, 4. İndiksiyon, 4 Haziran

63 6964 yılında Türkler Athena'yı [Atina] aldılar.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz, Perşembe

64 6977 yılı, 15 Temmuz, Perşembe günü, Euripos'u [Eğriboz] aldı.

1540/7049, 14. İndiksiyon, 21 Kasım

65 7049 yılında Nauplion'u aldılar. Venedikliler tarafından teslim edildi.

XI

1451/6959, 14. İndiksiyon, 18 Şubat

66 Sultan Meemetēs [II. Mehmed] hükümdar olduğunda 20 yaşındaydı. On-dan sonra Pagiazētēs [II. Bayezid] sultan oldu.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan

67 7020 yılında Sultan Selimēs [I. Selim] babası Pagiazētēs [II. Bayezid] hayatayken hükümdar oldu.

1544/7052, 2. İndiksiyon, 24 Nisan

68 7052 yılında Ellada'da [Yunanistan] büyük bir deprem oldu, o kadar [bü-yüktü ki] Zetouni, Nea Patra [Patra] ve Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] tahrip etti. Depremin şiddetinden bu [kentlerin] duvarları yıkıldı.

69 a Sultan Meemetēs [II. Mehmed] 20 yıl hükmetti.¹

b Sultan Pagiazētēs [II. Bayezid] 31 yıl.

c Sultan Mouratēs [Murad] 22 yıl.

d Sultan Selēmēs [I. Selim] 9 yıl.

e Sultan Souleēmanēs [I. Süleyman] 50 yıl.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 5-6 Eylül

70 Ve [I. Süleyman] 7075 yılı, Ekim ayında Zigetvar'da öldü.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 23 Eylül

71 Aynı yılda onun oğlu Selēmēs [II. Selim] [sultan] oldu, ve manastırları tahrip ve yağma etti ve [oradakilerin] canlarını aldı -onun deliliğine ve vahşiliğine yazıklar olsun!

1 Kronik yazarı burada sultanların sırasını ve sürelerini karıştırmış görünüyor.

Temmuz-9 Eylül 1570/7078-7079, 13.-14. İndiksiyon

72 7074 yılında Pealē basias [Piyale Paşa] meşhur Kıbrıs'ı, yani onun bazı bölgelerini aldı. Ve sayısız can ve azımsanamaz <sayıda> erkek ve kadın ve çocuğu esir aldılar.

XII

1544/7052, 2. İndiksiyon, 22 Nisan, Salı (?)

73 7052 yılı, 2. İndiksiyon, 22 Nisan'da, Perşembe günü, büyük bir deprem oldu [ki] Zitouni'ye kadar bütün bölge yok oldu. Aynı zamanda Hellas [Yunanistan] ve Vlachia'da [Eflâk] çok ölüm oldu *** ve günlerce devam etti.

1566/7074, 9. İndiksiyon, 11 Temmuz, Perşembe

74 Tekrar 7074 yılı, 11 Temmuz, Perşembe günü, büyük ve şiddetli bir deprem oldu. Ve 1 yıl sürdü, ve Litzas ve Agraphon [Agrafalı], ve ayrıca Radobisdion *** [yıkıldı]. Ve azımsanamaz kiliseler ve evler yıkıldı ve sayısız ölüm oldu ve dağlar temelinden parçalandı.

XIII

1425/6933, 3. İndiksiyon, 16 Haziran

75 6933 yılında Güneş tutulması oldu.

1539/7047, 12. İndiksiyon, 18 Nisan

76 Ve tekrar 7047 yılında Güneş tutulması oldu.

1567/7075, 10. İndiksiyon, 9 Nisan

77 Ve tekrar 7075 yılı, < .> Mart'ta, Cuma günü, gündüz saat 9'da Güneş tutulması oldu.

XIV

27 Ağustos-14 Eylül 1537/7045-7046, 10.-11. İndiksiyon

78 7046 yılında Sultan Souleēmanēs [I. Süleyman] Korfu'ya indi ve başarısız oldu.

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030-7031, 10.-11. İndiksiyon

79 7031 yılı, Ocak ayında Sultan Souleēmanēs [I. Süleyman] Rodos'u aldı.

330/5838, 3. İndiksiyon, 11 Mayıs

1 Konstantinopolis 6833 yılında inşa edildi.

532/6040, 10. İndiksiyon, 23 Şubat

2 Ayasofya 603[9] yılında inşa edildi.

634/6142, 7. İndiksiyon, Bahar

3 Mōameth [Hz. Muhammed] 6127 yılında zuhur etti.

II

1304/6812, 2. İndiksiyon, Bahar (?)

4 Türklerin hükümdarı İsa'dan sonra 1300 yılında zuhur etti. Onun adı Otmanēs [Osman Gazi] idi, 28 yıl hükümdarlık yaptı.

1326/6834, 9. İndiksiyon, 6 Nisan

5 Onun oğlu Orchanēs [Orhan Gazi] Prousa'yı [Bursa] 1350'de aldı. 22 yıl hükümdarlık yaptı.

1376/6865, 15. İndiksiyon, Güz (?)

6 Orchanēs'in [Orhan Gazi] oğlu Sultan Mouratēs [I. Murad] 1377'de Kalioupoli'yi [Gelibolu] aldı.

1371/6880, 10. İndiksiyon, 26 Eylül

7 Bu aynı senede Sırbistan'ı aldı.

1394/6903, 3. İndiksiyon, Eylül

8 Sultan Mouratēs'in [I. Murad] oğlu Pagiazētēs [I. Bayezid] 1395'te, Eylül'ün 29'unda Konstantinopolis'e saldırdı, ve dışarıdaki bütün binaları, tarlaları ve ağaçları imha etti. Ve tekrar Anadolu'ya, Prousa'ya [Bursa] döndü. 6 yıl yaşadı.

9 Onun oğlu Mechmetēs [I. Mehmed] hükümdarlığı sırasında Adrianopolis'te [Edirne] taht kurdu. 14 yıl hükümdarlık yaptı.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

10 Mechmetēs'in [I. Mehmed] oğlu Sultan Mouratēs [II. Murad], Thessalonike'yi [Selanik] İmparator İoannes Palaiologos devrinde, 6938 <yılında> aldı, 31 yıl hükümdarlık yaptı.

1452/6960, 15. İndiksiyon, Mart-Ağustos

11 Hükümdar olan Sultan Mouratēs'in [II. Murad] oğlu Sultan Mechmetēs [II. Mehmed], Şehir yakınına gitti ve Neokastrayı [Rumelihisarı] 6959 yılında inşa etti.

1450/6958 (13. İndiksiyon) Mart-Nisan

12 Kallone [Midilli]¹ Türkler tarafından 6956 yılında tutsak edildi.

1451/6959 (14. İndiksiyon) Babar

13 6958 yılında Karamanos'a [Karaman] karşı gitti.

1453/6961 (1. İndiksiyon) 29 Mayıs

14 6961 yılı, 29 Mayıs, Salı günü, İsa'dan sonra 1453'te, Konstantinopolis'i aldı. Konstantinopolis'i Romalılar 192, Franklar 60 yıl idare ettiler.

1456/6964 (4. İndiksiyon) 24 Ocak

15 6962 yılında, Kışın Ainos'a [Enez] gitti.

1456/6964 (4. İndiksiyon) 4 Haziran

16 Ardından Athena'ya [Atina].

1456/6964, 4. İndiksiyon, yaklaşık 4 Temmuz

17 Thebai'ye [Tive].

1455/6964, 4. İndiksiyon, Güz

18 Thasos'a [Taşoz].

1456/6964, 4. İndiksiyon, Temmuz

19 6963 yılında, Belgrad'a gitti ve onu alamadı.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

20 6964 yılında, Morea'ya [Mora] gitti ve onu aldı.

1459/6967, 7. İndiksiyon, Mart-Haziran (?)

21 Giazinē² gitti ve onu almadı, 6968.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

22 6966 yılında, Morea'ya [Mora] gitti ve onu ikinci kez imha etti.

1 Lesbos/Midilli Adası'nda, adını Sapho'nun şiirinden alan, bugün adanın merkezi yerleşim yerlerinden biridir. Ayrıca Kallone Körfezi adanın en büyük iki körfezinden biridir.

2 Jacje/Yayçe.

1461/6969, 9. İndiksiyon, Temmuz, yaklaşık olarak

23 Ouzoun Chasan'a [Uzun Hasan] gitti.

1461/6970, 10. İndiksiyon, Eylül

24 Ve dönüşte 6969 yılında Trapezounta [Trabzon], Kastanē [Kastamonu], Sinopi'yi [Sinop] savaşız aldı.

1462/6970, 10. İndiksiyon, Nisan-Temmuz

25 Ve aynı yıl Vlachia'ya [Eflâk] gitti.

1462/6971, 11. İndiksiyon, 1-17 Eylül

26 6971 yılında Mytilene'yi [Midilli] aldı.

1455/6964, 4. İndiksiyon, 31 Ekim-24 Aralık

27 Ve aynı yılda iki Phokaia'yı [Foça] 1 da aldı.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

28 6977 yılı, Temmuz ayında, Euripos'a [Eğriboz] gitti ve onu esir etti.

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

29 Kafa [Kefe] ve Amastres'i [Amasra] aldı, ve onları esir etti, 6983.

Mayıs-Aralık 1476/6984-6985, 9.-10. İndiksiyon

30 Boğdan'a gitti ve orada Macarların inşa ettiği kaleleri aldı, 6984.

7 Eylül-18 Mayıs 1478/6986-6987, 11.-12. İndiksiyon

31 Skoutari'ye [İşkodra] gitti ve onu almadı. Ve daha sonra boyun eğdi, 6986.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

32 Despotlara karşı gitti ve Korinthos'u, Palaia Patra [Balya Badra], Kalabryta, Mistra, Posia² (?) ve diğer pek çok kaleyi aldı, İsa'dan sonra 1457.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 17 Ağustos

33 6987 yılında Hagia Maura [Ayamavra/Lefkada] onun tarafından alındı.

1480/6988, 13. İndiksiyon, 23 Mayıs-28 Temmuz

34 Aynı yılda Rodos'a gönderdi ve savaştı, ve hiçbir şey yapamadı.

1 Eski Foça/Yeni Foça.

2 P. Schreiner'e göre Bezeniko olmalıdır. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 493; Laonikos Chalkokondyles'te Παζενίκων olarak tanımlanan yer olmalıdır. Bkz. *Laonici Chalcocondylae Historiarum Demonstrationes*, haz. E. Darko, c. II, s. 205, 15-206.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

35 Şehir'i alan Sultan Meçmetës [II. Mehmed] öldü, 6989. 53 yıl yaşadı. 32 yıl hükümdarlık yaptı.

1480/6988, 13. İndiksiyon, 11 Ağustos

36 Aynı yılda Sultanın orduları Pouliá'daydı ve onu esir ettiler.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs

37 Onun hükümdarlığını oğlu Sultan Pagiazētēs [II. Bayezid] aldı, 6989.

1484/6992, 2. İndiksiyon, Temmuz-Ağustos

38 Boğdan'a gitti ve Kellia [Kilya] ve Asprokastron'u [Akkerman] aldı, 6992.

Eylül 1486-Ağustos 1487/6996, 5. İndiksiyon (?)

39 Prebeza [Preveza] bu Sultan'ın [II. Bayezid] hükümdarlığı zamanında inşa edildi, 6995.

1499/7007, 2. İndiksiyon, Nisan

40 1498'de Sultan Venediklilerle savaş yaptı.

1499/7007, 2. İndiksiyon, Ağustos

41 Naupaktos [İnebahtı] 7007 yılında teslim oldu.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

42 7009 yılı, 9 Ağustos'ta, Methone [Modon] alındı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 16 Ağustos

43 Aynı yıl Korone'yi [Koron], Navarino'yu [Navarin] aldı ve onları esir etti.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 26 Mayıs

44 Sultan Pagiazētēs [II. Bayezid] öldü. 74 yıl yaşadı, 31 yıl hükümdarlık yaptı.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan

45 Sultan Selēmēs [I. Selim] 7020, 24 Nisan'da hükümdar oldu.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

46 O, Kahire'yi, Suriye'yi, Şam'ı aldı ve Nil nehrine kadar ulaştı. 1517 yılı, 25 Ocak'ta Kahire'yi aldı.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 21 Eylül

47 1520'de Selēmēs [I. Selim] öldü. 8 buçuk yıl hükümdarlık yaptı. 26 yaşındaydı.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 30 Eylül

48 Sultān Seleēmanēs [I. Süleyman] 1520'de hükümdar oldu.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

49 1521'de Ağustos'un 2'sinde Macaristan'da Belgrad'ı aldı.

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030-7031, 10.-11. İndiksiyon

50 25 Aralık 1522'de Rodos'u aldı.

27 Ağustos-14 Eylül 1537/7045-7046, 10.-11. İndiksiyon

51 1537 Ağustos ayında Sultan Venediklilerle savaş yaptı ve Korfu'ya gitti ve savaştı.

Babar-Güz 1537/7045-7046, 10.-11. İndiksiyon

52 O zaman Kephalaria'yı [Kefalonya] ve Archipelagos'un [Ege Denizi] bütün adalarını, Paros'u, Aksia'yı Milos'u yağmaladı. Andros 1537 yılında boyun eğdi.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 5-6 Eylül

53 1566'da Macaristan'a gitti, Zigetvar kalesini aldı ve orada hastalanarak Peligradion'da [Belgrad] öldü. 47 yıl hükümdarlık yaptı.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 14 Nisan (Paskalya) Pazar

54 1566'da, 17 Nisan'da, yeni 4'ünde¹ Pēgalē Pasias [Piyale] Chios'u [Sakız] aldı.

Eylül-Temmuz 1570/7078-7079, 13.-14. İndiksiyon

55 1570'te Sultan Seleimanēs'in [I. Süleyman] oğlu Sultan Selēmēs [I. Selim] Venediklilerle savaştı ve Kıbrıs'a karşı donanma gönderdi.

1571/7079, 14. İndiksiyon, 1 Ağustos

56 1570'te Kıbrıs'ı ve 1571'de Ammochostos'u [Magosa] aldı.

1 Burada "τὴν νέαν δ'" eklemesi tam olarak anlaşılmıyor, ancak başlayan Paskalya'nın 4. günü kastediliyor olabilir.

KRONİK-71

Türkler'in Doğu'dan Batı'ya Nasıl Geldiklerine Dair

I

1307/6815, 5. İndiksiyon, Mayıs, yaklaşık olarak

- 1 6811 yılında, Doğu'dan Batı'ya geçen ilk hükümdarın adı Otmanoglës [Osmanoglu/Osman Gazi] idi ve 21 yıl hükümdarlık yaptı.
 - a) Onun ardından Giörkas [Orhan Gazi] 40 yıl hükümdarlık yaptı.
 - b) Ve onun ardından Kazē Amouratēs [Gazi Murad/I. Murad] 30 yıl.
 - c) Ve onun ardından Êlmtirim Pagiazētēs [Yıldırım Bayezid] 14 yıl.
 - d) Ve onun ardından Emēr Souleymanēs [Emir Süleyman] 3 yıl.
 - e) Ve onun ardından Sultan Amouratēs [II. Murad] 31 yıl.
 - f) Ve onun ardından Sultan Meechmetēs [II. Mehmed] 31 yıl.
 - g) Ve onun ardından Sultan Pagiazētēs [II. Bayezid] 33 yıl.
 - h) Ve onun ardından Sultan Selimēs [I. Selim] 8 yıl.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 30 Eylül

- 2 7028 yılı, 14 Nisan Salı günü Souleimanēs [I. Süleyman] Sultan oldu.

II

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

- 3 6961 yılında Türk [II. Mehmed] Konstantinopolis'i fethetti.

1461/6970, 10. İndiksiyon, Eylül

- 4 Trapezounta'yı [Trabzon] 6969 yılında fethetti.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

- 5 Euripos'u [Eğriboz] 6977 yılında fethetti.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

- 6 6938 yılında [II. Murad] Thessalonike [Selanik] ve İoannina'yı [Yanya] fethetti.

Eylül 1486-Ağustos 1487/6995, 5. İndiksiyon) (?)

- 7 6996 yılında [II. Bayezid] Prebeza'yı [Preveza] imar etti.

1492/7000, 10. İndiksiyon, Haziran

- 8 Tepel[te]leni'ye [Tepedelen] indi 7002.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

- 9 7007 yılında [II. Bayezid] Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] fethetti.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

10 7008 yılında Methone'yi [Modon] fethetti.

1514/7022, 2. İndiksiyon, 23 Ağustos

11 7022 yılında Tebriz'i fethetti.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

12 7025 yılında Mısır'ı fethetti.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

13 7029 yılında Peligradi'yi [Belgrad] fethetti.

5 Haziran-20 Aralık 1520/7030-7031, 10.-11. İndiksiyon

14 7031 yılında Rodos'u fethetti.

23 Nisan-23 Kasım 1526/7034-7035, 14.-15. İndiksiyon

15 7034 yılında Boudouni'yi [Budin] fethetti.

KRONİK-71A

Eylül 1311-Ağustos 1312/6820, 10. İndiksiyon, (?)

1 İmparator Stephanos [Duşan] doğduğunda 6820 yılıydı.

1331/6839, 14. İndiksiyon, Yaz

2 Stephanos [Duşan] imparator olduğunda 6844 yılıydı.

1355/6864, 9. İndiksiyon, 20 Aralık

3 Ve o [Stephanos] vefat etti, 6864 yılıydı.

1354/6862, 7. İndiksiyon, 1-2 Mart

4 Türkler Kallipoli'yi [Gelibolu] aldıklarında 6865 yılıydı.

1371/6880, 10. İndiksiyon, 26 Eylül

5 [Türkler] Kral Voulkaşin'i Maritza'da [Meriç] öldürdükleri zaman 6880 yılıydı.

1386/6894, 9. İndiksiyon, 1 Ocak

6 Güneş tutulması olduğunda 6894.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 15 Haziran

7 Knez [Lazar] Mouratbeës [Muradbey/I. Murad] ile savaş yaptığı zaman 6897 <yılıydı>.

1395/6903, 3. İndiksiyon, 17 Mayıs

8 Vlahlar [Eflâklar] Bazaitēs'i [I. Bayezid] Vlachia'da [Eflâk] yendikleri zaman 6<903> yılıydı.

1396/6905, 5. İndiksiyon, 25 Eylül

9 Türkler Kral Sigismund ile Nikopolis'te [Niğbolu] savaştıkları zaman 6904 yılıydı.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz

10 Eltremēs [Yıldırım Bayezid] Aggourē'de [Ankara] kaybettiği zaman 6910 yılıydı.

1411/6919, 4. İndiksiyon, 17 Şubat

11 Mousēs [Musa Çelebi], Tzelepē'yi [Süleyman Çelebi'yi] öldürdüğü zaman 6919 yılıydı.

1413/6921, 6. İndiksiyon, 5 Temmuz

12 Sultan [I. Mehmed], Mousēs'i [Musa Çelebi'yi] öldürdüğü zaman 6921 yılıydı.

1414/6923, 8. İndiksiyon, 27 Aralık

13 Despot Georgios [Brankoviç] evlendiği zaman 6923 yılıydı.

1421/6929, 14. İndiksiyon, 28 Nisan

14 Sultan [I. Mehmed] ve Balşa öldüğü zaman 6930 yılıydı.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

15 Thessalonike [Selanik] İsmaililer [İsmaēlitai/Türkler] tarafından alındığı zaman 6938 yılıydı.

1432/6940, 10. İndiksiyon, Yaz

16 Mouratbeēs [Muradbey/II. Murad] Braşov'a geçtiği zaman 6940 yılıydı.

1433/6941, 11. İndiksiyon, 17 Haziran

17 Güneş tutulması olduğunda 6941 yılıydı.

1438/6946, 1. İndiksiyon, Yaz

18 Mouratmpeēs [Muradbey/II. Murad] Sypinion'a¹ geçtiği zaman,

1437/6945, 15. İndiksiyon, Haziran

19 Aynı yılda Macarlar Kruşevaç'ta gemileri işgal ettiler, 6945 yılında.

1 Sibiu/Hermanstadt/Zibin.

1438/6946, 1. İndiksiyon, Ağustos

20 Mouratmpeës [Muradbey/II. Murad] Sırbistan'ı yağmaladığı zaman 6946 yılıydı.

1439/6947, 2. İndiksiyon, Ağustos

21 Mouratmpeës [Muradbey/II. Murad] Smederevo'yu [Semendire] ilk aldığı zaman 6947 yılıydı.

Nisan-Ekim 1440/6948-6949, 3.-4. İndiksiyon

22 Belgraton'a [Belgrad] gittiği zaman 6948 yılıydı.

1442/6950, 5. İndiksiyon, Mart

23 [Hunyadi] Mezotaga'yı [Mezid Bey'i] yendiği zaman 6950 yılıydı.

1443/6952, 7. İndiksiyon, Aralık

24 Macarlar Zladica'ya çıktıkları zaman,

1444/6952, 7. İndiksiyon, 15 Ağustos

25 < Aynı yılda > Smederevo'yu [Semendire] geri verdiler, 6951 yılında.

1442/6951, 6. İndiksiyon, 2 Eylül

26 Vlahlar [Eflâklar] ile Chatbasan'ın¹ [Hadım Paşa] savaştığı zaman 6952.

1444/6953, 8. İndiksiyon, 10 Kasım

27 Kral Varna'da kaybettiği zaman 6953.

1448, 12. İndiksiyon, 17-19 Ekim

28 İanko'yu Kosova'da yendikleri zaman 6957.

1451/6959, 14. İndiksiyon, 3 Şubat

29 Mouratës [II. Murad] öldüğü zaman 6959.

1451/6959, 14. İndiksiyon, 18 Şubat

30 Aynı yılda onun [II. Murad] oğlu hükümdar oldu.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

31 29 Mayıs'ta Şehir'i aldıkları zaman.

1454/6962, 2. İndiksiyon, Nisan-Ağustos

32 Machmoutmpeës [Mehmedbey/II. Mehmed] Sırbistan'ı aldığı anda 6962.

1 Hadım Şihabeddin Paşa olmalıdır.

1455/6963, 3. İndiksiyon, 1 Haziran

33 Novo Brdo'yu aldıkları zaman 6964.

1455/6964, 4. İndiksiyon, 17 Aralık

34 [Michael] Szilagy Despotu [Brankoviçi] yakaladığı zaman 696<4>.

1456/6954, 4. İndiksiyon, Temmuz

35 Aynı yılda hükümdarı Belgrato'da [Belgrad] yendiler.

1456/6964, 4. İndiksiyon, 11 Ağustos

36 Aynı yılda İankoulas [Hunyadi] öldü.

24 Aralık 1456 ve 2-3 Mayıs 1457/6965, 5. İndiksiyon

37 Despot ve Eirene¹ öldüğü zaman 6965.

1458/6966, 6. İndiksiyon, 20 Ocak

38 Despot'un oğlu Lazaros² öldüğü zaman 6966.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

39 Hükümdar [II. Mehmed] Morea'ya [Mora] indiği ve [orayı] aldığı zaman <6966 yılıydı>.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Ağustos

40 Müslümanlar [Mousoulmanoï/Türkler] Koloupto'yu [Golubac] <aldıkları zaman>, Machmoutmpasias [Mahmud Paşa], 6967.

1459/6967, 7. İndiksiyon, 20 Haziran

41 Aynı yılda Smederevo'yu [Semendire] aldılar.

1459/6968, 8. İndiksiyon, 16 Ekim

42 Gourgouras [Gregor Brankoviç] vefat etti. Tanrı katında muhteremdi ve keşiş adını Germanos almıştı, 6968.

Yaz (?) - Kasım 1468/6976-6977, 1.-2. İndiksiyon

43 Hükümdar [II. Mehmed] Karamanos'a [Karaman] karşı yürüdüğü zaman 6976.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz, Perşembe

44 Euripos'u [Eğriboz] aldıkları zaman 6978, 15 Temmuz, Perşembe günüydü.

1 Despot Georg Brankoviç ve Eirene Kantakouzene.

2 Lazar Brankoviç.

Ekim 1472-Ağustos 1473/6981, 6. İndiksiyon

45 Hükümdar [II. Mehmed] Zouchasanēs'e [Uzun Hasan'a] karşı yürüdü-
ğünde 6982 <yılıydı>.

1475/6983, 8. İndiksiyon, Ocak

46 Karabogdanos¹ Paşa'yı² yendiği zaman 6983.

Mayıs-Aralık 1476/6984-6985, 9.-10. İndiksiyon

47 Hükümdar Karabogdan'a geçtiği zaman 6984.

18 Mayıs-7 Eylül 1478/6986-6987, 11.-12. İndiksiyon

48 Skenderia'yı [Skoutari/İşkodra] aldığı zaman 6985.

1478/6987, 12. İndiksiyon, 17 Ağustos

49 Paşa,³ Hagia Maura'yı [Ayamavra/Lefkada] aldığı zaman 6986.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3-19 Mayıs

50 Bazaētmpeēs [Bayezid Bey/II. Bayezid] hükümdar olduğu zaman, aynı
yılta Sultan Mechemetis [II. Mehmed] öldü, 6988.

1484/6992, 2. İndiksiyon, Temmuz-Ağustos

51 Bazaētmpeēs [Bayezid Bey/II. Bayezid] Kellion'ul [Kilya] ve Asprokastron'u
[Akkerman] aldığı zaman 6991.

1486/6994, 4. İndiksiyon, Babar

52 Chersekē [Hersekoğlu]⁴ savaşmak için Memluklara [Semlidai] yürüdüğü
zaman, ve onu yakaladılar, 6992.

1488/6996, 6. İndiksiyon, 17 Ağustos

53 Chattēm pasas⁵ [Hadım Paşa] Memluklara [Semlidai] geçti, ve savaştı ve
onu yendiler 6995.

KRONİK-72

I

1326/6834, 9. İndiksiyon, 6 Nisan

1 6828, Atoumanēs [Osman Gazi] Prousa'yı [Bursa] aldı.

1 Voyvoda III. Stephan olmalıdır. Bkz. E. Trapp, PLP, no. 26807.

2 Gedik Ahmet Paşa olmalıdır.

3 Gedik Ahmed Paşa.

4 Hersekoğlu/Hersezkâde Ahmed Paşa.

5 Bu seferi yapan Vezir Ali Paşa'dır. Kronik yazarı paşaları karıştırmış olmalıdır.

1354/6862, 7. İndiksiyon, 1-2 Mart

2 6858, Türkler Kallioupoli'yi [Gelibolu] aldılar.

Eylül 1368-Ağustos 1369/6877, 7. İndiksiyon

3 6864, Soulaïmanēs [Süleyman Paşa] ve Orchanēs [Orhan Gazi] Adrianopolis'i aldılar.

1387/6895, 10. İndiksiyon, 8 Mayıs

4 6883, Berroia [Karaferiye] ve Serres'i [Serez] aldılar.

II

1423/6931, 1. İndiksiyon, 5 Haziran

5 6931, Türkler Arnavutları Tabia'da kestiler, 22 Mayıs Cumartesi günü.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

6 6932, Türkler, Amouratēs [II. Murad], Thessalonike'yi [Selanik] Venediklilerden aldılar.

1437/6946, 1. İndiksiyon, 27 Kasım

7 6947, İmparator, Kaloİoannes¹ Sinod'a gitti.

1463/6972, 12. İndiksiyon, Güz

8 6972, Heksamilion Venedikliler tarafından yeniden inşa edildi.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak

9 6987, Sultan Meemet [II. Mehmed] Venediklilerle barış yaptı.

1479/6988, 13. İndiksiyon, 8 Eylül

10 6988, Achoumatpasias [Gedik Ahmed Paşa] Zakynthos ve Otranto'yu aldı.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

11 6989, Sultan Meemet [II. Mehmed] öldü, 2 Mayıs.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs

12 Ve [ayın] 15'inde onun oğlu Paiazitēs [II. Bayezid] [sultan] oldu.

1499/7008, 3. İndiksiyon, 25 Eylül

13 7007, [Türkler] Patra ve Naupaktos'a [Lepanto/İnebahtı] yeni kaleler inşa ettiler. 25 Eylül.

1 VIII. İoannes Palaiologos.

1499/7007, 12. İndiksiyon, Ağustos 29

14 Aynı yılda Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] aldılar.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

15 Ve 7008'de Methone [Modon] ve Korone'yi [Modon].

III

(A)

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan

16 7019, Pagiazitēs'in [II. Bayezid] oğlu Selimēs [I. Selim] [sultan] oldu.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

17 O [I. Selim] Mısır'ı aldı, 7025.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 30 Eylül

18 7028, onun oğlu Souleimanēs [I. Süleyman] [sultan] oldu.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

19 7029, Beligradi'yi [Belgrad] aldı .

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030-31, 10.-11. İndiksiyon

20 7031, Rodos'u aldı. Souleimanēs [I. Süleyman] 46 yıl hüküm sürdü.

1566/7075, 10. İndiksiyon, 23 Eylül

21 7075, Eylül ayında, onun oğlu genç Selimēs [II. Selim] [sultan] oldu ve 8 yıl hüküm sürdü.

Temmuz- 9 Eylül 1570/7078-79, 13.-14. İndiksiyon

22 7079, Kıbrıs alındı.

1574/7083, 3. İndiksiyon, 22 Aralık

23 7082, Aralık ayında, Mouratēs [III. Murad] sultan oldu.

KRONİK-72A

İsmaililerin [Türklerin] hükümdarlarının kaç yıl hüküm sürdüğü ve bütün evrenin [Oikoumene/Ekümeni] ne kadarını aldıklarının hikâyesi

1354/6862, 7. İndiksiyon, 1-2 Mart

1 6866 yılı içinde Otmanēs'in [Osman Gazi] oğlu Sultan Orchanēs [Orhan Gazi] Kallioupoli'ye [Gelibolu] üç yüz kırk atlı askerle geçti ve Kallioupoli'ye, [Gelibolu] Koumutzina [Gümölcine] ve Peritheri'ye [Peritheorion] sahip oldu.

1361 Babar-Güz

- 2 Ve oradan ayrıldı ve Adrianopolis'te [Edirne] savaştı ve onu ele geçirmek mümkün değildi, ve Didymoteichos'a [Dinetoka] ve İgianpolis [Yambol] üzerine gitti.

Eylül 1368-Ağustos 1369/6877, 7. İndiksiyon

- 3 6871 yılı içinde Sultan Orchanēs [Orhan Gazi] Adrianopolis'e [Edirne] gitti ve aldı.

1362, 6870, 15. İndiksiyon, Mart

- 4 Ve aynı yılda Sultan Orchanēs [Orhan Gazi] öldü ve onun oğlu Sultan Moratēs [I. Murad] yeniden hükümdar oldu, o [Murad] hükümdarlıkta 8 yıl (?) kaldı, ve onun oğlu [hükümdar] oldu.

1371/6880, 10. İndiksiyon 10, 26 Eylül

- 5 6879 yılı içinde Sultan Moratēs [I. Murad] Sırbistan despotu Uglješa'ya karşı gitti ve Maritza [Meriç] nehri kıyısında savaştı ve yendi. Ve o zamandan itibaren İsmaililer [İsmailitai/Türkler] Hristiyanların hükümdarlıklarına hâkim olmaya başladılar.

Eylül 1385-Ağustos 1386/6894, 9. İndiksiyon

- 6 6894 yılında Sultan Mouratēs [I. Murad] Sırbistan'a Knez Lazaros'a yürüdü ve ona hiçbir şey yapamadı.

1386/6894, 9. İndiksiyon, 1 Ocak

- 7 Aynı yılda Güneş karardı ve 3. güne kadar karanlık oldu, 7 Ocak.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 15 Haziran

- 8 6897 yılında Miloş Kobeliç Sultan Mouratēs'i [I. Murad] Kosova'da öldürdü, 14 Haziran'da.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 15 Haziran

- 9 Ve bundan sonra onun oğlu Êltêrêm Pagiazêtês [Yıldırım Bayezid] Sultan oldu.

1389/6897, 12. İndiksiyon, yaklaşık 15 Haziran

- 10 6898 yılında Êltêrêm Pagiazêtês [Yıldırım Bayezid] kardeşini öldürdü, ve Knez Lazaros üzerine yürüdü ve onu öldürdü. Ve o zaman Sırbistan'ın hükümdarı onun oğlu Despot Stephanos oldu.

1393/6901, 1. İndiksiyon, 17 Temmuz

- 11 6901 yılında, aynı Êltêrêm Pagiazêtês [Yıldırım Bayezid] gitti ve Tır-

novo ve Zagoria'yı aldı ve orada keramet sahibi Moglen Piskoposu Aziz Hilarion'un kutsal kemiklerini buldu ve onu Oziglovo'da oturan Prens Konstantinos'a bağışladı. Ve onu Sarantaporos'daki Aziz Taksiarchos Manastırı'na getirdi.

1395/6903, 3. İndiksiyon, 17 Mayıs

12 6903 yılında Êltêrêm Pagiazêtês [**Yıldırım Bayezid**] Tuna'ya, Vlachia [**Eflâk**] Voyvodası Mirça'ya doğru yürüdü. Ve orada Vahlara yenildi ve Mirca Vahlarla beraber [**Bayezid'in**] ordusunu kesti ve onun hassını¹ aldı, yani şahsi mülkünü, ve onu Tuna'ya kadar kovdu. Ve bundan sonra Kral Markos ve Zegligovosi Konstantinos öldü. Ve Êltêrêm Pagiazêtês [**Yıldırım Bayezid**] çok az insanla son anda kurtuldu.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz

13 6910 yılında Êltêrêm Pagiazêtês [**Yıldırım Bayezid**] Tatarlara, Timurhan Bey'e karşı yürüdü, ve o, Timurhan Bey onu orada yakaladı ve onu sanki koyun keser gibi boğazından kesti, 9 Haziran. Ve ordusundan hiç kimse kurtulamadı.

1403?

14 Ve bundan sonra oğlu Mousês Soultan [**Musa Çelebi**] [**tahta**] oturdu, ve babasının topraklarında hükümdar oldu.

1410/6918, 13. İndiksiyon, yaklaşık Temmuz 11

15 Ve kardeşi vardı, Kyritzês Soultan [**Süleyman Çelebi**]² onu öldürmek istedi. Ve o kaçtı ve Knez Lazaros'un oğlu Despot Stephanos'a gitti.

1410/6918, 3. İndiksiyon, Şubat (?)

16 6912 yılında Mousês Soultan [**Musa Çelebi**] Bulgaristan üzerine yürüdü ve savaşta çok insan ve hükümdar telef etti.

1410/6918, 3. İndiksiyon, 15 Haziran-11 Temmuz

17 6915 yılında Despot Stephanos ve Kyritzês [**I. Mehmed**], Vuk Brankoviç'i Filippopolis'e [**Filibe**] elçi olarak gönderdi; yani Kyritzês Soultan'ı [**I. Mehmed**], kardeşi Mousês Soultan [**Musa Çelebi**] ile barıştırmayı, barış halinde olmaları ve ona hükmedeceği toprak vermesi için. Ve Mousês Soultan [**Musa Çelebi**] Vuk Brankoviç'i yakaladı ve onu Maritza [**Meriç**] nehri kenarında boğazladı.

1 Yunanca metinde, Türkçe "Hass" kelimesinden türetilmiş χασνά=chasna olarak yazılmıştır.
2 Kronikler nadiren kişileri birbirine karıştırmıştır. Kyritzes adı Bizans kaynaklarında genellikle I. Mehmed (Çelebi) için kullanılıyor olsa da, burada kronik yazarının "Çelebi" anlamına gelen kelimeyi Süleyman Çelebi için kullandığı anlaşılmaktadır.

1413/6921, 6. İndiksiyon, 5 Temmuz

18 692(1) yılında Despot Stephanos ve Sultan Kyritzēs [**I. Mehmed**] hareket etti, Mousēs Soultan'a [**Musa Çelebi**] karşı yürüdü ve onu Tzamourli [**Çamurlu**] ovasında yendiler ve kafasını kestiler, ve onun kardeşi Sultan Kyritzēs [**I. Mehmed**] hükümdarlığı ele geçirdi.

1419/6927, 12. İndiksiyon, 31 Ocak (?)

19 6927 yılında Vlahların hükümdarı Voyvoda Mirça, Türklerle savaştığı yerde öldü.

1417/6925, 10. İndiksiyon, Bahar

20 6928 yılında Sultan Kyritzēs [**I. Mehmed**] Vlachia'yı [**Eflâk**] yağmaladı. Ve o zamandan itibaren Vlahlar Türklere haraç vermeye boyun eğdirildiler.

1426/6934, 4. İndiksiyon, Bahar (?)

21 6934 yılında Sultan Kyritzēs [**I. Mehmed**] Sofia [**Sofya**], Pirot ve Kratovo'yu aldı.

1421/6929, 14. İndiksiyon, 21 Mayıs

22 Ve aynı yılda Sultan Kyritzēs [**I. Mehmed**] öldü ve onun oğlu Sultan Moratēs [**II. Murad**] hükümdar oldu.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

23 6938 yılında Sultan Moratēs [**II. Murad**] Thessalonike'yi [**Selanik**] aldı ve çok fena şeyler yaptı.

1433/6941, 11. İndiksiyon, 17 Haziran

24 6941 yılında Güneş kayboldu ve insanın yürürken önünü göremeyeceği kadar karanlık oldu. Benzer şekilde ay ve yıldızlar da [**görölmüyordu**]. 5 gün kimse hiçbir şey bilmiyordu, ne geceyi ne gündüzü.

1438/6946, 1. İndiksiyon, Ağustos

25 O vakit Türkler Ravanica'yı [**kilisesini**] tahrip ettiler.

1439/6947, 2. İndiksiyon, Ağustos

26 6947 yılında Sultan Mouratēs [**II. Murad**] Smederevo'yu [**Semendire**] aldı ve Smederevo despotu kaçtı. [**Murad**] Macaristan'a yürüdü ve istila etti ve Sultan Mouratēs [**II. Murad**] onun oğulları Georgios ve Stefanos'u¹ yakaladı, ve onları Paskalya günü kör etti.

¹ Georg ve Stefan Brankoviç.

Nisan-Ekim 1440/6948-6949, 3.-4. İndiksiyon

27 6948 yılında Sultan Mouratēs [II. Murad] Macaristan'ın Peligrati'ye [Belgrad'a] gitti ve onu alamadı ve geri döndü.

1441/6949, 4. İndiksiyon, 27 Haziran

28 6949 yılında Chatēm Pasas [Hadım Şihabeddin Paşa] Novo Brdo'yu aldı.

1442/6951, 6. İndiksiyon, 2 Eylül

29 6951 yılında Yanoş [Hunyadi] Chatēm Pasas'ı [Hadım Şihabeddin Paşa] öldürdü, 2 Eylül'de.

KRONİK-73

I

1359/6868, 13. İndiksiyon, 14 Kasım (?)

1 Thessalonike'nin [Selanik] en aziz metropoliti ve Yeni Chrysostomos vefat etti. Ve o Gregorios Palamaştır, 696[.] yılında.

1439/6947, 2. İndiksiyon, 6 Temmuz

2 Floransa'da Sinod, 694<7> yılında, İoannes Palaiologos'un imparatorluğu zamanındadır.

963/6471, 6. İndiksiyon, yaklaşık 1 Mayıs

3 Hagia Laura Aziz Athanasios zamanında inşa edildi, 646[.] yılında.

II

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

4 Amouratpegēs [Muradbey/II. Murad] Peloponnesos'taki [Mora] Heksamilion'u aldı, 695<5> yılı, 5 Aralık'ta.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

5 6966 yılında Mechemetpegēs [Mehmedbey/II. Mehmed] Peloponnesos'a girdi ve Morea'nın [Mora] yarısını aldı.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

6 6968 yılında aynı Emir [II. Mehmed] Morea'ya [Mora] tekrar girdi ve geri kalan kısmı da aldı.

1461/6970, 10. İndiksiyon, Eylül

7 6969 yılında Mechemetpegēs [Mehmedbey/II. Mehmed] Trapezota'yı [Trabzon] aldı.

1462/6971, 11. İndiksiyon, 1-17 Eylül

8 6971 yılında aynı Emir [II. Mehmed] Mytilene'yi [Midilli] aldı.

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

9 6982 yılında yine aynı Emir [II. Mehmed] Kefe'yi aldı.

1326/6834, 9. İndiksiyon, 6 Nisan

10 Altı bin sekiz yüz otuz dördün 9. İndiksiyon'u, 3 Nisan'da Türkler Prousa'yi [Bursa] aldılar, yani (?) 6834 yılında.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

11 7008 yılında Bagiazitpegēs [Bayezid Bey/II. Bayezid] Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] aldı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9-16 Ağustos

12 Yine aynı Emir [II. Mehmed] 7009 yılında Methone [Modon] ve Korone'yi [Koron] aldı.

1530/7038, 3. İndiksiyon, 17 Mayıs, Salı

13 Benim efendim merhum Andronikos Kalothēs [Andronikos] Haramile-rin [Charamidēs/Türkler] elinden öldü, Mayıs ayının 17'sinde, Çarşamba günü, 7038 yılında.

Eylül 1549-Ağustos 1550/7058, 8. İndiksiyon

14 Konstantinopolis'in ekümenik patriği Dionysos'un zamanında benim yeğenim Thessalonike [metropolit] İoasaph [Argyropoulos] *** †katakēs†*** oldu, 7058 yılında.

KRONİK-74

1383/6892, 7. İndiksiyon, 19 Eylül

1 Türkler Serres'i [Serez] aldılar 6892 yılı, 19 Eylül'de.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

2 Thessalonike [Selanik] de alındı, 6938 yılı, 29 Mart'ta.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

3 Konstantinopolis, ve o da alındı 6961 yılı, 23 Mayıs'ta (!), Salı günü.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

4 Euripos da [Eğriboz] alındı, 6978 yılı, Haziran ayında.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

5 Naupaktos [**Lepanto/İnebahtı**] alındı, 7007 yılı, 2. İndiksiyon.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

6 Methone [**Modon**], 7008 yılı, 9 Ağustos, 3. İndiksiyon.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

7 Belkrati [**Belgrad**] alındı 7029 yılı, 18 Eylül, Perşembe günü.

5 Temmuz-20 Aralık 1522/7030-7031, 10.-11. İndiksiyon

8 Rodos alındı 7031 yılı, 25 Aralık'ta.

1511/7019, 14. İndiksiyon, 28 Temmuz, Pazartesi

9 7019 yılı, 28 Temmuz'da, Pazartesi günü, Sultan Pagiazētēs [**II. Bayezid**] oğlu Sultan Souleēman [**I. Süleyman**] ile savaştı.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 25 Nisan, Cumartesi

10 7020 yılı, 23 Nisan, Cuma günü, Sultan Selēmēs'i [**I. Selim**] hükümdar atadılar.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 21 Eylül

11 Ve [**I. Selim**] öldü, 7029'da.

1520/7029, 9. İndiksiyon, 30 Eylül

12 Sultan Souleēman [**I. Süleyman**] 7029 yılından itibaren hükümdarlık yaptı.

KRONİK-75

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz

1 69<10> yılında Anadolu Tatar Timurhan tarafından tutsak edildi.

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

2 6983 yılında Kefe alındı.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

3 6978 yılında Euripos [**Eğriboz**] işgal edildi.

1307/6815, 5. İndiksiyon, yaklaşık Mayıs

4 6811 yılında <Türkler> Batı'ya <geçtiler>.

a bilmek gerekir, Otmanos'un [**Osman Gazi**] Souleimantis [**Süleyman Paşa**]

denen oğlu bir şekilde karşıya geçti ve 21 yıl hükümdarlık yaptı.

b ondan sonra Orchanēs [**Orhan**], 40 yıl.

- c ondan sonra Kazikhonkyris [**Gazi Hünkâr**] denen Mouratbeis [**I. Murad**], 30 yıl.
- d ondan sonra Iltirim Paiazitēs [**Yıldırım Bayezit**], 14 yıl.
- e ondan sonra Mousē tzalapēs [**Musa Çelebi**], 8 yıl
- f ondan sonra soultan tzalapēs [**I. Mehmed Çelebi**], 3 yıl
- g ondan sonra Mouratbeis [**I. Murad**], 31 yıl
- h ondan sonra Mouchametbeis [**II. Mehmed**], 31 yıl
- i ondan sonra Pagiazētēs [**I. Bayezid**], 31 yıl.
- k ondan sonra Selimēs [**I. Selim**], 8 yıl ve 4 ay.
- l ondan sonra Souleimin [**I. Süleyman**].

KRONİK-76

1423/6931, 1. İndiksiyon, 5 Haziran

- 1 6931 yılında Tourachampeis [**Turahan Bey**] Arnavutluk'u yıktı.

1430/6939, 9. İndiksiyon, Ekim

- 2 6938 yılında basas [**Sinan Paşa**] İoannina'yı [**Yanya**] aldı.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

- 3 6955 yılında Sultan Mouratēs [**II. Murad**] Morea'daki [**Mora**] Heksamilion'a indi ve Heksamilion'u aldı ve despotları bozguna uğrattı.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

- 4 6961 yılında Sultan Meemetēs [**II. Mehmed**] Konstantinopolis'i aldı.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

- 5 6966 yılında aynı Sultan [**II. Mehmed**] Karytaina'ya indi ve bütün Morea [**Mora**] topraklarını aldı.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

- 6 6<9>38 yılında (!) Sultan Meemetēs [**II. Murad**] indi ve Salonikē'yi [**Selantik**] aldı.

1461/6970, 10. İndiksiyon, Eylül

- 7 69<6>9 yılında Trapezonta'yı [**Trabzon**].

1470/6978, 3. İndiksiyon, Temmuz 12

- 8 6978 yılında Euripos'u [**Eğriboz**] aldı.

Ekim 1472-Ağustos 1473/6981, 6. İndiksiyon

- 9 6982 yılında Zou Chasani [**Uzun Hasan**] ile savaştı.

1475/6983, 8. İndiksiyon, Ocak

10 <6983 gitti> Macaristan'a *** Karabogdan'a [Voyvoda Stephan] ve Bogdanos Eunouchobasan'ı [Hadım Süleyman Paşa] yendi (?).

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

11 Bu yılda Kefe ve Tana'yı aldı.

1477/6985, 10. İndiksiyon, Mayıs-Temmuz

12 6985 yılında Hadım¹ [Hadım Süleyman Paşa] Naupaktos'a doğru indi ve onu almadı.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak

13 69<87> yılında Venedikliler ile barış yaptı.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

14 6988 yılında Sultan Meemetēs [II. Mehmed] öldü.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

15 7007 yılında Sultan Pazaitēs [II. Bayezid] indi ve Naupaktos'u [Lepanto/İnebahtı] aldı.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

16 7008 yılında Methone'yi [Modon] aldı, Ağustos'un <9>unda, ve 15 gün sonra Navarino teslim oldu.

5 Haziran 1522-20 Aralık/7030-7031, 10.-11. İndiksiyon

17 7033 yılında Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] Rodos'u aldı.

27 Ağustos-14 Eylül 1537/7045-7046, 10.-11. İndiksiyon

18 7045 yılında Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] Avlona'ya indi ve Arnavutları yağmaladı ve Korfu'yu yağmaladı, Temmuz ayında.

Ağustos-Eylül 1538/7046-7047, 11.-12. İndiksiyon

19 7046 yılında Franklar² Prebeza'yı [Preveza] yıktılar.

9 Temmuz-Ekim 1538/7046-7047, 11.-12. İndiksiyon

20 Ve Karabogdan üzerine yürüdü (?) ve başarısız döndü.

1 Bu kronik yazarı Türkçe Hadım yerine aynı anlama gelen Yunanca Eunouchos/Eunuch kelimesini kullanmıştır.

2 Papalık, Venedik ve Fransız ortak donanması.

KRONİK-77

1430/6939, 9. İndiksiyon, Ekim

1 Âdem'in yaratılışından sonra 6936 yılı içinde Türkler İoannina'yı [Yanya] aldılar.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

2 Ve Şehir'i [Konstantinopolis] de, 6961.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

3 Ve Morea'yı da [Mora], <6968>.

1460 (?)

4 Ve Angelokastron'u, 6966.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

5 Euripos'u [Eğriboz] da aldılar, 6979.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 17 Ağustos

6 Ve Hagia Maura'yı [Ayamavra/Lefkada], 6988.

1571/7080, 15. İndiksiyon, 20-21 Kasım

7 İki kişi¹ ana caddede zorla koparıldı, 7080 yılı, 15. İndiksiyon, 20 Kasım'da, ve 21'inde 15000 asprona² teslim edildiler.³

KRONİK-78

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

1 1. İndiksiyon, Dünya'nın yaratılışından beri 6961, 1453'te Türk [II. Mehmed] Şehir'i aldı.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

2 8. İndiksiyon, 6968, 1461'de, Peloponnesos'u [Mora] aldı.

1461/6970, 10. İndiksiyon, Eylül'den sonra

3 9. İndiksiyon, 6964, 1461'de, Sinopi'yi [Sinop] ve Trapezounta'yı [Trabzon] aldı.

1 Asıl metinde "αἰδοῖν" yazılmış. Biz bunu "αἰδοῖν" olması gerektiğini düşündük. Zira diğer fiillerde de çoğul ve pasif halinde kullanılmıştır ve birden fazla kişinin başına gelen bir olay anlatılmaktadır, ancak olayın ne olduğu cümle eksik olduğundan dolayı anlaşılamamaktadır.

2 ἀσπρον= para, akçe.

3 Bu notun hangi olaya gönderme yaptığı anlaşılamamıştır. P. Schreiner de "Konstantinopolis'te bilinmeyen bir olay" olarak tanımladığı notun çevirisini yapmadığı için karşılaştırma imkânımız olmadı. Başka bir kaynakta da benzeri bir olayın bahsi geçmemektedir.

1463/6971, 11. İndiksiyon, Mayıs-Temmuz

4 10. İndiksiyon 6970'de, 1461'de, Dalmatol'leri [Dalmaçyalılar/Sırlar] aldı.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

5 Ve tekrar 9. İndiksiyon'da,¹ 7029, 1521'de, Belogradi'yi [Belgrad] aldı.

KRONİK-79

1456/6964, 4. İndiksiyon, 24 Ocak

1 1454 yılında Basileus Sultan Meemetēs [II. Mehmed] gitti ve Ainos'u [Enez] aldı.

1456/6964, 4. İndiksiyon, 4 Haziran

2 Ardından Athena'yı [Atina],

1456/6964, 4. İndiksiyon, 4 Haziran'dan sonra

3 Thebai'yi [Tive],

1456/6964, 4. İndiksiyon, 4 Haziran'dan sonra

4 Thasos'u [Taşoz],

1456/6964, 4. İndiksiyon, Şubat-Mart

5 Samothrake'yi [Semadirek],

1463/6971, 11. İndiksiyon, 3 Nisan-25 Temmuz

6 ve Argos'u da,

Eylül 1455-Ağustos 1456/6964, 4. İndiksiyon

7 1456 yılında her çeşit meyve kıtlığı vardı, halk aç kaldı. Otların yeşilliklerini ve köklerini yiyorlardı ve herkes açlıktan hastaydı. Buğday'ın Pentalitron'u² 30 Hyperpyra'ya satılıyordu -3^{1/2} Flori- ve [yine de] bulunmuyordu.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

8 1457'de Sultan Meemetēs [II. Mehmed] 60.000 kişilik orduyla Morea'ya [Mora] gitti. Ve iki despot, İmparator Konstantinos'un kardeşleri Demetrios ve Thomas ona karşı savaşacak güçte değillerdi, onun [II. Mehmed'in] atının ayak bastığı Kalabryta, Patra ve diğer kalelere yılda 2000 Flori haraç vermek üzere anlaştılar.

1 Asıl metinde verilen rakam aı' şeklinde hatalı yazılmış ve P. Schreiner bunu ünlem işaretiyle belirtmiştir. Buradaki 9. İndiksiyon onun tespiti ve doğrudur.

2 1 Pentalitron burada 38,439 litredir. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 485; E. Schilbach, *Byzantinische Metrologie*, s. 107.

1460/6968, 8. İndiksiyon, Mayıs

- 9 1461 yılında Despot Demetrios Basileus Sultan Meemetēs'e [II. Mehmed] kardeşi Thomas ile Morea'ya [Mora] sahip olma konusunda birlik olmadıklarını ve söz vermiş oldukları haracı ona ödemeyeceklerini yazdı. Ve Basileus [II. Mehmed] geldi ve Myzestre'yi [Mistra] ve bütün Morea'yı [Mora] ele geçirdi. Despot Demetrios'u da beraberinde prensesi ve kızlarıyla birlikte aldı, 30 Mayıs.

1455/6964, 4. İndiksiyon, 31 Ekim-24 Aralık

- 10 Mytilene [Midilli] Adası'nı da aldı- orada Yeni [Nea] ve Eski [Palaia] olarak adlandırılan Phokaia [Foça] adlı iki köyü [aldı].

1461/6969, 9. İndiksiyon, Yaz

- 11 Ardından gitti ve Kastamona'yı [Kastamonu] aldı.

1460/6969, 9. İndiksiyon, Güz

- 12 Ardından Amastres'i [Amasra],

1475/6983, 8. İndiksiyon, 6 Haziran

- 13 Ve Kefe,

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz, Perşembe

- 14 1470 Sultan Meemetēs [II. Mehmed] Venediklilerle savaşa başladı ve kara ve denizcilerden büyük bir kuvvetle Euripos'a [Eğriboz] gitti ve Haziran'ın 12'sinden Temmuz'un 12'sine kadar gece ve gündüz savaştı. Ve Temmuz'un 12'sinde, Perşembe günü çok kanlı ve büyük bir savaşla egemen oldu. Her iki taraftan da sayısız insan hayatlarını kaybetti.

1479/6987, 12. İndiksiyon, 25 Ocak

- 15 1478 Venedik hükümdarlığı Sultan Meemetēs [II. Mehmed] ile barış yaptı.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

- 16 1489 yılı, 3 Mayıs'ta, Sultan Meemetēs [II. Mehmed] öldü.

1481/6989, 14. İndiksiyon, 19 Mayıs

- 17 ve Sultan Bagiazētēs [II. Bayezid] Basileus [olarak tahta] oturdu.

1499/7007, 2. İndiksiyon, 29 Ağustos

- 18 1499, 29 Ağustos, Sultan Bagiazētēs [II. Bayezid] Epaktos'u [Naupaktos/İnebahtı] ele geçirdi.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

19 1500, 9 Ağustos, Mothone'yi [**Modon**] ele geçirdi ve herkesin boynunu vurdu ve çok kanlı vuruşma oldu.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 16 Ağustos

20 Aynı ay Korone [**Koron**] de teslim oldu.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 16 Ağustos

21 Aynı şekilde Avarinos [**Navarino**] da [teslim oldu].

1502/7010, 5. İndiksiyon, Mart'tan önce

22 Aynı yıl Batika ve Asopos'u da aldılar.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 24 Nisan

23 1512 yılında Sultan Selimēs [**I. Selim**] hükümdarlığı babası Sultan Bagiazētēs'ten [**II. Bayezid**] aldı.

1513/7021, 1. İndiksiyon, 5 Ocak

24 Ve aynı yıl içinde iki kardeşini de öldürdü, ve benzer şekilde yeğenlerini de.

1515/7023, 3. İndiksiyon, 12 Haziran

25 1515 Sultan Selimēs [**I. Selim**] Anatobla'yı [**Alâüddevle**] kesti ve onun topraklarını aldı.

1516/7024, 4. İndiksiyon, 24 Ağustos

26 1516 yılında Sultan Selimēs [**I. Selim**] Mısır sultanına karşı sefere çıktı ve ordular Halep'te karşılaştı, Ağustos'un 25'inde. Ve savaş verdiler ve orada Sultan [**Eşref Kansu Gavri**] yarası olmadığı halde ölü bulundu. Aynı saatte ordular çatıştılar ve derhal Halep, Beyrut ve Damaskos [**Şam**] teslim oldular.

1517/7025, 5. İndiksiyon, 22 Ocak

27 Aynı yılda Sultan Selēmēs [**I. Selim**] Kahire dışındaki bölgede yerleşmiş bir başka Sultan [**Eşref Tumanbay**] ile savaştı, ve Sultan'ı yendi ve Kahire'ye girdi ve orada Sinan pasias [**Sinan Paşa**] ile buluştu ki o Kahire kalesini almıştı ve Sinan pasias [**Sinan Paşa**] orduyla orada bozguna uğramıştı. Ardından Sultan Selēmēs [**I. Selim**] buraya ulaştı ve ordusuyla Kahire'ye girdi ve üç gün gece gündüz süren büyük bir savaş oldu ve Sultan [**Selim**] yendi ve Kahire'yi Şubat'ın 22'sinde (!) aldı ve Sultan'ı [**Eşref Tumanbay**] yakaladı ve onu idam etti.

1521/7029, 9. İndiksiyon, Bahar

28 1520 Basileus [imparator] Sultan Selimēs [I. Selim] öldü ve hükümdar onun oğlu İmparator Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] oldu; bir Yahudi münecim ona Hristiyanlar sana tertip düzenlemek istiyorlar demişti. Ve derhal bütün Hristiyanların kesilmesini emretti ve Pyripasias [Piri Paşa] bunu güzellikle engelledi ve onları kesmediler.

5 Haziran-20 Aralık 1522/7030, 10.-11. İndiksiyon

29 1523 yılında Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] kara ve denizcilerden oluşan 470 bin kişilik büyük bir orduyla Rodos'a gitti. Ve yedi ay boyunca gece gündüz savaş verdiler. Sonunda Noel arifesinde itaat ettiler ve teslim oldular, 1523, 24 Aralık.

1532/7041, 6. İndiksiyon, 19 Eylül-29 Ekim

30 1532'de Andrea Doria geldi ve Korone'yi [Koron] ve Palaia Patra'yı [Balya Badra] ve Epaktos'un [Naupaktos/İnebahtı] ve Morea'nın [Mora] kalelerini aldı.

1534/7042, 7. İndiksiyon, 1 Nisan

31 1534 yılında Franklar Korone'yi [Koron] kendi istekleriyle bıraktılar ve o zaman bir Sancak Beyi¹ geldi ve Morea'ya [Mora] yerleşti ve Koron'u yendi ve Morea'nın [Mora] Kleptes'lerini² yakaladı.³

27 Ağustos-14 Eylül 1537/7045-7046, 10.-11. İndiksiyon

32 1537 yılında [I. Süleyman] Venediklilerle savaştı ve donanma Korfu'ya gitti ve çok esir/ganimet aldı.

1540/7049, 14. İndiksiyon, 21-24 Kasım

33 1540 yılında Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] Anaplion [Nauplion] şehrini aldı, Kasım ayının 21'inde ve aynı ayın 24'ünde Monembasia'yı da aldı, ki burasını Kasimpasias [Kasım Paşa] savaşmadan almıştı çünkü Venedikliler onu 300. 000 altın Flori'ye ve hediye olarak vermişlerdi.

1 Nisan-11 Eylül 1565/7073-7074, 8.-9. İndiksiyon

34 1565 yılı, Mayıs ayında, Büyük Hükümdar Sultan Souleimanēs'in [I. Süleyman] donanması, 300 Kadirga [ile], Malta'ya geçti, buraya 5 ay hücum

1 Burada φλαμπουράρης=Sancak Beyi ile kastedilen kişi Yahya Paşa'nın oğlu ve Semendire Sancak Beyi Mehmed Bey'dir.

2 Bkz. Kronik 63D/4 ve dipnotu.

3 Bu notun çevirisinde K. Minas'ın görüşleri de dikkate alınmıştır. Bkz. K. Minas, "Γλωσσικὴς παρατηρήσεις", s. 419; Krş. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 250.

etti, Haziran'dan Ekim'e kadar, gece ve gündüz, ve top ile her iki taraftan çok sayıda insan öldürüldü ve onu [yine de] almadı.¹

1566/7075, 10. İndiksiyon, 5-6 Eylül

- 35 1566 yılında Sultan Souleimanēs [I. Süleyman] büyük bir orduyla Macaristan'a yürüdü ve orada seferdeyken öldü, ve onun yerine oğlu Sultan Selimēs [II. Selim] basileus [imparator] oldu.

Temmuz-9 Eylül 1570/7078-7079, 13.-14. İndiksiyon

- 36 1570 yılında Venediklilerle savaştı ve Kıbrıs'a büyük bir donanma gönderdi ve Leukosia'yı [Lefkoşa] 40 günde aldı.

1571/7079, 14. İndiksiyon, 1 Ağustos

- 37 Ammochostos [Magosa] direndi ve güçlü bir şekilde savaştı. Ancak barut ve yiyecekleri tükendi ve istemeyerek teslim edildi ve bütün Kıbrıs Adası Büyük Hükümdar'ın [II. Selim] oldu. Söylenir ki tutsak alınanların miktarı genç ve yaşlı 300.000'dir, ve katledilenlerin miktarı 40.000'dir. Venedik donanması ve 50 İspanyol gemisi Kıbrıs'a yardım etmek için yola çıktı ve giderlerken Türklerin Kıbrıs'ı almış olduğunu öğrendiler, ve doğrudan Girit'e geri döndüler.

1571/7079, 14. İndiksiyon, Haziran

- 38 1571 yılında Büyük Hükümdar Sultan Selimēs'in [II. Selim] donanması büyük ve küçük 500 gemi ile tekrar yola çıktı ve Girit Adası'na, Rethymnos (!) [Resmo] ve Chania'ya [Hanya] doğru ve ateşe verdi. Ve oradan kalktı ve Epaktos'a [Naupaktos/İnebahtı] geçti. O zaman Venedik ve İspanyol ve başka hükümdarların [gemileri] birleşti ve 300 gemi oldu ve yaklaştılar ve savaştılar ve Romalılar galip geldiler. Ve Loutzalēs [Uluç Ali Paşa] dahi kurtulamadı, sadece bir gemi ile <...>.²

1574/7083, 3. İndiksiyon, 22 Aralık

- 39 1576 yılında Basileus Sultan Selimēs [II. Selim] öldü ve daha çok genç olan Mouratēs [III. Murad] sultan oldu, ve Venedik'teki [saate] benzesin diye bir saat koymak istedi, fakat ulemaları onu bırakmadılar.

1588/7096, 1. İndiksiyon, Ocak-Nisan

- 40 Onun zamanında Pammakaristos Kilisesi'ni aldılar ve onu cami yaptılar ve Hristiyanlarla çok alay edildi.

1 Asıl metne katkı için bkz. K. Minas, "Γλωσσικές παρατηρήσεις", s. 419.

2 Asıl metinde bir düzeltme için bkz. K. Minas, "Γλωσσικές παρατηρήσεις", s. 419; A. Kambylis, "Peter Schreiner, Die Byzantinischen Kleinchroniken", s. 157.

1595/7103, 8. İndiksiyon, 16 Ocak

- 41 1594 yılında Sultan Mouratēs [III. Murad] öldü ve onun oğlu Meemetēs [III. Mehmed] sultan oldu.

1593/7101, 6. İndiksiyon, Haziran-1594/7102, 7. İndiksiyon, Ağustos

- 42 Onun zamanında Alamania'da [Macaristan] çok katliam oldu, Türklerde ve Romalılarda.

1594/(?) -1599

- 43 Aynı yılda burada talihsiz Monembasia'da veba yakaladı, Ekim'den itibaren, ve 5 yıl sürdü, çokları öldü.¹

1596/7105, 10. İndiksiyon, 23-26 Ekim

- 44 1598 Sultan Meemet'in [III. Mehmed] orduları Macar'a doğru yürüdü ve saldırdı ve savaş şiddetlendiğinde Macarlar sultanın çadırına kadar geldiler ve her iki tarafta da sayısız ve çok fazla katliam oldu.

1581/7089, 9. İndiksiyon, Haziran-Temmuz

- 45 1581 Haziran ve Temmuz, Şehir'de büyük veba oldu, söyledikleri gibi, tek bir kapıdan [Konstantinopolis'in] 1050 tabut dışarı çıktı, düşün [hesapla] diğer [kapılardan kaç tane]²

1601/7110, 15. İndiksiyon, Eylül

- 46 1601 Eylül'de Malta'dan dört kadirga geldi ve Pasaba'yı [?] aldılar ve birkaç gün tahrip ettiler ve tekrar toplandılar ve Maltalı Romalı köle kadınları geri gönderdiler ve evlerine geldiler.

1601/7110, 15. İndiksiyon, Kış (?)

- 47 1601 dört Frank kadirgası kışın geldiler ve Chios'a [Sakız] saldırdılar. Ve fırtına oldu ve kadirgalar ayrıldı ve insanları orada bıraktılar ve onların hepsini Türkler kestiler.

1574/7082, 2. İndiksiyon, Ağustos

- 48 1574 Büyük Hükümdar'ın [II. Selim] donanması ilerledi ve Gouletta'ya³ karşı 40 gün savaştı, onu aldı ve herkesin başını vurdu.

1 Asıl metinde bir düzeltme için bkz. E. Zachariadou, BZ (1977).

2 Bu notun P. Schreiner tarafından tam olarak okunamayan kısımlarını E. Zachariadou tamamlamış ve daha doğru bir çeviri yapılmasını sağlamıştır. Bkz. E. Zachariadou, BZ (1977).

3 Tunus'un La Goletta adıyla bilinen limanı.

KRONİK-80

1540/7049 14. İndiksiyon, 21 Kasım

1 7049 Anapli'yi [Nauplion] aldılar.

1521/7029, 9. İndiksiyon, 28 Ağustos

2 7030 yılında Peligradi'yi [Belgrad] aldılar.

1522/7030-7031, 14.-15. İndiksiyon, Haziran-20 Aralık

3 7031 yılında Rodos'u aldılar.

1526/7034-7035, 14.-15. İndiksiyon, 23 Nisan-23 Kasım

4 7035 yılında Botouni'yi [Budin] aldılar.

KRONİK-82

I

1204/6912, 7. İndiksiyon, 12 Nisan

1 9 Nisan'da, 7. İndiksiyon, 6912 yılında, Choniates'e¹ göre Konstantinopolis Latinler tarafından işgal edildi.

1254/6963, 13. İndiksiyon, 3 Kasım

2 6963 yılı, 13. İndiksiyon, 4 Kasım'da, yüce ve aziz İmparator İoannes Dukas [Vatazes] hayata gözlerini yumdu ve onun tarafından yaptırılmış ve onun tarafından Sosandra adı verilen, Magnesia Sipylo² yakınında Anelios diye anılan yerdeki kiliseye defnedildi.

II

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

3 Bizim tanrımız İsa'nın doğumundan sonra 1446, 18 Aralık'ta Despot Konstantinos tarafından bina edilmiş olan Heksamilion işgal edildi.

1444/6953, 8. İndiksiyon, 10 Kasım

4 1444 Macarlar Emir'e [II. Murad] karşı sefer yaptılar, ve bu kral yakalandı ya da muhtemelen Varna'da savaşta öldürüldü.

1448/6957 (İndiksiyon 12) Ekim 17-19

5 1448 İanko [Yanoş Hunyadi] Vlahlarla beraber [Türklerle karşı] geçti ve Türkler tarafından yenilgiye uğratıldılar ve İanko kaçtı.

1 XII. yüzyıl Bizans tarihçisi Niketas Choniates.

2 Manisa'daki Spil Dağı.

1343/6852, 12. İndiksiyon, 18 Ekim

- 1 6852 yılı, 12. İndiksiyon'da, Güneş'in 20. döngüsü, Ay'ın 12. döngüsünde, Hristiyanların hamisi İmparator İoannis Palaiologos ve İoannis Kantakouzenos zamanında, Hagios Apostolos ve Evangelistos Loukas'ın Ekim ayı 18'inde, Cumartesi günü, korkunç bir deprem oldu, o kadar **[büyükü ki]** pek çok farklı bölgede, özellikle de Konstantinos'un şehrinde **[Konstantinopolis]** pek çok duvar yerle bir oldu. Ve aynı gece, gecenin saat 1'inde, tekrar çok büyük ve korkunç bir deprem oldu **[ki]** deniz dahi dengesini yitirdi ve sınırlarını aştı. Ve bu taşkından dolayı **[denizde]** bulunan gemiler pek çok dar sokaklarda*** uzak bölgelere dağılmış haldeydiler. Ve gemilerin karada kaldığı bölgeye doğru yön değiştirdim.

1344/6853, 13. İndiksiyon, 6 Kasım, Cumartesi

- 2 6853'te, Kasım'ın 6'sında, Cumartesi günü, günün 4. saatinde, öyle büyük bir deprem oldu ki, Ganos Kalesi'ni (?) ve Chora'yı da yıktı,¹ ve Teichos olarak adlandırılan Marmara surları ve temeller kökünden sökülüştü. Ve o zamandan sonra Kantakouzenos'un imparatorluğunda kargaşa oldu.

1354/6862, 7. İndiksiyon, 1 Mart, Cumartesi

- 3 6862 yılında, 7. İndiksiyon, 1 Mart'ta, Cumartesi günü, orucun ilk **[günü]**, gecenin saat 2'sinde, korkunç şiddette bir deprem oldu ve Makedonia'nın **[Trakya]** kaleleri yıkıldı, keza Madytos'tan² Rhaidestos'a **[Tekirdağ]** kadar kıyı boyunca kalelerin çoğu da temelinden yıkıldı, ve az insan ölmedi. Sonra geriye kalan halk tanrısız Türkler tarafından alındı. Ve o zamandan beri vay haline Hristiyanların.

KRONİK-91

1355/6864, 9. İndiksiyon, 20 Aralık

- 1 6864 yılı, Stephanos'un **[Stefan Duşan]** vefatı, 20 Aralık'ta.

1386/6894, 9. İndiksiyon, 1 Ocak

- 2 6894, Güneş kayboldu, 1 Ocak'ta.

1 Ganos Kalesi'nin yeri tam olarak bilinmiyor. Chora Kalesi ise Marmara adalarından birindeki kalelerden biri olmalıdır. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 261.

2 Madytos bugün Eceabat yakınlarına lokalize edilen ve Gelibolu Yarımadası'ndan Trakya'ya girişi tutan önemli bir şehirdir. Antik kaynaklarda adına sıkça rastlanır. Louisa D. Loukopoulou "Thracian Chersonesos", M. H. Hansen & T. H. Nielsen, haz. *An inventory of archaic and classical poleis* içinde, Oxford University Press: 2004, s. 900.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 15 Haziran

3 Emir [I. Murad öldü] 6897, 20 Temmuz'da.

1395/6904, 4. İndiksiyon, 29 Ekim

4 Şişman [Michael öldü], 6904, 29 Ekim'de.

1403/6911, 11. İndiksiyon, 9 Mart

5 Pazaētēs [I. Bayezid öldü], 6911.

1411/6919, 4. İndiksiyon, 17 Şubat

6 Mousloumanēs [Süleyman Çelebi öldü], 6919.

1413/6921, 6. İndiksiyon, 5 Temmuz

7 Mousēs [Musa Çelebi öldü], 6921.

1400/6908, 8. İndiksiyon, Ocak

8 Prousa [Bursa] yıkıldı.

1421/6929, 14. İndiksiyon, 21 Mayıs

9 6929 Sultan [I. Mehmed öldü].

1423/6931, 1. İndiksiyon, 24-25 Ocak

10 6931 Moustafas [Küçük Mustafa] [öldü].

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart, Çarşamba

11 6938 yılında Türkler Thessalonike'yi [Selanik] aldılar, <29> Mart, Çarşamba günü.

KRONİK-92

1359/6868, 13. İndiksiyon, 14 Kasım (?)

1 Bizim aziz pederlerimizden Gregorios Palamas vefat etmişti, 6866 yılında.

1430/6838, 8. İndiksiyon, 29 Mart

2 Türkler Thessalonike'yi [Selanik] aldılar 6838'de, 8. İndiksiyon.

1430/6939, 9. İndiksiyon, Ekim

3 Aynı yılda İoannina'yı [Yanya] da aldılar.

1439/6947, 2. İndiksiyon, 6 Temmuz

4 Floransa Sinodu, 6947 yılında.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

5 Şehir, 6961'de alındı.

KRONİK-94 A

1395/6903, 3. İndiksiyon, 17 Nisan

1 6903'te Venedik'ten geldiler. 17 Nisan'da. Büyük bir savaş da oldu.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz

2 6910'da Emir Pagiazētēs [I. Bayezid] Timur tarafından yok edildi, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz'da.

1417/6926, 11. İndiksiyon, 24 Aralık

3 6926'da, 11. İndiksiyon, Stoudios [manastırının] başkeşişi, aziz keşiş İgnatios hayata gözlerini yumdu, 24 Aralık'ta.

1422/6930, 15. İndiksiyon, 24 Aralık

4 6931'de *** Trapezountos [Trabzon] metropolit oldu, 13 Kasım'da, 1. İndiksiyon.

1422/6930, 15. İndiksiyon, 24 Ağustos

5 6930'da Amouratēs [II. Murad] Şehir'e [karşı] büyük bir savaş yaptı, 24 Ağustos'ta.

1427/6935, 5. İndiksiyon, 30 Ağustos

6 6935'te, 5. İndiksiyon, Despina Hanımefendi Maria Trapezounta'dan [Trabzon] geldi, 30 Ağustos'ta.

KRONİK-95

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz, Cuma

1 28 Temmuz'da, Cuma günü, 6910 yılı, 10. İndiksiyon'da, Kazē Kyarēs [Gazi Hünkâr] Mōratēs'in [I. Murad] oğlu Pagiazēt [I. Bayezid], Ankyra'da [Ankara] Timur'a saldırdı, ve Timur Pagiazēt'i [I. Bayezid] bozguna uğrattı ve onu oğluyla birlikte yakaladı.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 17 Ağustos

2 Ve 17 Ağustos'ta, 10. İndiksiyon'da, 6910 yılında, Isach Tzalapēs'in [İshak Çelebi] oğlu, Orcampeēs [Orhan bey], Magnesia'ya [Manisa] geldi ve hükümdar olarak girdi.

1402/6910, 10. İndiksiyon, 20 Ağustos

3 20 Ağustos'ta, 6910 yılı, 10. İndiksiyon'da, Pagiazētēs [Bayezid]'in oğlu, Mousoulman Tzalapēs [Süleyman Çelebi], kardeşi Esabeis [İsa Bey] ile birlikte Kallioupoli'ye [Gelibolu] geçti.

1 Saruhanoglu İshak Çelebi'nin oğlu Orhan Bey.

1402/6911, 11. İndiksiyon, 21 Eylül

- 4 21 Eylül'de, 6911 yılı, 11. İndiksiyon'da, Timur'un ordusu Mainomenos¹ düzlüğüne geldi ve yağma yaptı.

KRONİK-96

1402/6910, 10. İndiksiyon, 28 Temmuz

- 1 6910 yılında Timur Han geldi ve Pagiazēt Peēs [**Bayezid Bey**] ile Ankyra'da [**Ankara**] savaştı, 28 Temmuz, Cuma günü. Ve onu tamamen mağlup etti ve onu yakaladı ve öldürdü. Bunlardan sonra onun oğlu Emir Soulman Peēs [**Süleyman Bey (Çelebi)**], bizim yüce ve İsa dostu imparatorumuz Manuel Palaiologos'un hükümdarlığı zamanında hükümdarlık yaptı.

1410/6918, 3. İndiksiyon, 13 Şubat, Perşembe

- 2 Daha sonra ise, 6918 yılında, bu Emir Soulman Peēs [**Emir Süleyman Bey (Çelebi)**] kardeşi Mousipeēs [**Musa Bey**] Voyvoda Mirça'nın hükmettiği Vlachia'dan [**Eflâk**] geldi. Ve Saroutza pasias'ı [**Saruca Paşa**] Diampolis'te [**Yambol**] mağlup etti, Şubat ayının 13'ünde, Cuma günü. Ve Romania'nın [**Rumili**] bütün kaleleri bütün toprakları da dahil itaat ettiler.

1410/6918, 3. İndiksiyon, 15 Haziran, Pazar

- 3 Onun kardeşi Emir Soulmanēs [**Süleyman Çelebi**] geldiğinde, İmparator Manuel Palaiologos onun üzerine yürüdü ve Şehir'de savaştılar, Kosmidion [**Eyüp**] üzerinde, 15 Haziran, Pazar günü. Ve Mousipeēs'i [**Musabey (Çelebi)**] mağlup etti ve onu kovdu.

1410/6918, 3. İndiksiyon, 11 Temmuz, Cuma

- 4 Dışarıdaki Türklerle² birlikte tekrar savaşa başlayan Mousipeēs [**Musabey (Çelebi)**] Adrianopolis'e [**Edirne**] geldi ve Krēbētzēon ve Dichalēn³ ara-

1 Memaniomenos olarak bilinen bu yer, İzmir'e kadar uzanan ve Menemen'in de ismini aldığı ovayı tarif etmektedir.

2 "Εξω Τοῦρκοι ifadesi Rumili'nde Osmanlı merkezi hükümetinin dağılmasından sonra bağımsız faaliyet gösteren Türk askeri grupları için kullanılmış olmalıdır. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 399, dn. 7.

3 Kronik, savaşın Edirne yakınlarında Krēbētzēon ve Dichala (ἀνάμεισον τοῦ Κρηβητζίου καὶ τὴν Διχάλην) arasında meydana geldiğini yazmıştır. Bu yer adlarının tam olarak yeri tespit edilememiştir. Bizim araştırmalarımızda Gümölcüne yakınlarındaki Iasmos kasabasına 8 km mesafede ve koordinatları 41°11'45"N 25°13'38"E olarak tespit edilen Dichala adlı bir köy adının varlığı tespit edilmiştir. Ancak diğer yer adı teşhis edilememiştir. Ayrıca bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 399, dn. 8. Trakya toponomisi üzerine en son yapılan çalışmalarda da kronik notundaki kayıt tespit edilmesine rağmen yer adlarının lokasyonu yapılamamıştır. Bkz. *Tabula Imperii Byzantini* 6, *Thrakien (Thrakē, Rodopē und Haimimontos)* von Peter Soustal, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften,

sında savaştılar. *** , 11 Temmuz, Cuma günü, ve o [Süleyman Çelebi] onu [Musa Çelebi] tekrar mağlup etti.

1410/6918, 3. İndiksiyon, yaklaşık 11 Temmuz

- 5 Ve Macaristan topraklarına,¹ Vidin bölgelerinin Sırbistan havalisine doğru Koltzos [Golubac] bölgesindeki kaleye kaçtı. Ve onu Lazaros'un oğlu Knez despot himaye etti.

Eylül 1410 – Şubat 1411 / 6919, 4. İndiksiyon

- 6 Daha sonra [69]19 yılında, Mousipeēs [Musa Bey (Çelebi)] tekrar Makedonia² bölgesine geldi ve Diampolis'e [Yambol], dağa, Byrlonkoslara³ indi, [orada] Müslümanlarla [Mousoulmanoï/Türkler] birlikte suç işledi⁴ ve o [Musa Çelebi] çok sayıda Türk öldürdü ve yolları kesti.⁵ Ve bir kaleden di-

Viyana 1991, s. 165.

- 1 Bu notta "Οὐλγαρία" olarak yazılmıştır. Bu kelime Gy. Moravcsik, *Byzantinoturcica*, c. II, s. 100'de tek bir kaynaktan geçer ve bu kelimeyi Βουλγαρία yazımının bir versiyonu olarak değerlendirmiştir. Fakat hem dil hem tarihsel bağlamına bakıldığında bunu Ούγγαρια olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır.
- 2 Burada Thrakia yerine Makedonia kullanımı hakkında daha fazla bilgi için bkz. P. Schreiner, "Chronique brève de 1352". (III), s. 346. 1
- 3 Özgün metinde "τὸς Βυρλονκούς" olarak yazmaktadır. Metinden, tam olarak ne olduğu anlaşılamamıştır. Krş. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 130.
- 4 Burada "suç işledi" olarak tercüme ettiğimiz sözcük Yunanca metinde "ἐπλημμέλειεν" sözcüğüdür. Bu sözcüğün "oyalanmak, beklemek, kısa süre duraklamak, kalmak, tereddüt etmek vs. gibi anlamları olduğu gibi aynı zamanda suç işlemek, günah işlemek, kabahat işlemek, yanlış yapmak gibi anlamları da vardır. P. Schreiner Almanca "verweilte" sözcüğü ile karşılamıştır. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 130. Bkz. E. A. Sophocles, *Great Lexicon*, s. 896.
- 5 Burada italik olarak eklediğimiz cümle yayıncının Yunanca metni yayınladığı I. cildinde yer almaz. Ancak P. Schreiner eserinin III. cildindeki Almanca çevirisine bu cümleyi ekleyerek, emsalsiz elyazması nüshasından (*editio princeps*) bu cümleyi eklediğini göstermiş ve cümlelerin Yunanca aslını dipnotunda eklemiştir. Bu cümlelerin aslı şöyledir: "καὶ ἐκλούθισεν (lies: ἐκλύθησεν) πλῆθὺ τῶν Τούρκων καὶ ἔδεσεν τοὺς δρόμους" Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 130-131, dn. 71. Görüldüğü gibi P. Schreiner burada hangi fiilin kullanıldığından emin değildir. Bu nedenle ἐκλούθισεν veya ἐκλύθησεν olarak okunabilecek bu fiili "öldürdü= er tötete (?)" olarak tercüme etmesine rağmen soru işaretiyle bu şüphesini göstermiştir. Ancak, yukarıda geçmiş zaman hali görülen sözcüklerin "öldürmek" anlamları yoktur. Kaldı ki Musa Çelebi'nin çok sayıda Türk'ü öldürdükten sonra yolları kapatması mantıklı görünmüyor. Bunlardan ἐκλούθισεν sözcüğü muhtemelen ἐκλούω fiilinin çekimidir. Bu sözcüğün, silmek, çıkarmak, yok etmek, unutturmak gibi anlamları vardır. Bkz. E. A. Sophocles, *Great Lexicon*, s. 454. Diğer sözcük ἐκλύθησεν ise muhtemelen ἐκλύω fiilinin çekimidir. Bu sözcüğün çözmek, açmak, halletmek, kurtarmak, salıvermek, vazgeçmek, çekilmek gibi anlamları vardır. Bkz. E. A. Sophocles, *Great Lexicon*, s. 465. Her iki sözcüğün anlamlarından zorlama yorumlarla bir sonuca varılabilir. Ancak bu durumda kesin olarak okunamamış bu sözcüklerin imlâsına yakın yazılan başka Yunanca sözcükler olması da muhtemel görünüyor.

ğer kaleye Emir Soulmanpeēs'in [Emir Süleyman Bey (Çelebi)] adamlarını geçirmedi. Bunu haber alan Emir Soulmanpeēs [Emir Süleyman Bey (Çelebi)] kalabalık asker ve arhontlarla Adrianopolis'e [Edirne] gelerek tekrar onu [Musa Çelebi] kovalamak için orduya ulûfe dağıtmak üzere harekete geçti.

1411/6919, 4. İndiksiyon, 17 Şubat, Salı

- 7 Emir Soulmanpeēs [Emir Süleyman Bey (Çelebi)] hamamlara düşkün olduğundan ve aşırı miktarda şarap içtiğinden, arhontlar ve ileri gelenler kızarak orduları bıraktılar ve Mousipeēs'e [Musa Bey (Çelebi)] doğru kaçmak için harekete geçtiler. Bunu duyan Emir Soulmanpeēs [Emir Süleyman Bey (Çelebi)] korkaklık yaptı ve kaçmaya kalkıştığında onu Brysa¹ bölgesinde yakaladılar ve onu boğdular, 17 Şubat, Salı günü.

KRONİK-97

1403/6911, 11. İndiksiyon, 9 Mart

- 1 Pagiazētēs [I. Bayezid] öldü 69<10> yılı, <11.> İndiksiyon'da.

1411/6919, 4. İndiksiyon, 17 Şubat

- 2 Moursouman tzalapēs [Süleyman Çelebi] öldü 6916 yılı, <.> İndiksiyon'da.

1413/6921, 6. İndiksiyon, 5 Temmuz

- 3 Mōsēs [Musa Çelebi] öldü 6918 yılı, <.> İndiksiyon'da.

1417/6925, 10. İndiksiyon, Ağustos

- 4 Despina Rosa öldü 6924 yılı, <.> İndiksiyon'da.

1421/6929, 14. İndiksiyon, 21 Mayıs

- 5 Kyritzēs [I. Mehmed] öldü 6932'de, 2. İndiksiyon'da.

1425/6933, 3. İndiksiyon, 21 Temmuz

- 6 İmparator Manuel öldü, 6931 yılı, 8. İndiksiyon'da.

1 Metinde "της βρύσης" olarak yazılmış. Kırklareli-Vize olabilir ancak P. Schreiner Brysa'yı "Bunarhisar" bugünkü Pınarhisar olarak tespit etmiştir. Bkz. P. Schreiner, Schreiner, *Kleinchroniken*, c. III, s. 401; Osmanlı kaynaklarında Süleyman Çelebi'nin ölüm yeri hakkında farklı rivayetler vardır. Buna göre bazı araştırmalar Babaeski'nin Düyüncülü köyünü, bazıları Lüleburgaz'daki Dügüncübaşı köyünü işaret etmektedir. Krş. Neşri, Mehmed, *Kitâb-ı Cihan-nümâ*, 2 Cilt, haz. F.R. Unat-M.A. Köyner, TTK Yayınları (3. Baskı) Ankara 1995. s. 485 ve dn. 1; Neşri, Mevlânâ Mehmed., *Cihânnümâ*, haz. Necdet Öztürk, Çamlıca Basım Yayın, İstanbul 2008, s. 226; D. Kastritsis, *The Sons of Bayezid*, s. 155-156.

1434/6942, 12. İndiksiyon, 29 Ocak, Cuma

7 Blachernai [Kilisesi] yangını oldu, 6942 yılı içinde, Apokreos'un Cuma günü, saat gecenin dördünde. Ey Tanrım merhamet et. Üçüncü yangın ve felaket.

1439/6948, 3. İndiksiyon, 17 Aralık

8 Despina Maria 6948 yılı içinde öldü, 18. İndiksiyon'da (!).

1448/6957, 12. İndiksiyon, 31 Ekim

9 İmparator Efendi İoannes 6956'da öldü, 26. İndiksiyon'da (!).

1451/6959, 14. İndiksiyon, 3 Şubat

10 Mōratēs [II. Murad] 5958'de öldü, <. .>.İndiksiyon'da.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

11 Şehir Türkler tarafından işgal edildi, 6961 yılı, 1. İndiksiyon'da, 29 Mayıs'ta, Salı günü, günün 2. saatinde. Ey, hayranlık duyduğumuz ve ürkütücü gizem ve yüce varlık.

KRONİK-99

1418/6926, 11. İndiksiyon, 15 Temmuz

1 Philadelphia'nın [Alaşehir] metropoliti o zaman Stephanos idi, ve İmparator Manuel ve Helene zamanında da, ve onların oğlu İoannes zamanında İoseph patrik idi. 6926 yılı, 11. İndiksiyon, 15 Temmuz'da.

1387/6895, 10. İndiksiyon, 7 Mart, Perşembe (?)

2 6937 yılı, Güneş'in 7. döngüsü, Ay'ın 17. döngüsünde, 7 Mart, Megalos Kanonas'ın Perşembe gününde, inançsız Türkler Thessalonike'yi aldılar.

1453/6963, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

3 6961 yılı, Güneş'in 17. döngüsünde, Ay'ın 7.[döngüsünde], 1. İndiksiyon, 29 Mayıs'ta, Hagia Theodosia'nın Salı günü, Konstantinopolis'i inançsız Türkler aldı, İsa'dan sonra 1453.

KRONİK-101

I

1422/6931, 1. İndiksiyon, 6 Aralık

1 Grebena'nın en aziz piskoposu ve yeni ikinci Chrysostomos Neophytos vefat etti, 6931 yılı, 6 Aralık'ta.

Eylül 1481-Ağustos 1482/6990, 15. İndiksiyon (?)

2 Ve başka bir Blachos Neophytos, 6990(?).

II

1331/6889, 14. İndiksiyon, 2 Mart, Cumartesi

3 2 Mart, 14. İndiksiyon'da, Cumartesi günü, büyük şehir Nikaia [İznik] Müslümanlar [Mousoulmanoi/Türkler] tarafından alındı, 6389 yılı.

III

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

4 6956 yılında Heksamilion yok oldu.

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart

5 Ve Thessalonike'nin [Selanik] işgalinden sonra İoannina [Yanya] 6938 yılında teslim edildi.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

6 Ve Byzantionluların, Konstantinopolis'in işgali, 6961, 29 Mayıs, Salı günü.

IV

1481/6989, 14. İndiksiyon, 3 Mayıs

7 Vahşi kurt ve gaddar canavar Emir Machametēs [II. Mehmed] 6989 yılında öldü.

1482/6990, 15. İndiksiyon, 3 Nisan, Çarşamba

8 Bir yıl sonra bu şehrin ve Yeni Roma'nın yani Byzantion'un başpiskoposu, bizim ermiş babamız Maksimos vefat etti, 3 Nisan, 15. İndiksiyon'da, Çarşamba günü.

KRONİK-102

I

1430/6938, 8. İndiksiyon, 29 Mart, Çarşamba

1 6938 yılı 29 Mart'ta, 8. İndiksiyon'da, Cumartesi günü, inançsız Mōratēs [II. Murad] Thessalonike'yi [Selanik] aldı ve yağmaladı.

1434/6942, 12. İndiksiyon, 29 Ocak

2 6942 yılı, 12. İndiksiyon, 30 Ocak'ta, meşhur Blachernai Kilisesi yandı.

1437/6946, 1. İndiksiyon, 27 Kasım

3 29 Kasım'da İmparator İoannes ve Patrik İoseph yola çıktı. 6946 yılı, 1. İndiksiyon'da, Roma'ya doğru ayrıldılar.

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

4 6961 [yılı], 1. İndiksiyon, 29 Mayıs'ta, Türkler Konstantinopolis'i aldılar ve yağmaladılar, Latin inancına geçtikleri için ve günahlarından dolayı Tanrı onları [Bizanslıları] cezalandırdı.

1386/6894, 9. İndiksiyon, 1 Ocak

5 1 Ocak'ta, günün 6. saatinde, tam Güneş tutulması oldu, yıldızlar dahi ortaya çıktı, 6894 yılı.

1371/6880, 10. İndiksiyon, 26 Eylül

6 6879 yılında Sırp Uglješa öldürüldü.

1433/6941, 11. İndiksiyon, 17 Haziran

7 6941 yılı, 17 Ocak'ta, günün 9. saatinde tam Güneş tutulması oldu, yıldızlar dahi ortaya çıktı.

II

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz, Perşembe

8 Euripos'un [Eğriboz] fethinden beri, 6978, 17 Temmuz'da, Perşembe günü.

1446/6955, 10. İndiksiyon, 10 Aralık

9 Heksamilion, 6955.

1430/6939, 9. İndiksiyon, Ekim

10 İoannina'nın [Yanya] alınmasından beri 6939.

1500/7008, 3. İndiksiyon, 9 Ağustos

11 7008, 15 Ağustos'ta Methone [Modon] alındı.

1491/6999, 9. İndiksiyon, Ağustos

12 Hagion Oros'un [Aynoroz] çanlarından beri, 6999, Ağustos ayının.

Eylül 1466–Ağustos 1467/6975, 15. İndiksiyon

13 Konouchi'nin [Elbasan] kurulmasından beri, 6975.

1534/7043, 8. İndiksiyon, 25 Ekim

14 Dionysos Manastırı yandı, 25 Ekim'de, 7041 yılında.

1497/7006, 1. İndiksiyon, 29 Ekim, Pazar

- 1 7005 yılı, 1. İndiksiyon'da, 29 Ekim, Pazar günü, ben Manouel Gerakes Thessalonike'de [Selanik] Metropolit Başpiskopos Maksimos tarafından Hagia Theodora Kilisesi'ndeki ayinden sonra, İoannes Kaloth(etos?)'un kızı ile evlendim.

1498/7007, 2. İndiksiyon, 17 Eylül, Pazartesi

- 2 7006 yılı, 2. İndiksiyon'da, 17 Eylül, Pazartesi günü, rahmetli babam Gerakes ruhunu teslim etti, Pazartesi günü, güneş batarken. Ve Salı sabahı Hagia Photeine'ye defnedildi.

1499/7008, 3. İndiksiyon, 28 Aralık, Cumartesi

- 3 7008 yılı, 3. İndiksiyon, 28 Aralık'ta, Cumartesi günü, sabah, Türk ezan¹ okurken sırada, oğlum Theodoros doğdu. [sabah, Türk ezan okurken].

1502/701, 6. İndiksiyon, 28 Aralık, Çarşamba

- 4 7011 [yılı] <6.> İndiksiyon, 28 Aralık, Çarşamba günü, kızım Gyrana (?)² doğdu, Türk sabah³ ezanı okurken.

1523/7031, 11. İndiksiyon, 23 Mayıs, Cumartesi

- 5 Ve 7031 [yılı], 11. İndiksiyon, 23 Mayıs, Cumartesi günü, öğleden sonra ile akşam üzeri arasında, Bubonik Veba⁴ hastalığından can borcunu ödedi.

1 Buradaki fiil ἐλάλιεν<λαλίω.

2 Yunanca metinde soru işareti koyan yayıncı bu şekilde yazılan Yunanca bir isim olmadığından paleografik olarak okunduğu gibi bırakmıştır. J. Darrouzes'in tavsiyesine uyarak, 3. ciltteki düzeltme cetvelinde Κύραα olarak düzeltmiştir. Ancak E. Zachariadou'nun metne ilişkin yazdığı değerlendirme yazısında bu ismin κυρά Άννα (Kyra Anna)'nın telaffuzu olarak anlaşılması gerektiği ifade edilmektedir.

3 Metinde ἀχσάμπαι (achsabag) ya da başka bir yerde ἀχσάμπαι (achsabag) sözcüğünü P. Schreiner "Allahüekber=" olarak tercüme etmiştir. Ancak soru işareti ekleyerek emin olmadığını belirtmiştir. Kanaatimce, bu kelime "sabâh ezanı"nı belirtmek için kullanılmıştır. Zira bir önceki notta doğumun sabah "Türk"ün yani İmam'ın ezan okurken olduğu zaten anlaşılıyor. Yukarıda ezan okumak için kullanılan fiilin yanına Allahüekber eklemesi mantıklı görünmüyor. Çünkü aynı zamanda το artikeli ile bunu isim halinde kullanmasından dolayı "Türk allhüekber ezan okurken" gibi bir tercüme gerekir. Bu nedenlerle yukarıdaki tercümeyi uygun gördüm.

4 "νόσου τῆς Βοβώνης" Bubonik Veba, Türkçe'de Hıyarcıklı Veba olarak bilinir. Deride başlayıp iltihap ve koyu yumrularla, ateş, bulantı, kusma belirtilerinden birkaç gün sonra ölüme yol açan bu veba türü, 1347-51 yılları arasında özellikle Avrupa'nın üçte birinin öldüğü salgında etkili olmuştur.

1505/7013, 8. İndiksiyon, 3 Şubat, Pazartesi

6 7013 [yılı], 9. İndiksiyon'da, 3 Şubat, Pazartesi günü, kızım Eufrosyne doğdu, Pazartesi günü, akşamüzeri ve akşam arasında, Paskalya öncesi perhizin ilk Pazartesi günü.¹

1521/7030, 10. İndiksiyon, 11 Eylül

7 Ve 7030 yılında, Abrambaki Manouel ile evlendi, 11 Eylül'de.

1508/7016, 11. İndiksiyon, 25 Ocak, Salı

8 7016 [yılı], 11. İndiksiyon, 25 Ocak, Salı günü, oğlum Kantakouzenos doğdu, Salı günü, akşam saatinde.

1523/7031, 11. İndiksiyon, 31 Mayıs, Pazar

9 Ve 7031 [yılında], 11. İndiksiyon, 31 Mayıs, Pazar günü, sabah, gün ağarırken, [o] can borcunu ödedi.

1512/7020, 15. İndiksiyon, 13 Şubat, Cumartesi

10 7020 [yılı], 15. İndiksiyon, 13 Şubat, Cuma günü, oğlum Gerakoudes doğdu, Cuma günü, salâ okunduğu² saatte.

1523/7031, 11. İndiksiyon, 20 Haziran, Pazar

11 Ve 7031 [yılında], 11. İndiksiyon, 20 Haziran, Cumartesi günü, Türk sabah ezanı okurken, [o] ruhunu teslim etti.

1518/7026, 6. İndiksiyon, 26 Mayıs, Çarşamba

12 7026 [yılı], 26 Mayıs, Çarşamba günü, oğlum İoannes doğdu. Ben ise Şehir'de idim.

II

1383/6892, 7. İndiksiyon, 19 Eylül

13 6892 [yılı], 19 Eylül'de, Türkler zavallı Serres'i [Serez] aldılar.

1522/7030, 10. İndiksiyon, 25 Haziran, Çarşamba

14 7030 yılı, 10. İndiksiyon, 25 Haziran, Çarşamba günü, işleriyle ve sözleriyle Romalıların saygısını kazanmış megas domestikos'un oğlu, Michael Kan-

1 Καθαρή Δευτέρα (Kathare Deutera).

2 Burada da yukarıda geçen "ελάλειεν" fiilinin farklı bir yazılışı kullanılıyor. Yunanca aslında "ἔσαν ἀλάλειεν ὁ σαλᾶς" ifadesi, kronik yazarının Müslümanların terminolojisinden haberdar olduğunu ve salâ ile ezanı ayırabildiğini göstermektedir. Yukarıda yayıncının eklediği tarihte, günü Cumartesi olarak düzeltmiştir. Oysa, kronik yazarı doğrusunu yazmıştır. Cuma günü salâ okunurken, yani Cuma namazından önce okunan salâ sırasında oğlunun öldüğünü kaydetmiştir.

takouzenos, Bubonik [Hıyarcıklı] Veba'dan dolayı can borcunu ödedi, ve Hagia Paraskeue'ye defnedildi.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 15 Haziran

15 6<89>7 yılında Emir [I. Murad] ve Despot Lazaros Sırbistan'da öldürüldü.

1389/6897, 12. İndiksiyon, 20 Mart

16 Aynı yılda büyük bir deprem oldu.

1458/6966, 6. İndiksiyon, Mayıs-Ağustos

17 6966 yılında Sultan Mechametēs [II. Mehmed] Morea'ya [Mora] indi ve Patra'yı ve Aetos'u ve Korinthos'u ve Akova ve Mouchli'yi [Muhli] aldı.

1470/6978, 3. İndiksiyon, 12 Temmuz

18 6977 yılında Sultan Mechemetēs [II. Mehmed] Euripos'u [Eğriboz] aldı. Ve Basilika'yı yağmaladılar ve bütün Frankları kestiler.

KRONİK-112

1235/6743, 8. İndiksiyon, Bahar

1 İoannes Doukas Vatatzes'in zamanında, onun oğlu İmparator Theodoros Laskaris'in Bulgarların arhontu Asan'ın kızı Helene ile evlenmesini takiben, daha önce Konstantinopolis patriği olan Germanos'un desteğiyle Trnovo kilisesine otonom bir patriklik tevzi edildi.

1387/6895, 10. İndiksiyon, Mart-Mayıs (?)

2 6895 yılı, 10. İndiksiyon, Nisan ayında, Thessalonike [Selanik] Türklere teslim oldu. 4 yıldır bunlar tarafından kuşatma altındaydı.

KRONİK-114

1390/6899, 14. İndiksiyon, Eylül (?)

1 6899 yılı, 14. İndiksiyon, Güneş'in 21. döngüsü, Ay'ın 2. döngüsü, resmi Paskalya 22 Mart, Hristiyanların Paskalyası 26 Mart. Bu yılda adını Christos'tan [İsa] almış olan şehir yani Christoupolis [Kavala] inançsız Muhammediler [Mōamethanoi/Türkler] tarafından işgal edildi ve kaidelelerinden yıkıldı, ve hızla şehrin sakinleri bölünerek farklı bölge ve köylere dağıtıldılar. Ve bu durum kötü şeyler yaşamış olan bu şehrin sakinleri için daha kötü oldu. Bu Hristiyan nüfusun felaket ve yıkımı o kadar büyüktü ki, zannediyorum benzeri çok eskiden Nabukadnezar zamanında Kudüs şehrinde oldu.

1402 Temmuz-Ekim/6910-11, 10.-11. İndiksiyon

- 2 26910 yılında Pers [İran] topraklarının doğu bölgelerinden Timurlenk adındaki satrap geldi. Ve her şeyi baştan sona yağmalayarak geçti -Kapa-dokia ve Frigya, Asya [Küçük Asya] ve Bithynia ve oradaki Lampsakos'a [Lapseki] kadar- Ondan sonra Atoumanēs [Osmanlı] Anadolu <hüküm-darı> Pagiazētēs [I. Bayezid] savaşta karşı karşıya geldi ve onu tamamen yenerek onu aynı zamanda kadın ve çocuklarıyla beraber yakaladı.

KRONİK-115

1453/6961, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs

- 1 6961 yılı, 1. İndiksiyon, 29 Mayıs Salı günü, zavallı yüce şehir Konstantinopolis inançsız ve tanrısız İsmaililer [İsmaelitai/Türkler] Achmet [Ahmed] veya Mechmet [II. Mehmed] tarafından tutsak edildi. Ve orada bulunanlar vay vay demenin dışında günah çıkarabilirlerdi. Çok büyük bir dehşetti. Ayağa kaldıran Tanrı'ya şükür, Amin. Dindar imparator Konstantinos Palaiologos'un hükümdarlığı zamanında gerçekleşti. Büyük ve dindar imparator Konstantinos tarafından inşa edildi, ve Tanrı anasının [Meryem] yönetilemeyen korumasında kaldı, tekrar Konstantinos [Palaiologos] zamanında bizim günahlarımızın çokluğu yüzünden tutsak edildi.

1463/6971, 11. İndiksiyon, 3 Nisan, Pazar-25 Temmuz

- 2 6971 yılı, 11. İndiksiyon, 3 Nisan, Vayia yortusunun Pazar günü, Argos da Türkler tarafından tutsak edildi, ve 25 Temmuz'da yine Türkler Argosluları çoluk çocuk toplayarak onları Tourkia'ya [Türkiye] götürdüler.

KRONİK-116¹

1462/6970, 10. İndiksiyon, Haziran

- 1 6970 [1462] yılı Haziran ayı boyunca Emir [II. Mehmed] Vlachia'da [Eflâk] Drakoula'ya karşı gitti; Drakoula gece aniden ve iki kez saldırdı ve Emir'in [II. Mehmed] ordusunda çok sayıda katliam yaptı; sonra başka bir bölgeden Emir'in [II. Mehmed] ordusuna, kadın, çocuk ve hayvanlara saldırdı ve geri döndü.

1462/6971, 11. İndiksiyon 1-17 Eylül

- 2 Emir [II. Mehmed] derhal hazırlandı ve Mytilene'ye [Midilli] gitti ve Melanourin'i kuşattı ve aldı. (f. 211) Midillililer korkarak itaat ettiler ve teslim oldular, 6971 [1462] yılı Eylül ayında.

1 Bu iki notun aynısı, aşağıda tercümesini eklediğim E. Mioni'nin yayınladığı kronikte de vardır. Metinde Melanourin olarak geçen yer adının tam olarak tespiti yapılamamıştır.

Elpidio Mioni'nin Yayınladığı Kısa Kronik¹

P. Schreiner'in 1979'da tamamladığı eserinden birkaç yıl sonra İtalyan bilim adamı Elpidio Mioni, Schreiner'in araştırmalarında gözden kaçırdığı yeni bir kronik yayınlamıştır. İçerik bakımından hem Bizans hem de Osmanlı tarihine dair oldukça zengin bilgiler ihtiva etmektedir. Bu çalışmada "Mioni Kroniği" olarak adlandırdığımız bu kronik son yıllara kadar tarih çalışmalarında pek dikkate alınmamış, ancak son zamanlarda özellikle Fetret Devri ve sonrasında ilgili verdiği bilgilerin çok kıymetli olduğu anlaşılmıştır.² Mioni, kroniği İtalyanca çevirisiyle birlikte yayınlamıştır. Ancak tarihi değerlendirmeler yapmadan sadece notların hangi olaydan bahsettiğini kısaca belirtmiştir. E. Mioni bu kroniği yayınlarken, doğal olarak öncelikle kroniğin bulunduğu yazma eser, yazar ve dil özellikleri gibi konularda iki sayfa bilgi vermiştir.³ Dolayısıyla kronik hakkında onun yazdıkları dışında daha ayrıntılı bilgilere ulaşmak mümkün değildir. Mioni'nin yazdıklarına göre kronik Biblioteca Marciana (Marciana Kütüphanesi)'daki *Marc. gr. 595* numaralı ve 1624 tarihli bir yazmada bulunmuştur. Toplam 26 dosyadan oluşan ve 7 ayrı müstensihin elinden çıktığı anlaşılan yazma, Jacobo Gallico adlı biri tarafından bir mahkûmun salıverilmesi karşılığında Venedik Cumhuriyeti'ne verilmiştir. Onun tespitlerine göre söz konusu yazma 1390-1420 yılları arasına tarihlenir. Hatta 1411 yılına tarihlendiğine dair işaretler vardır. Kroniğin olası en son tamamlanma tarihinin ise 1462 yılı olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca, anonim olan kronik yazarının elinden çıkan metne bir müstensihin 62 ve 63 numaralı notları eklediğini, son iki notun ise (1512 ve 1528) yine başka bir el tarafından eklendiğini tespit etmiştir. E. Mioni, bazı filolojik tespitlerinin yanı sıra, yazı stiline ve ifadelere dayanarak kronik yazarının veya müstensihin çok doğru yazmayı bilen, geniş bilgisi olan eğitilmiş biri olduğunu belirtmiştir. Ona göre kronik yazarının, Bizans menşeli bir manastır rahibi olduğu, dinî mahiyetli bilgilerin ayrıntılı ve diğer kroniklerden daha doğru kaydedilmesinden anlaşılmaktadır. Yazarın dili kullanması dikkat çekicidir ve klasik üslup söz konusudur. Kronikte, Orta Çağ Yunancası kelimelerin yazımında pek çok müstensihin düştüğü hataların nadiren görüldüğünü, basit ve akıcı üslubun yanında gizli özne belirtilirken bazı kelimelerin tekrarına sıkça rastlandığını da tespit etmiştir.⁴ Kroniğin ihtiva ettiği bilgileri

1 E. Mioni, "cronaca bizantina", s. 71-88.

2 Bu dönem üzerine en yeni ve *Kısa Kronikler*'i eksiksiz olarak kullanan eser için bkz. D. Kastritsis, *The Sons of Bayezid*.

3 E. Mioni, "cronaca bizantina", s. 71.

4 E. Mioni, «cronaca bizantina», s. 72.

incelediğimizde yazarın bazı ifadeleri göze çarpmaktadır. Genellikle Konstantinopolis kelimesini kullanan yazar, sadece iki yerde, istisna olmak üzere Konstantinopolis yerine “Polis (Şehir)” kelimesini kullanmıştır. Bizanslılardan bahsederken kullandığı “bizimkiler” ifadesi Mioni’nin de dikkatini çekmiştir. İhtiva ettiği bilgiler bakımından, P. Schreiner’in yayınladığı diğer kroniklerle karşılaştırıldığında en zengin kroniklerden biri olduğu söylenebilir. Fakat burada Mioni’nin dikkat çekmediği bir özellik, yazarın kronolojiyi kaydetme üslubudur. İlk bakışta Schreiner’in yayınladığı diğer *Kısa Kronikler*’le aynı gibi görünmekle birlikte yazarın iki istisna not hariç kronolojide İndiksiyon’u kaydetmediği görülmektedir. İndiksiyon’un kaydedildiği iki not ise (56 ve 64) 1456 ve 1512 yılı olaylarıyla ilgilidir. 64 numaralı notun, muhtemelen olayın görgü şahidi olan başka bir el tarafından eklendiği Mioni tarafından tespit edilmiştir. 56 numaralı not hakkında Mioni tarafından özel bir açıklama yapılmamıştır.

Kronik toplam 65 nottan oluşmaktadır. Kronik yazarı 1204 yılında Haçlıların İstanbul’u işgalinden başlayarak ikinci nottan itibaren XIV. yüzyıla atlamıştır. Notların çoğunluğu Bizans tarihindeki gelişmeler ve dini konulardan oluşur. Bu notlardan 24’ünde Osmanlı dönemiyle ilgili bilgiler kaydedilmiştir.

Kroniğin Türkçe Çevirisi

1. (f.207) 12 Nisan 6711 [=1203] Konstantinopolis Latinler tarafından işgal edildi, İoannes Kamateros'un¹ patrikliğinde. Romalılar onu [**Konstantinopolis**] tekrar 6769 [=1261] yılı, 25 Temmuz'da, Palaiologosların birincisi Michael'in [**VIII. Palaiologos**] imparatorluğunun üçüncü yılında geri aldılar, Arsenios Autoreianos² patrikliğinde.
2. 12 Ekim 6831 [=1322]³ yılında Palaiologosların üçüncüsü imparator Michael hayata gözlerini yumdu.
3. 6831 [=1323] yılı Nisan ayında hanedanda dördüncü olan Andronikos [**III.**] Palaiologos, Şehir'den [**Konstantinopolis**] kaçtı ve ilk iç savaş başladı.
4. 24 Mayıs 6838'de [=1330] İmparator [**Andronikos III. Palaiologos**] Şehir'e girdi ve mutlak [**monokrator**] hükümdar oldu.
5. 11 Haziran 6839 [=1331]'de aynı imparator [**Andronikos III. Palaiologos**] savaşa girdi ve Philokrene'de bozguna uğradı.
6. 6840 [=1332] yılı Şubat ayının 12'sinde Aziz Niketas denilen sütundaki Büyük Konstantinos'un diktiği haç Kırk Azizler Kilisesi'ne doğru düştü, aynı gece, keşiş adı Antonios olan, Andronikos II. Palaiologos hiçbir hastalık çekmeden öldü.
7. 6840 [=1332] yılı Temmuz ayında Palaiologos hanedanının dördüncüsü İmparator Andronikos, Aleksandros'a [**Bulgar Çarı İvan**] karşı savaşa girdi ve Rousokastron'da⁴ yenildi.
8. 15 Haziran 6849 [=1341] yılında aynı dindar imparator hayata gözlerini yumdu ve kutsal Hodegetria Manastırı'na defnedildi.
9. (f. 207) 26 Ekim 6850 [=1341] yılında Kantakouzenos imparatorluk tacını giydi ve Romalıların büyük kargaşası ve zararı oldu.
10. 6852 yılı [**1344**] Ekim ayında büyük bir deprem oldu ve Şehir'in [**Konstantinopolis**] surları yıkıldı.
11. 11 Haziran 6853 [=1345] yılında tutsak olan arhontlar Büyük Dük'ü [**Me-**

1 1198-1206 tarihleri arasında İstanbul patriğidir. Bkz. Alice-Mary Talbot «John X Kamateros», *ODB*, c. II, s. 1054-1055.

2 1254-65 yılları arasında İstanbul patrikliği yapmış, dini ve siyasi görüşleri nedeniyle sarayla anlaşmazlığa düştüğü dönemde kendi adıyla anılan isyancı Arsenitler'in fikri lideri olmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Alice-Mary Talbot «Arsenios Autoreianos», *ODB*, c. I, s. 187.

3 E. Mioni, 6829 [=1320] şeklinde hatalı çevrilmiş görünüyor.

4 Bugün Bulgaristan'daki Burgaz sınırları içinde kalan köyün adıdır. Savaş bu köyün adıyla anılır.

- gas Duks Aleksios Apokaukos¹] Büyük Saray'da öldürdüler. Aynı ayın 12'sinde Büyük Saray'ın zindanlarında olan bu arhontlar da öldürüldüler.
12. 19 Mayıs 6854 [=1346] yılında Tanrı'nın büyük eseri Büyük Kilise [Aya-sofya] yıkıldı, altar ve büyük apsis dindar ve saygıdeğer imparatoriçe Anna Palaiologina tarafından inşa ettirildi.
13. 6855 [=1347] yılı Şubat ayının 3'ünde imparator İoannes Kantakouzenos, Andreas Phakeolatos'un² yardımı ve işbirliğiyle Şehir'e [Konstantinopolis] girdi. Aynı gün Patrik İoannes [Kalekas] patriklikten azledildi.
14. 6856 [=1348] yılında Latinler Herakleion'u [Marmara Ereğlisi] ele geçirdi.
15. 6857 [=1349] yılı Mart ayında Romalıların imparatorluk donanması yenildi, Romalılar, savaş olmadan ve hiçbir Romalı savaşmadan Büyük Dük Tzambakon'un³ korkaklığı ve idaresi yüzünden düştüler ve boğuldular.
16. 22 Kasım 6863'de [=1354] İmparator İoannes V. Palaiologos Exartysis'ten⁴ [Şehir'e] girdi ve mutlak hükümdar oldu ve Kantakouzenos ve İmparatoriçe tahtı bıraktılar ve gönülsüz olarak keşiş oldular.
17. (f. 208) 2 Eylül 6875 [=1366]’da Kont [Amadeo di] Savoye Şehir’e geldi.
18. 20 Eylül, Pazar günü 6877 [=1368] yılında Hipodrom’da Papa’nın mektubunu okudular.
19. 25 Eylül 6882 [=1373] yılında Palaiologosların altıncısı olan İmparator Manuel sarayda Aeton’da taç giydi.
20. 6885 [=Eylül 1376-Ağustos 1377] yılında en aziz Philotheos [Kokkinos]’un patrikliği sona erdi.
21. 6900 [=1391] yılı Aralık ayında dindar hanımefendi Helene Şehir’e geldi, İmparator Manuel ile evlendi ve her ikisi aynı yılın 11 Şubat’ında Kutsal Oğul İsa Pazar’ında taç giydiler.
22. 8 Haziran 6903 [=1395] yılında Pagiazit [I. Bayezid] ile savaş gerçekleşti.
23. 6904 [=1395] yılı Kasım ayında Macarların kralı Sigismund imparatorluk gemileriyle Şehir’e geldi, çünkü Pagiazitēs [I. Bayezid] onu ve Frankları

1 1345'te ölen Megas Douks, iç savaş sırasında etkin rol oynayan yüksek rütbeli bürokratların başında gelir. Geniş bilgi için bkz. Alice-Mary Talbot, "Apokaukos Alexios", *ODB*, c. I, s. 134-135.

2 Kantakouzenos'un İstanbul'u ele geçirmesine yardım ettikten imparator tarafından donanmanın başına getirilen dönemin etkili isimlerinden biridir. Bkz. E. Trapp, *PLP*, no. 29559.

3 Kantakouzenos döneminde Megas Douks, Megas Domestikos gibi unvanlarıyla önde gelen komutanlardan biridir. Bkz. Alexander Kazhdan, "Tzambakon", *ODB*, c. III, s. 2135.

4 Haliç'in karşısındaki tersane olarak kullanılan yer. Bizans'ta kullanılan denizcilik terimidir. Daha geniş bilgi için bkz. Bkz. Helene Ahrweiler, *Byzance et la mer, la marine de guerre, la politique et les institutions maritimes de Byzance aux VIIe-XVe siècles*, Presses Universitaires de France, Paris 1966, s. 420-422.

Tuna'da yenmişti.

24. (f.209) 6905 [=1397] yılı Ağustos ayında imparator Manuel'in annesi din-
dar İmparatoriçe vefat etti, keşiş olup Hypomone adını almıştı. Aynı ay
içinde aziz Patrik Kallistos Ksanthopoulos da vefat etti.
25. 4 Aralık 6908 [=1399] yılında İmparator İoannes Selymbria'dan [Silivri]
Şehir'e geldi ve aynı ayın 10'unda onun amcası imparator Manuel [II. Pa-
laiologos] ayrıldı ve Frankia'ya [Batı Avrupa'ya] doğru yöneldi.
26. 28 Temmuz 6910 [=1402] Cuma günü Ankyra [Ankara] bölgesinde savaş
oldu, Timur Pagiazit'in [I. Bayezid] ordularını ve onun bütün doğu top-
raklarını tahrip etti, ve Bayezid'i tutsak aldı, bu haber buraya 4 Ağustos'ta
kaydedildi.
27. (f.208) 6911 [=1403] yılı Haziran ayında imparator [II.] Manuel Palaiolo-
gos Frankia'dan [Batı Avrupa'dan] geri döndü.
28. 6917 [=1408] yılı Eylül ayında keşiş adı İosef olan İoannes Palaiologos,
Thessalonike'de [Selanik] vefat etti.
29. 6918 [=1410] yılı Şubat ayında Mosēs [Musa] Vlachia'dan [Eflâk] geçti ve
Batı'nın [Rumili] bütün topraklarını ve kalelerini aldı
30. Aynı yılın 3 Haziran'ında aynı Mosēs [Musa Çelebi] Hagion Phokas'da
[Ortaköy] paschainon [baskın] ile Mousourmanēs'in [Süleyman Çelebi]
ordusuna karşı savaş yaptı ve onları yendi ve Agios Phokas'ı aldı.
31. Aynı ayın 14'ünde imparator [basileus] Moursoumanēs Tzalapi [Süley-
man Çelebi] Şehir'e geçi ve 15'inde [Şehir'den] ayrıldı ve Kalligarioi [Eğ-
rikap] semtindeki sarayın önünde Mosēs [Musa Çelebi] ile savaştı ve onu
kovaladı ve Moursoumanēs [Süleyman Çelebi] tekrar Batı'nın [Rumili]
hükümdarı oldu. Bundan sonra Anadolu'yu da Kyritzēs [I. Mehmed] aldı.
32. 6919 yılının [=1411] 26 Ekim'inde aziz Euthymios ekümenik patrik olarak
takdis edildi.
33. 6919 [=1411] yılının Şubat ayında Mosēs [Musa Çelebi] aniden bir or-
duyla Adrianopolis'te [Edirne] ortaya çıktı ve Moursoumanēs'i [Süleyman
Çelebi] öldürdü, ve bizimle büyük kargaşa ve savaş oldu.
34. 6921 [1413] yılı Mayıs ayında Kyritzēs [I. Mehmed] üçüncü kez [karşı-
kıyıya] geçti ve Sofia [Sofya] bölgesine gitti Mosēs'e [Musa Çelebi] karşı
savaştı ve onu öldürdü ve Kyritzēs [I. Mehmed] hükümdar oldu.
35. f. (209) 27 Temmuz 6922 [=1414] İmparator Manuel [şehir'den] ay-

1 Süleyman Çelebi veya Osmanlı kaynaklarında rastlanan adıyla Emir Süleyman'ın adı, çağdaş Bizans ve Latin kaynaklarında genellikle Emir Süleyman-Mir Sülman yazımlarının değişmiş haliyle, Mousoulman Çelebi, Moursoumanes, Mouslouman, Musulman Zalapi gibi biçimlerde karşımıza çıkar. Bu konuda D. Kastritsis'in ilginç yorumları için bkz. D. Kastritsis, *The Sons of Bayezid*, s. 43.

rıldı ve Thasos'a ulaştı ve savaşlar yaptı ve onu işgal etti. Sonra oradan Peloponnesos'a ulaştı ve Heksamilion'u inşa etti; oradan 24 Mart 6924 [=1416]'te geri geldi. Aynı Mart'ın 29'unda en aziz patrik Euthymios vefat etti.

36. Savurgan Oğul Pazar'ı¹ 19 Ocak'ta İoannes VII. Palaiologos Latinlerin en soylularından Sofia [Montferrato] ile evlendi ve 6929 [=1421] yılında imparator ilan edildi ve taç giydi.
37. 6929 [=1421] yılı Mayıs ayının sonları civarında Kyritzēs [I. Mehmed] öldü. Aynı yılın Ağustos ayında İmparator [Manuel] Moustafas'ı [Küçük Mustafa] Peloponnesos'tan Kallioupoli'ye [Gelibolu] getirdi. O ortaya çıktı ve Batı'nın [Rumeli] hükümdarı oldu.
38. 6930 [=1422] yılı Şubat ayında Kyritzēs'in [I. Mehmed] oğlu Moratēs [II. Murad] Cenevizlilerin kuvvetleriyle birlikte Kallioupolis'ten [Gelibolu] geçti, Moustafas'ı [Küçük Mustafa] öldürdü ve hükümdar oldu.
39. 6930 [=1422] yılı Haziran ayının 10'unda Michaloglis [Mihaloğlu] geldi ve Şehir'i [Konstantinopolis] kuşattı; ve Moratēs [II. Murad] kalabalık bir orduyla geldi ve birleşip surlara saldırdılar; Ağustos'un 24'ünde büyük bir savaşa tutuştular ve en dindar Theotokos'un yardımıyla başarısız oldu ve 6 Eylül'de sonuçsuz geri döndüler.
40. 6932 [=1423] yılı Eylül ayında Despot Demetrios gemilerle [şchirden] yola çıktı ve Eflak yoluyla Macaristan'a ulaştı.
41. (f. 209) 6932 [=1423] yılı 14 Kasım'da saygıdeğer İmparator İoannes yola çıktı ve Venedik gemileriyle Venedik'e ve buradan Alamanların kralı Sigismund'a ulaştı. Buradan tekrar 1 Kasım 6933 [=1424] yılında geri döndü.
42. 6932 [=1423] yılı Şubat ayında İmparator Manuel, Moratos [II. Murad] ile Loukas Notaras'ın elçiliği ve büyük gayretiyle barış yaptı ki o [Notaras] bundan sonra Mesazon ve Büyük Dük oldu.
43. 20 Temmuz 6933 [=1425] yılında saygıdeğer İmparator Manuel keşiş adı Matthaïos adıyla vefat etti.
44. 27 Kasım 6946 [=1437] yılında saygıdeğer İmparator İoannes Patrik İosef ve doğu kilisesindeki herkesle birlikte yola çıktı, Papa'ya gitti.
45. 6947 [=1438] yılının 2 Haziran'ında bizimkiler Latinlerle birlik yapmak istediler, fakat onlar kendi fikirlerinde biz de bizimkilerde kaldık.
46. Aynı Haziran'ın 10'unda Patrik vefat etti, ve o da birliği kabul ediyordu.
47. 6947 [=1438] yılı, Temmuz'un 6'sı, 1439'un Tanrı'nın İsa'da vücut bulduğu Pazartesi günü, birlik gerçekleştirildi. İmparator beraberindekilerle birlikte

1 Κυριακή του Ασώτου.

- Konsil'den Konstantinopolis'e 6948 [=1440] yılı 1 Şubat'ta ulaştı.
48. 6950 [=1442] yılı Nisan ayında saygıdeğer Despot Demetrios Moratos'la **[II. Murad]** birlik oldu ve Şehir'e karşı savaştılar.
49. (f. 210) 6955 [=1447] yılı 27 Haziran'da Despot Theodoros Palaiologos vefat etti ve cesedi Selymbria'dan **[Silivri]** Şehir'e **[Konstantinopolis]** getirildi ve defnedildi.
50. 31 Ekim 6956 [=1448] yılında VII. Palaiologos olan İmparator İoannes vefat etti.
51. Aynı yılın 12 Mart'ında Despot saygıdeğer Konstantinos Palaiologos gemiyle Şehir'e **[Konstantinopolis]** geldi imparatorluğu aldı.
52. 24 Mart 6958 [=1450] yılında bu imparatorların annesi en dindar saygıdeğer İmparatoriçe Helene **[Dragas]** vefat etti, keşiş adı Hypomone idi.
53. 24 Mart 6960 [=1452] Mechemetpei Tzalapēs **[II. Mehmed]** Boğaz kıyısına geldi ve Neokastron'u **[Rumelihisarı]** inşa etmeye başladı ve yaklaşık Haziran sonlarında savaş yaptı.
54. 6961 [=1453] yılının 5 Nisan'ında o **[II. Mehmed]** kalabalık bir ordu ve çok sayıda ve büyük savaş gereçleriyle geldi ve Şehir'i karadan ve denizden kuşattı, ve 29 Mayıs Salı günü onu **[Şehir'i]** aldı.
55. 2 Şubat 6962 [=1454] yılında muhteşem bir mucize meydana geldi. Karadeniz'den devasa buz parçaları geldi, bazıları evler kadar büyüktü, bazıları daha küçüktü, bazıları da o kadar büyüktü ki bütün limanlar bunlarla doldu, kimileri buzların üstünde kendi ayaklarıyla yürüyerek Galata'ya kadar gittiler ve döndüler; boğaz, liman ve Propontis **[Marmara Denizi]** buzlarla doldu. Bunlar gider gitmez diğerleri geliyordu ve limanı dolduruyordu, ve bu durum Şubat ayı boyunca devam etti.
56. (f. 210) 25 Aralık, 5. İndiksiyon, 6965 [=1456] yılında Serbia'nın **[Sırbistan]** dindar despotu Georgios Voulkos **[Georg Brankoviç]** vefat etti.
57. 6968 [=1459] yılı Eylül ayında Emir **[II. Mehmed]** Amastris'e **[Amasra]** geldi ve onu teslim edenlerin korkaklığı sayesinde aldı.
58. 6968 [=1460] Haziran ayında Emir **[II. Mehmed]** son defa Morea'ya **[Mora]** geldi ve sadece Monembasia ve Venediklilerin kaleleri hariç bütün bölgeyi ve kaleleri aldı.
59. 6969 [=1461] yılı Haziran ayında Emir **[II. Mehmed]** Sinopi'ye **[Sinop]** geldi ve onu aldı; sonra Trapezounta'ya **[Trabzon]** geldi Trabzonlu korkaklar hemen ona itaat ettiler. Onu da aynı yılın 1 Ağustos'unda teslim aldı.
60. 6970 [=1462] yılı Haziran ayı boyunca Emir **[II. Mehmed]** Vlachia'ya **[Eflâk]** Drakoula'ya karşı geçti; Drakoula gece aniden ve iki kez saldırdı ve Emir'in ordusunda çok sayıda katliam yaptı; sonra başka bir bölgeden

Emir'in [**II. Mehmed**] ordusuna, kadın, çocuk ve hayvanlara saldırdı ve geri döndü.

61. Emir [**II. Mehmed**] derhal hazırlandı ve Mytilene'ye [**Midilli**] gitti ve Melanourin'i¹ kuşattı ve aldı. (f. 211) Midillililer korkarak itaat ettiler ve teslim oldular 6971 [=1462] yılı Eylül ayında.
62. (f. 206) 6874 [=1386] yılı Ocak ayının 1'inde tam bir Güneş tutulması oldu ve öğlen saatlerinde gece gibi karanlık oldu ve tekrar gün ışığı görüldü.
63. 6942 [=1434] yılının 30 Ocak Ruhlar Cuması'nda Blachernai'nin en kutsal ve en güzel kilisesi Theotokos Kilisesi yandı.
64. (f.211) 7020 [=1512] yılı, 15. İndiksiyon, Ay'ın 9. Döngüsü, 9. Ay gününde, 24 Nisan, günün dördüncü saatinde, Sultan Selēmēs [**I. Selim**] Konstantinopolis'e geldi.
65. Sultan Souleimani [**I. Süleyman**] Buda'ya sefere çıktı, 10 Mayıs 7036 [=1528].

1 Metinde Melanourin olarak geçen yer adının tam olarak tespiti yapılamamıştır. E. Mioni, Midilli Adası'nda Melanudion olabileceğini belirtiyor. Bkz. E. Mioni, "cronaca bizantina", s. 87.

Münferit Kronik Notları (Chroniken Einzelnotizen)

(Chron. Not. 45): Mayıs ayının 8'inde, 11. İndiksiyon'da, İmparator Andronikos çıktı ve Derkos'a [Terkos] gitti. Ve aynı ayın 11'inde onun babası [V. İoannes] Şehir'deki Türk'e gitti, ve onu [Andronikos'u] Aetos Sarayı'nda hapsedti.

(Chron. Not 48): Ben de naçizane Keşiş Kyrillos, Manastırın ikinci kurucusu çok muhterem Keşiş Dorotheos'un yardımıyla ve bizim Hagion Oros'ta [Aynaroz] bu yıl içinde bu saygıdeğer imparatorluk manastırı Ksiropotamos'ta başrahipliği çok muhterem keşiş Arsenios'un yaptığı tarihte, 6896 yılının Kasım ayında, Salı günü Ksiropotamos Manastırı'na geldim. Konstantinopolis'te İoannes Palaiologos'un imparator olduğu sırada ve Thessaalonike'de [Selanik] ise imparatorun oğlu Manuel'in idareci olduğu bu yıl içinde Müslümanlar [Mousoulmanoï/Türkler] Serres'i [Serez] ve aynı şekilde Zichnai'yi [Zihne] ve ***'yi ve Makedonia kayıtlarında (?) yer alan daha başka pek çok küçük şehri 6. İndiksiyon'da ele geçirdiler.

(Chron. Not. 53): 7 Mayıs'ta, 10. İndiksiyon'da, Thessaalonike [Selanik] Romalılarından alındı ve Agarenlere [Agarēnoi/Türkler], köpeklerle, İsa'nın düşmanlarına teslim edildi.

(Chron. Not. 54): 6894 [=1386] yılı, 9. İndiksiyon'da o zaman Tanrı'nın feragatı yaşıyordu ve Agarenler [Agarēnoi/Türkler] sadece Berroia [Veria/Karaferye] kentinin değil, bölgenin en küçük topraklarına kadar efendileri oldular.

(Chron. Not. 57): 6899 [=1391] yılı, 14. İndiksiyon, 16 Şubat, Perşembe günü İmparator İoannes Palaiologos hayata gözlerini yumdu ve Konstantinopolis'e defnedildi. Onun oğlu Manuel ve torunu İoannes Anadolu'da Sultan Bagiazētēs [I. Bayezid] ile birlikteydi.

(Chron. Not. 64): Aynı yıl ve İndiksiyon'da, 17 Temmuz'da, imansız Agarenlerin [Agarēnoi/Türkler] savaşı ***'in surları çevresinde oldu ve iki kardeş *** ve Mōsēs [Musa Çelebi] mahvoldular ve pek çok insan katledildi *** †Mısırman†."

(Chron. Not. 67): 21 Mayıs'ta, 14. İndiksiyon'da, 6929 [=1421] yılında, Büyük Demetrios'un mucizesiyle tanrısız ve imansız Sultan Kyritzēs [I. Mehmed] dizanteri ve epilepsi hastalığından öldü, ki o Agarenlerin [Agarēnoi/Türkler] hükümdarı, Thessaalonike [Selanik] ve Romalı [Bizans] her şeye çok büyük baskı ve eziyet ediyordu.

(Chron. Not. 68): Ocak ayında, 15. İndiksiyon'da, 6930 [=1422] yılında, Mouratēs [II. Murad], Doğu'dan Batı'ya Kallioupoli [Gelibolu] yoluyla Cene-

vizlilerin işbirliği ve yardımıyla İmparator Manuel Palaiologos'un rızası olmadan geçti, Sultanın oğlu, onun amcası, Bayezid'in oğlu Moustafas [Mustafa] ile birlikte; ve o [Mustafa] bir tertiple ordulara hükmediyordu, fakat Amouratēs [II. Murad] tarafından Adrianopolis'te [Edirne] boğuldu.¹

(Chron. Not. 69):² 24 Ocak'ta, 1. İndiksiyon'da, 6931 [=1423] yılında, Sultan'ın [I. Mehmed] oğlu Mouratēs [II. Murad] Batı'dan Doğu'ya [Anadolu'ya] geçti ve Nikaia'da [İznik] isyancı ve komplocu kardeşi Moustafas'ı [Küçük Mustafa] kuşattı, ki onu [Küçük Mustafayı] İmparator Manuel Palaiologos ona karşı göndermişti. Ve Lalası tarafından ve İpipar [Şarabdar] Türk Aliazēs [İlyas] ve diğerleri tarafından ihanet edildi, ve Mouratēs [II. Murad] onu [Mustafayı] yukarıda bahsettiğimiz Ocak ayının 2³<.>'sinde boğdu.

(Chron. Not. 73): 6938 [=1430] yılı, Mart ayının 29'unda, kutsal Oruç'un 5. haftasında, Çarşamba günü, günün <.> saatinde, Laura'da [Manastırı] Aziz Keşiş Malachios'un egemenliği zamanında Tanrısız Türkler Thessalonike'yi [Selanik] aldılar.

(Chron. Not. 74): 6938 [=1430] yılı, Mart ayı 29'unda, İsmâelēs⁴ [II. Murad] yüce şehir Thessalonike'yi [Selanik] aldı.

(Chron. Not. 75): Mart ayında, 8. İndiksiyon, Çarşamba günü, aynı ayın yirmi birinde (?) Tanrı'dan cezalı Thessalonike [Selanik] inançsız Agarenler [Agarēnoi/Türkler] tarafından alındı (?) ve *** Mart ayı ve 8. İndiksiyon'da, yirmi birinde, altı bin dokuzyüz otuz sekiz yılını geçerken.

(Chron. Not. 76): 6938 [=1430] yılı, 8. İndiksiyon, 29 Mart'ta, Çarşamba günü, saat 3'te, Thessalonikelilerin [Selanikliler] meşhur şehrine, Müslümanlar [Mousoulmanoi/Türkler] tarafından Sultan Kyritzēs'in [I. Mehmed] oğlu Amouratpeis [II. Murad] hükümdarlığı zamanında savaşla hükmedilmişti, En dindar İmparator İoannes Palaiologos ve Trapezounta'nın [Trabzon] İmparatoru Büyük Komnenos'un kızı Maria'nın zamanıydı.

(Chron. Not. 77): 6946 [=1437] yılının, 26 Kasım, 1. İndiksiyon'unda İmparator İoannes Türklerin ve onların hükümdarı Mouratbeēs'in [II. Murad]

1 P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 617. Selanik'ten anonim bir kronik notu olan bu kayıt, P. Schreiner'dan daha önce S. Kugéas tarafından yayımlanmıştır. Bkz. Sokrates Kugéas, "Notizbuch eines Beamten der Metropolis in Thessalonike aus dem Anfang des XV. Jahrhunderts", *BZ* 23 (1914), s. 151, Nr. 78.

2 *Chron. Not.* içindeki aslen S. Kugeas, "Notizbuch", s. 143-163'te yayımlanmış bazı notları Schreiner yeniden gözden geçirmiş, bunları orijinal mikrofilmleleriyle karşılaştırmış, bazı eksiklikleri de düzelterek burada yayınlamıştır. Bkz. P. Schreiner, *Kleinchroniken*, c. II, s. 605.

3 Asıl metindeki eksiklik soru işaretiyle gösterilmesine rağmen, kronik notunun en başında verilen 24 Ocak veya birkaç gün sonrası olduğu anlaşılıyor.

4 Kronik yazarı burada İsmaililer olarak çoğul kullanmak yerine Sultan'ı kastederek tekil kullanıyor.

sürekli saldırılarından çaresizdi; Venediklilerin Papa tarafından onun [İoannes] Konstantinopolis'ten çıkarmak için gönderilmiş 10 adet kadirgasına bindi; bu kadirgalara ekümenik Patrik İoseph ve onunla birlikte otuz kadar başrahip ve ileri gelen kilise mensubu da bindi. Ve Frankların [Latinler] dogmaları hakkında yapılan ekümenik Sinodu için Phrangia'ya [İtalya/Floransa] gittiler ki Frankların söylediği gibi ruhun Oğul'dan da geldiğini, dinsizlere karşı bir beraberlik/uyum sağlandı. Franklar Şehir'i [Konstantinopolis] korumak için kadirgalar ve üç yüz okçu verdi. Ve iki kadirga deniz yoluyla tam teçhizatlı Şehir'e doğru yola çıktı. Ve sadece Tanrı ve en aziz Theotokos [Tanrı doğururan] ve Hodegetria [Yol gösteren Meryem] Hristiyanlara yardım edebilirdi. Ve en kutlu Despot Konstantinos Tanrı'nın korumasıyla Morea'dan [Mora] geldi ki o aklı başında, tedbirli, zeki ve cesur bir adamdı.

(Chron. Not. 82): 6964 [=1456] yılında Müslümanlar [Mousoulmanoï/Türkler] Athena'yı [Atina] aldılar, 4 Mayıs (!), Cuma gününde.

(Chron. Not. 83): 6968 [=1460] yılında tanrısız Agarenler [Agarēnoi/Türkler] Samothrake [Semadirek] ve Thasos [Taşoz] adalarını aldılar.

(Chron. Not. 84): Sultan Mechemetes [II. Mehmed] zamanında Ougrovlachia¹ Türkler tarafından İsa'nın doğumundan sonra 1474 yılında alındı.

(Chron. Not. 90): 7020 [=1512] yılı, 15. İndiksiyon, 17 Nisan'da, Ay'ın ilk döngüsünde, Cumartesi günü, Sultan Selim's [I. Selim] Konstantinopolis'e geldi. Ve aynı ayın 24'ünde hükümdar oldu, Ay'ın 8. Döngüsünde, Cumartesi günü.

(Chron. Not. 95): 7056 [=1548] yılında Barbarousas [Barbaros] Korfu'nun çevresini aldı. Aynı yıl Dodekanesa'yı da [Oniki adalar] aldı.

(Chron. Not. 96): 7056 [=1548] yılında Agarenler [Agarēnoi/Türkler] Korfu'nun etrafını da ele geçirdiler.

(Chron. Not. 97): 7056 [=1548] yılında Emir Sultan Souleiman'ın [I. Süleyman] Korfu'dan başarısız dönüşü, Ekim ayı.

1 Bu terim coğrafi olarak Romanya'nın Macaristan kısmına doğru olan bölgeyi tarif etmek için kullanılıyor.

Kaynakça

- Ahrweiler, Helene, *Byzance et la mer, la marine de guerre, la politique et les institutions maritimes de Byzance aux VIIe-XVe siècles*, Presses Universitaires de France, Paris 1966.
- Barker, John. W., "On the Chronology of the Activities of Manuel II Palaeologus in the Peloponnesus in 1415", *BZ*, 55 (1962), 39-55
- , *Manuel II Palaeologus (1391-1425): A Study in Late Byzantine Statesmanship*, New Brunswick 1969.
- Boeschoten, Riki van, *Κλεφταρματολοί, ληστές και κοινωνική ληστεία, Μνήμων* 13 (1991), 9-24
- Baştav, Şerif, "Çelebi Mehmed'in Gençliği ile İlgili Efsaneler", *Türk Tarih Kurumu Bildiri Özetleri*, Ankara 2002, s. 128-129.
- Chalkokondyles, *Laonici Chalcocondylae Historiarum Demonstrationes*, ed. E. Darko, c. I-II, Academia Litterarum Hungarica, Budapeşte 1922-1927.
- Charanis, Peter, "A Note on the Short Chronicle No 45 of the Lampros-Amantos Collection", *Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves*, 7 (1939-1944), 447-450
- , "Les BPAXEA XPONIKA comme source historique", *Byzantion* 13 (1938), 36-362.
- Collingwood, R.G., *Tarih Tasarımı*, çev. Kurtuluş Dinçer, Gündoğan Yay. (2. Baskı), Ankara 1996.
- Conomis, O. N., "On the Cypriot Chronicles (Symmeikta)", *Ἑλληνικά*, 30 (1977-78), s. 153-156.
- Critobulus Imbriota., *Historiae*, ed. D. R. Reinsch, Berlin 1983
- Croke, B.- Kazhdan, A., "Chronology" *ODB*, c. I, s. 448-449.
- Croke, Brian., "The Origins of the Christian World Chronicle", *Christian Chronicles and Byzantine History, 5th-6th Centuries*, Variorum, İngiltere-ABD 1992, III, s. 116-131.
- Darrouzés, Jean., "Peter Schreiner, Die Byzantinischen Kellinchroniken. I. Einleitung und Text (Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Vo. XII/1 Series Vindobonensis. Edidit H. Hunger). Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Viyana 1975", *REB* 34 (1976), 355-336.
- Delilbaşı, Melek, "Selânik ve Yanya'da Osmanlı Egemenliği'nin Kurulması", *Belleten* LI/199 (1987), s. 75-106.
- , "The Present and Future of Byzantine Studies in Turkey", *In Memory*

- of Nikos Oikonomides içinde, haz. Florentia Evangelatou-Notara, Triantafyllitsa Maniati-Kokkini, Atina 2005, s. 63-72
- , "Türk Tarihinin Bizans Kaynakları", *Cogito*, Sayı 17 (Kış 1999), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2001, s. 339-351.
- , "Classical Tradition, Byzantine and Modern Greek Studies in Turkey and Future Prospects", *Association Internationale d'Etudes du Sud-Est Européen*, 35-39 (2005-2009), s. 259-266.
- Dennis, G.T., "The Short Chronicle of Lesbos, 1355-1428", *Lesbiaka* 5 (1965), 3-22 in *Byzantium and the Franks*, Variorum Reprints, Londra 1982.
- Doukas, *Decline and Fall of Byzantium to the Ottoman Turks by Doukas, An Annotated Translation of "HistoriaTurco-Byzantina"*, İngilizce çeviri: Harry J. Magoulas, Wayne State University Press, Detroit 1975.
- , *Doucae Historia Turcobyzantina (1341-1462)*, haz. Vasile Grecu, Bükreş 1958.
- Dyobouniotes, K., "Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ εἰδήσεις των βραχέων χρονικῶν του Σπ. Λάμπρου", *EEBS* 11 (1935) s. 3-15.
- Ecthesis chronica and chronicon Athenarum*, haz. Spyridon Lampros. Londra 1902, Amsterdam 1969.
- Gorjanov, B.T., "Nezdannij anonimnij vizantijskij chronograph XIV veka", *VizVrem* 2 (1949), s. 276-293
- Gregory, Timothy E., "Hexamilion", *ODB*, c. II, s. 927-28;
- Grierson, Philip, "Asper", *ODB*, c. I, s. 211.
- Grierson, Philip, *Byzantine Coinage*, Washington, 1999.
- Grumel, Venance, *La Chronologie, Traite d'Etudes Byzantines*, Paris 1958
- İnalçık, Halil, "İstanbul" *ET*² s. 224-248.
- Janin, Raymond, *La géographie ecclésiastique de l'Empire byzantin. Première partie. Le Siège de Constantinople et le Patriarcat oecuménique. Tome III. Les églises et les monastères*, par R. J., A. A., de l'Institut français d'études byzantines. Publié avec le concours du Centre National de la Recherche Scientifique. Paris, 1953.
- Jeffreys, Elizabeth M., "Chronicles, Short" *ODB*, c.I, s. 447.
- Johnson, James William, "Chronological Writing: Its Concept and Development", *History and Theory*, Vol.2 No.2, (1962), 124-145
- Kambylis, Athanasios, "Peter Schreiner, Die Byzantinischen Kelnchroniken. I. Einleitung und Text, Viyana 1975, (CFHB 12/1)", *Kyklos. Rudolf Keydell zum Geburtstag* içinde, Berlin 1978, s. 150-170.
- Karpozilos, Apostolos, "Peter Schreiner, Die Byzantinischen Kleinchroniken. 2. Teil Historischer Commentar. 3. Teil Teilübersetzungen, Addenda et Cor-

- rigenda, Indices [Corpus Fontium Historiae Byzantinae. 12, 2-12,3. Series Vindobonensis. ed. H. Hunger]. Wien, Öster. Akad. d Wiss. 1977, 644 S/1979/, 254 S., *Ελληνικά*. 34 (1982), 436-440.
- , "Peter Schreiner, Die Byzantinischen Kleinchroniken. I. Einleitung und Text (Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Vo. XII/1 Series Vindobonensis. Ed. H. Hunger). Österreichischen Akademie der Wissenschaften, *Ελληνικά* 30, (1977-78), 181-182.
- , *Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι, τόμος Β' (8ος -10ος αί.)*, Ekdoseis Kanakē, Atina 2002.
- , *Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι, τόμος Β' (8ος -10ος αί.)*, Ekdoseis Kanakē, Atina 2002.
- Kastritsis, Dimitris. J.**, *Bayezid'in Oğulları*, çev. Ayda Arel, Kitap Yayınevi, İstanbul 2010.
- , *The Sons of Bayezid, Empire Building and the Representation in the Ottoman Civil War of 1402-1413*, Brill, Leiden-Boston 2007.
- , "Religious Affiliations and Political Alliances in the Ottoman Succession Wars of 1402-1413", *Medieval Encounters*, 13 (2007), s. 222-242.
- Kazhdan, Alexander**, "Chronicle" ODB, c.I, s. 443.
- , "Literature", ODB, c. II, s. 1234-1237.
- , "Nikephoros I" ODB, c. III, s. 1477-78
- , "Historiography", ODB, c. II, s. 937-938.
- , "Tzamlakon", ODB, c. III, s. 2135.
- , "Dobrotica", ODB, c. I, 642
- Kazhdan, A.-P.Magdalino**, "Sakellarios" c.III, s. 1828-1829.
- Kiel, Machiel**, "Ayamavra" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. IV, İstanbul, s. 194-195.
- Komodikes, Konstantinos**, *Οι Πληροφορίες των Βραχέων Χρονικών για την Κύπρο, Η Κατάσταση κα'ο Σχολιασμός Τους*, Ekdoseis Epifaniou, Lefkoše 2006.
- Korać, Dušan-Radić, Radivoj**, "Mehmed II "The Conqueror", in *Byzantine Short Chronicles and Old Serbian Annals, Inscriptions, and Genealogies*", ZRVI, XLV (2008), 289-300.
- Kriaras, Emmanuel**, *Επιτομή του λεξικού της μεσαιωνικής ελληνικής δημόδους γραμματείας 1100-1669*, τόμος Α-Β, Selanik 2001.
- Krumbacher, Karl**, *Geschichte der byzantinischen Literatur*, Münih, 1897.
- Kugéas, Sokrates**, "Notizbuch eines Beamten der Metropolis in Thessalonike aus dem Anfang des XV. Jahrhunderts", *BZ* 23 (1914), 143-163.
- Laiou, Angelika**, *haz.The Economic History of Byzantium, From the Seventh*

- through the Fifteenth Century*, Dumbarton Oaks Studies, Washington 2002, s. 815-878.
- Lampros, Spyridon**, “Τα τείχη του Ἴσθμου της Κορίνθου κατά τους μέσους αιώνας”, *NE* (II), 1905, 435-489.
- , *Ενθυμήσεων ἤτοι χρονικῶν σημειωμάτων συλλογή πρώτη*. *NE* 7 (1910) 113-313.
- , *Βραχέα Χρονικά*., εκδίδονται. επιμέλεια Κ. Ἰ. Ἀμάντου Μνημεία της ἑλληνικῆς ιστορίας. Τόμος Α', τεύχος 1, Ατina 1932.
- Liddell, H.G ve Scott, R.**, *An Intermediate Greek-English Lexicon*, 7. baskı, Clarendon Press, Oxford 2000.
- Ljubarskij, Jakov N.** “New Trends in the Study of Byzantine Historiography” *DOP*, 47 (1993), 131-138.
- , “Man in Byzantine Historiography from John Malalas to Michale Psellos”, *DOP*, 46, *Homo Byzantinus: Papers in Honour of Alexander Kazhdan*, (1992), 177-186.
- Loenertz, Raymond J.**, “La chronique brève de 1352. Texte, traduction et commentaire”, *OCP* 29 (1963), s. 331-356 (I)
- , “Pour l’histoire du Péloponnèse au XIV^esiècle,” *Études Byzantines* 1 (1943) 152-196 (=Byzantina et Franco-Graeca 227-265).
- , “Chronicon brève de Graecorum imperatoribus, ab anno 1341 ad annum 1453 e codice Vaticano graeco 162”, *EEBS* 28 (1958), s. 204-215.
- , “Études sur les chroniques brève byzantines”, *OCP* 24 (1958), s. 155-164.
- , “La chronique brève de 1352. Texte, traduction et commentaire. Deuxième partie: de 1328 à 1341”, *OCP* 30 (1964) 39-64 (II).
- , *Byzantina et Franco-Graeca. Articles parus de 1935 à 1966 réédités avec la collaboration de Peter Schreiner*, Roma 1970.
- , «La Chronique brève moreote de 1423», *Melanges Eugene Tisserunt II, Studi e Testi* 232, Vatikan 1964, 399-439.
- Loukopoulou Louisa D.**, “Thracian Chersonesos”, in M. H. Hansen & T. H. Nielsen, Ed. *An inventory of archaic and classical poleis*, Oxford University Press, 2004.
- Magdalino, Paul**, “Apokrisiarios”, *ODB*, c. I, s. 136.
- Mango, Cyril**, “Golden Gate”, *ODB*, c. II, s. 858-59.
- , “The Tradition of Byzantine Chronography”, *Harvard Ukranian Studies*, 12/13 (1988/1989), 360-372.
- , *Bizans Yeni Roma İmparatorluğu*, çev. Gül Ç. Güven, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2008.

- , "Blachernai, Church and Palace of", *ODB*, c.I, s. 293.
- Milas, Herkül**, "Yunanca'nın Türkçe Harflerle Yazılışı", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. XVI, 27 (1992-1994), s. 189-197.
- Minas, Konstantinos**, "Γλωσσικές παρατηρήσεις στα 'βραχέα χρονικά (Σύμμεικτα)", *Ελληνικά* 34 (1982-83), s. 412-421.
- Mioni, Elpidio**, "Una inedita cronaca bizantina (dal. Marc. gr. 595)", *Rivista di Studi Studi bizantini e Slavi*, 1 (1981), s. 71-88
- Momigliano, Arnold**, "Greek Historiography", *History and Theory*, 17.1 (1978), 1-28.
- Moravcsik, Gyula**, "Ανέκδοτα Βραχέα Έλληνικά Χρονικά, *Ελληνικά* 4 (1931), 257-259.
- , "Άγνωστος κώδιξ της Έκθέσεως Χρονικής", *Ελληνικά* 2 (1929), 119-123.
- , *Byzantinoturcica*, I-II, Berlin: Akademie Verlag, 1958.
- , *Türk Tarihinin Bizans Kaynakları*, çev. H. N. Orkun, Sümer Basımevi, Ankara 1938.
- Müller, W.-Weiner**, *İstanbul'un Tarihsel Topoğrafyası*, çev. Ü. Sayın, İstanbul 2001, s. 223-224.
- Necipoğlu, Nevra**, "The Current State and Future Direction of Byzantine History in Turkey", *Aptullah Kuran İçin Yazılar*, haz. Kafesçioğlu-L.Thys-Şenocak, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999, s. 37-41.
- Nicol, Donal M.**, *Bizans'ın Son Yüzyılları* (1261-1453), çev. B. Umar, İstanbul 1999.
- , *The Byzantine Family of Kantakouzenos (Cantacuzenus) ca.1100-1460, A Genealogical and Prosopographical Study*, Dumbarton Oaks Center for Byzantine Studies, Trustees for Harvard University, Washington, D.C. 1968.
- Oikonomides, Nicolas**, "Indiction", *ODB*, c. II, s. 993.
- Papadakis, A., Cutler, A.** "Councils" *ODB*, c. I, s. 540-43.
- Prosopographisches Lexikon der Palaiologenzeit**, haz. Erich Trapp, 1-12 (CD Version), Österreichische Akademie der Wissenschaften, Viyana 2001.
- Παπαγεωργίου, Αγγελική**, «Ασπρόκαστρο», 2008, *Encyclopaedia of the Hellenic World, Black Sea*, <<http://www.ehw.gr/l.aspx?id=10684>>
- Radič, Radivoj**, "The Information which the Short Chronicles provide on the History of the Yugoslav Peoples in the 16th Century", *ZRVI*, 26 (1987), s. 217-236
- , "Οι πληροφορίες των Βραχέων Χρονικών για την Πελοπόννησο και

- την Ιταλία τον 16^ο αιώνα”, *Peloponnēsos, Poleis kai Epikoinōnies ste Mēsogēio kai tē Maurē Thalassa*, Epimeleia: Charis Kalliga-Aleksis Malliaris, Atina 2006, 215-230.
- , “Ta Βραχέα Χρονικά ως Πηγή της Ιστορίας του 16^{ου} αι. Γενικές Παρατηρήσεις, *Byzantinos Domos*, 5-6 (1991-1992), s. 13-23.
- Samodurova Z.G.**, “Neizdannaja grehsekaja hronika iz rukopisi Gosudarstvennogo Istoricheskogo muzeja”, *VizVrem* 39 (1978), s. 201-225.
- , “Grecheskie rukopisi sodzascie malye vizantijskie hroniki”, *VizVrem*, 36 (1974), s. 139-144.
- , “Kratkaja anonimnaja khronika iz grecheskoj rukopisi Gos. istoricheskogo muzeja”, *VizVrem*, 42 (1981), s. 115.
- , “K voprosu o malych vizantijskich chronikach (po rukopisjam moskovskich sobranij)”, *VizVrem*, 21 (1962),
- , “Malye vizantijskie khroniki i ikh istochniki”, *VizVrem*, (1967), s. 153-161.
- Savvides, Aleksis G. C.**, “Agarēnoi, Ismaēlitai and Sarakēnoi in Byzantine Sources”, *Byzantion*, 67 (1997), s. 89-96.
- Schreiner, Peter**, -----, “La chronique brève de 1352. Texte, traduction et commentaire. Quatrième partie: de 1348 à 1358 (fin)”, *OCP*, 34 (1968), 38-61 (IV).
- , “Chronologische Untersuchungen zur Familie Kaiser Manuels II, *BZ* 63 (1970), 285-299.
- , “La chronique brève de 1352. Texte, traduction et commentaire. Troisième partie : de 1342 à 1348”, *OCP* 31 (1965) 336-373 (III)
- , *Studien zu den BPAXEA XPONIKA (Miscellanea Byzantina Monacensia 6)*. Münih 1967.
- Schilbach, Eric**, *Byzantinische metrologie*, Münih 1970.
- Schmalzbauer, Gudrun**, “Eine bisher unedierte Monodie auf Kleope Palaiologina von Demetrios Pepagomenos”, *JÖB*, XX (1971), s. 223-240
- Ševčenko, Nancy P.** “Himation”, *ODB*, c. II, s. 932.
- Setton, M. Kennett**, *Papacy and the Levant, The Fifteenth Century*, c. II, Philadelphia: The American Philosophical Society, 1978.
- Sophocles, E. A.**, *Great Lexicon of the Roman and Byzantine Periods*, Harvard University Press, Londra-Oxford 1914.
- Soucek, Svat**, “The Ottomans and Their Rivals, Galleys and Galleons, Portolan Charts and Isolarii”, in *Piri Reis & Turkish Mapmaking After Columbus: The Khalili Portolan Atlas*, Nour Foundation, 1995, s. 10-33.
- Stojanovič, Lubomir**, “Stari srpski rodoslovi i letopisi”, *Zbornik za istoriju, je-*

- zik i knjizevnost srpskog naroda. 1. Od. Knj, 16, Belgrad 1927.*
- Tabula Imperii Byzantini 6, Thrakien (Thrakē, Rodopē und Haimimontos)* von Peter Soustal, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Viena 1991.
- Talbot, Alice-Mary**, "Meliteniotes, Theodore", *ODB*, c. II, s. 1336-1337
- , "John X Kamateros" *ODB*, c. II, s. 1054-1055.
- , "Arsenios Autoreianos", *ODB* c. I, s. 187.
- , "Hodegon Monastery", *ODB*, c. II, s. 939.
- , "Apokaukos Alexios", *ODB*, c. I, s. 134-135.
- Taninan, M. Baha**, Dırağman Camii, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c. 3, İstanbul 1994, s. 48.
- Tekin, Oğuz**, *Bizans Sikkeleri*, Yapı Kredi Yay., İstanbul 1999, s. 37-39.
- Uzunçarşılı, İsmail H.**, *Osmanlı Tarihi*, c. II. cilt, (5. Baskı), TTK Yayınları, Ankara 1988.
- , *Osmanlı Tarihi*, III. cilt, I. Kısım, (4. Baskı), TTK Yayınları, Ankara 1988.
- Wittek, Paul**, "Der 'Beiname' des osmanischen Sultans Mehemed I", *Eretz-Israel* 7 (1964), s. 144-153.
- , "Chroniques mineures byzantines". *Byzantion*, 12 (1937), s. 309-323.
- Wolff, R. L.-Hazard, H. W.** "The Later Crusades" *A History of the Crusades*, c. II, haz. K.M. Setton, Londra 1969, s. 249-273.
- Wright, Diana**, <http://surprisedbytime.blogspot.com/2009/10/when-turks-came-to-davia.html>. (3 Şubat 2012).
- Zachariadou, Elizabeth**, "Süleyman Çelebi in Rumili and the Ottoman Chronicles" *Der Islam*, 60.2 (1983), 268-290.
- , "Peter Schreiner, *Studien zu den Βραχέα Χρονικά*. Miscellanea Byzantina Monacensia 6, München 1967. Σελ. XI, 237. [Institut für Byzantinistik und neugriechische Philologie der Universität]", *Ελληνικά* 21 (1968) 420-431.
- , "Peter Schreiner, Die Byzantinischen Kelinchroniken. I. Einleitung und Text (Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Vo. XII/1 Series Vindobonensis. Ed. H. Hunger] Wien, İsrerr. Akad. D. Wiss. 1975. 688 S. DM 130" *Byzantinische Zeitschrift* 70 (1977), 352-356.